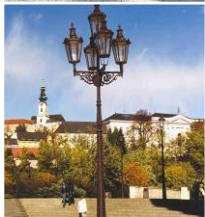

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra 2005 – 2008, s výhľadom do roku 2013

Tento projekt je spolufinancovaný Európskou úniou

DOKUMENT VZNIKOL ZA PODPORY:

Tento dokument bol vytvorený s finančnou pomocou Európskej únie.

Finančné prostriedky boli poskytnuté na základe Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku č. 2005-OPZI-33-NR-0049 uzatvorenej medzi mestom Nitra a Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR dňa 22.3.2006.

Názov projektu:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitry na roky 2005 – 2008, s výhľadom do roku 2013
Názov programu:	Operačný program Základná infraštruktúra
Názov priority:	Lokálna infraštruktúra
Názov opatrenia:	Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky
Zdroje financovania:	ERDF, Štátny rozpočet SR, Rozpočet mesta Nitry
Výška nenávratného finančného príspevku:	1.352.690,- SKK

Názory vyjadrené v tomto dokumente sú výlučne názormi mesta Nitry a nevyjadrujú žiadnym spôsobom oficiálny názor Európskej únie.

ZÁKLADNÉ ÚDAJE O DOKUMENTE:

Objednávateľ: Mesto Nitra

Dodávateľ: Centire, s.r.o.

Autorský kolektív:

MESTO NITRA

PROJEKTOVÝ TÍM:

RNDr. Helena Rýchla
Mgr. Peter Velty

HLAVNÁ PRACOVNÁ SKUPINA PRE TVORBU PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA NITRA

Ivan Gavalovič
PhDr. Anna Kasanová, PhD.
Ing. Darina Keselyová
RNDr. Hilda Kramáreková
Ing. Dušan Lukáčik
PaedDr. Ľubomír Martinka
RNDr. Marta Rácová
MUDr. Jozef Weber
Ing. Jozef Belica
Ing. Naďa Šimová
Ing. Pavol Jakubčín

OBLASTI A PODOBLASTI PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA NITRA

Oblasť: Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra

Ing. Jana Szökeová, Ing. Mária Jančovičová, Ing.arch. Zuzana Mokrášová

Podoblasti:

Cestovný ruch Mgr. Zuzana Kanášová, Mgr. Dagmar Bojdová
Doprava Ing. Jana Szökeová, Ing. Pavol Jakubčín, Ing.arch. Zuzana Mokrášová
Podmienky pre investície Ing. Jana Szökeová, Ing. Margaréta Némová, Ing. Mária Jančovičová,
Ing. arch. Zuzana Mokrášová

Oblasť: Samospráva a verejné služby

JUDr. Ivana Buranská, Ing. Pavol Jakubčín, Ing. Darina Keselyová

Podoblasti:

Bezpečnosť v meste Ing. Miloš Hajnovič
Daňová a majetková politika Bc. Vladimír Petrík, Ing. Darina Keselyová, Ing. Margaréta Némová
Environmentálna politika Ing. Pavol Jakubčín
Organizácia mestskej správy JUDr. Ivana Buranská
Urbanizmus a architektúra Ing. arch. Zuzana Mokrášová

Oblasť: Sociálny rozvoj a kvalita života

Mgr. Naďa Šimová, Mgr. Margita Sládečková, Mgr. Dagmar Bojdová

Podoblasti:

Bývanie	Mgr. Naďa Šimová
Drogy	Mgr. Naďa Šimová
Kultúra	Mgr. Dagmar Bojdová
Školstvo	Mgr. Margita Sládečková
Sociálny inklúzia	Mgr. Naďa Šimová
Sociálna pomoc	Mgr. Naďa Šimová
Šport	Mgr. Dagmar Bojdová
Zdravotne postihnutí	Mgr. Naďa Šimová
Zdravotníctvo	Mgr. Naďa Šimová

KOMISIE MESTSKÉHO ZASTUPITEĽSTVA V NITRE**Oblasť: Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra**

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre územné plánovanie, architektúru a investičnú činnosť

- Predseda : Ivan Gavalovič

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre financovanie a rozpočet

- Predseda: Ing. Rudolf Hlavačka

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre podnikateľskú činnosť, správu majetku a cestovný ruch

- Predseda: Ing. Anton Letko

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre dopravu

- Predseda: Ing. Miroslav Mikulášik

Oblasť: Samospráva a verejné služby

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre financovanie a rozpočet

- Predseda: Ing. Rudolf Hlavačka

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre životné prostredie, verejnoprospešné služby a verejný poriadok

- Predseda: prof. Ing. Ján Jech, CSc.

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre územné plánovanie, architektúru a investičnú činnosť

- Predseda : Ivan Gavalovič

Oblasť: Sociálny rozvoj a kvalita života

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre školstvo, mládež a šport

- Predseda: RNDr. Marta Rácová

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre kultúru

- Predseda: Eva Hlaváčová

Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre sociálne veci, bytové otázky a zdravotníctvo

- Predseda: Ing. Jozef Belica

CENTIRE

COPLÁK, Jaroslav, Ing. Arch., PhD.
CZAKOVÁ, Gabriela Mgr.
DUBCOVÁ, Alena, Doc. RNDr. CSc.
DUDÁŠOVÁ, Monika, Ing. Arch.
KRAMÁREKOVÁ, Hilda, RNDr.
KRPELANOVÁ, Mária, Mgr.
LAUKO, Viliam, Doc., RNDr., CSc.
ONOFREJ, Štefan, Mgr.
SZÓKE, Tamás, Mgr.
ŠINDLEROVÁ, Gabriela, Mgr.
TOLMÁČI, Ladislav, Doc., RNDr., PhD.
TREMBOŠ, Peter, RNDr., PhD.
TREMBOŠOVÁ, Miroslava, RNDr.
VILINOVÁ, Katarína Mgr.

OBSAH

1.	ÚVOD	8
2.	ANALYTICKÁ ČASŤ	9
2.1.	NADVÄZNOŠŤ NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY	9
2.1.1.	Dokumenty na národnej úrovni	9
2.1.2.	Dokumenty na regionálnej úrovni	12
2.1.3.	Dokumenty na lokálnej úrovni	15
2.2.	PROFIL MESTA NITRA	19
2.2.1.	Historické medzníky mesta	19
2.2.2.	Poloha na spojnici národných koridorov	23
2.2.3.	Prírodné podmienky	24
2.2.4.	Obyvateľstvo a bývanie	27
2.2.5.	Mesto a verejné politiky	35
2.2.6.	Finančný manažment mesta	42
2.2.7.	Miestna ekonomika	42
2.2.8.	Životné prostredie	42
2.3.	PRIESKUMY NÁZOROV A POTRIEB OBYVATEĽOV A PODNIKATEĽOV MESTA NITRA	42
2.3.1.	Prieskum názorov a potrieb obyvateľov	42
2.3.2.	Prieskum názorov a potrieb podnikateľov	42
2.4.	SWOT ANALÝZA	42
2.5.	KLÚČOVÉ DISPARITY A HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA	42
3.	STRATEGICKÁ ČASŤ	42
3.1.	VÍZIA HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA NA ROKY 2007 – 2013	42
3.2.	STRATÉGIA HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA	42
3.2.1.	Prioritná (kľúčová) oblasť rozvoja: Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra	42
3.2.2.	Prioritná (kľúčová) oblasť rozvoja - Sociálny rozvoj a kvalita života	42
3.2.3.	Prioritná (kľúčová) oblasť rozvoja: Samospráva	42
4.	IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	42
4.1.	AKČNÝ PLÁN ROZVOJA	42
4.1.1.	Opatrenia rozvoja mesta – rámcový harmonogram ich realizácie a finančný plán	42
4.1.2.	Prioritné opatrenia rozvoja mesta schválené mestským zastupiteľstvom dňa 23. 8. 2007	42
4.2.	ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE	42
4.2.1.	Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie	42

4.2.2. Monitorovanie a hodnotenie plnenia programu	42
5. ZÁVER	42
6. ZOZNAM LITERATÚRY	42
7. ZOZNAM PRÍLOH	42
8. ZOZNAM OBRÁZKOV	42
9. ZOZNAM GRAFOV	42
10. ZOZNAM TABULIEK	42

1. ÚVOD

Základným predpokladom vyváženého koordinovaného rozvoja územia miest je existencia koncepcií sociálno-ekonomického rozvoja. Ich vypracovanie sa opiera o. i. aj o zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja. V zmysle tohto zákona tak vznikol aj predkladaný strategický dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra na r. 2005 – 2008, s výhľadom do roku 2013“, financovaný prostredníctvom Operačného programu Základná infraštruktúra (ERDF).

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) je základným programovým dokumentom, prostredníctvom ktorého sa implementuje podpora regionálneho rozvoja na príslušnej hierarchickej úrovni. Z obsahového hľadiska treba za kľúčové časti Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra považovať analytickú, strategickú a implementačnú časť.

Analytická časť sa opiera jednak o nadväznosť dokumentu už na existujúce strategické dokumenty rozvoja na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni, ako aj, a to ťažiskovo, o analýzu aktuálneho stavu socioekonomickej situácie mesta reprezentovaného vypracovaním jeho profilu. Dôležitým zdrojom informácií bol aj prieskum názorov a potrieb obyvateľstva a podnikateľov vo vzťahu k regionálnemu rozvoju mesta, čím boli občania mesta upozornení na prebiehajúci proces strategického plánovania rozvoja a tak aj zapojení do plánovacieho procesu. Získané poznatky prezentované SWOT analýzou vyústili do identifikácie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja územia.

Strategická časť dokumentu prezentuje víziu rozvoja mesta i stratégiu jeho rozvoja v troch (kľúčových) prioritných oblastiach – Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra, Sociálny rozvoj a kvalita života, Samospráva, ktoré boli pracovnými skupinami identifikované ako najrelevantnejšie.

Implementačná časť prezentuje akčný plán rozvoja i zabezpečenie procesu jeho realizácie.

Špecifickú, informačne veľmi bohatú, časť dokumentu predstavujú prílohy s aktuálnymi štatistickými údajmi o meste ako aj detailná databáza opatrení rozvoja mesta, resp. schémy hlavných výstupov plánovacieho procesu.

Hlavným zámerom Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra je zabezpečiť vyvážený hospodársky a sociálny rozvoj mesta Nitra a prostredníctvom neho dosiahnuť posun v zlepšení kvality života obyvateľov - pri optimálnom využití kľúčových faktorov rozvoja rešpektovaním princípov trvalo udržateľného rozvoja.

2. ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1. NADVÄZNOŠŤ NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra je tvorený súborom opatrení, ktoré bližšie charakterizujú stanovené zámery, potrebné na riešenie kritických oblastí. Jednotlivé kritické oblasti sú zároveň zaradené do príslušných prioritných (kľúčových) oblastí rozvoja. Obsahovo sa PHSR mesta Nitra sústreďuje na tri prioritné oblasti rozvoja:

- Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra,
- Sociálny rozvoj a kvalita života,
- Samospráva.

Naformulované ciele, zámery a opatrenia PHSR mesta Nitra sú v plnom súlade s cieľmi a zámermi regionálneho rozvoja strategických dokumentov na vyšších hierarchických úrovniach.

2.1.1. DOKUMENTY NA NÁRODNEJ ÚROVNI

NÁRODNÝ STRATEGICKÝ REFERENČNÝ RÁMEC 2007-2013

Opatrenia PHSR mesta Nitra v rámci jednotlivých zámerov sú zostavené na základe potrieb rozvoja mesta ako aj požiadaviek obyvateľov mesta, a zároveň sú v súlade s najvyšším strategickým dokumentom Slovenskej republiky - Národným strategickým referenčným rámcom 2007-2013 (NSRR).

NSRR stanovuje národné priority, ktoré budú spolufinancované zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v programovom období 2007-2013 v nadväznosti na Strategické usmernenia Spoločenstva o súdržnosti. Politika súdržnosti EÚ sa bude v danom programovom období uskutočňovať prostredníctvom sústreďovania príspevkov z fondov na tri hlavné ciele: Konvergenciu, Regionálnu konkurencieschopnosť a zamestnanosť a Európsku územnú spoluprácu. Pre PHSR mesta Nitra sú podstatnými prvé dva ciele - Konvergencia, umožňujú-

ca financovanie z Kohézneho fondu pre celé územie SR a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť, financovaná zo štrukturálnych fondov, umožňujúca financovanie územia SR s výnimkou Bratislavského kraja.

Strategickým cieľom NSRR je do roku 2013 výrazné zvýšenie konkurencieschopnosti a výkonnosti regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosti pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.

Na základe východísk stratégie a v nadväznosti na vytýčený strategický cieľ SR, je stratégia NSRR postavená na troch strategických prioritách a ich troch cieľoch, ktoré sa bude snažiť prostredníctvom financovania projektov v programovom období 2007 – 2013 naplniť:

Infraštruktúra a regionálna dostupnosť, ktorej cieľom je zvýšenie vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb.

Prostredníctvom regionálnej infraštruktúry budú podporované aktivity ako dobudovanie a modernizácia zaradení v oblasti vzdelávania, sociálnych služieb, kultúry, nekomerčných záchranných služieb, cestovného ruchu a ostatnej občianskej infraštruktúry. Za pomoci environmentálnej infraštruktúry a ochrany životného prostredia budú preferované aktivity vedúce k zlepšeniu stavu životného prostredia a racionálneho využívania zdrojov. Cez dopravnú infraštruktúru a verejnú osobnú dopravu bude prebiehať najmä budovanie a modernizácia dopravnej siete. Samostatné postavenie má v danom ciele modernizácia zdravotnej infraštruktúry smerujúca k zlepšeniu podmienok ovplyvňujúcich zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom zvýšenia kvality zdravotníckej infraštruktúry.

V nadväznosti na príslušné priority sú stanovené viaceré zámery PHSR mesta Nitra ako napr. Zlepšiť technický stav budov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta a zmodernizovať vnútorné vybavenie, Údržba, modernizácia a doplnenie siete kultúrnych zariadení, Údržba a modernizácia športových a rekreačných zariadení, Zabezpečiť dostatok zelene, kvalitné sadovnícke úpravy a údržbu, Vybudovať oddychové zóny, Zlepšiť priepustnosť cestných komunikácií, Obnova technické-

ho stavu budov a efektívnej prevádzky nitrianskych polikliník a ďalšie.

Vedomostná ekonomika je zameraná na rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovania konkurencieschopnosti priemyslu a služieb.

Zahŕňa štyri špecifické priority - informatizáciu spoločnosti spojenú predovšetkým s dostupnosťou internetu, výskum a vývoj podporujúci modernizáciu a zefektívnenie systému podpory výskumu a vývoja, infraštruktúru vysokých škôl preferujúcu zvýšenie kvality vzdelávania na vysokých školách prostredníctvom investícií do hmotnej infraštruktúry a podporu konkurencieschopnosti podnikov a služieb najmä prostredníctvom inovácií, ktoré by viedli k zabezpečeniu trvalo udržateľného hospodárskeho rastu a zamestnanosti.

V súvislosti s danými prioritami bolo v PHSR mesta Nitra stanovených niekoľko zámerov ako napr. Vybudovať „vedecko-technologický park“, Zlepšiť služby pre podnikateľov, Poskytnúť obyvateľom mesta cenovo výhodné pripojenie do siete internetu a pod.

Ľudské zdroje sa sústreďujú na zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín. Podporované bude moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť ako aj rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti, sociálna inklúzia najmä marginalizovaných rómskych skupín a budovanie administratívnych kapacít.

Na príslušné priority nadväzuje PHSR mesta Nitra príslušnými zámermi: Napomôcť k zlepšeniu kvality života sociálne vylúčených jednotlivcov, skupín a komunit v meste Nitra, Zvýšiť kvalitu zamestnancov mestskej správy, Zefektívniť a sprehľadniť prácu úradníkov, Rozvíjať a podporovať poskytovanie inovatívnych služieb a programov zameraných na rizikové a ohrozené skupiny detí a mládeže a ďalšie.

KONCEPCIA ÚZEMNÉHO ROZVOJA SLOVENSKA - 2001

Dokument Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) je súborom cieľov, ktoré z po-

hľadu nástrojov územnoplánovacej politiky môžu efektívne prispieť k rozvoju hospodárskej a sociálnej oblasti spoločnosti v súlade s požiadavkami trvalo udržateľného rozvoja. Za základný predpoklad stanovuje vytváranie takých sídelných a priestorových podmienok rozvoja spoločnosti, ktoré budú podporovať rozvoj a využitie existujúcich regionálnych špecifik, ako aj viesť k znižovaniu existujúcich rozdielov medzi jednotlivými regionálnymi celkami.

Základnými cieľmi územnoplánovacej politiky Slovenska v kontexte so základnými cieľmi v ostatných krajinách Európy sú:

- **Podpora rozvoja ekonomickej základne a posilnenie jej konkurencieschopnosti a efektívnosti**

V rámci PHSR mesta Nitra vytvorený súlad najmä cez Zabezpečenie dostupnosti trhov a vytvorenie rovnocenných podmienok pre podnikanie dobudovaním územia regiónov výkonnou komunikačnou a technickou infraštruktúrou či cez Diverzifikovanú odvetvovú ekonomickú základňu miest a regiónov a podporu malého a stredného podnikania v záujme trvalej udržateľnosti prostredníctvom kritických oblastí Podpora a rozvoj výroby a služieb, Podmienky pre investície, Doprava a jej infraštruktúra a Inžinierske siete, vodohospodárska a energetická politika.

- **Podpora rovnovážneho sídelného rozvoja, vrátane vidieka**

Dokument PHSR Nitra prostredníctvom kritickej oblasti Doprava a jej infraštruktúra nadväzuje na tendencie podpory rozvoja sídelných centier ako základných terciárnych centier osídlenia a rozvojových centier hospodárstva ako aj na rozvoj nitrianskeho ťažiska osídlenia ako aglomerácie celoštátneho významu a rozvojových osí I. stupňa (nitriansko-pohronska rozvojová os) a II. stupňa (ponitrianska rozvojová os).

- **Zabezpečenie rovnocennej dostupnosti k infraštruktúram**

Obsahovo sa cieľ zameriava na všetky oblasti sociálnej infraštruktúry v podobe podpory rovnomerného rozvoja škôl, rozvoja zariadení liečebnej

starostlivosti, v riešení nedostačujúcej kapacity zariadení sociálnej starostlivosti a zaostalosti priestorovej vybavenosti či v podpore činnosti siete kultúrnych zariadení. Pozornosť je venovaná zároveň aj technickej infraštruktúre. PHSR mesta Nitra plne rešpektuje stanovený cieľ a premieta sa do vytýčených opatrení v rámci prioritnej oblasti Sociálny rozvoj a kvalita života a z časti do oblasti Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra.

- **Ochrana a tvorba životného prostredia, prírodného a kultúrneho dedičstva**

Snahou cieľa podobne ako aj vybraných zámerov z PHSR mesta Nitra typu - Zabezpečiť ochranu pôdy, Zabezpečiť environmentálne vhodné využívanie lesov a lesných pozemkov, Monitorovať stav a usmerňovať využitie prírodných zdrojov na území mesta, Zachovávať, obnovovať a prezentovať kultúrne dedičstvo je ochrana prírodných zdrojov, zabezpečenie a rešpektovanie ochrany najkvalitnejších poľnohospodárskych pôd, zachovanie biodiverzity či zhodnocovanie a efektívne využívanie kultúrneho dedičstva.

- **Podpora integrácie a kohéznosti**

Z hľadiska vzťahov medzi sídelnými jednotkami sa stávajú dôležitými kvalitatívne nové formy vzťahov medzi mestom - sídelným centrom a jeho okolím. V súlade s daným cieľom je zámerom mesta Nitra stať sa rozvojovým centrom prvej skupiny ako aj kvartérnym centrom v rámci bratislavsko-trnavsko-nitrianskej aglomerácie.

- **Zabezpečenie udržateľného rozvoja**

Všetky zámery ako aj opatrenia PHSR mesta Nitra sú na základe aj tohto cieľa zostavované tak, aby priniesli želaný hospodársky a sociálny rozvoj mesta, ale aby zároveň uplatnili vyšší princíp - princíp trvalej udržateľnosti.

PROGRAM ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V súlade so štátnou environmentálnou politikou bol vypracovaný Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2006-2010 (POH SR). Pri jeho spracovaní boli zároveň rešpektované zásady tvorby národných plánov odpadového hos-

podárstva odporúčané Európskou komisiou GR pre životné prostredie.

Závazná časť POH SR je strategickým smerovaním odpadového hospodárstva SR na nasledujúce vytýčené obdobie. Do záväznej časti POH SR sú premietnuté princípy riadenia odpadového hospodárstva a je vypracovaná a členená v súlade s platnou legislatívou a smernicami EÚ. Jednotlivé prúdy odpadov sú členené na komodity a kategórie odpadov, ktoré obsahujú ciele a opatrenia pre dosiahnutie účelu odpadového hospodárstva SR a zabezpečenie pokroku v danej oblasti. Prostredníctvom dokumentu sú charakterizované záväzné usmernenia pre celkové nakladanie s odpadmi, nakladanie s vybranými komoditami, opotrebovanými pneumatikami a iným odpad z gumených výrobkov, odpadmi z plastov, nakladanie s vybranými komoditami (nebezpečné odpady ako napr. opotrebované batérie a akumulátory, odpadové oleje, elektroodpad, staré vozidlá, odpady zo zdravotnej alebo veterinárnej starostlivosti), nakladanie s komunálnym odpadom, nakladanie s biologicky rozložiteľnými odpadmi (zo zelene, ak je súčasťou KO), nakladanie s PCB látkami a odpadmi s obsahom PCB, nakladanie s obalmi a odpadmi z obalov (papierové, sklenené, drevené, kovové, viacvrstvové kombinované materiály).

Stanovené záväzné regulatívy zohľadňuje aj PHSR mesta Nitra prostredníctvom kritickej oblasti Environmentálna politika s cieľom optimalizovať hospodárenie s odpadom v podobe zámerov ako napr. Zefektívniť zber odpadu, Zefektívniť separovaný zber, zvýšiť podiel separovaného odpadu, Vybudovať a prevádzkovať kompostáreň so zabezpečením využitia biokompostu a ďalšie.

2.1.2. DOKUMENTY NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI

ROZVOJOVÝ PLÁN NUTS II ZÁPADNÉ SLOVENSKO 2007-2013

Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko 2007-2013 je dokument poskytujúci východiská pre alokáciu finančných prostriedkov z fondov EÚ, konkrétne zo štrukturálnych fondov (ERDF, ESF), Fondu súdržnosti (FS), Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD) a Európskeho rybárskeho fondu (EFF) v rámci programovacieho obdobia 2007-2013.

Víziou rozvoja NUTS II Západné Slovensko je podstatné zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu, trvalé zlepšovanie životnej úrovne obyvateľstva a zvyšovanie prosperity regiónu rešpektovaním princípov trvalo udržateľného rozvoja. Strategický cieľ si stanovuje využitím vnútorného potenciálu regiónu NUTS II Západné Slovensko urýchliť jeho rozvoj, zvýšiť jeho konkurencieschopnosť investovaním do modernizácie a rekonštrukcie dopravnej, technickej, sociálnej a komunikačnej infraštruktúry, zabezpečovať a zlepšovať životné podmienky jeho obyvateľov a návštevníkov pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja.

Stratégia rozvoja Západného Slovenska obsiahnutá v Rozvojovom pláne NUTS II Západné Slovensko 2007-2013 je postavená na troch strategických prioritách, ktoré sú bližšie stanovené špecifickými prioritami:

Ľudské zdroje sa zameriavajú na zvyšovanie kvality vzdelávania (premena tradičnej školy na modernú) a zvyšovanie kvality celoživotného vzdelávania, na zvyšovanie konkurencieschopnosti na trhu práce a na budovanie znalostnej ekonomiky.

Snaha o rovnaké zámery je obsiahnutá aj v PHSR mesta Nitra predovšetkým prostredníctvom kritickej oblasti Sociálna starostlivosť a Školstvo a podpora mládeže.

Infraštruktúra kladie dôraz na zabezpečenie fungovania hospodárstva, vytváranie podmienok pre podnikateľské prostredie a pritiaženie zahraničného kapitálu, vytváranie podmienok pre skvalit-

nenie sociálno-ekonomického života obyvateľov zlepšovaním dostupnosti a kvality vzdelávacích a sociálnych služieb, zlepšenie prostredia miest a vidieckych obcí z hľadiska životného prostredia, odstraňovanie disparít medzi jednotlivými regiónmi a zlepšovanie ich podmienok.

Prostredníctvom strategickej priority sú tak podporované špecifické priority zahŕňajúce dopravnú, technickú, sociálnu a environmentálnu infraštruktúru a infraštruktúru nekomerčných záchranných služieb. V rámci PHSR mesta Nitra je najvýraznejšia prepojenosť sledovaná cez prioritnú oblasť Sociálny rozvoj a kvalita života prostredníctvom všetkých kritických oblastí.

Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj je založený na podpore ekonomickej výkonnosti regiónov NUTS II, zavádzaní progresívnych odvetví hospodárstva, znižovaní regionálnych rozdielov v socioekonomickom rozvoji a rozvoji znalostnej ekonomiky.

V plnom súlade s príslušnou strategickou prioritou sú v PHSR mesta Nitra kritické oblasti ako napr. Inovácie, podpora vedy a aplikovaného výskumu, Podpora a rozvoj výroby a služieb, Informatizácia a multimediálne informačné technológie.

PROGRAM ROZVOJA NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA NA ROKY 2003-2013

Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2003-2013 je základný strednodobý programový dokument na podporu regionálneho rozvoja na úrovni kraja s dôrazom na ekonomickú a sociálnu oblasť so súborom cielených opatrení a intervencií, potrebných na stimuláciu ekonomického a sociálneho rozvoja kraja.

Víziou Nitrianskeho kraja je vytvoriť progresívny región, ktorý sa prioritne zameriava na potreby svojich obyvateľov a intenzívne podporuje poľnohospodárstvo a podnikanie v záujme dosiahnutia úspechu a vytvorenia pracovných príležitostí.

Stratégia rozvoja Nitrianskeho kraja obsiahnutá v Programe rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 je predstavená v siedmich kritických oblastiach, ktoré dopĺňajú jednotlivé zámery:

Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra sa zameriava na zabezpečenie ľudského potenciálu s potrebnou kvalitatívnou úrovňou, ako predpokladu pre plnenie hlavných rozvojových cieľov.

Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka sa sústreďuje na vybudovanie konkurencieschopného a výkonného agropotravinárskeho sektora schopného sa začleniť a pôsobiť v spoločensťve krajín EÚ v podmienkach rozvinutého multifunkčného poľnohospodárstva ako aj na trvalo udržateľný rozvoj vidieka a zlepšenie ekonomických príležitostí a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva.

Ochrana životného prostredia rieši ochranu povrchových a podzemných vôd s cieľom zvýšenia ich kvality, ochranu ovzdušia a odpadové hospodárstvo.

Rozvoj technickej infraštruktúry rozoberá napojenie regiónu na transeurópsku diaľničnú sieť a modernizácia hlavnej regionálnej cestnej siete spolu s rozvojom dopravy ako významným faktorom pre medzinárodnú spoluprácu.

Priemysel a služby majú za úlohu rast výkonnosti a konkurencieschopnosti, podporu efektívnejšieho využitia energetického potenciálu kraja, podporu a rozvoj podnikateľského prostredia a podporu MSP ako aj zviditeľnenie NSK v oblasti cestovného ruchu a zvýšenie podielu cestovného ruchu na tvorbe regionálnych zdrojov.

Rozvoj zahraničnej spolupráce sa sústreďuje na vytváranie motivujúceho priestoru pre vstup zahraničného kapitálu.

Informatizácia a komunikačné systémy sú zamerané na podporu a rozvoj informatizácie a komunikačných systémov.

Strategické zámery a opatrenia PHSR mesta Nitra sú v plnom súlade s kritickými oblasťami rozvoja Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013.

ÚZEMNÝ PLÁN VEĽKÉHO ÚZEMNÉHO CELKU NITRIANSKEHO KRAJA

Územný plán VÚC Nitrianskeho kraja rieši komplexným spôsobom priestorové usporiadanie a

funkčné využitie územia kraja. Určuje jeho zásady, navrhuje vecnú a časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípom trvalo udržateľného rozvoja. Jeho záverečnou časťou sú záväzné regulatívy, ktoré následne podmieňujú ďalšie aktivity v území.

Pre zabezpečenie súladu PHSR mesta Nitra s Územným plánom VÚC Nitrianskeho kraja bolo preto nevyhnutné brať ohľad na jednotlivé záväzné regulatívy v rámci stanovených oblastí:

- **V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry**

Podstatnou je predovšetkým podpora rozvoja mesta Nitra ako centra osídlenia nadregionálneho významu, čo predpokladá podporovať predovšetkým rozvoj zariadení s nadregionálnou pôsobnosťou. Preferovaná je aj podpora územného rozvoja v smere sídelných rozvojových osí výstavbou príslušných infraštruktúrnych a komunikačných zariadení prostredníctvom ponitrianskej sídelnej rozvojovej osy Trenčín - Bánovce nad Bebravou - Topoľčany - Nitra - Nové Zámky - Komárno.

- **V oblasti rozvoja rekreácie a turizmu**

Smerodajné je vytváranie funkčno-priestorového subsystému turizmu a rekreácie v zhode s prírodnými a civilizačnými danosťami a vytváranie súvislejšieho rekreačného územia, tzv. rekreačného krajinného celku Tríbeč od Nitry s lesoparkom Zobor - Žibrica, ako aj zabezpečenie prímestskej rekreácie pre obyvateľov mesta.

- **V oblasti rozvoja sociálnej infraštruktúry**

Preferovaný je rozvoj školstva na všetkých stupňoch a dobudovanie jeho absentujúcej materiálno-technickej základne, kvalitatívny rozvoj univerzít v Nitre, rozvoj zdravotnej starostlivosti vo všetkých oblastiach – preventívnej, liečebnej a rehabilitačnej, rozvoj programu sociálnej starostlivosti a jeho realizácia pre rôzne vekové, zdravotné a sociálne skupiny občanov a dobudovanie siete sociálnej starostlivosti, podpora rozvoja zariadení kultúry a nadviazať na prerušenú kontinuitu rozvíjania tradi-

cií v kultúrno-spoločenskej oblasti, rozvoj zariadení pre športovo-telovýchovnú činnosť a pod.

- **V oblasti poľnohospodárskej výroby a lesného hospodárstva**

Prostredníctvom príslušnej oblasti nariaďuje Územný plán rešpektovať pri ďalšom rozvoji poľnohospodársky a lesný pôdny fond ako jeden z faktorov limitujúcich urbanistický rozvoj, zabezpečiť protieróznú ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu, rozširovať výmeru lesného pôdneho fondu či vytvárať územnotechnické predpoklady pre zachovanie stability lesných porastov lužných stanovišť.

- **V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a ochrany pôdneho fondu**

Za podstatné stanovuje Územný plán v danej oblasti zabezpečenie protieróznej ochrany pôdy, odstránenie pôsobenia stresových faktorov (skládky odpadov a pod.), revitalizáciu skanalizovaných tokov, výsadbu lesa v nivách riek a ďalšie.

- **V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrno-historického dedičstva**

Nevyhnutným sa stáva v danej oblasti rešpektovanie kultúrno-historického dedičstva a vplyvu najbližšieho okolia na kraj, rešpektovanie kultúrno-historických urbanistických celkov a architektonických objektov, uplatňovanie a rešpektovanie typovej a funkčnej profilácie mestského sídla a i.

- **V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry**

V zmysle danej oblasti je za prioritné považovaná modernizácia a dostavba cestnej a železničnej siete a vytvorenie podmienok pre modernizáciu letiska.

- **V oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry**

V oblasti sú uprednostňované aktivity zamerané na ochranu pred povodňami (úprava vodných tokov, revitalizácia odstavených korýt a pod.), na údržbu odvodňovacích kanálov, na zabezpečenie ochrany vodných nádrží, na dobudovanie vodovodných

sietí, kanalizácií a ČOV ako aj na dobudovanie energetickej siete.

- **V oblasti nadradenej infraštruktúry odpadového hospodárstva**

Riešené sú aktivity ako zneškodňovanie odpadov, prípadne ich zhodnocovanie, rozšírenie separovného zberu, využitie biologických odpadov vybudovaním kompostovacích zariadení, sanácia skládok a pod.

PROGRAM ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA NITRIANSKEHO KRAJA

V rámci Nitrianskeho kraja v procese spracovania aktuálny Program odpadového hospodárstva Nitrianskeho kraja. Z daného dôvodu boli v rámci PHSR mesta Nitra v kritickej oblasti Environmentálna politika zohľadňované iba čiastkové dokumenty týkajúce sa riešenia problematiky odpadov a ich nakladania v kraji.

2.1.3. DOKUMENTY NA LOKÁLNEJ ÚROVNI

Pri tvorbe PHSR boli zohľadňované aj skôr či paralelne vytvorené dokumenty na lokálnej úrovni.

ÚZEMNÝ PLÁN MESTA NITRA

Územný plán mesta Nitra rieši komplexným spôsobom priestorové usporiadanie a funkčné využitie sídelného útvaru mesta Nitra. Určuje jeho zásady, navrhuje vecnú a časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípom trvalo udržateľného rozvoja. Jeho záverečnou časťou sú záväzné regulatívy, ktoré následne podmieňujú ďalšie aktivity v území.

Pre zabezpečenie súladu PHSR mesta Nitra s Územným plánom mesta Nitra bolo preto nevyhnutné brať ohľad na jednotlivé záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia v rámci stanovených oblastí:

- **V oblasti usporiadania územia a rozvoja sídelnej štruktúry**

Podporovaný je rozvoj krajského mesta Nitra ako centra osídlenia nadregionálneho významu, územný rozvoj mesta v smere sídelných rozvojových osí výstavbou príslušných infraštruktúrnych a komunikačných zariadení, tvorba funkčno-priestorového subsystému na vytváranie súvislejších rekreačných území tzv. rekreačných krajinných celkov – Tríbeča od Nitry s lesoparkom Zobor – Žibrica, funkčno-priestorový subsystém turistiky a rekreácie v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami pri súbežnom zabezpečovaní nárokov obyvateľov mesta Nitry na každodennú a víkendovú rekreáciu a nárokov účastníkov domácej turistiky na poznávaciu a rekreačnú turistiku, rozvoj urbanistickej štruktúry mesta pomocou koncepčných prvkov, rozvoj priestorovo funkčných celkov a urbanistických centier, rozvoj urbanistických osí, rozvoj priestorového usporiadania zástavby, rozvoj bytovej výstavby vypracovanie územných plánov zón a ďalšie.

- **V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody, ochrany**

kultúrnych pamiatok a ochrany pôdneho fondu

Zámerom je formovať prírodnú štruktúru mesta v súlade s územným systémom ekologickej stability a kritérií špecifikovaných v rámci územného plánu mesta, rešpektovať a podporovať priestorovo funkčné celky prírodného typu, biocentrá, biokoridory, chránené územia a rešpektovať a podporovať zachované kultúrne dedičstvo vo forme ucelených urbanistických súborov a ich ochranné pásma, ako aj jednotlivé stavebné objekty a kultúrne pamiatky.

- **V oblasti rozvoja občianskej vybavenosti územia**

V rámci územného plánu sú vyzdvihovalé aktivity vedúce k podpore a vytváraniu podmienok pre rozvoj univerzitného, stredného a základného školstva a špecifických školských zariadení, k podpore rozvoja cirkevných, sociálnych, zdravotníckych, kultúrnych a športovo-rekreačných zariadení.

- **V oblasti rozvoja výrobného územia**

Cez príslušnú oblasť je záväzne dané rezervovať územia pre rozvoj a výstavbu plôch určených pre výrobné funkcie pri realizácii ucelených investičných zámerov v podobe priemyselných parkov - PP Sever a PP Juh, podporovať rozvoj a výstavbu väčších zariadení s vyššou závislosťou na doprave a energiách s hygienickým ochranným pásmom presahujúcim vlastný areál v rámci výrobných zoskupení Horné Krškany a Dolné Krškany, podporovať rozvoj a výstavbu menších zariadení s nižšou závislosťou na doprave a energiách s hygienickým ochranným pásmom nepresahujúcim vlastný areál, podporovať rozvoj a výstavbu zariadení poľnohospodárskej výroby v rámci produkčných oblastí Párovské háje, Veľké Janíkovce, Dražovce, Kynecká dolina, najmä však v rámci jestvujúcich areálov poľnohospodárskych fariem, prípadne ich aditívnym rozširovaním a podporovať v lesnom hospodárstve postupnú obnovu prirodzeného drevinového zloženia porastov.

- **V oblasti rozvoja technickej infraštruktúry**

Pre rozvoj technickej infraštruktúry boli schválené aktivity týkajúce sa zásobovania mesta pitnou vodou, elektrickou energiou, plynom a teplom, odka-

nalizovania územia mesta, vybudovania telekomunikačných a diaľkových zariadení, zachovania a rešpektovania ochranných pásem vodných zdrojov.

- **V oblasti infraštruktúry odpadového hospodárstva**

Prostredníctvom oblasti je riešené odpadové hospodárstvo zamerané na podporu ukončenia prevádzky a zrušenie zariadenia na zneškodňovanie odpadov živočíšneho pôvodu v Horných Krškanoch, eliminovanie veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia na území mesta, realizovanie sanácie a rekultivácie skládok odpadov, rozšírenie separovaného zberu odpadu a využívanie druhotných surovín.

- **V oblasti rozvoja dopravnej infraštruktúry**

Rozvoj dopravnej infraštruktúry je spájaný s lepšou organizáciou cestnej dopravy, v budovaní nových cestných komunikácií a obchvatov, v budovaní mostných objektov, v podpore modernizácie železničnej stanice Nitra a železničných tratí či v budovaní letiska. Súčasťou sú tiež opatrenia vedúce k podpore cyklo dopravy a realizácii cyklistických trás.

KONCEPCIA ROZVOJA MESTA

V podobe urbanistickej a prírodnej koncepcie je predstavený základný syntetický pohľad na hlavné rozvojové ciele mesta Nitra a jeho jednotlivých častí. Stanovená je základná stratégia pre budúcnosť mesta vo všetkých polohách (stavebnej štruktúre, štruktúre verejných priestorov a prírodnej štruktúre). Základnou návrhovou kostrou mesta Nitra je pritom spracovaný koncept riešenia územného plánu mesta Nitra.

Koncepcia rozvoja mesta predstavuje detailný pohľad na možnosti a potreby územného rozvoja mesta v oblasti bývania, hospodárstva, dopravy, sociálnej a technickej infraštruktúry, životného prostredia, cestovného ruchu ale i rozvoja finančnictva, správy majetku, informačných technológií či verejného poriadku a bezpečnosti.

Prostredníctvom všetkých troch kritických oblastí PHSR mesta Nitra plne rešpektuje a zohľadňuje výsledky a návrhy obsiahnuté v Koncepcii rozvoja mesta.

KOMUNITNÝ PLÁN ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V MESTE NITRA DO ROKU 2009

Komunitný plán rozvoja sociálnych služieb v meste Nitra do roku 2009 (KP) obsahuje konkrétne opatrenia na riešenie nepriaznivých situácií, v ktorých sa ľudia v priebehu svojho života môžu ocitnúť. Zámerom plánu je postupné zlepšenie dostupnosti a kvality poskytovaných sociálnych služieb v nasledovných cieľových skupinách: seniori, občania so zdravotným postihnutím, deti a mládež, občania ohrození exklúziou a občania so závislosťami. Cieľom plánu je tiež nastavenie mechanizmov a podmienok pre koordináciu služieb, zaistenie požadovanej úrovne kvality poskytovaných služieb a sledovanie ich efektivity.

V KP je zdôrazňovaných viacero potrieb ako napr. Zvyšovať schopnosti organizácií získavať financie a efektívne ich využívať, Hľadať spôsoby, ako zaistiť alebo nahradiť potrebné počty sociálnych lôžok, Postupne dopĺňať chýbajúce služby, rozširovať ponuku terénnych služieb a snažiť sa o ich dostupnosť pre klientov, Zaviesť centrálny informačný systém, zisťovať opakovane skutočné potreby klientov, Podporovať príležitosti pre integráciu osôb s handicapom so zdravými a naopak, Realizovať preventívne programy na podporu rodín, vzdelávanie mládeže, výchovu k tradičným hodnotám, Vytvoriť systém pomoci v oblasti bývania rodinám s deťmi a ostatným skupinám, Zvyšovať počet kvalifikovaných sociálnych pracovníkov v samospráve a v iných neštátnych subjektoch a ďalšie.

V súlade s KP bola v PHSR mesta Nitra zostavená kritická oblasť Sociálna starostlivosť s cieľom vytvoriť systém sociálnej starostlivosti, ktorý vytvára dobré podmienky pre spokojný život všetkých skupín obyvateľov.

KONCEPCIA ROZVOJA BÝVANIA V MESTE NITRA

Koncepcia rozvoja bývania v meste Nitra rieši problematiku bývania a lokálnej bytovej politiky, ktorá vychádza z nedostatku dostupného nájomného bývania a stúpajúcich cien bytov súvisiacich s pomalým oživovaním ekonomiky, bytovej výstavby a zavádzania nástrojov podpory bývania zo strany štátu, regiónov, miest a finančných inštitúcií.

Koncepcia pozostáva z niekoľkých cieľov:

Oblasť života komunity, ktorej zámerom je poskytovať a udržiavať bezpečné, hygienicky vyhovujúce, zdravé bývanie spolu s efektívne a ekonomicky organizovanými komunitnými zariadeniami na jeho podporu.

Možnosť dosiahnutia vidí koncepcia v menežovaní rozvoja bývania cestou vypracúvania plánov urbanistických zón mesta, uplatňovaním národnej a odvodenej lokálnej legislatívy a ďalších predpisov pre výstavbu a bývanie. Koordináciou projektovania a výstavby miestnych zariadení vrátane škôl, iných verejných budov, parkov, ciest a pod., tak aby sa vyhovelo potrebám bývania.

Rovnosť príležitostí a sociálne otázky sa zoberajú poskytovaním bezpečných a uspokojivých príležitostí na bývanie pre všetky domácnosti za dostupné ceny bez ohľadu na príjem, rasu, náboženstvo, národnosť, štruktúru rodiny alebo znevýhodnenie (disabilitu).

Riešenie zámeru je navrhované elimináciou zónovania, ktoré znemožňuje výstavbu bytových domov, umožnením výstavby bytov pre nižšie príjmové skupiny, prípadne mobilných príbytkov, podporou rozvoja cenovo dostupného bývania pre nízko príjmové skupiny, minority, či špeciálne skupiny populácie.

Stabilita ponuky existujúcich a výstavby nových bytov je založená na stabilizácii výstavby bytov či redukovanie fluktuácií v ponuke zabezpečiť predpovedateľný, plánovaný počet dostupných a nových bytových jednotiek pre nájomné bývanie.

Možnosti realizácie súvisia s výstavbou a bývaním predovšetkým nájomného verejného sektora, ktoré sú zatiaľ zabezpečované hlavne národnou politikou a to cestou programov podpory bývania, zvyšovania bankových úverov, hypoték, či sporenia, ako aj ďalšími reguláciami. Finančné i nefinančné stimuly však môžu pochádzať aj z miestneho fondu bývania, miestnych daní a poplatkov, partnerstiev súkromného a verejného sektora, mobilizácie mimovládnych a neziskových organizácií.

Dizajn a environmentálna kvalita plánuje bývanie prispôbené potrebám domácností, optimalizáciu kvality života, podporovanie účinného využitia pozemkov a zdrojov pri minimálnom poškodzovaní prírodného prostredia.

S cieľom sa spájajú opatrenia na splnenie špecifických potrieb ľudí (bezbariérové prístupy), prehodnotenia miestnych predpisov týkajúcich sa postupov pri živelných pohromách (dažde, záplavy), pri ochrane ohrozenej flóry a fauny, ochrane otvorených priestorov, poľnohospodárskej pôdy, lesov a parkov, pri rešpektovaní národnej legislatívy.

Popri štyroch hlavných cieľoch bolo stanovených niekoľko špecifických cieľov ako napr. urýchlenie zmeny negatívnej rozvojovej dynamiky mesta, eliminácia prípadného nedostatku cenovo dostupného bývania, podpora rozvoja pracovných príležitostí v meste, podpora a kontrola budúceho rastu mesta, zvýšenie ponuky rozptýleného bývania pre nízko príjmové skupiny v dostupnej vzdialenosti od zamestnania, zvýšenie atraktívnosti sídliskových štvrtí a blokov, obnova bytového fondu, revitalizácia zničených bytových blokov.

Súlad PHSR mesta Nitra s dokumentom Koncepcie rozvoja bývania v meste Nitra je zakomponovaný predovšetkým prostredníctvom jednotlivých opatrení v kritickej oblasti Bývanie.

KONCEPCIA ROZVOJA MESTA NITRY V OBLASTI TEPELNÉHO HOSPODÁRSTVA

Prostredníctvom príslušného dokumentu je riešená problematika tepelného hospodárstva v meste Nitra.

S ohľadom na stav tepelných zariadení v sústavách centralizovaného zásobovania teplom v meste Nitra bolo navrhnuté plánovania rozvoja týchto sústav na dve obdobia, a to na obdobie do roku 2021 a na obdobie po roku 2021.

Obdobie do roku 2021 zhrňa rozvoj sústav tepelných zariadení v súlade so súčasnou koncepciou zásobovania mestských častí teplom. Pri návrhu bola zohľadňovaná ekonomická dostupnosť v súčasnosti prevládajúceho paliva v zdrojoch tepla – zemného plynu, možnosť zníženia nákladov na výrobu a dodávku tepla v zdrojoch tepla pomocou

využívania obnoviteľných zdrojov energií, možnosť zníženia nákladov na výrobu a dodávku tepla v zdrojoch tepla pomocou využívania kogeneračnej výroby tepla a elektrickej energie.

V rámci daného obdobia boli v súlade s Územným plánom mesta Nitra vypracované návrhy na rozvoj tepelných sústav v mestských častiach Staré mesto, Párovce, Chrenová, Klokočina, Čermáň a Diely.

Obdobie po roku 2021 sa zoberá otázkou väčšej obnovy zdrojov tepla ako aj výstavbou nového centrálného zdroja pre zásobovanie (CTZ) tepelných sústav v meste.

Navrhnutými alternatívami sú najmä obnova CTZ v súlade so súčasnou koncepciou zásobovania mestských častí teplom (dva veľké zdroje tepla, základné palivo zemný plyn, prepojenie tepelných sietí Párovce a Klokočina), vybudovanie tepelného napájača a zásobovanie tepelných sústav v meste z EMO, prepojenie tepelných sietí v meste, vybudovanie nového centrálného zdroja tepla pre tepelné sústavy v meste, využitie uhlia a biomasy ako paliva v tomto CTZ, prepojenie tepelných sietí v meste.

V súlade s príslušnou koncepciou bola zostavovaná v PHSR mesta Nitra predovšetkým kritická oblasť Inžinierske site, vodohospodárska a energetická politika prostredníctvom dvoch zámerov - Optimalizácia energetickej politiky a Efektívne hospodáriť s energiami a postupne znižovať energetickú náročnosť.

PROGRAM ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA MESTA NITRA

V meste Nitra je v súčasnosti v procese spracovania aktuálny Program odpadového hospodárstva mesta Nitra. Na základe danej situácie boli v rámci PHSR mesta Nitra v kritickej oblasti Environmentálna politika zohľadňované iba čiastkové dokumenty týkajúce sa riešenia problematiky odpadov a ich nakladania v meste.

2.2. PROFIL MESTA NITRA

2.2.1. HISTORICKÉ MEDZNÍKY MESTA

PRVÁ PÍ SOMNÁ ZMIENKA

Prvú písomnú zmienku o Nitre nachádzame vo vzácných listinách z roku 826 n. l.

MESTO NA SIEDMICH PAHORKOCH

Nie je mnoho miest, ktoré by príroda obdarovala takým krásnym prostredím a výhodnou polohou ako Nitru. Hovorí sa, že bola (podobne ako Rím), založená na siedmich pahorkoch - na Zobore, hradnom kopci, Kalvárii, Čermáni, Borine, na Vršku a Martinskom vrchu. S jej menom sú spojené počiatky slovenských dejín, mená Pribinu, Svätopluka, sv. Cyrila a sv. Metoda, i zmienka o prvom kresťanskom chráme na našom území a o zavedení prvého slovienskeho písma.

Územie Nitry svojou polohou je priam predurčené, aby sa stalo sídlom početných kmeňov i národov, ktoré sem prichádzali počas tisícročí.

NA KONTAKTE PODUNAJSKEJ NÍŽINY A ZÁPADNÝCH KARPÁT

Starobylá Nitra, dnes mesto s takmer 90 000 obyvateľmi, leží na kontakte Podunajskej nížiny a Západných Karpát. Má malebnú polohu na brehu rieky Nitry a úpätí vrchu Zobor (588 m. n. m) v pohorí Trábeč. Priaznivá poloha na križovatke dávnych ciest bola významným faktorom jej rozvoja.

OBRÁZOK 2 POLOHA MESTA NITRA V RÁMCI SR

Predstavuje prirodzené centrum regiónu Ponitrie i celého juhozápadného Slovenska. Je centrom Nitrianskeho kraja a sídlom Nitrianskeho biskupstva. Relatívna blízkosť Bratislavy, Viedne i Budapešti, spolu s priaznivými prírodnými, politickými i ekonomickými podmienkami vytvára dobré východiská pre sociálny a ekonomický rozvoj tohto územia. Nitra je súčasťou jedného z najdynamickejších sa

OBRÁZOK 1 NITRA Z VTÁČEJ PERSPEKTÍVY

rozvíjajúcich stredoeurópskych regiónov.

NITRA – MATKA SLOVENSKÝCH MIEST

Nitra je najstaršie slovenské mesto. Počiatky osídlenia územia mesta siahajú až do praveku, ako to dokumentujú početné archeologické nálezy na území mesta. Už pred 30 000 rokmi bola relatívne husto osídleným územím. Usadili sa tu predstavitelia tzv. gravettskej kultúry. Osady prvých roľníckych obyvateľov boli na území mesta už takmer pred 6 000 rokmi.

Najstaršie známe etnikum sa tu vyskytovalo v 7. až 4. st. pred n. l. Boli to kočovné skupiny Trákov, prípadne i Skýtov, ktoré hlboko zasiahli do vtedajšieho kultúrneho, hospodárskeho a politického života v našej krajine. V 4. storočí pred našim letopočtom sa na našom území na dlhší čas usídlili Kelti, zruční hutníci a kováči, ktorých chaty a dielne sa našli pod Martinským vrchom. Stopy tu zanechali aj Dákovia.

V roku 6 nášho letopočtu prekročili Dunaj rímske légie. Územie západného Slovenska bolo v tom období priestorom, v ktorom sa realizovali početné vojensko-politické, hospodárske a kultúrne styky

medzi Rímskym impériom a Germánmi. V polovici 1. storočia tu sídlil západogermánsky kmeň Kvádov kráľovstvo na čele s kráľom Vanniom. Podľa niektorých zdrojov prvé biskupstvo v Nitre vzniklo zásluhou Fridigit, manželky Rosemunda, vodcu Markomanov, v polovici štvrtého storočia a ustanovil ho arcibiskup Wolf z Lorch (Laureacum).

SLOVENSKÁ HISTÓRIA NITRY SA ZAČÍNA

Koncom 5. storočia na územie mesta prichádzajú prví Slovania. Zamestnávali sa predovšetkým poľnohospodárstvom, početné nálezy dosvedčujú, že poznali spôsob spracovania železa a postupne kládli základy rozvoja ďalších hospodárskych odvetví. Už v 1. polovici 7. storočia sa západné pramene zmieňujú o štátnom útvare Slovanov, Samovej ríši. Samova ríša bola akýmsi predchodcom ďalšieho štátneho útvaru - Veľkej Moravy, ktorej jedno z centier bolo práve v Nitre. Práve v časoch Veľkomoravskej ríše sa položili základy ospevovanej slávy starobylej kresťanskej Nitry, doložené mimoriadne vzácnymi listinnými pamiatkami z 9. storočia. O stave osídlenia a význame Nitry v tomto období výrečne hovoria mohutné slovanské hradiská na Vříšku, na Martinskom vrchu pod Zoborom, na Borine a na Lupke. Na niektorom z týchto hradísk mohol pobývať knieža Pribina, v čase ktorého bola Nitra dôležitým politickým, vojenským i hospodárskym centrom. Pribina preukázal veľkú štátnickú múdrosť a znalosť európskej politiky, keď v rokoch 829-833, sám pohan, dal vysvätiť v Nitre kresťanský kostol. Vysvätil ho soľnohradský (Salzburg) arcibiskup Adalram. Pribinov kostol je prvým historicky doloženým dokladom kresťanstva u Slovanov na Slovensku. O tejto udalosti sa zmieňuje spisok *Conversione Bagoariorum et Carantanorum* z roku 870-71. Žiaľ polohu tejto svätyne sa zatiaľ nepodarilo presne určiť, dá sa však predpokladať, že súčasný hĺbkový výskum na hrade vnesie svetlo i do tejto problematiky.

NITRA SA STÁVA SÚČASŤOU VEĽKEJ MORAVY

V ďalšom vývoji bolo Nitrianske kniežatstvo, násilne pripojené kniežatom Mojmirom ku kniežatstvu moravskému (okolo r. 833) a bol vytvorený štátny celok, v prameňoch spomínaný ako Veľká Morava.

Po zosadení Mojmíra z kniežacieho stolca sa vládcom Veľkej Moravy stal Rastislav. S jeho vládou je spojená významná udalosť, príchod byzantských

OBRÁZOK 3 CYRIL A METOD

vierozvestov, bratov Konštantína - Cyrila a Metoda r. 863. Konštantín - Cyril utvoril prvé slovanské písmo hlaholiku, preložil prvé liturgické texty do staroslovičiny. Metoda pápež Hadrian II. dal r. 870 vysvätiť za biskupa a neskôr za arcibiskupa a vymenoval ho za pápežského legáta pre Panóniu a naddunajských Slovanov.

Na vrchole svojej slávy bola Nitra v čase vlády kráľa Svätopluka. V jednom z najcennejších písomných dokumentov pre slovenské dejiny, liste Jána VIII. pre Svätopluka z roku 880 *Industriae tuae* je Svätopluk titulovaný ako kráľ a pápež mu oznamuje ustanovenie Vichinga za nitrianskeho biskupa. Nitra mala vtedy už pravdepodobne mestský charakter a pozostávala z piatich opevnených hradísk a vyše dvadsiatich sídlisk s rozvinutými remeslami.

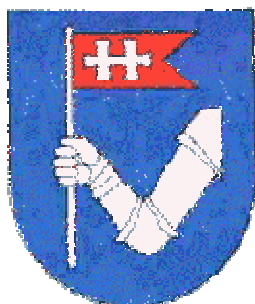
ZÁNİK VEĽKEJ MORAVY NEZNAMENAL ZÁHUBU MESTA

Aj po páde Veľkej Moravy Nitra ostala sídelným mestom pohraničného kniežatstva formujúceho sa Uhorského kráľovstva, a to až do začiatku 14. storočia. Bola dejiskom významných dejinných udalostí, často spustošená rôznymi vojskami. Preto je toto obdobie chudobné na písomné doklady o histórii Nitry. Jednou z najvzácnejších pamiatok, zachovaných v biskupskom archíve, sú tzv. Zoborské listiny. Listina z roku 1111 sa týka sporu o dôchod-

ky medzi zoborským kláštorom a kráľovskými vyberačmi mýta. Druhá listina, datovaná rokom 1113 obsahuje majetkový súpis zoborského opátstva. Je v nej zapísaných vyše 150 obcí. Svedčí o tom, že v tom čase preberali benediktínski mníši organizáciu cirkevného života. Benediktínsky kláštor sv. Hypolita na úpätí Zobora bol najstarším na Slovensku. Prvá listina poskytuje aj údaje o existencii prvej školy na našom území pri benediktínskom kláštore.

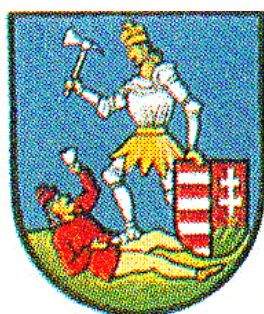
NITRA – SLOBODNÉ KRÁĽOVSKÉ MESTO

OBRÁZOK 4 ERB MESTA
NITRA

V roku 1248 panovník Belo IV, z vďaky za záchranu pred Tatármi, povýšil Nitru na slobodné kráľovské mesto s podobnými výsadami, ako mal Stoličný Belehrad (Szekesfehervar). Týmto výsadám sa Nitra však dlho netešila, lebo už o 40 rokov neskôr ju kráľ Ladislav IV

daroval aj so všetkým príslušenstvom nitrianskemu biskupstvu. Premena Nitry z kráľovského mesta, na mesto zemepanské mala ďalekosiahle dôsledky. Mesto sa dostalo do nižšej právnej kategórie, no ako biskupské sídlo a významný hrad bola i naďalej významným centrom.

OBRÁZOK 5 ERB

Stredoveká Nitra bola rozdelená na Horné a Dolné mesto, ktoré bolo ďalej delené na niekoľko samostatných štvrtí s vlastnými richtármi a obecnými pečatami. Vznikli tu štyri samostat-

né fary pri kostoloch sv. Michala na Vříšku, sv.

Jakuba na námestí, sv. Štefana na Párovciach a Matky Božej na Kalvárii.

PRÍCHOD NOVÝCH ČIAS

Od polovice 18. storočia bola Nitra od vojenských útrap ušetrená, čo umožnilo obnovu mesta a úpravy hradu, najmä katedrály. Významným zásahom

do stavebného rozvoja Dolného mesta bola výstavba župného domu na jeho hranici s Horným mestom. Súčasne bol v južnej časti mesta postavený justičný palác pre celú nitriansku župu. Pokojné pomery umožnili aj stavby ďalších objektov v Hornom meste, (Klučov palác so sochou Atlanta na nároží z r. 1818-21, budova pre penzionovaných kňazov z r. 1832, dostavba seminára s jedinečnou diecéznou knižnicou). V roku 1835 bola zásluhou biskupa Vuruma založená prvá dievčenská škola.

OBRÁZOK 6 DIECÉZNA KNIŽNICA

V dôsledku stavebného rozvoja, počet obyvateľov v 19. storočí prevýšil 10 000 a správa mesta sa stala zložitejšou. V roku 1873 sa Nitra stala mestom so zriadeným magistrátom na čele s primátorom a početným obecným zastupiteľstvom. Ďalší rozvoj mesta bol silne ovplyvnený dvoma svetovými vojnami. V novej Česko-slovenskej republike sa Nitra stala sídlom župy. Po druhej svetovej vojne nastalo obdobie búrlivého stavebného rozvoja, počas ktorého boli však zničené aj mnohé architektonické pamiatky. Nitra zároveň získala mnohé školy, vedecké i kultúrne ustanovizne. Z cirkevného a administratívneho centra s rozvinutým poľnohospodárskym zázemím sa stala centrom priemyselnej výroby, rôznorodých služieb, školstva, vedy a postupne aj výstavníctva, kultúry a športu.

Prvá písomná zmienka - r. 826				
Nadmorská výška stredu mesta - 190 m n. m.				
Poštové smerovacie číslo – 949 01				
Telefónne smerové číslo - 037				
	2003	2004	2005	2006
Rozloha v km ²	100,048	100,048	100,048	100,048
Celkový počet obyvateľov	86 138	85742	85 172	84 800
Počet obyvateľov na km ²	857,26	853	848	845

TABUĽKA 1 ZÁKLADNÉ UKAZOVATEĽE (ZDROJ: ŠÚ SR)

NITRA – CENTRUM SLOVENSKEHO POĽNOHOSPODÁRSTVA

S mestom Nitra sa spája lokalizácia najväčšieho centra poľnohospodárstva v Slovenskej republike. Predurčilo ho k tomu už tradične silné poľnohospodárske zázemie Podunajskej nížiny, rozvinutý potravinársky priemysel, silná koncentrácia vedecko-výskumných kapacít zameraných na poľnohospodárstvo, ale aj koncentrácia poľnohospodárskeho školstva a výstavníctva (Slovenská poľnohospodárska univerzita, Výskumný ústav živočíšnej výroby, Agrokomplex, Slovenské poľnohospodárske múzeum a i.).

2.2.2. POLOHA NA SPOJNICI NÁRODNÝCH KORIDOROV

Mesto Nitra leží v povodí rieky Nitra na rozhraní Podunajskej pahorkatiny – konkrétne Nitrianskej pahorkatiny a Nitrianskej nivy, a pohoria Tríbeč. Rozprestiera sa medzi masívom Zobora (587 m. n. m) a vrchmi (Kalvária 215m.n.m, Šibeničný vrch 218,5m.n.m), ktoré možno považovať za časť pohoria Tríbeč oddeleného riekou Nitra od hlavného masívu.

Mesto sa nachádza na spojnici národných koridorov .

Z hľadiska rozvojových pólov možno hodnotiť polohu mesta Nitra pomerne priaznivo. Nachádza sa cca 90 km od hlavného mesta Bratislavy a 160 km od významného európskeho mesta Viedeň. Aj keď ide o pomerne veľké vzdialenosti (z hľadiska teórie urbanistickej ekonomiky sa za dochádzkovú považuje vzdialenosť do 50 km), veľmi priaznivo tu pôsobí najmä kvalitné rýchlostnokomunikačné (R1), menej železničné prepojenie na hlavné mesto, takže časová dostupnosť predstavuje približne 1 hodinu (Nižňanský, V.,et all.).

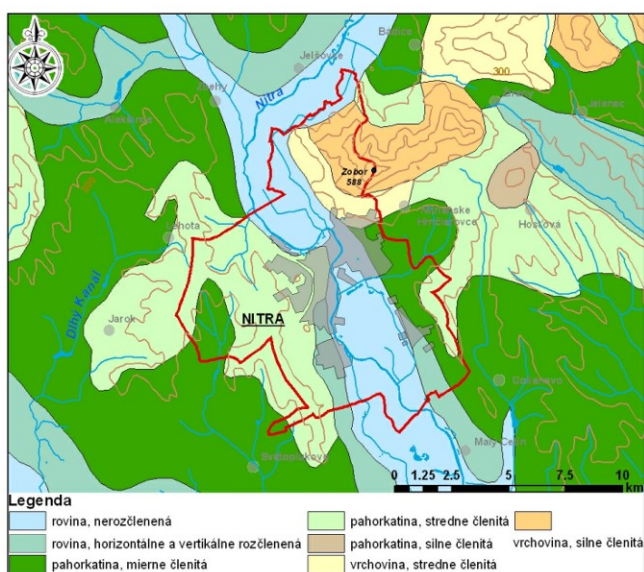
Z týchto dôvodov mesto Nitra môžeme začleniť do hraničnej zóny tzv. Stredoeurópskeho regiónu. Ide o hospodársky priestor s počtom obyvateľov 4,5 mil., s hlavnými pólmi rozvoja Bratislava, Viedeň a Budapešť. Širší stredoeurópsky región je súčasťou európskeho produkčného trojuholníka Paríž – Viedeň –Berlín tvoriaci základňu európskeho hospodárstva (Nižňanský, V.,et all.) s:

- Najvyšším energetickým výkonom
- Najvyššou produkciou priemyslu
- Najvyššou produkciou poľnohospodárstva
- Najvyššou spotrebou výrobkov a služieb na obyv. v Európe
- Najkvalitnejšou sociálnou a technickou infraštruktúrou
- Najmodernejšími technológiami vo svete a Európe
- Vysoko rozvinutou dopravou

2.2.3. PRÍRODNÉ PODMIENKY

RELIÉF

Stredná časť územia – niva a terasy rieky Nitra má plochý reliéf. Ten narušuje len niekoľko vyvýšení, ktoré majú charakter tvrdošov. Na jednom z nich je postavený aj Nitriansky hrad. Zvyšok nížinnej časti územia zaberá málo až stredne členitý pahorkatinový reliéf Nitrianskej pahorkatiny na západe a Žitavskej na východe. Pre obe je charakteristický výskyt úvalín. Horská časť územia (Zobor 587 m n.m.) má charakter stredne až silne členitej vrchoviny.

OBRÁZOK 8 MAPA RELIÉFU

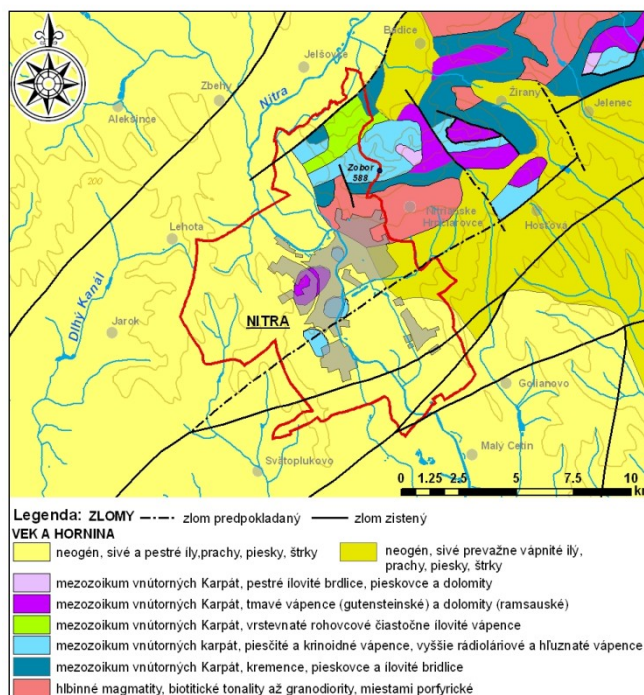
HORNINY

Geologická stavba územia mesta Nitra je pestrá. Prevažnú časť pokrývajú sedimenty kvartérneho veku. Staršie horniny, ktoré tvoria ich podložie sa dostávajú na povrch najmä v severnej časti územia.

Širokú nivu rieky Nitra tvoria fluviálne holocénne piesky a štrky, hliny, piesčité hliny a íly, ako aj organogénne sedimenty (humolity), kalové, prípadne až hnilokalové hliny, ktoré sa nachádzajúce v reliktoch mŕtvych ramien rieky Nitra. Pleistocénne fluviálne sedimenty charakteru piesčitých štrkov a pieskov sa vo forme terasy zachovali severne od mestskej časti Kynek ako aj v južnej a juhovýchodnej časti územia (mestské časti Dolné Krškany a Janíkovce) a ako agradračný val južne od mestskej časti Janíkovce.

Proluviálne sedimenty (hliny, štrky, piesky a piesčité hliny) náplavových kuželov sa nachádzajú v ústiach dolín potokov, na úpäti pohoria Tribeč. Deluviálno-fluviálne splachové piesčité hliny možno nájsť najmä v západnej a juhovýchodnej časti územia, v úvalinách, resp. záveroch dolín. Hlinité a hlinito-kamenité deluviálne sedimenty, pokrývajú rozsiahle územia na úpäti a svahoch Zoborských vrchov a tiež aj vápencových vyvýšení (Šibeničný vrch, Kalvária a Katruša) nachádzajúcich sa priamo v intraviláne mesta. Značnú časť územia pokrývajú spraše. Významnú skupinu predstavujú tiež antropogénne sedimenty, ktoré zaberajú pomerne rozsiahle plochy v intraviláne mesta (navážky) a aj mimo intravilánu (skládky, haldy).

Z predkvartérnych hornín na území mesta Nitra dominujú neogénne sivé a pestré, miestami i vápnité íly, prachy, piesky a štrky, ktoré sú charakteristické pre Podunajskú pahorkatinu. Oblasť hradného kopca je v spodných partiách budovaná pestrými ílovitými bridlicami a vrchnú, odolnejšiu časť tvoria tmavé gutensteinské vápence a ramsauské dolomity. Strmé južné a juhozápadné svahy vrchu Zobor sú tvorené odolnými hlbinnými magmatitmi, biotitickými tonalitmi až granodioritmi, miestami porfyrickými. Zvyšok budujú mezozoické vrstevnaté rohovce, vápence, kremence, pieskovce a ílovité bridlice.

OBRÁZOK 7 GEOLOGICKÁ MAPA OKOLIA

OVZDUŠIE

S priemernou ročnou teplotou do 10 °C patrí Nitra medzi najteplejšie mestá Slovenska. Počet letných dní je v priemere 62 a mrazových 92 za rok. Priemerný ročný úhrn zrážok je do 600 mm. Pre mesto je charakteristická vysoká veternosť a veľa slnka. Za rok je to v priemere asi 2000 hodín a viac ako 1200 kWh.m². Vykurovacie obdobie trvá asi 210 dní.

VODSTVO

Hydrologickou osou územia je rieka Nitra. Dĺžkou 196,7 km a priemerným prietokom v ústí 18,1 m³ · s⁻¹ ide o jednu z najvýznamnejších slovenských riek. Pramení v Malej Fatre a pôvodne ústila nad Komáromom, po vybudovaní preložky v Komoči ústí do Váhu pri Komoči. Má dažďovo – snehový režim odtoku. Na území mesta Nitra do nej ústí niekoľko menších prítokov – napríklad Kynecký potok, Šúdol, Dobrotka, Jelšina, Selenec. Západná časť územia je odvodňovaná do Cabajského potoka. Na území mesta sa nachádza aj niekoľko malých vodných plôch, ktoré väčšinou vznikli na mieste ťažobných jám a kameňolomov.

Na úpätí Zobora vyvierajú viaceré prameňové krasové pôvodu (Šindolka, Buganka, Štitáre, Svradov). Najväčšie zásoby podzemnej vody sa nachádzajú v kvartérnych uloženinách, predovšetkým štrkoch a pieskoch riečnej nivy. Veľké množstvo zásob podzemnej vody v týchto riečnych sedimentoch podmieňuje ich dobrú priepustnosť, značný rozsah a mocnosť.

PÔDA

Na území mesta sa nachádza široká paleta pôdnych typov. Pozdĺž rieky Nitry sa vyskytujú najmä fluvizeme a čiernice glejové a kultizemné. Pahorkatinné oblasti sú pokryté rôznymi subtypmi černoziem a hnedozemí. V Tríbeči sú to kambizeme a rendziny.

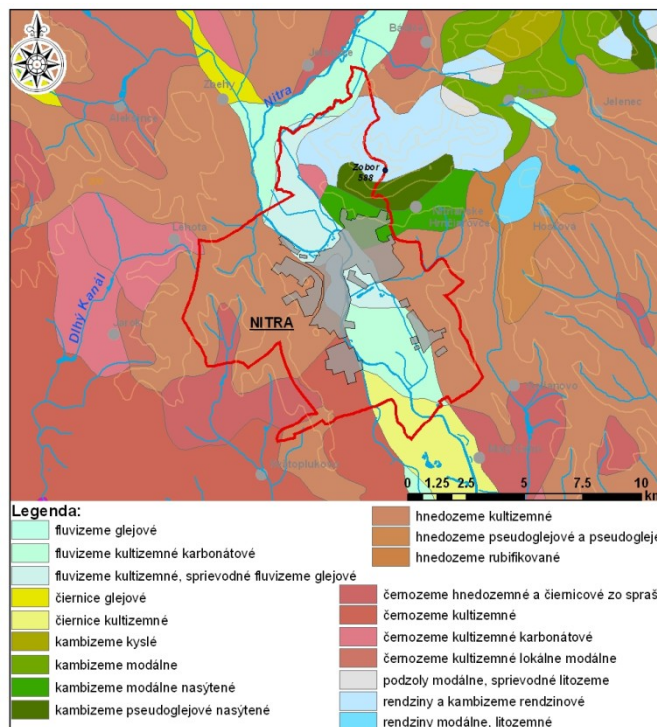
V zastavanom území bol pôvodný pôdny kryt silne pozmenený. Vyskytujú sa tu rôzne subtypy antrozemí a kultizemí.

Čiernice, černoze a hnedozeme predstavujú z hľadiska úrodnosti naše najkvalitnejšie pôdy.

Plošne najrozsiahlejším a z hľadiska poľnohospodárskeho využitia aj najvhodnejším pôdnym druhom sú

hlinité až piesočnato-hlinité pôdy, ktoré priestorovo korelujú najmä s hnedozemami a černozemami na pahorkatine a kambizemami na svahoch Zobora. V jeho vrcholovej časti sú pôdy skôr hlinito-piesočnaté, stredne kamenité. Ílovito-hlinité a ílované sú predovšetkým pôdy na nive Nitry.

V zastavanom území, zvlášť na antropogénnych substrátoch sú pôdy rôznej zrnitosti, zvyčajne však s vysokým obsahom skeletu.

OBRÁZOK 9 PEDOLOGICKÁ MAPA OKOLIA

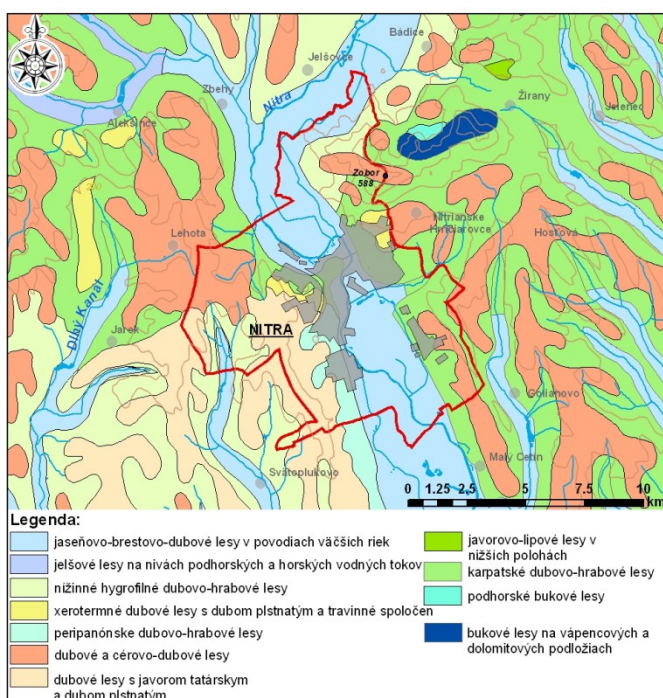
VEGETÁCIA

Územie mesta je z hľadiska ekologických podmienok veľmi rôznorodé o čom svedčí aj priestorová diferenciácia jednotiek potenciálnej prirodzenej vegetácie, ktorá je vyjadrením súčasného ekologického potenciálu. Centrálna časť územia, ktorú zaberá niva rieky Nitry má vhodné podmienky pre rozvoj jaseňovo-brestovo-dubových lužných lesov. V pahorkatinnej časti územia možno za potenciálnu prirodzenú vegetáciu považovať rôzne subtypy teplomilných dubových lesov. Pre oblasť Zobora sú to karpatské dubovo-hrabové lesy, dubové a cerovo-dubové lesy.

Dnes je väčšina územia odlesnená, zastavaná alebo transformovaná na kultúrnu step s vysokým podielom ornej pôdy. V nížinnej časti sa zachovali iba zvyšky pôvodných porastov – napríklad Dvorčiansky

les na nive Nitra. Súvislé lesné porasty sú iba v oblasti Zobora. Na výslnných, najmä vápencových svahoch sú to teplomilné a suchomilné dúbavy. Vo vrcholovej časti v dôsledku úbytku tepla sa vyskytujú aj bučiny, prípadne na sutinách javorovo-lipové lesy.

V intraviláne je vegetácia priestorovo, funkčne i svojou skladbou silne diferencovaná a zároveň výrazne kultivovaná – stala sa jedným z najvýznamnejších urbanistických nástrojov používaných pri skvalitnení životného prostredia.

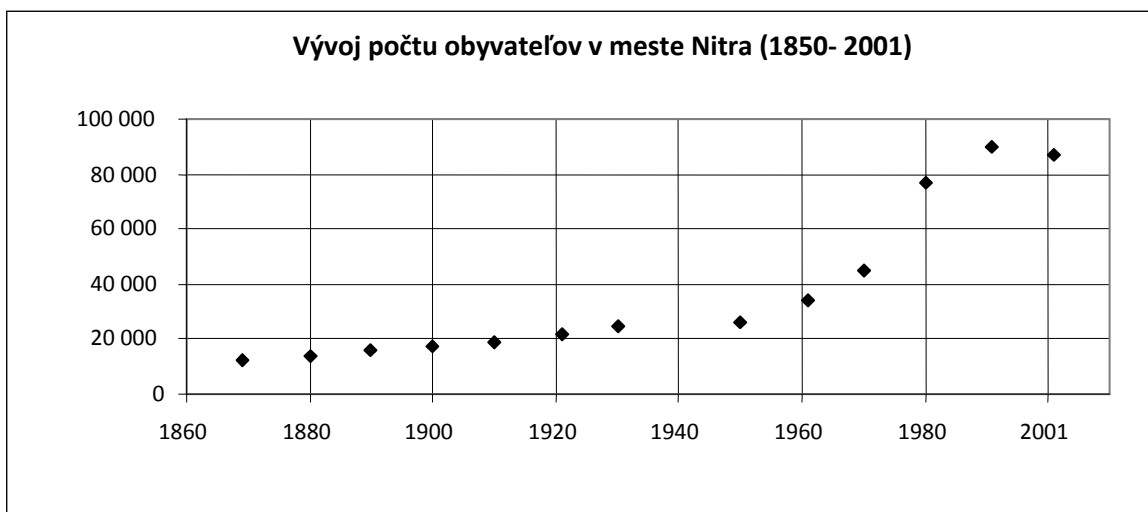
OBRÁZOK 10 FYTOCENOLOGICKÁ MAPA OKOLIA

2.2.4. OBYVATEĽSTVO A BÝVANIE

POČET OBYVATEĽOV V SÚČASNOSTI KLE- SÁ A POPULÁCIA STARNE

Poččet obyvateľov mesta Nitra počas uplynulých dvoch storočí plynule narastal. Bol spätý s nástupom kapitalizmu, keď dochádzalo v meste

rozsiahla integrácia susedných obcí do r.1976. Od roku 1950 do roku 1970 počet obyvateľov sa takmer zdvojnásobil: z 26 006 na 45 053 – Nitra sa stala 6. najväčším mestom na Slovensku. Najprudší rozvoj zaznamenalo mesto Nitra v rokoch 1970 – 1980, keď sa počet obyvateľov zvýšil o 31 580 osôb, t.j.70 % (graf. č.1).

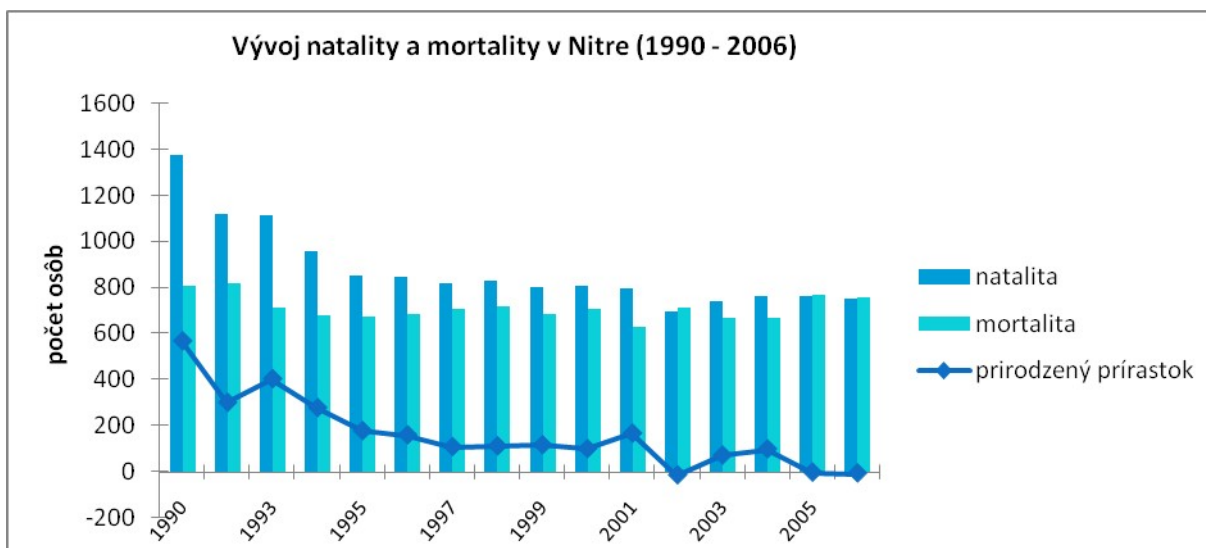

GRAF 1 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV V MESTE NITRA

k počiatkom budovania základne priemyselnej výroby. S tým úzko súviselo pribúdanie pracovných príležitostí a sťahovanie sa vidieckeho obyvateľstva do mesta. Zároveň začal prebiehať integračný proces územného rastu mesta Nitry postupným pripájaním okolitých obcí. Nitra akumulovala významné hospodárske, obchodné a administratívne funkcie. Rast obyvateľstva bol čiastočne narušený II. svetovou vojnou a jej následkami. Povojnová obnova i výstavba priemyselných závodov, školských, kultúrnych, obchodných a iných inštitúcií podnietila intenzívny rast dochádzky do zamestnania a zároveň vyvolala mohutnú bytovú výstavbu sídlisk Chrenová, Klokočina, a rast mestského obyvateľstva. K nárastu počtu obyvateľov mesta prispela aj

Po roku 1989 nastupujú opačné trendy, dochádza k deaglomeračným procesom – odčleňovaniu mestských častí a návrat ku vzniku samostatných obcí, 1991 Ivánka pri Nitre, 1992 Nitrianske Hrnčiarovce, 1993 Lužianky, 2003 Štitáre.

Od 90. rokov minulého storočia sa výrazne zmenilo reprodukčné správanie obyvateľstva Slovenska, ktoré sa prejavuje nielen vo vývoji sobášnosti a rozvodovosti, ale najmä v prudkom znižovaní počtu detí (graf č. 2). Nižší počet živonarodených detí mierne prevyšuje úmrtnosť obyvateľstva. Hodnota prirodzeného prírastku je v súčasnosti veľmi nízka a v posledných rokoch dosahuje záporné hodnoty.

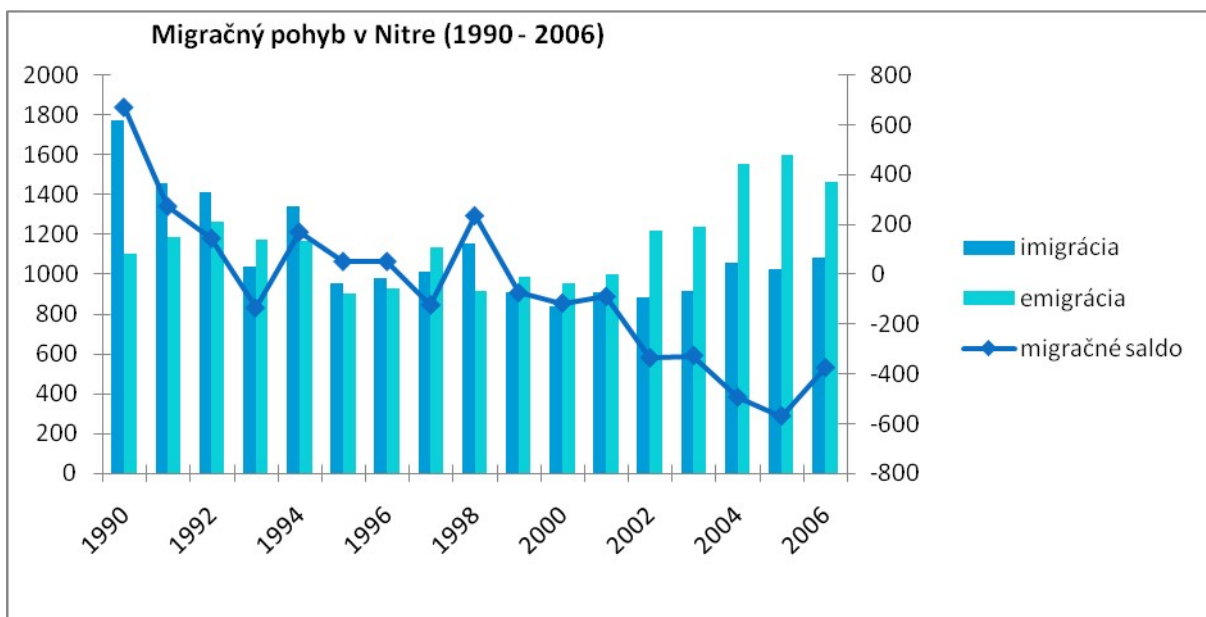

GRAF 2 VÝVOJ NATALITY A MORTALITY

DEURBANIZÁCIA MESTA

Popri prirodzenom úbytku obyvateľstva sledujeme po roku 1989 v meste emigráciu obyvateľov mesta do okolitých obcí, čo svedčí o nastupujúcej fáze deurbanizácie (graf č. 3). Kým v 60-tych rokoch

minulého storočia výrazne prevládala imigrácia (prísťahovanie) spôsobená industrializáciou mesta a bytovou výstavbou, od roku 1998 už prevláda odliv obyvateľstva na okolitý vidiek, alebo za prácou, zvyčajne do hlavného mesta Bratislavy.

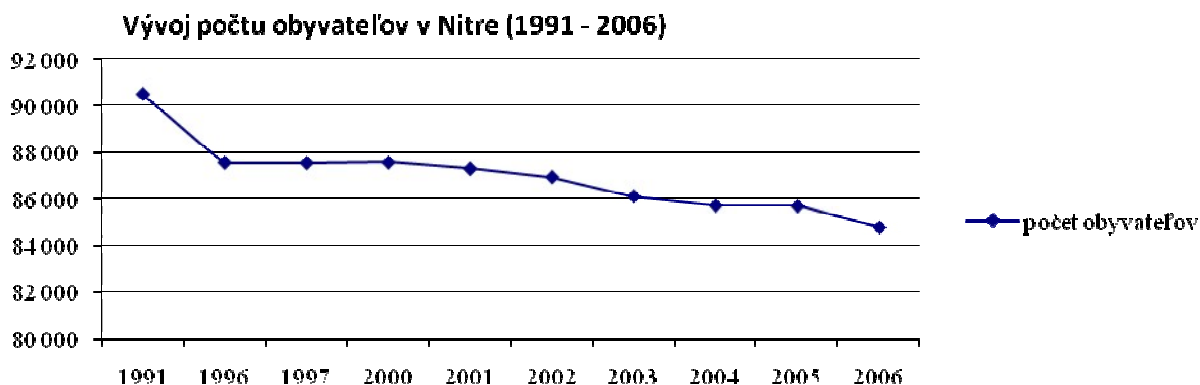

GRAF 3 MIGRAČNÝ POHYB

Ľudia na vidieku vyhľadávajú lacnejšie možnosti ubytovania, pozemkov, čistejšie životné prostredie. Blízkosť mesta Nitra im umožňuje využívať dennú dochádzku do Nitre, kde pracujú, využívajú jej služ-

by, zdravotníctvo, školstvo atď., ako i výhody vidieckeho prostredia, avšak dane získava obec kde majú trvalý pobyt a nie mesto Nitra.

Procesom deaglomerácie štyroch obcí ako i mortalitou a emigráciou obyvateľstva došlo k zníženiu populácie mesta Nitra v rokoch 1991 až 2006 o 5 712 osôb t. j. o 6,3 % (graf. č. 4). Dynamika obyvateľstva Nitry v súčasnosti stagnuje, resp. zaznamenáva odliv. Podľa vekovej štruktúry a prirodzeného prírastku patrí väčšia časť obyvateľstva k regresívnemu typu populácie.

GRAF 4 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV

STARNUTIE POPULÁCIE

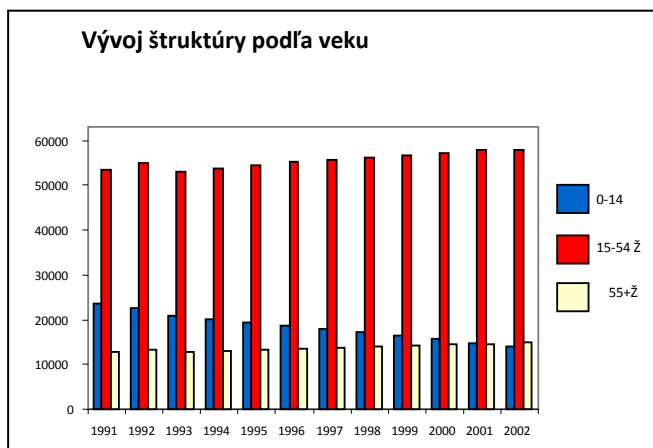
Popri dlhodobom klesaní počtu obyvateľov v meste Nitra, (záporný prirodzený prírastok aj saldo migrácie) sledujeme zvyšovanie počtu obyvateľov produktívnom a poproduktívnom veku – starnutie obyvateľstva. Súčasne sa znižuje podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku (graf č. 5, 6). Najvyšší podiel obyvateľov v produktívnom veku žije v mestskej časti Klokočina a poproduktívneho v mestských častiach Chrenová a Párovce.

Vhodnou politikou bývania a vytvárania nových pracovných príležitostí môže dôjsť k zvratu tohto negatívneho vývoja populácie mesta Nitry.

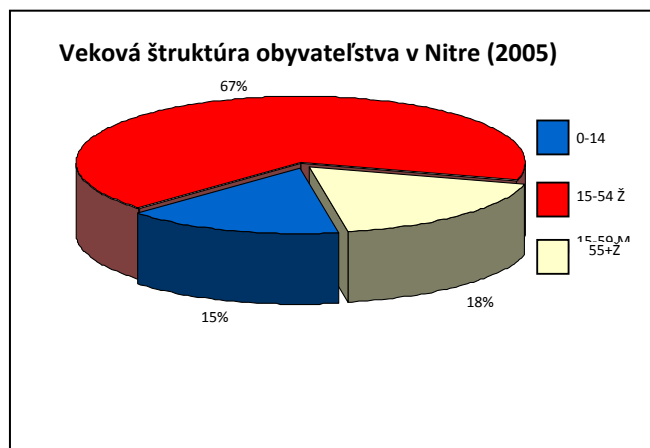
V roku 2006 malo mesto Nitra 84 800 obyvateľov. V Nitre, podobne ako aj v iných sídlach mestského charakteru, počtom prevládajú ženy. Podiel žien bol v roku 2006 – 52,02 % (44 120). Na 1000 mužov pripadlo 1077 žien.

Nastúpené trendy populácie dobre dokumentuje veková pyramída z roku 2001. Tvar pyramídy sa za posledných 10 rokov výrazne nemení, každým rokom sa však zužuje jeho základňa vplyvom znižovania natality (graf č. 7).

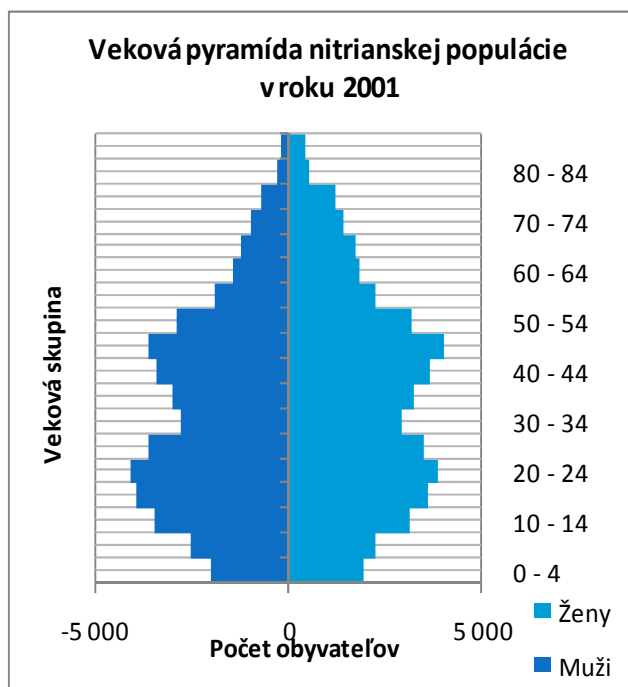
Priemerný vek obyvateľa mesta Nitra v roku 2001 bol 35,8 rokov, čo je mierne pod priemerným vekom Slovenskej populácie (36 rokov).

GRAF 5 VÝVOJ ŠTRUKTÚRY PODĽA VEKU

GRAF 6 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA

GRAF 5 VEKOVÁ PYRAMÍDA

V sledovanom období 1991 – 2003 sme zaznamenali nárast poproduktívnej populácie (60+M/55+Ž) o 2,5 %. Index starnutia, t.j. podiel medzi poproduktívnym a predproduktívnym obyvateľstvom v horizonte 14 rokov vzrástol o 70 bodov (tab. č. 2).

I napriek tomu Nitra je mestom „mladých“ posilnené vysokoškolskou (2 univerzity) a stredoškolskou mládežou z celého Slovenska.

Rok	1991	1996	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Podiel obyvateľov poproduktívneho veku v %	15,2	15,4	16,5	16,6	17,1	17,7	18,4	19,0
Index starnutia	64,1	69,4	91,9	97,6	105,4	115,0	124,3	134,1

TABUĽKA 2 VÝVOJ PODIELU OBYVATEĽSTVA POPRODUKTÍVNEHO VEKU A INDEX STARNUTIA V NITRE

VZDELANIE – SILNÁ STRÁNKA OBYVATEĽSTVA

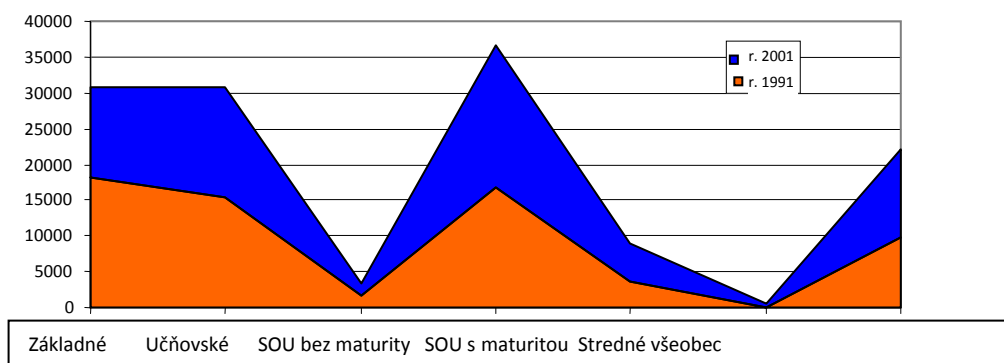
Nitra ako centrum vzdelávania Slovenska má podľa posledného sčítania ľudu z r. 2001 nadpriemernú úroveň vysokoškolského vzdelania 14,89 % (priemer SR je 9,8 %), v ktorom dominuje univerzitné zameranie.

Pri bližšom skúmaní štruktúry vysokoškolsky vzdelaných nevykazuje mesto výraznejšie anomálie, z hľadiska rozdelenia medzi technické, ekonomické a poľnohospodárske.

Sekundárne – stredoškolské vzdelanie má 30,94 % obyvateľov mesta. U obyvateľov nižšie je zastúpené základné 14,42 % a učňovské 17,83 % vzdelanie. Priaznivá „vzdelanostná klíma“ je dôležitým faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja mesta (graf. č. 8). Dôležité je podotknúť, že priaznivú vzdelanostnú štruktúru je nevyhnutné posudzovať v kontexte s ich disponibilitou (problémy s niektorými špecializáciami a kvalifikovanými silami) pre podnikateľské kruhy.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov v Nitre v roku 2001

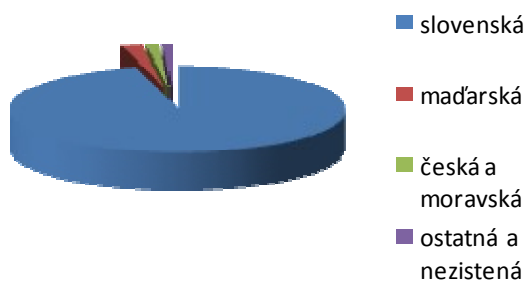

GRAF 8 ZAMESTNANOSŤ EKONOMICKY AKTÍVNEHO OBYVATEĽSTVA

MESTO JE ETNICKY HOMOGÉNNE

Z národnostného hľadiska populácia mesta Nitry je takmer homogénna. Z celkového počtu obyvateľov je približne 96 % slovenskej národnosti. Z grafu č. 10 vyplýva, že z ostatných národností v Nitre žijú občania maďarskej (1,7 %), ale i českej a moravskej (0,82 %) či rómskej (0,37 %). Podiel rómskej národnosti môže byť vyšší, nakoľko sa hlásia k slovenskej resp. k maďarskej národnosti.

Národnostná štruktúra obyvateľstva v Nitre (2001)

GRAF 7 NÁRODNOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

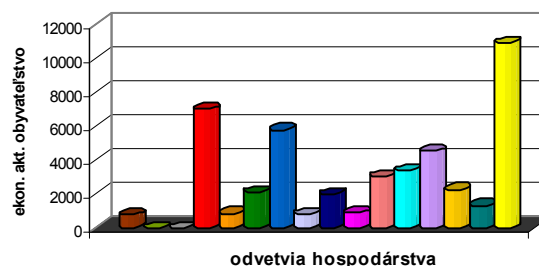
Nitra ako centrum náboženstva má vysoký podiel veriacich obyvateľov. Väčšina jej obyvateľov (74,2%), sa hlási k rímsko-katolíckemu náboženstvu, čo je mierne nad celoslovenským priemerom. Pomerne vysoké percento (17,2%) je obyvateľov bez vyznania. Z ostatných náboženstiev významné postavenie má evanjelická cirkev augsburského vyznania.

ZAMESTNANOSŤ

Nitra ako krajské mesto poskytuje pracovné príležitosti nielen pre vlastné obyvateľstvo, ale i pre po

puľáciu nitrianskeho kraja. V roku 2001 za prácou do Nitry dochádzalo 5243 osôb.

V jednotlivých odvetviach národného hospodárstva mesta pracovalo 45 884 ekonomicky aktívnych osôb, t. j. 51 % z celkového počtu obyvateľov, z toho žien 22 366 (r. 2001). Zamestnanci tvorili najväčšiu časť ekonomicky aktívneho obyvateľstva (24 798 - 54 %), nasledujú robotníci (17 256 - 37,6 %), odchádzajúci za prácou mimo obce bydliska je 12,1 % (5530) a najmenej je členov pracujúcich v poľnohospodárstve (993 - 2,1 %), čo je typické pre zamestnanosť EAO v meste.

- Poľnohospodárstvo ....
- Lesníctvo, ťažba dreva.....
- Ťažba nerastných surovín
- Priemyselná výroba
- Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody
- Stavebníctvo
- Veľkoobchod a maloobchod
- Hotely a reštaurácie
- Doprava, skladovanie, spoje
- Peňažníctvo a poisťovníctvo
- Nehnuteľnosti, výskum, vývoj...
- Verejná správa a obrana....
- Školstvo
- Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť
- Ostatné verejné, sociálne služby
- Ekon. aktív. bez udania odvetví

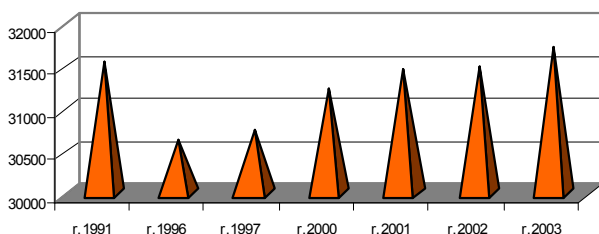
GRAF 10 ZAMESTNANOSŤ EAO V NITRE (2001)

V štruktúre zamestnania EAO (graf č. 9) v jednotlivých odvetviach hospodárstva vysoký podiel tvorilo ostatné a nezistené obyvateľstvo - 53 % (24

494), na druhom mieste bolo obyvateľstvo zamestnané v priemysle - 26 % (11 839), nasleduje obyvateľstvo zamestnané v stavebníctve - 13 % (5 873) a v poľnohospodárstve - 8 % (3678). Dominantné postavenie v odvetvovej štruktúre si naďalej zachováva priemysel. Úbytok pracovných síl nastal v školstve, doprave, kultúre, zdravotníctve. Naopak, vzrástla zamestnanosť v oblastiach ako napr. obchod, bankovníctvo a cestovný ruch.

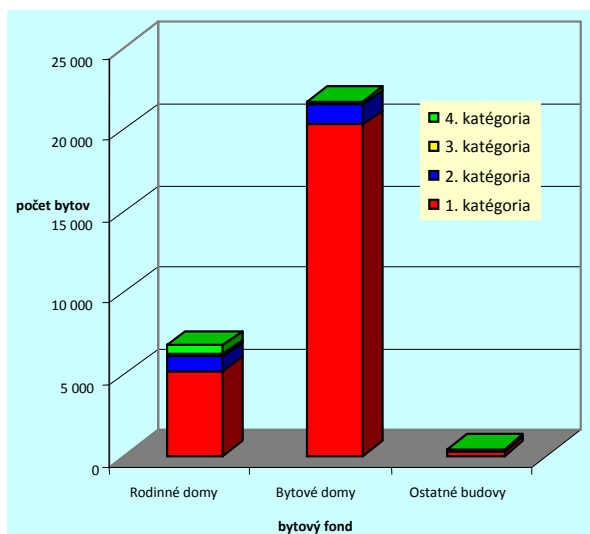
DOMÁCNOSTI A BÝVANIE

S vývojom počtu obyvateľov úzko súvisí i oblasť domového a bytového fondu. V meste Nitra bolo k r.2001 evidovaných 9482 domov, z ktorých je 81,64 % trvale obývaných. Z toho bytových domov

GRAF 8 VÝVOJ BYTOVÉHO FONDU ZA OBDOBIE 1991 - 2003

1 681 (17,72 %) a rodinných 6 961 (73,41%). Domy sú z 67,7 % vo vlastníctve súkromných fyzických osôb. Bytový fond tvorí 31 622 bytov. Z toho v bytových domoch je 23 579 (75 %) a v rodinných domoch 7 189 bytov. Po určitej stagnácii vo výstavbe bytového fondu v rokoch 1991 – 1997 sledujeme jeho nárast (graf č. 11) od r. 2001 i v individuálnej výstavbe. Podľa kategorizácie prevládajú byty a domy I. kategórie s priemernou vy-

GRAF 9 KATEGORIZÁCIA DOMOVÉHO A BYTOVÉHO FONDU V NITRE (2001)

bavenosťou (graf č. 12).

Lokality s najväčším počtom domov sú mestské časti Zobor a Čermáň, tie časti mesta, kde sa najviac uplatňuje voľná uličná nízkopodlažná zástavba (rodinné domy). Lokality s najväčším počtom bytov sú mestské časti Klokočina, Chrenová a Párovce, v ktorých sa zas uplatňuje vysokopodlažná solitérna zástavba (panelové vežiaky). Bytové domy sú sústredené okolo centra do zvláštnych mestských častí – sídlisk s prevládajúcou obytnou funkciou a charakteristickou zástavbou. V periférnych oblastiach mesta vystupujú rodinné domy – organizované najmä do lokalít Šúdol, Chrenová IV., Mlynárce a Zobor ako aj Dražoviec, Horných a Dolných Krškan, Párovských Hájov, Veľkých a Malých Janíkoviec.

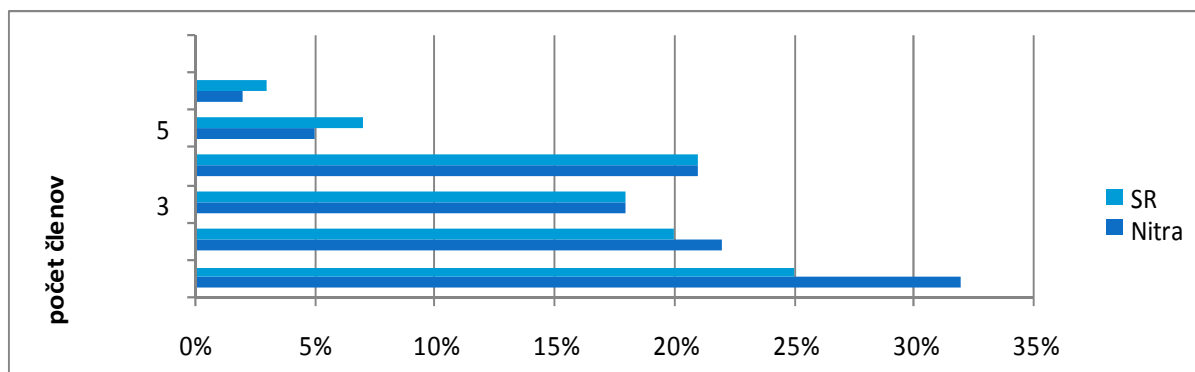
Vek domového fondu je rôzny. Do roku 1900 bolo postavených 1,69 % domov, ďalších 4,61% vzniklo medzi rokmi 1900 až 1945. Viac ako polovina (86,94%) súčasných domov bola vybudovaná v rokoch 1945-1990. V transformačnom období rokov 1991 -2001 bolo postavených len 6,75 % domov.

Základným predpokladom na kvalitný život obyvateľov sú domácnosti. Podľa sčítania ľudu z roku 2001 bolo v Nitre 35 036 samostatne hospodáriacich domácností. Z hľadiska štruktúry podľa počtu členov prevažujú menšie domácnosti. Najviac až 32 % tvoria jednočlenné domácnosti, rodiny s dvomi deťmi (štvorčlenné) 21%. Pri porovnaní so SR môžeme potvrdiť viac menších domácností ako je slovenský priemer (graf č. 14).

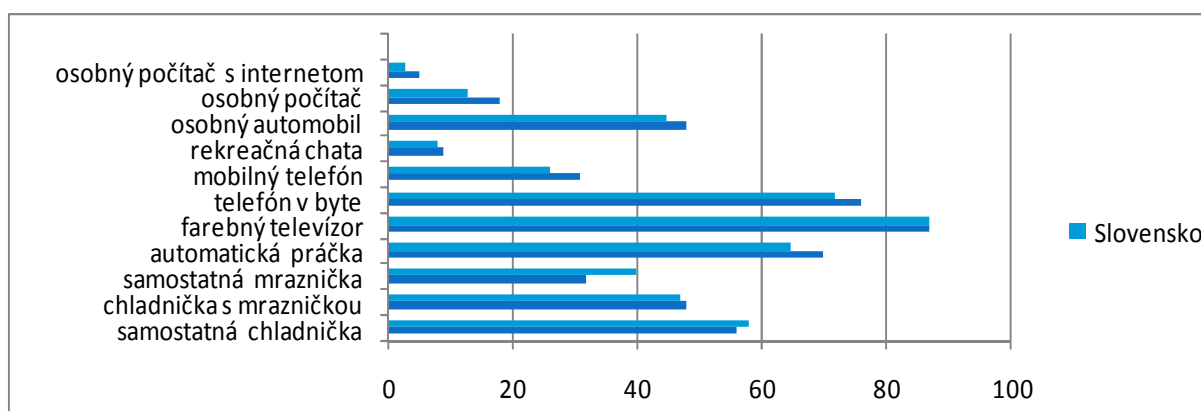
Jednou z nevýhod vo vykazovaní štatistiky samostatne hospodáriacich domácností je nezohľadnenie samostatných jedincov, ako napr. dospelé deti, ak títo v dotazníku uviedli, že v domácnosti spoločne hospodária. Pričom práve skutočnosť, ako rýchlo sú dospelé deti schopné nájsť si samostatné bývanie je dôležitým ukazovateľom kvality bývania (M.E.S.A 10, 2001).

Kvalitu o úrovni bývania poskytuje vybavenosť rodín rôznymi technickými vymoženosťami ako napr. televízor, práčka, chladnička atď. Mesto Nitra vykazuje vyššie hodnoty vybavenosti, dokonca vo vybavenosti počítačom s internetom vykazuje dvojnásobnú hodnotu (graf č. 13). Podpriemerná je vybavenosť samostatnou mrazničkou.

GRAF 11 ŠTRUKTÚRA SAMOSTATNE HOSPODÁRIACICH DOMÁCNOSTÍ V NITRE A SR (2001)

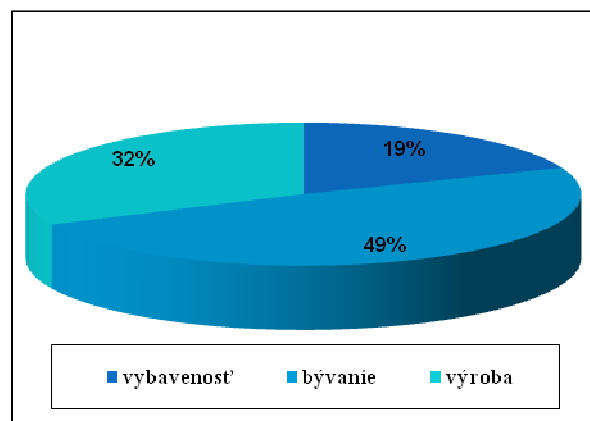

GRAF 10 VYBAVENIE DOMÁCNOSTÍ V MESTE NITRA (2001)

CELKOVÁ BILANCIA ZÁSTAVBY

Pri tvorbe územného plánu každého mesta sa vytvárajú priestorovo-funkčné celky, ktoré sa vyznačujú určitými znakmi (vlastnosťami). Pri realizácii akejkoľvek novej výstavby sa musí prehodnotiť územný plán, celky ktorých sa zmena týka resp. sa zabezpečuje jeho dopracovanie. V územnom pláne Nitry z roku 2003 je vytvorených 49 priestorovo – funkčných celkov, pri hodnotení ktorých sledujeme zastavanú plochu, a funkčnú zástavbu (vybavenosť, bývanie, rekreáciu a výrobu). Najväčšia zastavanosť je v celku Dolné Krškany, Čermáň a Dolné Mesto. Z hľadiska funkčnosti je najviac m² vybavenosti (napr. služby, obchod) v Dolnom Meste a Chrenovej a Agrokomplexe, bývanie ako priorita v zástavbe je v celku Klokočina, Chrenová, Čermáň, Kalvária, Diely, a výroba v celkoch Dolné Krškany, Horné Krškany, Čermáň, Diely a Párovce. Najväčším množstvom funkčnej zástavby disponuje celok Dolné Krškany, Chrenová, Dolné Mesto a Čermáň. V mestskom meradle má najvyššie zastúpenie by-

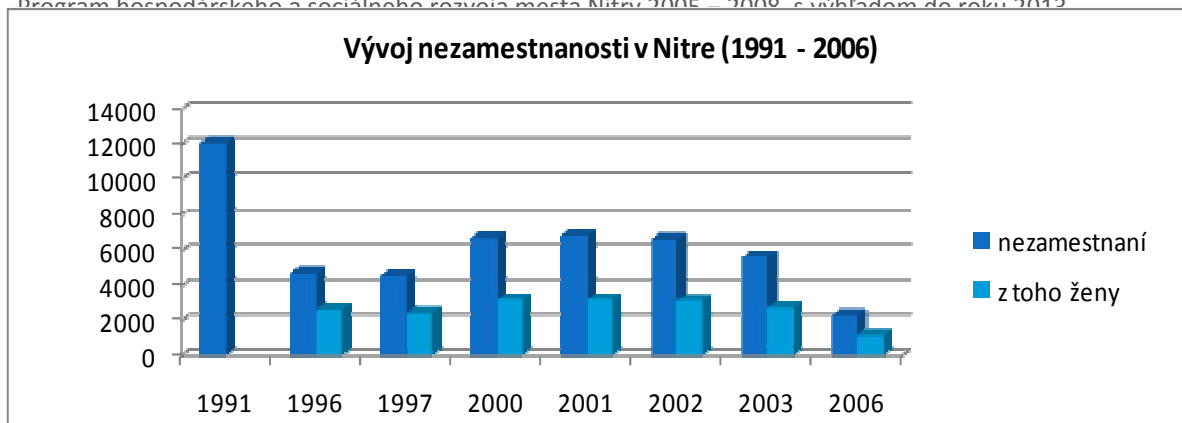
tová zástavba 49 %, nasleduje výroba 32 % a vybavenosť 19 % (graf č. 15).

GRAF 12 FUNKČNÁ PLOCHA ZÁSTAVBY V M2 V NITRE (2001)

NEZAMESTNANOSŤ

Najdôležitejším indikátorom na trhu práce je miera nezamestnanosti, ktorá v meste Nitra má klesajúci trend. Oproti roku 1991 počet nezamestnaných v Nitre znížil o viac ako polovicu (graf č. 16).

GRAF 13 VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI

GRAF 14 DĹŽKA EVIDENCIE NEZAMESTNANÝCH

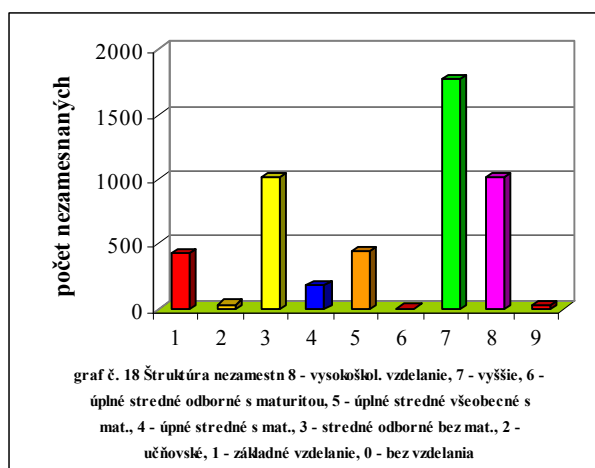
Miera nezamestnanosti v Nitrianskom kraji (14,8%) ku koncu decembra 2004 bola vyššia ako priemer v SR (13,1%). Okres Nitra má dokonca nižšiu mieru nezamestnanosti (12,16%) ako je priemer v SR, na základe čoho možno predpokladať ešte nižšiu nezamestnanosť v krajskom meste Nitra (graf č. 17).

Štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa veku poukazuje na ťažšie uplatnenie na trhu práce vekovo starších skupín, ktoré sa z tohto pohľadu stávajú ohrozenými. Najväčší absolútny počet uchádzačov o zamestnanie vo vekovej štruktúre uchádzačov o zamestnanie v meste Nitra tvoria nezamestnaní (podobne ako na úrovni SR a kraja). V štruktúre uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie prevláda krátkodobá nezamestnanosť do troch mesiacov (25,36%). Problémová je dlhodobá nezamestnanosť obyvateľov nad 24 mesiacov, ktorá na počte uchádzačov dosahuje až 23,44%.

Medzi ťažko umiestniteľnú skupinu uchádzačov o prácu podľa vzdelanostnej štruktúry nezamestnaných v meste Nitra (graf č. 18) patria vyučení (35,9 % podiel na celkovom počte evidovaných

nezamestnaných), úplné stredné vzdelanie s maturitou (20,6%) a uchádzači so základným vzdelaním (20,52 % podiel). V roku 2006 bolo v meste Nitra 2291 nezamestnaných, z toho 53 % bolo žien (1229).

V štruktúre podľa vzdelania bolo najviac vyučených (642 osôb), so základným vzdelaním 557 osôb a 291 s vysokoškolským vzdelaním. V štruktúre podľa veku dominuje kategória 50 –54 ročných 410 nezamestnaných, 45 –49 ročných 305 osôb a 25 –29 ročných 297 osôb. Podľa doby evidencie bolo najviac nezamestnaných do 3 mesiacov (702 osôb, 30,6%), potom nad 24 mesiacov čiže dlhodobo nezamestnaní 639 osôb (27,8%). Na trhu práce v rámci mesta ale i Nitrianskeho kraja sa stále prejavuje nesúlad medzi profesijnou štruktúrou uchádzačov o zamestnanie a požiadavkami zamestnávatel'ov. To z hľadiska budúceho vývoja predstavuje úlohu zosúladenia potrieb trhu práce so vzdelávaním absolventov v rámci vzdelávacieho systému.

GRAF 15 ŠTRUKTÚRA NEZAMESTNANÝCH PODĽA UKONČENÉHO VZDELANIA

2.2.5. MESTO A VEREJNÉ POLITIKY

POZEMKOVÁ POLITIKA

Cieľom pozemkovej politiky každého mesta je zvyšovanie potenciálu územia, zatraktívnenie mesta pre investorov, vyťaženosť pozemkov, i trhová cena nehnuteľností v danom území. Od kvality pozemkovej politiky, jej prepracovanosti a pripravenosti meniť sa podľa požiadaviek trhu závisí rozvoj všetkých sektorov ľudskej spoločnosti (priemysel, služby, informatika, obchod).

Medzi dôležité nástroje aktívnej pozemkovej politiky v extraviláne mesta patrí hľadanie vhodných plôch pre priemyselné parky, pre cestovný ruch, výstavbu nových nákupných centier v nadväznosti na dopravnú infraštruktúru. V intraviláne je úlohou

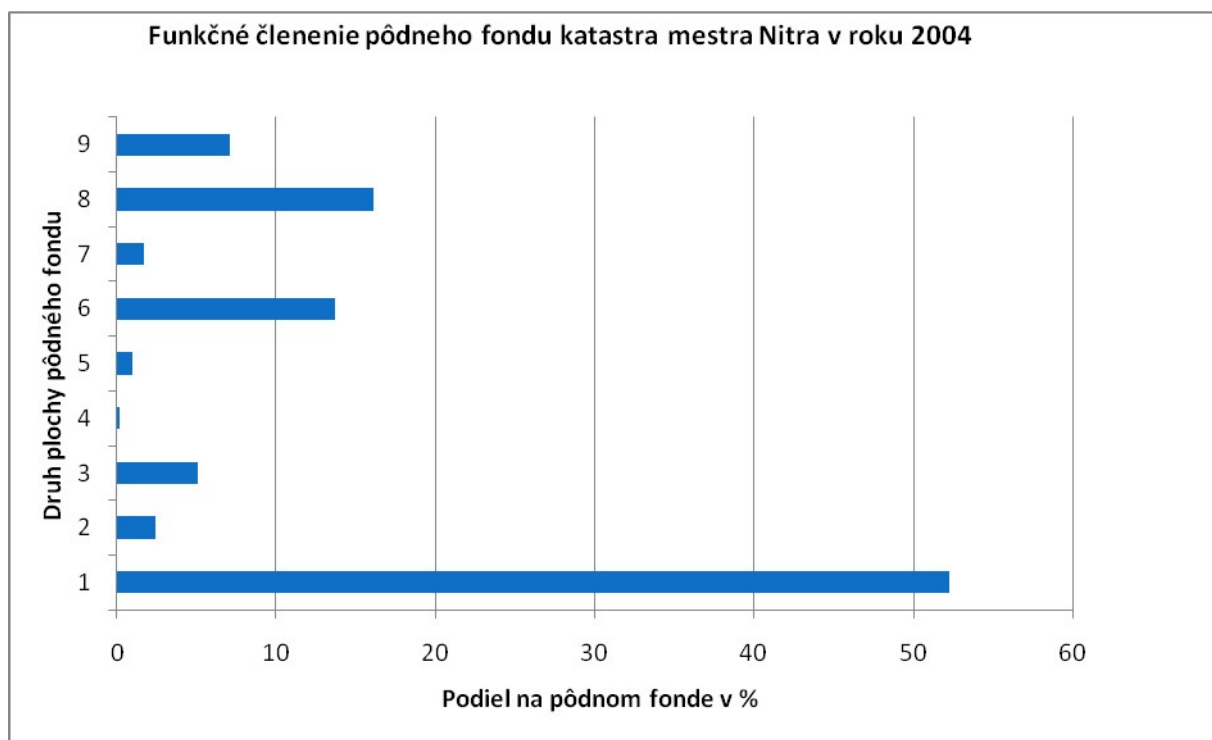
pozemkovej politiky najmä riadenie nehnuteľností v centre mesta (Nižňanský, V., et al, 2004.).

Pozemková politika ovplyvňuje veľkosť mesta, popri vyčleňovaní plôch na výrobné i nevýrobné účely, rozhoduje aj o vyčleňovaní a predaji pozemkov na bývanie.

Z hľadiska stratégie rozvoja je pozemková politika úzko prepojená na územný plán mesta.

VYSOKÁ BONITA PÔDY MESTA NITRY

Celková výmera katastrálneho územia Nitry je 10 048 ha, z čoho poľnohospodárska pôda, predstavuje 61,7 %. V štruktúre pôdneho fondu je dominantná orná pôda o ploche 5 258 ha, t.j. 52,3 % (graf č.19).

GRAF 16 FUNKČNÉ ČLENENIE PÔDNEHO FONDU ŠTRUKTÚRA PÔDNEHO FONDU: POĽNOHOSPODÁRSKA PÔDA – 1. ORNÁ PÔDA, 2. VIVICE, 3. ZÁHRADY, 4. OVOCNÉ SADY, 5. TRVALÉ TRÁVNATÉ PORASTY, NEPOĽNOHOSPODÁRSKA PÔDA 6. LESNÉ PLOCHY, 7. VODNÉ PLOCHY, 8. ZASTAVANÁ PLOCHA, 9. OSTATNÁ PLOCHA

Významné postavenie na vyvýšených pahorkatinových častiach a podhorských oblastiach Tríbeča má pestovanie viniča (244 ha), ktorý sa spracováva vo vinárskych závodoch Víno Nitra.

Celková výmera katastrálnych území v Nitre podliehala zmenám. Kým v roku 1991 bola celková výmera 12 036 ha, v sledovanom roku 2004 10 048 ha, t. j. o 1 988 ha menej. Uvedená skutočnosť súvisí s odčlenením 4 obcí od mesta Nitra (pozri kap.

Obyvateľstvo). Okrem zníženia celkovej výmery územia sledujeme aj výkyvy vo veľkosti poľnohospodárskej pôdy v prospech nepoľnohospodárskej pôdy zastavanej plochy v rokoch 1996 – 2003.

BONITA PÔDNEHO FONDU

Poľnohospodárska pôda v okrese Nitra a tým i meste Nitra patrí medzi najbonitnejšie v SR. Najdôležitejším ukazovateľom bonity pôdy je cena. Podľa údajov bonifikačnej banky dát Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva (VÚEPP), poľnohospodárska a orná pôda v okrese Nitra je na 10. mieste z okresov SR. Cena poľnohospodárskej pôdy v okrese Nitra je až 1,8 násobne vyššia ako priemerná cena pôdy v SR. Tabuľka č.3 uvádza desať poľnohospodársky najkvalitnejších a tým najdrahších okresov Slovenska z hľadiska ceny pôdy.

Vzhľadom na to, že v SR ale aj v Európe i v celosvetovom meradle klesá podiel poľnohospodárskej pôdy (vynímanie na iné účely, resp. vo

svete rozširovaním púští) jej hodnota bude v budúcnosti naďalej stúpať.

Realizácia vysokého produkčného potenciálu poľnohospodárstva môže prebiehať v nadväznosti na rozvinutý potravinársky a spracovateľský priemysel. Tento v meste Nitre od roku 1989 prešiel značnou transformáciou – ovplyvnila ho privatizácia (zmena vlastníckych vzťahov), zaraďovanie štátnych podnikov do likvidácie, prípadne konkurzu a ale i vznik nových podnikateľských aktivít (malé spracovateľské prevádzky) v tomto agropriestore. Došlo nielen k rozdrobeniu veľkých výrobných jednotiek ale i k znižovaniu ekonomickej výkonnosti. V súčasnom období, najmä vplyvom vstupu zahraničných investorov vystupuje snaha o reštrukturalizáciu s cieľom zväčšenia koncentrácie a zvyšovania konkurencieschopnosti tohto odvetvia.

P. č.	Región	Priemerná cena v Sk/ha			Stupeň zornenia
		Poľnohospodárska pôda	Orná pôda	Trvalé trávnaté porasty	
1.	Dunajská Streda	88 913	91 019	47 021	95,21
2.	Galanta	88 344	88 770	50 292	98,89
3.	Bratislava II	88 009	88 052	68 890	99,78
4.	Senec	78 615	78 849	43 548	99,34
5.	Nové Zámky	77 700	79 236	42 014	95,87
6.	Trnava	75 559	76 640	24 714	97,92
7.	Šaľa	73 942	74 373	48 112	98,36
8.	Bratislava V	73 715	74 375	30 800	98,49
9.	Komárno	71 558	72 873	46 847	94 95
10.	Nitra	69 280	70 140	37 772	97,34
	SR	37 913	52 240	12 426	64,01

TABUĽKA 3 PRIEMERNÁ CENA PÔDY A PERCENTO ZORNENIA V 10 NAJBONITNEJŠÍCH OKRESOCH SR (2004) (ZDROJ: VÚEPP – BONITAČNÁ BANKA DÁT, AUTOR: BUDAY, 2005)

CENY POZEMKOV V MESTE NITRA

Základ pre určovanie ceny pozemkov predávaných mestom je formálne zakotvený vo Vyhláske MF SR

č.465/1991, ktorá pre mesto Nitra stanovila cenu 500 Sk/m².

Ceny pozemkov v Bratislave sú približne 3,5 – násobne vyššie ako na ostatnom území. Tu je naj-

výraznejší rozdiel oproti vyhláškou stanovenej cene, keďže ceny v centre a lukratívnych areáloch sa pohybujú okolo 30 000 Sk/m², smerom k okraju mesta cena klesá na 3 000 - 5 000 Sk/m². V Nitre sa

NÁSTROJE POZEMKOVEJ POLITIKY

Rozvoj mesta a prilákanie investorov do Nitry závisí od manažmentu pozemkov, najmä usporiadanie vlastníckych vzťahov a ich napojenie na inžinierske

Územie	Cena
Bratislava	1500 Sk/m ²
Košice, Banská Bystrica, Piešťany, Starý Smokovec, Štrbské Pleso, Tatranská Lomnica, Trenčianske Teplice	800 Sk/m ²
Trnava, Trenčín, Nitra , Žilina, Prešov, Poprad, Zvolen, Liptovský Mikuláš, Martin	500 Sk/m ²
Obce s počtom obyvateľov nad 15 000	150 Sk/m ²
Obce s počtom obyvateľov nad 5 000	100 Sk/m ²
Obce s počtom obyvateľov nad 2000	70 Sk/m ²
Ostatné obce	20 Sk/m ²

TABUĽKA 4 CENY POZEMKOV V SR PODĽA VYHLÁŠKY MF SR Č. 465/1991 (ZDROJ: JASPI)

reálne ceny pozemkov v strede mesta pohybujú v rozpätí 4 000 - 10 000 Sk/m² (Investor 2003/009 in Nižňanský, V., et al.). Ceny pozemkov v SR sú však v porovnaní s cenami v krajinách Európy nízke, napr. v Luxembursku sú ceny pozemkov až 106 – násobne vyššie.

POZEMKOVÁ POLITIKA MESTA A INVESTORI

Mesto Nitra nemá vypracovanú cenovú mapu územia, ktorá by do procesu predaja mestskej pôdy priniesla vyššiu transparentnosť. Vypracovanie takejto mapy nemusí ohroziť tvorbu individuálnych cien, ak sa tieto dokážu odôvodniť a samozrejme budú reálne stanovené. Najmä pri predaji viacposchodových bytových domov je cena pozemku nepatrným percentom z ceny vzhľadom k polohovej rente (napr. cena pozemku pri trhovej cene bytu kde je 28 – 35 000 Sk/m² je cena pozemku po rozrátaní na osoby len 3 % z ceny. (Nižňanský, V. et al, 2004). Polohová renta má význam aj u stavieb maloobchodnou funkciou – supermarkety, hypermarkety, nákupné centrá. Naopak pri industriálnych plochách je cena pozemku citlivá otázka, kde mesto musí prihliadať na doplňujúce požiadavky ako je výstavba inžinierskych sietí, infraštruktúry, tvorba nových pracovných miest atď.

siete. Mesto môže používať priame a nepriame nástroje. K priamym patrí správa, prenájom a predaj pozemkov. Preto je dôležité vypracovať štúdie o dostupnosti a realizovateľnosti pozemkov a rozhodnúť sa podľa nákladov a výnosov z predaja. Dôležitým v tomto procese je územný plán mesta a s tým súvisiace rozhodnutia o dopravnej infraštruktúre a budovaní inžinierskych sietí. Nepriamym nástrojom sú pozemkové dane a dane z nehnuteľnosti. Ich znižovanie má priamy vplyv na pomoc v rozvoji investovania a podnikania.

VÝCHODISKÁ

Po zhrnutí všetkých faktorov vplývajúcich na pozemkovú politiku mesta Nitry je prioritné:

1. vypracovanie cenovej mapy pozemkov
2. vypracovanie katalógu pozemkov s údajmi o polohe, veľkosti, prepojenosti na dopravnú infraštruktúru a inžinierske siete a ich dopyte na trhu
3. vytvoriť databázu pozemkov vhodných na priemyselné areály resp. služby a obchod

Príjmy z predaja alebo prenájmu môžu byť významným zdrojom príjmov mestskeho rozpočtu a nástrojom na skvalitňovanie a pozitívny zásah do prostredia mesta.

POLITIKA BÝVANIA

Bývanie je citlivou oblasťou spoločenského života, pretože uspokojuje jednu zo základných životných potrieb každého jedinca. Úroveň bývania má mimoriadny vplyv na stav a vývoj spoločnosti zo spoločenského i ekonomického hľadiska.

Prioritou politiky bývania nie je len výstavba bytov (pri výstavbe domov dominuje súkromný sektor), ale hlavne tvorba ekologicky a sídelne vhodnú estetickú a energeticky hospodárnu výstavbu. Jednou z úloh tejto politiky je aj zmiernenie nedostupnosti samostatných bytov pre určité skupiny obyvateľov, resp. riešenie bytovej otázky podpornými programami (Nižňanský, V., et al, 2004.).

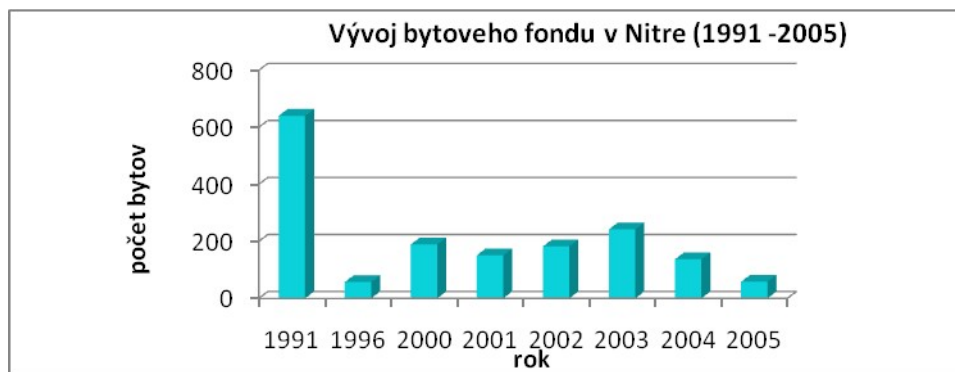
NEDOSTATOK BYTOV

Transformačné procesy nastavené po roku 1991 sa prejavili útlmom výstavby rodinných aj bytových domov. Rast stavebných nákladov, obmedzenie dotácií v rámci Komplexnej výstavby vplyvom restriktívnej menovej politiky spojenej s vysokou úro-

kovou mierou a predaj obecných bytov sú základné dôvody tohto vývoja (graf č.20).

Kým v roku 1991 bolo dokončených 640 bytov (28% individuálnou výstavbou), v roku 1997 ani jeden, a v roku 2005 - 58 bytových jednotiek, čo je 11-násobne menej ako v roku 1991. V 21. storočí bol „najplodnejší“ na byty rok 2003, kedy bolo postavených 242 bytov, z toho 35 % individuálnou výstavbou (tab. č.5). V období rokov 1996 -2001 bolo na území mesta postavených 908 jednotiek (z toho 53% rodinných domov, 45 % bytových domov), čo je porovnateľné s výstavbou v jednom roku v 80-tych rokoch 20. storočia.

Rozdiel medzi dopytom a ponukou bytov sme získali na základe počtov cenových domácností a bytov, teda jeden byt pre jednu cenovú domácnosť. Podľa posledného sčítania (2001) je v Nitre 35 036 cenových domácností a 31 460 bytov, čo vytvára stav, kde chýba 11 % dopytu nad ponukou, teda chýba 3576 bytov. Tieto fakty nezahŕňajú byty obývané osobami s trvalým pobytom mimo Nitra, ktorých existencia vzhľadom na univerzitné mesto je pravdepodobná.

GRAF 17 VÝVOJ BYTOVEHO FONDU V NITRE (1991 -2005)

	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bytový fond k 31.12.	31 533	30 622	30 750	31 228	31 460	31 478	31 715	31 833	31 874
Prírastok bytov v roku	640	57	-	189	151	182	242	137	58
z toho individuálnou výstavbou	184	57	-	189	151	-	86	-	-
Úbytky bytov v roku	0	0	-	5	6	9	5	9	17

TABUĽKA 5 VÝVOJ BYTOVÉHO FONDU V NITRE (1991 – 2005) (ZDROJ: ŠÚ SR)

ZASTARANÝ BYTOVÝ FOND

Analýza základných ukazovateľov bývania (tab. č 6) potvrdila, že v Nitre prevláda mestský spôsob bývania, keďže až 75 % bytov sa nachádza v bytových domoch, pričom na Slovensku je to približne polovica. Prevažná časť bytových domov bola postavená pred r. 1991. Materiál nosných stavieb v 80% pozostáva z panelov (paneláková výstavba 80. rokov 20. storočia,), zvyšných 20 % tvoria bytové domy tehlové. Ide o výškové budovy z ktorých 50 % sú 5 a viac podlažné, 41% bytových domov je 3-4 podlažných, zvyšných 9% s 1-2 nadzemnými podlažiami. Projektovaná životnosť panelových domov je 50 rokov, pričom ich priemerný vek v Nitre

je 29 rokov. Tieto skutočnosti podnietia obnovu týchto bytových domov už v blízkej budúcnosti a vyžadujú si nemalé financie.

Problém opotrebovanosť bytového fondu je celospoločenský, priemerný vek bytových domov v SR je 31 rokov (SODB 2001). Vyššou kvalitou sa vyznačujú tehlové bytové domy, ich cena je preto vyššia ako u panelových bytových domoch. Opootrebovanosť neplatí pre domový fond (v Nitre je jeho priemerná životnosť 36 rokov, v SR je priemer 39 rokov, tab. č.6), keďže podľa stavebných noriem je ich projektovaná životnosť až 100 rokov.

Ukazovatele	Nitra	SR
Podiel bytov v rodinných domoch	25,5%	53,3%
Priemerný vek rodinného domu	36	39
Priemerný vek bytového domu	29	31
Počet osôb v rodinných domoch na:		
- 1 byt	3,09	3,45
- 1 obytnú miestnosť	0,8	0,91
- 1 cenзовú domácnosť	2,46	2,63
- 1 samostatne hospodáriacu domácnosť	2,7	2,99
Počet osôb v bytových domoch na:		
- 1 byt	2,95	2,93
- 1 bytovú miestnosť	1,13	1,1
- 1 cenзовú domácnosť	2,56	
- 1 samostatne hospodáriacu domácnosť	2,69	2,72
Priemerný počet v rodinných domoch:		
- m ² obytnej plochy na 1 byt	74,2	68,8
- m ² celkovej plochy na 1 byt	110,8	104,8
- m ² obytnej plochy na 1 osobu	24	20,
- obytných miestností na 1 byt	3,88	3,78
Priemerný počet v bytových domoch:		
- m ² obytnej plochy na 1 byt	45,3	43,8
- m ² celkovej plochy na 1 byt	65,4	63,4
- m ² obytnej plochy na 1 osobu	15,4	14,9
- obytných miestností na 1 byt	2,62	2,66

TABUĽKA 6 UKAZOVATELE BÝVANIA V MESTE NITRA A V SR (2001)

NEDOSTATOK BYTOV A ICH PREDRAŽOVANIE

Hlavným faktorom tvorby ceny bytov v SR je u väčšiny miest vzdialenosť od Bratislavy ako hlavného magnetu ekonomiky v našom štáte a od pracovnej schopnosti regiónov ponúknuť prácu svojim obyvateľom a taktiež ich aj dostatočne zaplatiť. Veľké rozdiely v ekonomickej výkonnosti sa odráža

jú v tvorbe trhových cien bytov (tab. č.7). V súčasnosti sa ceny bytov v Nitre pohybujú približne na úrovni Košíc. Napriek vysokým cenám a nedostatku bytov sa po vstupe do EÚ ukázala neopodstatnenosť zvyšovania cien bytov, keďže sa neprejavil záujem zo strany obyvateľov EÚ o získanie bytov v SR, takže ceny v priebehu 1 mesiaca po vstupe do EÚ zaznamenal až 20-30% pokles cien.

Mesto	Cena bytov v tis. Sk			
	1 -izbový	2 -izbový	3 -izbový	4- izbový
Nitra	730 - 840	790 – 900	890 - 1 200	1 250 - 10500
Trnava	800 - 1 000	1 000 – 1 200	1000 - 2 000	1 300 - 1 600
Žilina	600 - 800	750 - 1 000	850 - 1 300	do 1 400
Košice	730	790 – 840	1 000	850 - 1 000
Bratislava	1 150 -2 300	1 590 - 2 600	1 680 -11 300	1 750 - 9 500

TABUĽKA 7 CENY BYTOV V NITRE A VO VYBRANÝCH MESTÁCH SR (2004) (PONUKA REALITNÝCH KANCELÁRIÍ)

PRENÁJOM BYTOV

Pri prenájme bytov je najväčší záujem o jednoizbové a dvojizbové byty a to hlavne v oblastiach s ponukou práce. Ceny za prenájom bytov získaných od mesta (nájomné byty) uvádzame v tab. č. 8. V sledovanom období 2001 – 2006 bol najväčší nárast cien za prenájom u 3- izbových bytov, kde sa zvýšila cena 4 –násobne., nasledujú 2-izbové byty (3,8-násobok a garsónky (3- násobok pôvodnej ceny). Najnižší nárast je u 4-izbových bytov, kde ide o 2 –násobné zvýšenie mesačných nájmov.

Byty v správe OSBD majú v porovnaní s mestskými bytmi nižšie ceny. V tab. č. 9 sú uvedené ročné platby za byty, ktoré sú 3 –násobne nižšie.

Reálne trhové ceny za prenájom bytov získané z ponuky realitných kancelárií na internete uvádzame v tab. č. 10.

Problémy s bývaním vnímajú obyvatelia veľmi citlivo. Dotýka sa rovnako mladých rodín i staršej generácie. Prioritnými sú témy:

1. cenovo sprístupniť byty pre mladé rodiny i jednotlivcov
2. rekonštrukcia starších bytov
3. udržiavanie fasád domov
4. riešenie otázky neplatičov a bezdomovcov
5. výstavba nájomných bytov.

		2001	2004	2005	2006
cena nájmu bytu v Sk	garsónka	321	836	818	906
	1 izbová b.j.	435	1 189	1 168	1 221

	2 izbová b.j.	618	2 303	2 094	2 401
	3 izbová b.j.	809	3 088	3 205	3 353
	4 izbová b.j.	1 004	2 664	2 505	2 206
poplatky za služby spojené s bývaním v Sk (resp. cena energií)	garsónka	703	1 171	1 631	1 338
	1 izbová b.j.	748	1 193	1 404	1 368
	2 izbová b.j.	1 173	1 854	2 422	2 313
	3 izbová b.j.	1 813	2 366	2 660	2 705
	4 izbová b.j.	2 214	3 472	3 963	3 590

TABUĽKA 8 PRIEMERNÁ CENA NÁJMU BYTU A POPLATKY ZA SLUŽBY SPOJENÉ S BÝVANÍM (ZDROJ: SLUŽBYT NITRA, S.R.O.)

		2001	2004	2005	2006
cena nájmu bytu v Sk	garsónka	2 164	2 572	2 984	3 625
	1 izbová b.j.	3 056	3 632	4 345	4 435
	2 izbová b.j.	3 965	4 686	5 536	5 914
	3 izbová b.j.	4 818	5 676	6 283	6 683
	4 izbová b.j.	5 865	6 890	7 871	7 964
poplatky za služby spojené s bývaním v Sk (resp. cena energií)	garsónka	6 022	7 189	8 102	8 520
	1 izbová b.j.	11 457	13 672	15 311	17 095
	2 izbová b.j.	16 838	20 117	22 612	24 947
	3 izbová b.j.	21 892	26 171	29 893	32 942
	4 izbová b.j.	28 093	33 598	38 121	42 413

TABUĽKA 9 ROČNÁ CENA NÁJMU BYTU A POPLATKY ZA SLUŽBY SPOJENÉ S BÝVANÍM (ZDROJ: OSBD NITRA)

Mesto	1 - izbový		2 - izbový		3 - izbový	
	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
Bratislava	7 000	14 000	12 500	24 000	11 000	65 000
Banská Bystrica		4 500	6 500	15 000	7 000	10 000
Košice		4 900	12 000	26 000	12 000	23 000
Nitra		10 000	6 500	15 000	7 500	15 000

TABUĽKA 10 MINIMÁLNE A MAXIM. CENY ZA MESAČNÝ PRENÁJOM BYTOV V SR V SK/MES. (2003) (ZDROJ: PONUKA REALITNÝCH KANCELÁRIÍ NA INTERNETE)

NÁSTROJE RIEŠENIA BYTOVEJ PROBLEMATIKY

Jedným z nástrojov podpory bývania v SR je podpora štátu. Národná rada Slovenskej republiky 6. novembra 2003 schválila zákon o štátnom fonde rozvoja bývania (č.607/2003). Týmto zákonom sa decentralizovala administratíva na obce v súvislosti s činnosťou tohto fondu. V rozpočte fondu je možné vyčleniť finančné prostriedky na výstavbu bytov (Nižňanský, V., et al.).

VÝCHODISKÁ

Zabezpečenie obnovy zastaraného domového a bytového fondu.

Stúpajúce ceny pozemkov si budú vyžadovať nové, energeticky menej náročné formy zástavby, napríklad radové výstavby, átriové domy, využívať strechy, stavať polyfunkčné domy, stavby hromadných garážových priestorov atď.

POLITIKA VZDELÁVANIA

VZDELÁVANIE OBYVATEĽSTVA A KVALIFIKOVANÉ ĽUDSKÉ ZDROJE SÚ ZÁKLADOM PROSPERITY

Vzdelanie obyvateľstva je základným rozvojovým predpokladom každého národa, regiónu, mesta. Politika vzdelávania kvalifikované ľudské zdroje ovplyvňujú budúcu prosperitu mesta. Hospodárska politika a politika vzdelávania preto musia byť zosúladené a previazané. Hlavnou úlohou politiky vzdelávania je pripraviť absolventov pre uplatnenie sa trhu práce.

PREHĽAD VZDELÁVACÍCH INŠTITÚCII V MESTE NITRA

Mesto Nitra je sídlom 2 univerzít s celoslovenským pôsobením. Prvou z nich je Univerzita Konštantína Filozofa (UKF) s piatimi fakultami /Fakulta prírodných vied, Filozofická fakulta, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Pedagogická fakulta a Fakulta stredoeurópskych štúdií/. Vzdelávací proces sa realizuje v štyroch druhoch štúdia - bakalárskom, magisterskom, doktorandskom a celoživotnom - Univerzita tretieho veku. Všetky fakulty UKF, na

ktorých študuje v školskom roku 2004-5 vyše 10 000 študentov, poskytujú vysokoškolské vzdelanie v učiteľských aj neučiteľských odboroch. Ťažisko učiteľských odborov spočíva na príprave učiteľov akademických predmetov vyučovaných v ročníkoch 5. - 12. a na príprave učiteľov pre 1.- 4. ročník základnej školy. Špecifikom UKF v Nitre je príprava učiteľov pre školy národnostných menšín (príprava učiteľov pre školy s vyučovacím jazykom maďarským) a pre prácu s rómskym spoločenstvom. Stále viac sa na jednotlivých fakultách UKF rozvíja i neučiteľské štúdium humanitných a prírodovedných odborov.

Druhou z nich je Slovenská poľnohospodárska univerzita /SPU/ v Nitre, ktorú tvorí päť fakúlt /Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, Mechanizačná fakulta, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva a Fakulta biotechnológie a potravinárstva/. SPU v Nitre umožňuje študovať v štyroch druhoch štúdia – bakalárske, inžinierske, doktorandské a celoživotné – Univerzita tretieho veku, pričom na SPU študuje v základných druhoch štúdia v priebehu školského roka 2004-5 viac ako 10. 000 študentov.

Vzdelávací proces na oboch univerzitách prebieha v dennej i v externej, resp. dištančnej forme. V rámci svojich doplnkových programov obidve univerzity, ale aj ďalšie poskytujú rôzne druhy rozširujúceho, rekvalifikačného, doplnkového a špecializovaného štúdia.

Okrem dvoch uvedených univerzít pôsobí v Nitre Teologický inštitút sv. Gorazda, ktorý pripravuje katolíckych kňazov (patrí pod UK v Bratislave).

Aj pod vplyvom vstupu SR do EÚ dochádza k formovaniu a akreditácii nových študijných odborov, so zreteľom na predpokladané spoločenské potreby pre tretie tisícročie. Cieľom vzdelávania na stredných a vysokých školách je príprava absolventov s požadovanými vedomosťami a zručnosťami v súlade s požiadavkami trhu práce.

Nitra patrí medzi mestá s pomerne vysokým počtom škôl s rôznym zameraním. Súčasný počet materských škôl nepostačuje pokryť požiadavky rodičov o umiestnenie ich detí v predškolských zaria-

deniach. Materských škôl je 32 s počtom 2575 zapísaných detí. Pre zdravotne postihnuté deti do 6 rokov sú zriadené dve triedy a to pre zrakovo postihnuté deti a na jednej materskej škole prebieha integrácia sluchovo postihnutých detí.

Základných škôl je v katastrálnom území mesta 23, z toho 3 sú cirkevné (sv. Gorazda, sv. Marka, sv. Svorada a Benedikta).

Sústavu stredných škôl v Slovenskej republike tvoria gymnáziá, stredné odborné školy, združené stredné školy, stredné odborné učilišťa a špeciálne školy.

Stredné školy sú v meste zastúpené nasledovne: nachádza sa tu 6 stredných odborných učilíšť, 8 stredných odborných škôl, ktoré sú zamerané na výchovu odborníkov pre oblasť potravinársku, chémie, stavebníctva, elektrotechniky, zdravotníctva a obchodu. Ďalej sú tu 2 štátne gymnáziá (Párovské a Golianovo) a 2 cirkevné gymnáziá (sv. Cyrila a Metoda, sv. Jozefa Kalazanského).

Pre špeciálnu výchovu je zameraná všeobecná Osobitná škola, Osobitná škola pre telesne postihnutých a Pomocná internátna škola. Naopak pre nadané deti a mládež je určená Základná umelecká škola Jozefa Rosinského fungujúca v rámci mimoškolských aktivít.

ŠTÁTNA POLITIKA VZDELÁVANIA

Decentralizáciou od 1. júla 2002 prešli zriaďovateľské kompetencie zo štátu na obce a mestá.

Do zriaďovateľskej pôsobnosti mesta v roku 2003 prešlo 32 materských škôl s 2 575 deťmi a 23 základných škôl, ktoré navštevovalo v roku 2003 8 983 žiakov. Okrem týchto školských zariadení bolo v r. 2003 na území Nitry situovaných 6 stredných odborných učilíšť, 5 gymnázií, 9 stredných odborných škôl, 1 združená stredná škola, 7 špeciálnych škôl, 2 základné umelecké školy, 2 univerzity.

Národná Rada Slovenskej republiky 6. novembra 2003 schválila dva zákony o základnom a strednom školstve. Prvý je zákon č. 596/2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, druhý je zákon č.597/2003 o financovaní základných a stredných škôl a školských zariadení.

Náklady spojené prenesením vzdelávacích kompetencií na mesto poskytuje štát prostredníctvom krajského školského úradu. Výška financií sa odvodzuje od počtu žiakov. Obce sa preto snažia racionalizovať školskú sieť (spájanie a rušenie škôl). Náklady sa skladajú zo mzdového a prevádzkového normatívu, ktorých výšku pre jednotlivé typy škôl uvádzame v tab.č.11.

Druh školy/školské zariadenie	Celkový normatív minimum	Celkový normatív maximum
ZŠ s roč. 1-4, spojené triedy (malotriedky) a ZŠ 1.-9 s počtom do 150 žiakov	30 802	31 666
ZŠ s roč. 1.-4 samostat.triedy a 1.-9 s počtom žiakov 151 -200	25 758	26 622
ZŠ s roč. 1.-9	20 876	21 740
gymnáziá	24 294	25 158
športové gymnáziá	36 021	36 885
SOŠ	32 360	33 224
SOŠ umeleckého zamerania a zdravotné školy	36 971	37 835
konzervatóriá	75 392	76 256
SOU	35 700	36 564
strediská praktického vyučovania	16 689	17 553

Druh školy/školské zariadenie	Celkový normatív minimum	Celkový normatív maximum
špeciálne základné školy	73 432	74 296
špeciálne stredné školy	49 357	50 221
ZUŠ	30 802	31 666
MŠ	8 503	9 028
domovy mládeže	20 932	21 457
špeciálne MŠ	22 650	23 175

TABUĽKA 11 VÝŠKA NORMATÍV NA JEDNÉHO ŽIAKA PRE JEDNOTLIVÉ TYPY ŠKÔL NA ROK 2004

KLESAJÚCI POČET ŽIAKOV NA ŠKOLÁCH

Demografický vývoj obyvateľstva má klesajúcu tendenciu (kap. 1.2.) S týmto spoločenským javom súvisí fakt, že počty detí v MŠ a žiakov v ZŠ sa postupne znižuje, čo spôsobuje nevyužitie kapacít školských zariadení. Spomínaný jav spôsobuje spájanie škôl resp. ich rušenie teda ich racionalizáciu. Tieto kroky však vedú k nespokojnosti obyvateľov - rodičov so zmenami v dostupnosti a teda dochádzke detí do škôl. Znižovanie počtu detí najlepšie vystihuje stav v ZŠ, kde v sledovanom období 1991-2003 poklesol počet žiakov o 30%. Naopak, ako z tab. č.12 vyplýva, výkyvy vo vývoji počtu detí sledujeme v materských školách. V období rokov 1991-1997 došlo k 35% nárastu detí (773), následne v rokoch 1997 –2000 poklesla ich početnosť o 14%. V poslednom sledovanom období 2000 – 2003 znovu vzrástol počet detí, čo súvisí

s dočasným javom v spoločnosti, teda krátkodobým nárastom natality, spojený s reprodukciou silných ročníkov 1970 –1980. V blízkej budúcnosti očakávame ďalší pokles natality a teda i počet detí v MŠ. Pozitívny vývoj spojený so vzdelávaním je v náraste žiakov na gymnáziách, ktorý bol v značnej miere podmienený so vznikom osemročných gymnázií (odliv žiakov zo ZŠ) i zvýšeným záujmom o štúdium na tomto type strednej školy.

V roku 2006 patrilo do zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Nitra 25 materských škôl s kapacitou 2 373 lôžok. V tomto období patrí do mestskej zriaďovateľskej pôsobnosti aj 13 ZŠ, s počtom žiakov 6 772, ktorých vzdeláva a vychováva 458 pedagógov. Priemerný počet žiakov na jedného pedagogického pracovníka v školách so zriaďovateľskou pôsobnosťou mesta je 14,7 čo je mierne nad celoslovenským priemerom 14,6 (www.education.gob.sk).

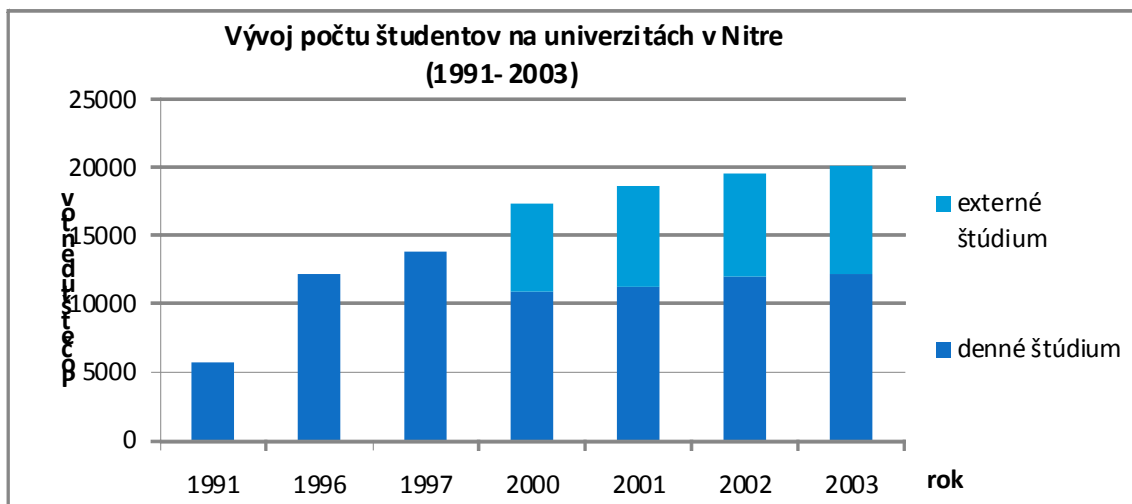
Školstvo	Počet žiakov / študentov denného štúdia						
	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003
materské školy	2 194	2 937	2 967	2 541	2 547	2 494	2 575
základné školy	12 999	10 839	11 362	10 829	10 136	9 603	8 983
SOU	4 294	4 118	4 062	3 375	3 525	2 752	2 778
Gymnázia	1 510	2 956	2 917	2 889	3 007	3 133	3 265
SOŠ	3 345	4 068	3 746	3 114	3 250	3 123	3 362
združená škola	-	-	-	-	-	-	1 064
vysoké školy	5 656	12 131	13 784	10 867	11 201	11 949	12 114
popri zamest.				6 485	7 381	7 520	7 968

TABUĽKA 12 VÝVOJ POČTU ŽIAKOV A ŠTUDENTOV V ŠKOLÁCH V NITRE (1991 –2003) (ZDROJ: ŠÚ SR)

POZITÍVNE TRENDY VO VYSOKOŠKOLSKOM VZDELÁVANÍ

Najvyššiu formu vzdelávania ponúkajú vysoké školy univerzitného typu (kap. 2.3.2). Vývoj počtu študentov

znázorňuje graf č. 21. V sledovanom období narástol počet študentov dennej formy štúdia o 114% , keď berieme do úvahy aj externých študentov (od r. 2000), nárast je až 255%.

GRAF 18 VÝVOJ POČTU ŠTUDENTOV NA UNIVERZITÁCH V NITRE

OSTATNÉ ŠKOLY A PREDŠKOLSKÉ ZARIADENIA

V Nitre sídlia aj školské zariadenia, ktoré nepatria do zriaďovateľskej pôsobivosti mesta. Ich zoznam a lokalitu uvádzame v tab. č. 13.

Názov	Adresa	Názov	Adresa
Špeciálna ZŠ a špec. ZŠ pre telesne postihnutých a špec. MŠ	Mudroňova 1	Gymnázium	Golianova 68
Špeciálna ZŠ internátna a praktická škola	Červeňova 42	Gymnázium	Párovská 1
Liečebno-výchovné sanatórium	Pri kaštieli 1	Stredné odborné učilište	Levická 40
Stredná priemyselná škola	F. Kráľa 20	Stredné odborné učilište	Novozámocká 220
Stredná zdravotnícka škola	Farská 23	Stredné odborné učilište stavebné	Nábr. mládeže 1
Stredná poľnohospodárska a veterinárna škola	Dražovská 14	Stredné odborné učilište Š. A. Jedlíka	Dvorčianska 629
Stredná priemyselná škola stavebná	Cabajská 4	Stredné odborné učilište potravinárske I	Cabajská 6
Obchodná akadémia	Bolečkova 2	Združená stredná škola do-pravy, obchodu a spojov	Cintorínska 4
Spojená škola - Stredná priemyselná škola potravinárska, Športové gymnázium, Hotelová aka-	Slančíkovej 2	Základná umelecká škola J. Rosinského	Damborského 1

Názov	Adresa	Názov	Adresa
démia			J. Vuruma 4 Baničova5
		CVČ Domino	Štefánikova 63

TABUĽKA 13 OSTATNÉ ŠKOLY A PREDŠKOLSKÉ ZARIADENIA V NITRE (ZDROJ: MsÚ NITRA,2004)

DISPONIBILNÉ NÁSTROJE

Možnosti regulácie vzdelávania v neste sú rôzne. Na úrovni MŠ ide o financovanie a regulácií a kapacít, v ZŠ financovanie, určovanie školských obvodov a racionalizácia.

VÝCHODISKÁ PRE POLITIKU VZDELÁVANIA

Demografický vývoj a reprodukčné správanie sa obyvateľov je základným faktorom ovplyvňujúcim materské a základné školstvo. V strednom a vysokom školstve je potrebné zohľadniť požiadavky trhu, podnikateľských kruhov a konkurencie schopných hospodárskych odvetví.

POLITIKA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Sociálna pomoc je riešenie hmotnej alebo sociálnej núdze a zabezpečenie základných životných podmienok pre obyvateľov a pomoc pri riešení zložitých životných situácií, ktoré nastávajú v dôsledku nedostatku finančných prostriedkov, alebo straty schopnosti obyvateľov zabezpečiť pre seba, prípadne svoju rodinu základné podmienky pre svoj život (MÚ Nitra, oddelenia sociálnych vecí a zdravotníctva).

TRANSFORMAČNÉ PROCESY V SPOLOČNOSTI PODMIENILI VZNIK OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽSTVA

Vplyvom prebiehajúcej transformácie celej spoločnosti sa javí ako nevyhnutnosť transformovať aj sociálnu sféru, zmeniť doterajšiu koncepciu a filozofiu v tejto oblasti (Nižňanský, V. et al,2004).

Transformácia sociálnych služieb v podmienkach Slovenskej republiky musí reagovať na novú stratégiu Európskej únie v oblasti sociálnej politiky, ktorá je založená na vytváraní rovnakých príležitostí v spoločnosti a podpore ohrozených (marginálnych) skupín obyvateľstva tak, aby nedochádzalo

k ich sociálnemu vylúčeniu a nezvyšovalo sa riziko spoločenských konfliktov.

Transformácia sociálnych služieb musí adekvátne reagovať na demografický vývoj najmä na starnutie populácie, a to vytvorením nástrojov na zabezpečenie dlhodobej starostlivosti o občanov vyšších vekových kategórií odkázaných na komplexnú zdravotno-sociálnu starostlivosť.

Sociálne služby musia mať v rámci verejných služieb špecifické postavenie dané charakterom a účelom ich poskytovania – ide o špecifické činnosti na riešenie hmotnej a sociálnej núdze občana – sú teda právnym prostriedkom na naplnenie Ústavou SR zaručených sociálnych práv občana (Čl. 39 Ústavy SR). Tomuto špecifickému postaveniu musí byť oprávnené prispôsobený mechanizmus ich financovania, organizácie, inštitucionálneho zabezpečenia hmotno-právnych podmienok ich poskytovania i procesno-právne postupy.

Zabezpečenie dostupnosti sociálnych služieb je otázkou verejného záujmu, k čomu musia byť vytvorené náležité právne predpoklady. V rámci pokračovania reformy verejnej správy je realizované pokračovanie decentralizácie sociálnych služieb, a to výrazným posilnením pôsobnosti, právomoci a zodpovednosti obcí a samosprávnych krajov pri poskytovaní sociálnych služieb, čím nie sú dotknuté iniciatívy ďalších právnických a fyzických osôb, za podmienok ustanovených zákonom, s finančnou spoluúčasťou verejných rozpočtov na realizácii ich aktivít v oblasti sociálnych služieb za stanovených podmienok.

Zabezpečenie dostupnosti sociálnych služieb v súvislosti s decentralizáciou sociálnych služieb na samosprávne orgány je neoddeliteľné od osobitného riešenia spôsobu financovania sociálnych služieb.

Vytvorenie legislatívneho rámca pre podporu rozvoja sociálnych služieb a zabezpečenie kvality týchto služieb je determinujúci faktor pre vytvorenie podmienok pre dostupnosť sociálnych služieb a efektívnosť systému poskytovania sociálnych služieb.

Prioritou v systéme poskytovania sociálnych služieb je podporovanie starostlivosti v prirodzenom rodinnom prostredí s osobitným zreteľom na poskytovanie poradenskej služby v rodinách občanov odkázaných na celodennú osobnú a riadnu starostlivosť inej osoby. Zavedenie systému núdzového volania a systému domácej signalizácie je prostriedkom na zabezpečenie monitoringu a následnej účinnej pomoci v záujme zabezpečenia včasnej pomoci. V súvislosti s transformáciou zariadení sociálnych služieb je nevyhnutné riešiť sociálnu núdzu obyvateľov na miestnej úrovni, t.j. v správe miest a obcí, predovšetkým u starších občanov a zriaďovaním menších centier sociálnych služieb pre ďalšie skupiny obyvateľov /napr. zdravotne postihnutí a pod./.

SOCIÁLNA POLITIKA A ŠTÁT

30. októbra 2003 parlament schválil zákon č.453/2003 o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti. Okrem iného tento zákon stanovuje sieť úradov, na ktoré sa môžu občania v oblasti sociálnych vecí obracať, mimochodom je to najfrekventovanejšia služba štátnej správy). S účinnosťou od 1. januára 2004 prechádza zo štátu na obce a mestá rozhodovacia pôsobnosť o poskytovaní prepravnej a opatrovateľskej služby.

SOCIÁLNA POLITIKA A MESTO NITRA

zariadenie	počet	počet lôžok / užívateľov
Dom s opatrovateľskou službou	3	/262
Zariadenie opatrovateľskej služby	1	32/106
Domov dôchodcov	3	/253
Stredisko osobnej hygieny	1	/823
Azylový dom s nocľahárňou pre bezdomovcov	1	83/159
Domov pre osamelých rodičov, týrané matky s deťmi	1	10/31
Zariadenia pestúnskej starostlivosti	7	

V súlade so zákonom č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci a v rámci finančných možností mesto Nitra poskytuje sociálnu pomoc sociálne odkázaným občanom (opatrovateľská služba, starostlivosť a prevádzka zariadení sociálnych služieb, jednorázové dávky sociálnej pomoci, zabezpečenie prístrešia občanom, organizovanie spoločného stravovania dôchodcov, vytváranie podmienok pre záujmovú a kultúrnu činnosť prostredníctvom klubu dôchodcov, poskytovanie jednorázových finančných príspevkov právnickým osobám z rozpočtu mesta, poradenstvo pri riešení rodinných a sociálnych problémov).

ŠTRUKTÚRA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V NITRE

Sociálna starostlivosť v meste Nitra je na pomerne dobrej úrovni, aj keď kapacity často nestačia pokryť dopyt a preto sa i v koncepcii rozvoja mesta plánuje v blízkej budúcnosti výstavba ďalších sociálnych ubytovní. Sociálne služby sa v meste Nitra poskytujú v 30 zariadeniach orientovaných pre starších občanov, pre osamelých rodičov s deťmi, týrané matky s deťmi, pre mladé rodiny s deťmi a pre občanov bez prístrešia (bezdomovci).

zariadenie	počet	počet lôžok / užívateľov
Detský domov	1	/86
Klub dôchodcov	10	/498
Detský charitný dom	1	/12
Socia Nitra	1	/15
Domov –penzión –zámer mesta	?	?

TABUĽKA 14 PREHĽAD ZARIADENÍ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V NITRE (2006) (ZDROJ: ODDELENIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB, MÚ NITRA 2006)

VYUŽITIE SOCIÁLNYCH ZARIADENÍ NA ÚZEMÍ NITRY

V ďalších rokoch možno očakávať zvýšenie záujmu asi o 10%, predovšetkým z dôvodu zvyšovania priemerného veku obyvateľstva. Ako problém sa javí nedostatočný počet miest v zariadeniach opatrovateľskej služby. Aj napriek tomu, že sa zvýšil počet na 32 miest, stále nie je možnosť riešiť žiadosti o umiestnenie v dobe do 60 dní. Optimálna by bola kapacita zariadenia v počte päťdesiat miest. Plne využívané je aj stredisko osobnej hygieny, ktoré je umiestnené vo vhodne prispôbenných priestoroch a vyhovuje všetkým základným hygienickým a prevádzkovým požiadavkám.

Počtom i kapacitou nepostačuje Klub dôchodcov so svojimi odbočkami.

Kapacita Azylového domu s nocľahárňou pre dospelých je v celku postačujúca.

Pre komplexnejšie riešenie by bolo žiadúce rozšíriť Azylový dom pre matky s deťmi o desať miest a prístavbou rozšíriť priestory na zariadenie integračného zariadenia pre osamelé matky s deťmi, ženy bezdomovkyne a ženy týrané s kapacitou 10 miest.

SOCIÁLNE SLUŽBY POSKYTOVANÉ OBČANOM

Stravovanie dôchodcov je najviac využívaná služba sociálnej pomoci. V roku 2006 využilo túto službu 381 dôchodcov. Finančné prostriedky mesta boli v tejto časti vyčlenené prakticky vždy v potrebnom rozsahu. Zo strany mesta je snaha o to, aby sa podstatne nezvýšili ceny za podané obedy, čo sa riešilo aj zmenou dodávateľa stravy. Optimálne by bolo, keby celý systém spoločného stravovania dôchod-

cov bol organizovaný prostredníctvom vlastného mestského stravovacieho zariadenia.

Opatrovateľská služba v plnom rozsahu prešla do kompetencie mesta dňa 01.01.2004. Finančné prostriedky sú na tento účel vyčlenené zo štátneho rozpočtu a plne pokrývali požiadavky počas celého roku.

Mestské zastupiteľstvo v Nitre na svojom riadnom zasadnutí dňa 12.8.2004 prijatým uznesením č. 237/2004 – MZ schválilo zriadenie príspevkovej organizácie Správa zariadení sociálnych služieb v Nitre so s dočasným sídlom na odlúčenom pracovisku v objekte Materskej školy na Čajkovského ulici č. 3 v Nitre. Riaditeľstvo správy zariadení sociálnych služieb zabezpečuje komplexne opatrovateľské služby poskytované mestom Nitra

Postupne sa zvyšuje počet agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti. V roku 2003 fungovalo v Nitre 6 takýchto agentúr. Táto forma neštátnych zdravotno-sociálnych služieb sa bude naďalej rozširovať a naberať na praktickom význame.

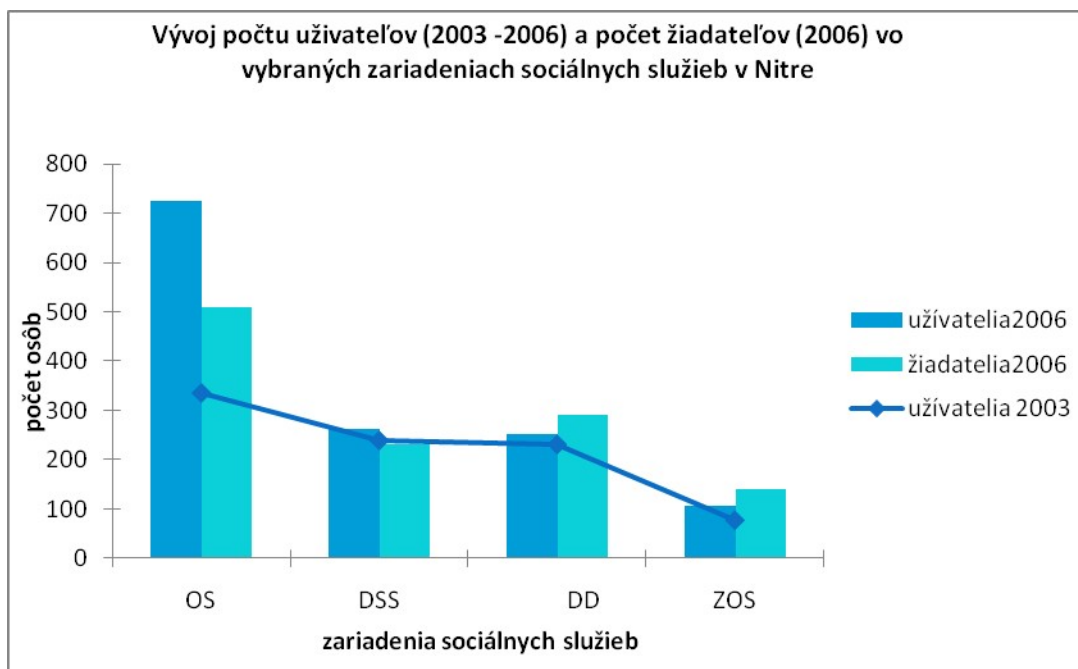
Ďalšou formou pomoci je poskytovanie jednorazových dávok sociálnej pomoci pre tri skupiny obyvateľov: rodiny s deťmi, jednotlivcov a dôchodcov. Vynaložené prostriedky prakticky postačovali na uspokojenie žiadateľov predovšetkým v kategórii „rodina s deťmi“. Nová legislatíva platná od 01.01.2004 nerozlišuje subjektívne a objektívne dôvody hmotnej núdze a tým sa výrazne rozšíril počet žiadateľov o túto formu sociálnej pomoci, čo vyvíja tlak na rozpočet mesta v tejto oblasti. V roku 2006 sa pripravil kombinovaný spôsob poskytovania jednorazovej dávky v hmotnej núdzi: čiastočne finančná pomoc, vo zvlášť zreteľa hodných situáciách a čiastočne vo vecnej (naturálnej) podobe.

V priebehu sledovaných rokov 2003 – 2006 (graf č.22) sme zaznamenali nárast počtu užívateľov vo všetkých sledovaných zariadeniach sociálnych služieb. Najvyšší nárast o 116 % bol u opatrovateľskej služby, 35 % nárast zaznamenalo zariadenie opatrovateľskej služby. Užívanie služieb v dome sociálnych služieb a v domoch dôchodcov sa zvýšil u oboch o 9 %. Nezanedbateľná je informácia o počte žiadateľov do týchto zariadení, ktorá u

domovoch dôchodcov prevyšuje jeho doterajší stav o 37 osôb a v zariadeniach opatrovateľskej služby o 34 osôb. Táto situácia priamo súvisí s demografickým vývojom, starnutím obyvateľstva a predpokladáme, že jeho dopyt bude ďalej stúpať. Riešením situácie v blízkej budúcnosti podľa oddelenia investičnej výstavby, bude vybudovanie Senior centra, Detského investičného centra a Domova – penziónu (MÚ Nitra, 2006).

Rok	Jednorazová dávka sociálnej pomoci pre rodinu s deťmi		Jednorazová dávka sociálnej pomoci pre jednotlivcov		Jednorazová dávka sociálnej pomoci pre dôchodcov	
	Počet žiadateľov	Vyplatená suma v Sk	Počet žiadateľov	Vyplatená suma v Sk	Počet žiadateľov	Vyplatená suma v Sk
2000	85	281 940	20	56 450	11	19 100
2001	108	324 970	39	72 220	3	4 250
2002	110	304 530	33	37 640	2	1 470
2003	130	407 062	46	70 650	5	10 000
2004	235	621 780	96	111 690	-	-
2005	146	410 180	97	123 460	-	-
2006	45	106 220	44	96 330	-	-

TABUĽKA 15 SOCIÁLNE JEDNORAZOVÉ DÁVKY POSKYTOVANÉ MESTOM V ROKOCH 2000 - 2006 (ZDROJ: MsÚ NITRA)

GRAF 19 VÝVOJ POČTU UŽÍVATEĽOV ZARIADENÍ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

NÁSTROJE

Na základe uznesenia Mestskej rady v Nitre č. 959/2003 bola spracovaná „Analýza v oblasti sociálnej a zdravotníckej v meste Nitra“. Materiál

podrobne analyzuje i oblasť sociálnych služieb - demografický vývoj za roky 2000 – 2003 s prognózou do roku 2010, mestské zariadenia sociálnych služieb, poskytnutie jednorázových dávok sociálnej pomoci, počet prípadov a výška poskytnutej sumy, zapojenie dôchodcov do spoločného stravovania, opatrovateľskú službu, ďalšie zariadenia sociálnych služieb v meste riadené orgánmi štátnej správy, iné neštátne zariadenia sociálnych služieb.

V rámci sociálnych služieb je novým nástrojom sociálnej politiky budovanie tzv. komunitných centier pre rôzne vekové kategórie, ktoré môžu i nahrádzať predškolské zariadenia i kluby dôchodcov. Stretávanie rôznych vekových kategórií v takomto centre môže upevniť vzťahy medzi občanmi, prehĺbiť ale i upevní sociálnu klímu v meste.

ZDRAVOTNÍCKA POLITIKA

Zdravie a choroba sú základné kategórie života, ktoré si uvedomí každý človek pri pohľade na pracovisko nemocnice alebo ambulantného zariadenia. Pritom uvedomenie si toho, že zdravie človeka je jeho najvyššou hodnotou, ktorú treba chrániť, sa

ukáže jednoznačne u jedinca, ktorý zdravie stratil, ochorel. Z histórie ľudskej spoločnosti poznáme, že každá spoločnosť sa svojim spôsobom zaujíma o zdravie obyvateľstva a vytvára určité opatrenia na jeho ochranu, nakoľko choroby občanov vždy mali negatívny vplyv na spoločnosť samotnú či už svojim šírením alebo ekonomicky nepriaznivým dopadom na hospodársky život a sociálne ciele spoločnosti. Jednou zo základných zákonitostí života prírody, sveta, spoločnosti aj samotného ľudského života je vznik a vývoj. Podlieha mu každý jav

i predmet, ktorý vo svojom jestvovaní je zas podriadený zákonom dialektiky. Tieto určujú existenčnú spätosť tohoto javu či predmetu s prostredím, s ostatnými javmi, prírodnými a spoločenskými kategóriami. V bezprostrednom aktívnom a dynamickom zveľadovaní, vychádzajúcom z odumierania starého, menej dokonalého a nahrádzania novým lepším a dokonalejším, prebieha potom nielen vývoj samotného javu ale aj prírodných a spoločenských systémov.

ZDRAVOTNÝ STAV POPULÁCIE MESTA NITRA

Súčasná zdravotná situácia obyvateľstva je ovplyvnená rôznymi faktormi: životným štýlom, spôsobom stravovania, zhoršenou kvalitou životného prostredia, a pracovnými podmienkami časti populácie. Tento stav je ovplyvňovaný i demografickou štruktúrou obyvateľov, ale i existujúcou sieťou zdravotníckych zariadení ako aj kvalitou ich poskytovaných služieb.

V štruktúre chorobnosti obyvateľov mesta prevládajú choroby chronické neinfekčné, kardiovaskulárne a nádorové ochorenia. Tri štvrtiny úmrtí zapríčínajú poruchy kardiovaskulárneho systému a zhubné nádory. Tieto ohrozujú už aj mladšiu populáciu a ich podiel sa postupne zvyšuje. Ďalšou dôležitou charakteristikou zdravotného stavu obyvateľstva sú tendencie znižovania pôrodnosti a mierne zvyšovanie výskytu duševných ochorení, alkoholizmu a drogovej závislosti.

SIEŤ ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ

Výstavba nového chirurgického pavilónu v areáli nemocnice pod Kalváriou prispela k zlepšeniu situácie v oblasti zdravotníctva v Nitre v roku 1997. Fakultná nemocnica s počtom lôžok 980 zabezpečuje zdravotnú starostlivosť nemocničného charakteru pre celé územie Nitrianskeho okresu. Samostatné polikliniky sa nachádzajú na Klokočine a na Chrenovej, ktoré poskytujú dennú zdravotnícku starostlivosť pre obyvateľov Nitry i Nitrianskeho okresu.

Ďalšiu odbornú zdravotnú starostlivosť zabezpečuje stomatologická klinika na Párovciach, odborný Liečebný ústav tuberkulózy a respiračných ochore-

ní, ktorý sa nachádza v mestskej časti Zobor s počtom 444 lôžok. Zdravotnú starostlivosť ďalej zabezpečujú i súkromné ambulancie s rôznym zameraním.

Túto sieť zdravotníckych zariadení dopĺňa i 23 lekární umiestnených hlavne v centre a pri zdravotníckych zariadeniach.

NÁSTROJE ZDRAVOTNÍCKEJ POLITIKY NA ÚROVNI ŠTÁTU A MESTA

V rámci širokej škály nástrojov zdravotníckej politiky na národnej úrovni (financovanie, platobné mechanizmy, organizácia, regulácia, komunikácia, riadenie) sú pre samosprávu najdôležitejšie javy v súvislosti s ich smerovaním (Nižňanský, V. et al, 2004):

- prechod od centralizovaného modelu k decentralizovanému
- zmena hospodárstva v zdravotníckom systéme, t.j. prechod od plánovaného hospodárstva k trhovému
- zmena vlastníckych vzťahov a právnych foriem, t.j. aj mesto môže byť aktívnym prvkom zdravotníckeho trhu cez vlastníctvo a poskytovanie služieb v zdravotníctve

ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA LOKALIZOVANÉ V MESTE NITRA

Liečebno-preventívne služby lokalizované v Nitre členíme na:

1. ústavnú starostlivosť
  - nemocnica s poliklinikou
  - liečebný ústav
2. ambulatnú starostlivosť-
  - poliklinika
  - obvodné zdravotnícke strediská
3. ostatné zariadenia
  - lekárne
  - výdajne zdravotníckych pomôcok
  - zdravotnícke poisťovne

V meste Nitra sú umiestnené štátne zdravotnícke zariadenia vyššieho významu zabezpečujúce zdravotnícku starostlivosť – fakultná nemocnica

a liečebný ústav respiračných chorôb (tab. č.16). V niektorých zdravotníckych oblastiach presahujú v poskytovaní zdravotníckych služieb hranice samosprávneho kraja. Kapacita týchto zariadení je postačujúca.

Počet lôžok v lôžkových zariadeniach nemocničného aj mimo nemocničného typu sa znižuje, a aj v ďalšom období možno očakávať pokračovanie tohto trendu ako i reštrukturalizáciu v tejto oblasti (graf. č. 23, 24).

Vo fakultnej nemocnici v sledovanom období 2000 –2003 došlo k redukcii lôžok o 53 ks t.j. 6%, rovnako sa znížil i počet hospitalizovaných pacientov o 6 %. V liečebnom ústave respiračných chorôb na Zobore zostala lôžková kapacita nezmenená, pričom počet hospitalizovaných sa znížil o 22% (o 164 pacientov).

Možno konštatovať, že v meste Nitra je pomerne široká sieť neštátnych zdravotníckych zariadení. Patria sem samostatné ambulancie praktických lekárov pre deti, dorast a dospelých, ambulancie gynekológov a stomatólogov, ambulancie praktických lekárov špecialistov, rýchla zdravotnícka pomoc, lekárne. Priemerný počet pacientov ošetrovaných denne v týchto zariadeniach je 20 – 23, najviac v ambulanciách všeobecného lekárstva, stomatólogie, psychiatrie a diabetológie. Javí sa reálna potreba rozšírenia ambulancií poskytujúcich zdravotnícku starostlivosť v oblasti gastroenterológie, onkológie, traumatológie a urológie (MÚ Nitra).

Počet verejných lekární v meste je postačujúci. Aj ich priestorové rozloženie v jednotlivých častiach mesta je vyhovujúce a preto nie je potrebné rozširovanie ich siete (MÚ Nitra).Dnešnému stavu zdravotníckych zariadení predchádzal ich vývoj, ktorý sa v priebehu rokov 1991 – 2005 menil. Aby systém zdravotníckej starostlivosti flexibilne fungoval, bolo potrebné vytvoriť kvalitnú sieť zdravotníckych zariadení, zohľadnením niekoľkých faktorov: nároky obyvateľstva (zdravotný stav obyvateľstva) a dopyt po určitých vyšetreniach (služba v zdravotníctve), možnosti v ľudských zdrojoch (dostatočný personál), prepojenosť poskytovaných služieb, vhodne zvolená lokalizácia zdravotníckych centier (polikli-

ník) s prihladením na ich dostupnosť nielen pre občanov mesta ale i obyvateľov spádovitých obcí.

Nárast v sledovanom období zaznamenali ambulancie gynekológov, kedy sa ich počet zvýšil viac ako dvojnásobne o 133 % a ambulancie špecialistov o 64%. V ostatných typoch došlo k miernemu úbytku ambulancií, dokonca sa znížil počet lekární

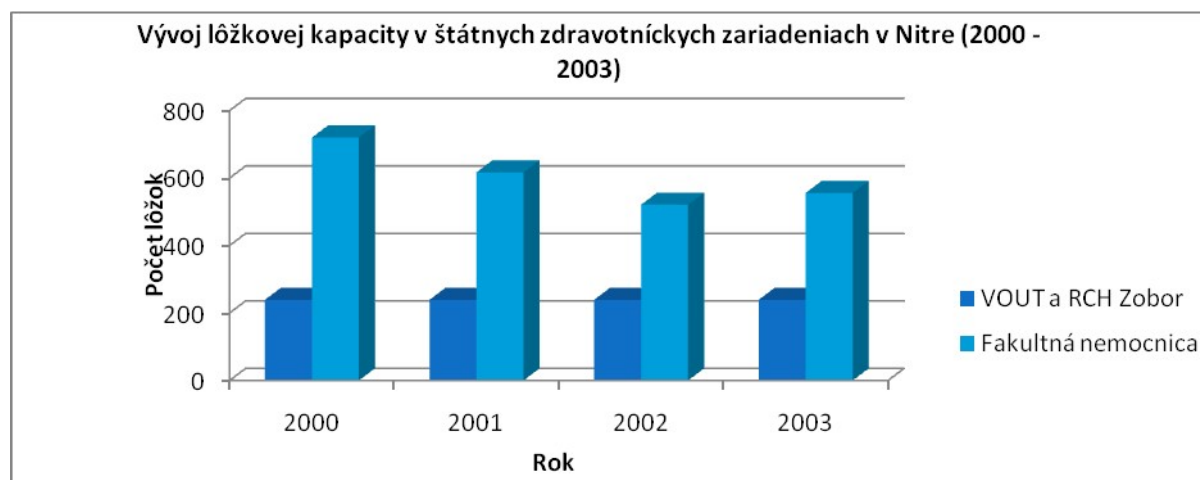
o 4 zariadenia a ambulancie stomatológov o 5 zariadení (tab. č. 18). Do systému zdravotníckych zariadení nepriamo prináležia zdravotné poisťovne. V meste Nitra sídlia pobočky všetkých zdravotných poisťovní. Vzhľadom na niekoľko rokov trvajúce problémy ich existencie a fungovania nebudeme ich bližšie špecifikovať.

Názov zariadenia	Počet lôžkových oddelení				Počet lôžok				Počet hosp. pacientov			
	2000	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003
VOUT a RCH Nitra, Zobor	7	7	7	7	239	239	239	239	720	617	521	556
Fakultná nemocnica, Nitra	21	21	22	22	894	923	923	870	28329	28278	29308	27608

TABUĽKA 16 ŠTÁTNE ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA V MESTE NITRA (ZDROJ: MÚ NITRA)

GRAF 20 VÝVOJ POČTU HOSPITALIZOVANÝCH PACIENTOV V ŠTÁTNYCH ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH V NITRE (2000 - 2003)

GRAF 21 VÝVOJ LÔŽKOVEJ KAPACITY V ŠTÁTNYCH ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH V NITRE (2000 - 2003)

Názov ambulancie	Počet ambulancií			
	2000	2001	2002	2003
stomatológia	39	41	43	45
pediatria – všeobecná	21	23	23	23
reumatológia			1	1
vnútorné lekárstvo – všeob	7	7	7	8
diabetológia	3	3	4	4
psychiatria – všeobecná	3	3	4	4
oftalmológia – všeobecná	3	3	5	6
ortopédia – všeobecná	4	4	5	6
ORLA – foniatria	3	4	5	5
neuroológia – všeobecná	2	3	5	5
neuroológia – detská			3	3
klinická psychológia	3	3	3	3
zubní laboranti	15	17	18	18
foniatria		2	2	2
diabetológia	4	4	4	4
geriatria	1	1	1	1
chirurgia – všeobecná	3	4	4	4
chirurgia cievna	1	1	1	1
klinická logopédia	2	3	3	3
endokrinológia	1	1	1	1
lekárska imunológia	2	2	2	2
dermatovenerológia		2	2	2
kardiológia	2	2	2	2
fyziatria	7	9	11	11
všeobecné lekárstvo	36	36	36	36
gynekológia	5	6	8	8
traumatológia	1	1	1	1
sexuológia			1	1
nefrológia	1	1	2	2
urológia	1	1	1	2
gastroenterológia		1	1	1
radiodiagnostika	6	6	6	6
klinická biochémia	2	2	2	2
stanica lekárskej pomoci	1	1	1	1
zubná technika	12	13	15	15
spolu	191	210	233	239
počet ošetrovaných pacientov	88 242	101 640	112 772	115 676

TABUĽKA 17 NEŠTÁTNE ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA (ZDROJ: MÚ NITRA)

Typ zdravotníckeho zariadenia	199	199	199	200	200	200	200	200	200
	1	6	7	0	1	2	3	4	5
Nemocnice s poliklinikami (vrátane pôrodníc)	1	1	.	1	1	1	1	1	2
Polikliniky samostatné	.	.	.	.	.	.	1	1	1
Transfúziologické a hematologické oddelenia	1	1	.	1	1	1	1	2	.

Typ zdravotníckeho zariadenia	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Odborné liečebné ústavy (bez LDCH)	3	3	.	3	3	3	1	1	.
Liečebne pre dlhodobo chorých	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Lekárne a výdajne liekov	8	9	.	19	20	21	23	23	19
Výdajne zdravotníckych pomôcok	.	.	.	.	.	2	.	2	1
Samostatné ambulancie prak. lekára pre dospelých	.	.	.	43	41	42	43	41	42
Samostatné ambulancie prakt lekára pre deti a dorast	.	.	.	23	23	23	25	23	22
Samostatné ambulancie prak lekára stomatóloga	.	.	.	46	45	46	53	47	50
Samostatné ambulancie praktlekára gynekológa	.	.	.	9	8	10	10	11	21
Samostatné ambulancie prak lekára špecialistu	.	.	.	108	108	104	108	129	178
Rýchla zdravotnícka pomoc	1	1	.	1	1	1	1	1	1

TABUĽKA 18 VÝVOJ POČTU ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ V ROKOCH 1991 – 2005

POLITIKA KULTÚRY

Kultúrne aspekty života dnešnej spoločnosti ustupujú tlaku komercie a globalizácie. Štát ustupuje od financovania kultúry zo štátneho rozpočtu, a preto kultúrne zariadenia a organizácie musia hľadať iné zdroje, sponzorstvo ako i programy Európskej únie určené na zachovanie kultúrneho dedičstva.

NITRA VÝZNAMNÉ KULTÚRNE CENTRUM

Nitra považovaná za matku slovenských miest má mimoriadne postavenie v SR a patrí k najvýznamnejším centráм spoločenského a kultúrneho života.

KULTÚRNE PAMIATKY

Neoddeliteľnou súčasťou kultúrneho „vybavenia“ mesta Nitry je jeho kultúrne dedičstvo zhmotnené v hnutelných a nehnuteľných veciach, ktoré pre svoj mimoriadny kultúrno – spoločenský význam boli Ministerstvom kultúry SR vyhlásené za kultúrne pamiatky a tým získali štátnu ochranu vykonávanú podľa zákona č.49/2002 o ochrane pamiatko-

okresu sa nachádzajú v Nitre /Nitriansky hrad, Diecézna knižnica/. Okrem jednotlivých kultúrnych pamiatok sú v sídle okresu pamiatkovo chránené aj územné historicky hodnotné celky:

- súbor nehnuteľných kultúrnych pamiatok s príľahlou zástavbou na území hradného kopca /Horné Mesto/ je chránený od roku 1981, vyhlásením za Mestskú pamiatkovú rezerváciu Nitra /MPR Nitra/,
- územie Dolného Mesta je chránené od roku 1992 ako pamiatková zóna,
- dominantné postavenie hradu a zástavby Horného Mesta je chránené vymedzením ochranného pásma MPR, do ktorého sú zahrnuté urbanistické komplexy priliehajúce k Starému Mestu.

Odbornú pomoc a dohľad pri zabezpečovaní starostlivosti o kultúrne pamiatky poskytuje a vykonáva Pamiatkový ústav Bratislava – regionálne stredisko v Nitre. Fond nehnuteľných kultúrnych pamiatok v Nitre tvoria tieto druhy pamiatok.

Archeologické lokality		Hroby	
Názov	Lokalita	Názov	Lokalita
MAČACÍ HRÁDOK	NR – Chrenová	NÁHROBNÍK J. DAMBORSKÉHO	cintorín
HRADISKO LUPKA	medzi Dražovcami a Nitrou		
HRADISKO ŠINDOLKA	vrch Šindolka		
HRADISKO ZOBOR	na vrchu Zobor		
HRADISKO MARTINSKÝ VRCH	kasárne pod Zoborom		

vého fondu. Obidve národné kultúrne pamiatky

Budovy			
Názov	Lokalita	Názov	Lokalita
VEŽA STRÁŽNA /Turecká varta/	na vrchu Borina	MEŠTIANSKY DOM	Samova 3
KOSTOL sv. ONDREJA	Dolné Krškany	MEŠTIANSKY DOM	Samova 1
KOSTOL sv. MICHALA	Dražovce	MEŠTIANSKY DOM	Samova 6
FARA A PAM. TABUĽA J. ŠČASNÉHO	Dražovce	MEŠTIANSKY DOM /Mestský dom/	Štefánikova tr. 1
KOSTOL sv. FR. XAVERSKÉHO	Dražovce	MEŠTIANSKY DOM	Štefánikova tr. 2
súsošie GOLGOTA a hrobka v areáli kostola	Dražovce	HROBKA	Dražovce
MESTSKÝ PALÁC /Justičný palác/	Štúrova ul. 9	TRANSFORMÁTOROVÁ STANICA	Vodná ul.
KOSTOL Narodenia Panny Márie	Horné Krškany	MEŠTIANSKY DOM	Východná ul. 6
KOSTOL VŠETKÝCH SVATÝCH	Kynek	MESTSKÝ PALÁC /Župný dom/	Župné nám. 3
KAŠTIEĽ A PARK	Kynek	KOSTOL sv. PETRA a PAVLA	Veľké Janíkovce
KLÁŠTOR A KOSTOL PIARISTOV	Piaristická 8	KLÁŠTOR A RUINA KOSTOLA AKAMALDULOV	VÚ TarCh Zob.
DOM BYTOVÝ	Farská ul. 10	DOM BYTOVÝ	Hradné nám. 8
BANKA	Farská ul. 3	MEŠTIANSKY DOM	Kupecká ul. 16
HRAD S AREÁLOM	hradný vrch	MEŠTIANSKY DOM „u Brucknera“	Farská ul. 17
KLÁŠTOR NAZARÉNOV	Kalvárska 12	FARA	Farská ul. 18
KOSTOL MATKY BOŽEJ	Kalvárska 12	DOM BYTOVÝ	Farská ul. 24
MEŠTIANSKY DOM	Mostná ul. 60	MEŠTIANSKY DOM	Farská ul. 39
KAPLNKA sv. MICHALA	Na Vřšku 1290	POŠTA	Sládkovičova ul. 2
KOSTOL sv. ŠTEFANA	Párovská ul.	BANKA	Štefánikova tr. 7
MEŠTIANSKY DOM	Pribinovo nám. 3	MEŠTIANSKY DOM	Štefánikova tr. 26
SEMINÁR /Malý seminár/	Pribinovo nám. 5	BUDOVA ADMINISTRATÍV	Štefánikova tr. 67
MESTSKÝ PALÁC /“Pro merita quieti“/	Samova 12	ŠKOLA A VILA	ul. A. Šulgana 1
SEMINÁR /Veľký seminár/	Samova 14	ŠKOLA	Hospodárska ul. 8
KANÓNIA /“U Corgoňa“/	Samova 16	OBYTNÝ SÚBOR	Misionárska ul.
MEŠTIANSKY DOM	Samova 18	SYNAGÓGA	ul. Pri Synagóge
KLÁŠTOR FRANTIŠKÁNOV	Samova 2	MARIÁNSKE SÚSOŠIE	hradný kopec
KOSTOL SV. PETRA A PAVLA	Samova 2	SV. JÁN NEPOMUCKÝ	hradný kopec

TABUĽKA 19 KULTÚRNE PAMIATKY V MESTE NITRA

ÚDRŽBA A REKONŠTRUKCIA KULTÚRNEHO FONDU V NITRE

Väčšina nehnuteľných kultúrnych pamiatok je vo vyhovujúcom až dobrom stave, výtvarno-architektonický výraz a tiež spôsob užívania pamiatok je adekvátny ich kultúrno – historickým hodnotám. V dezolátnom stave nie je žiadna pamiatka. Takmer všetky nehnuteľné kultúrne pamiatky sa nachádzajú na pamiatkovo chránenom území /MPR,PZ, ochranné pásmo/.

Prevažná časť pamiatok bola obnovená údržbou, opravou, rekonštrukciou po roku 1990. Ich obnova bola urýchlená hlavne vďaka zmene vlastníckych vzťahov a pri príležitosti 750. výročia udelenia mestských výsad Nitre.

V štádiu obnovy sú Nitriansky hrad, Župný dom, Bytový dom na Hradnom nám. č. 8, Mariánske súsošie. Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov je obnova týchto pamiatok vykonávaná zdĺhavo, čo vyvoláva znižovanie ekonomického efektu už použitých finančných prostriedkov.

Ukončená je obnova Kostola sv. Michala v Nitre – Drážovciach. Obnovu si vyžadujú Meštiansky dom na Samovej ul. č. 6 v MPR, Strážna veža na Čermáni, Justičný palác i niektoré ďalšie užívané budovy.

Rekonštrukcia za štátne dotácie

Zo štátnych prostriedkov MV SR bola vykonaná obnova Kostola sv. Štefana na Párovciach, Kostola sv. Michala v Nitre – Drážovciach v kombinácii s prostriedkami ŠFK Pro Slovakia a prostriedkami Mesta Nitry. Na obnovu Malého seminára, Kláštora františkánov, Meštianskeho domu na Samovej ul. č. 18 v MPR a hradu boli poskytnuté čiastkové príspevky.

Mestské financovanie opráv a rekonštrukcie kultúrnych pamiatok

Z prostriedkov Mesta Nitry boli pri príležitosti 750. výr. udelenia mestských výsad Nitre poskytnuté príspevky na obnovu Kostola sv. Michala v Drážovciach, na rekonštrukciu východného nádvoria Hradného paláca, na Hradné námestie a archeologický výskum.

Ďalšie prostriedky z rozpočtu Mesta Nitry boli v r. 1998 venované na rekonštrukciu Synagógy, piaristického kostola sv. Ladislava, kostola v Párovských Hájoch. Mestských fond obnovy prispel na rekonštrukciu fasád a striech viacerých objektov.

Fond hnutelných kultúrnych pamiatok tvoria predovšetkým oltáre, obrazy, sochy, kríže, kazateľnice, monštrancie, cibória, kalichy, krstiteľnice, sväteničky, zvončeky, zvonce, lavice, organy, náhrobné dosky, liturgické textílie, svietniky, relikviáre a pod. a knižnica.

Vlastníkom všetkých týchto pamiatok je rímskokatolícka cirkev. Pamiatky slúžia ako mobiliár kostolov, príp. fár a seminárov. Zo 146 pamiatok sa polovica, t. zn. 74 nachádza v biskupskej katedrále Nitrianskeho hradu. Niektoré pamiatky sú neužívané a uschovávané nie vždy spôsobom adekvátnym ich kultúrno-spoločenským potrebám.

KULTÚRNO – HISTORICKÉ PAMIATKY MESTA NITRA

Na území mesta Nitry sú umiestnené kultúrno-historické pamiatky a umelecké artefakty (sochy, pamätníky, plastiky, pamätne tabule), ktoré sú vo vlastníctve mesta Nitry, cirkvi a ďalších subjektov. Sochy, pamätníky, plastiky a tabule, ktoré v r. 1991 boli Technickými službami mesta Nitry v likvidácii odovzdané bezplatným prevodom do majetku mesta Nitry, sú evidované na oddelení kultúry, vzdelávania, športu a sociálnych vecí MsÚ. Na základe odborného posúdenia ich stavu akad. soch. Zuzanou Marciňovou bola v r. 1993 vypracovaná koncepcia ich obnovy, ktorá je postupne realizovaná.

Od roku 1993 boli postupne zreštaurované: Mariánsky stĺp na Svätoplukovom námestí, socha svätice na Kalvárii, socha Vir Dolorum na Cabajskej ceste, socha Jána Nepomuckého v D. Krškanoch, tabuľa s reliéfom Ľ. Štúra na Štúrovej ulici, Pieta na Vršku, 13 sôch na Cyrilometodskom námestí, pomník padlých hrdinov v parku na Sihoti, socha Jána Nepomuckého na Župnom námestí, socha sv. Floriána na Cintorínskej ulici, kríže na Štúrovej ulici, kríž pred Kostolom sv. Štefana a socha J. Nepomuckého pre Kostolom sv. Martina na Chrenovej.

Z rozpočtu Mesta Nitra bolo realizované označovanie a osádzanie bronzových tabúl s textami viažucimi sa ku kultúrnym pamiatkam a významným osobnostiam mesta Nitra, po ktorých sú pomenované ulice v meste.

AKTIVITY A PODUJATIA ORGANIZOVANÉ MESTOM NITRA

Mesto Nitra ako kultúrne centrum žije organizuje množstvo zaujímavých podujatí, ktoré odrážajú nielen tradície ale poukazujú i na moderné trendy

v kultúre. Vystupujú tu nielen domáce ale i zahraničné umelecké telesá. Mnohé z nadobudli medzinárodný charakter a pravidelnosť.

Prehľad podujatí organizovaných v meste Nitra s charakteristikou a miestom konania uvádzame v tab. č. 20

Kultúrne aktivity všeobecného charakteru najčastejšie využívajú vybudovanú sieť kultúrnych domov. Tieto zariadenia vo vlastníctve mesta uvádza tab. č.21

Názov	Charakteristika	Miesto konania
Nitrianske fašiangy	zábavný fašiangový sprievod, karneval a jarmok s ponukou tradičných fašiangových pochúťok	Svätoplukovo nám. pešia zóna
Sviatky jari	ľudové zvyky, vynášanie Moreny, rozlúčka so zimou. sprievod mestom	CVČ Domino
Medzinárodný deň detí	podujatie venované všetkým deťom	Mestský park
Musica sacra	Medzinárodný festival sakrálnej hudby	Piaristický kostol sv. Ladislava
Nitrianske kultúrne leto	Cyklus detských divadelných prestavení, stretnutí s operetnými a muzikálovými melódiami, dychovou hudbou, cyklus koncertov vážnej hudby, rockové koncerty	Mestský park, Synagóga, Svätoplukovo nám.
Nitra, milá Nitra	Pribinove slávnosti, Dni Nitranov, Slávnostná cyrilometodská akadémia	Svätoplukovo nám., Synagóga, DAB
Klokočinský jarmok	tradičný jarmok, koncerty, program pre obyvateľov sídliska Klokočina	Mikovíniho ul.
Zbory mestu	nesúťažná prehliadka speváckych zborov	Kostol Ducha sv.
Vianoce v Nitre	cyklus vianočných podujatí vo vianočnom trhovom mestečku, v Synagóge, chrámové koncerty, oslava príchodu nového roka	Svätoplukovo nám, Synagóga, Piaristický kostol sv. Ladislava
Synagóga a koncertná sieň mesta Nitra	koncerty, výstavy, predstavenia, diskusné večery, slávnostné vyhodnotenia, spoločenské akcie	Synagóga
Mesto ako spoluorganizátor		
Konfrontácie	festival hudobného a výtvarného umenia	Synagóga
Divadelná Nitra	predstavenia, výstavy	DAB, Staré divadlo, Synagóga
Cithara aediculae	medzinárodný festival klasickej gitarovej hudby	Synagóga

Názov	Charakteristika	Miesto konania
Nitrianske univerzitné dni	Zmes vzdelávacích, kultúrnych, športových a zábavných podujatí študentov SPU a UKF v Nitre	Mesto Nitra

TABUĽKA 20 NAJVÝZNAMNEJŠIE KULTÚRNE AKTIVITY V MESTE NITRA (ZDROJ: MSÚ NITRA)

Zariadenie	Nájomca	Kapacita	Akcie v oblasti kultúry
Kultúrny dom Čermáň	Matica slovenská v Martine	300	prednášky, semináre, vzdelávacie programy, spoločenské akcie
Kultúrny dom D. Krškany	ZO SZCH Nitra	250	stretnutia s občanmi
Kultúrny dom Dražovce	Štefan Mišuta	300	stretnutia s občanmi, posedenia dôchodcov
Kultúrny dom Janíkovce		nefunkčné	
Kultúrno - spoločenské centrum Janíkovce		400	kultúrne podujatia, stretnutia s občanmi,
Kultúrny dom Orbis		450	premietanie filmov, koncerty, kultúrne podujatia
Kino Lipa		350	premietanie
Kino Palace		nefunkčné	
Kultúrny dom Kynek	Michal Hanko	nefunkčné	
Kultúrny dom Mlynárce			klub dôchodcov
Kultúrny dom P. Háje	Milan Supek	250	stretnutia s občanmi
Amfiteáter	Ján Konstanty Všetěčka	8 500	Letné kino, koncerty
Synagóga		200	výstavy, koncerty a pod.

TABUĽKA 21 KULTÚRNE ZARIADENIA VO VLASTNÍCTVE MESTA V NITRE (ZDROJ: MSÚ NITRA)

PARTNERSKÁ SPOLUPRÁCA S KULTÚRNYMI INŠTITÚCIAMI

Podpora kultúrnych podujatí, ktoré počas svojej existencie prejavili životaschopnosť, opodstatnenosť a ktoré sú stabilnou súčasťou nitrianskeho kultúrneho života, má nielen finančný rozmer, ale prejavuje sa i v administratívno-organizačnom zabezpečení niektorých súčastí podujatia. Takouto formou spolupracuje Mesto Nitra napr.:

- s Asociáciou Divadelná Nitra, ktorá každoročne pripravuje medzinárodný divadelný festival Divadelná Nitra - podujatie prezentujúce Nitru v medzinárodnom meradle s Univerzitou Konštantína Filozofa pri príprave Akademickej Nitry.

- s nadáciou Originál pri príprave gitarového festivalu Cithara aedicaulae, ktorý sa od roku 2004 koná v Synagóge.

Synagóga je alternatívnou scénou pre predstavenia, ktoré sa konajú v rámci festivalu Divadelná Nitra. V roku 2004 sa v priestoroch Synagógy začal rozvíjať projekt s hudobnou katedrou PF UKF v Nitre pod názvom Konfrontácie. V spolupráci s časopisom Watt foto sa od roku 2004 koná v Synagóge výstava fotografií Pribinova Nitra spojená so súťažou a od roku 2005 sa začal v Synagóge realizovať projekt Nitrianska hudobná jar a mnohé ďalšie.

Do celoročného kultúrneho diania v meste Nitra prispievajú svojimi vkladmi a projektmi rôzne or-

organizácie s celoslovenskou pôsobnosťou. Mesto Nitra má dlhoročné dobré vzťahy s partnerskými mestami, ktoré tiež prispievajú k obohateniu kultúrneho života v meste.

Mesto Nitra každoročne vydáva kalendár podujatí, súčasťou ktorého sú aj informácie o pripravovaných o kultúrnych a športových podujatiach, snahou oddelenia je zabezpečiť aj koordináciu podujatí najmä z hľadiska dátumu a priestoru ich konania, čo nie je však jednoduché, vzhľadom na to, že podujatia organizujú rôzne samostatné organizácie.

KULTÚRNE INŠTITÚCIE

Súčasná Nitra nadväzuje na bohaté kultúrne tradície a snaží sa ich zmysluplne rozvíjať. Je sídlom viacerých významných kultúrnych inštitúcií, vedeckých ústavov, múzeí, galérií, divadiel a jej obyvatelia i návštevníci majú možnosť vybrať si z ponuky významných kultúrnych podujatí medzinárodného, regionálneho i miestneho významu.

Divadlo Andreja Bagara je profesionálnym činoherným divadlom so stálym hereckým súborom. Jeho repertoár tvoria činoherné predstavenia i muzikály. V novej budove pôsobí od r.1992. Veľká sála má kapacitu 584 miest, kapacita štúdia je 150 miest. Divadlo ročne odohrá priemerne 200 predstavení. Návštevnosť má stúpajúcu tendenciu vďaka dobrej skladbe repertoáru a zvýšeným aktivitám v oblasti propagácie a reklamy.

Staré divadlo Nitra je divadlom zameraným na detského diváka, mládež i dospelých. Využíva tradičné i netradičné divadelné, bábkarské, činoherné a iné postupy. Od r.1993 pracuje divadlo v bývalých priestoroch DAB. Divadlo má k dispozícii vo veľkej sále 300, v klube Tatra 150 a v čitárni 70 miest.

Nitrianska galéria sa orientuje na prezentáciu slovenského výtvarného umenia, najmä súčasných žijúcich výtvarníkov, ale i na prezentáciu zahraničných výtvarníkov u nás a našich umelcov v zahraničí. Rozvoj nitrianskej galérie je podmienený rekonštrukčnými prácami na budove Župného domu.

Ponitrianske múzeum je múzeom regionálnym, vlastivedného typu. Jeho súčasťou je pobočka

v Zlatých Moravciach. V r.1993 tu bola otvorená prvá expozícia typu klenotnice - Skvosty dávnovékeho Slovenska pripravená v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre. Múzeum pri svojej výstavnej činnosti spolupracuje s kultúrnymi zariadeniami, spolkami i jednotlivcami.

Krajská štátna knižnica Karola Kmeťku je kultúrna, informačná a vzdelávacia inštitúcia, ktorej hlavným poslaním je budovať a uchovávať univerzálny knižničný fond a poskytovať používateľom knižnično-informačné služby. Zároveň plní funkciu krajskej knižnice pre Nitriansky kraj, okresnej knižnice pre okresy Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce a mestskej knižnice pre mesto Nitra.

Krajské osvetové stredisko poskytuje poradenské služby realizátorom osvetovej činnosti, organizuje tvorivé aktivity v jednotlivých odboroch kultúrno-výchovnej činnosti, podieľa sa na uchovávaní, ochrane a sprístupňovaní hodnôt ľudovej kultúry. Pôsobí ako informačné a vzdelávacie centrum pre mestá a obce v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce.

Uvedené inštitúcie sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja. Ďalšou významnou inštitúciou pôsobiace na území mesta Nitra je Archeologický ústav SAV. Do siete nitrianskych múzeí patrí Slovenské poľnohospodárske múzeum v areáli výstaviska Agrokomplex so zameraním na prezentáciu vývinu poľnohospodárstva a poľnohospodárskych postupov počas vývinu ľudskej spoločnosti.

Filmovú tvorbu v Nitre prezentujú kiná Orbis, Palace, Lipa a Amfiteáter. Tieto objekty sú rovnako ako objekty šiestich kultúrnych domov majetkom Mesta Nitra, ktoré ich prevádzku zabezpečuje formou prenájmu rôznym subjektom. Filmovú tvorbu pre náročného filmového diváka poskytuje Filmový klub UKF v Nitre.

Významným prvkom v rozvoji kultúry je pôsobenie dvoch nitrianskych univerzít /SPU a UKF/.

Priestor pre mladé dorastajúce talenty poskytuje Základná umelecká škola J. Rosinského, ktorá sa stará o rozvoj talentovanej mládeže. Zameriava sa

nielen na výchovu a výuku, ale aj na produkovanie živého umenia. Je zameraná na hudobnú, tanečnú, literárno-dramatickú i výtvarnú kultúru. Spektrum koncertov a predstavení siaha od výchovných, verejných až po veľké predstavenia v Divadle A. Bagara.

Systém umeleckého školstva dotvára Súkromná hudobná škola či ARS štúdio, ktoré je zamerané na prácu s talentovanými deťmi.

Mladé talenty majú možnosť rozvíjať sa i v centre voľného času Domino, ktoré spolu so ZUŠ

a Centrom voľného času na Hôrke patrí do pôsobnosti Mesta Nitry.

Okrem tejto inštitucionálnej základne (tab. č. 22) pôsobí v Nitre množstvo spolkov, združení, záujmových skupín a krúžkov zameraných na rozvoj divadelníctva, výtvarného umenia, hudobného umenia, folklóru, zborového spevu, historického šermu a ďalších foriem kultúrnych aktivít: V Nitre taktiež pôsobí súkromné rozhlasové stanice N-Rádio, Rádio Max a regionálna televízia TV Zobor.

Kultúrne zariadenie	Počet zamest.	Priemer. plat	Dotácia z MK	Pripravované a realizované projekty	Kapacita
Divadlo A. Bagara	152	13 533,-	300 000,-	Svätenie jari, Aj kone sa strieľajú, Obrazkári, I ako Ina, 2+2=5, Verejný nepriateľ	scéna 1 57 scéna 2 150
Staré divadlo	46	12 104,-	320 000,-		scéna 1 300 scéna 2 150
Krajská knižnica K. Kmeťka	37	12 667,-	200 000,-	program Ex libris, elektronická ochrana knižného fondu, nákup knižného fondu	100
Krajské osvetové stredisko	16	13 375,-	240 000,-	krajské súťaže, protidrogové a sociálne projekty, projekt ľudových remesiel	250
Nitrianska galéria	18	13 047,-	270 000,-	výstavy	
Ponitrianske múzeum	20	11 479,-	.	Archeologicko-historická expozícia, vydaná publikácia „Dávne dejiny Nitry a okolia“	110

TABUĽKA 22 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH KULTÚRNYCH ZARIADENÍ V NITRE (ZDROJ: MSÚ NITRA)

VÝVOJ POČTU KULTÚRNYCH ZARIADENÍ

Kvantitatívnym ukazovateľom kultúrnych ustanovizní je počet sedadiel, resp. ich prírastok či úbytok, za semikvalitatívny údaj môžeme považovať počet predaných lístkov.

Na divadelnej pôde došlo v sledovanom období 1991 – 2006 k výraznému doplneniu stavu sedadiel, keďže sa ich počet zvýšil takmer štvor-

násobne. Aj kinosály zaznamenali prírastok sedadiel, ich počet sa zvýšil o 243 kusov, teda o 14%. Nezmenený stav je v prírodnom amfiteátri. Vývoj vybraných kultúrnych zariadení sprehľadňuje tab. č. 23. Na úseku knižníc sledujeme v krajskej knižnici úbytok knižných jednotiek o 22 %, ale prírastok v počte užívateľov vyjadrený v osobách o 10%. Opačný stav je v kategórii „Ústredné a štátne ve-

decké knižnice, kde pribudol knižný materiál o 66% a počet užívateľov sa zvýšil až 6 –násobne.

BUDÚCE ZÁMERY MESTA V KULTÚRNEJ OBLASTI

Pokračovanie v realizácii podujatí, ktoré sú každoročne realizované oddelením kultúry a športu MsÚ v Nitre.

1. Pokračovanie v osádzaní bronzových tabúl významných osobností, po ktorých sú pomenované ulice. 2. Prekrytie pri DAB – vybudovanie šatní a sociálnych zariadení pre účinkujúcich. 3. Mestský park – vybudovanie šatní a sociálnych zariadení pre účinkujúcich (realizácia programu v rámci kultúrneho leta), respektíve vybudovanie viacúčelového

objektu (kultúrne a reštauračné využitie). 4. Dobudovanie vybavenia interiéru Synagógy

Známe zámery iných subjektov v spolupráci s mestom c kultúrnej oblasti:

1. Sprístupnenie veľkomoravského valu na nitrianskom hrade

2. Areál kasární pod Zoborom (náleziško veľkomoravského hradiska, Kostol sv. Martina na Martinskom vrchu) – vybudovanie kultúrno-rekreačného areálu (skanzen. múzeum, galéria, ukážky nálezísk, reštauračné služby, oddychové zóny, lapidárium)

Typ zariadenia / ukazovateľ	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003	2006
Divadlá	2	2	2	2	2	2	2	2
počet sedadiel	297	1 018	1 020	1 254	1 184	1 184	1 184	1 184
Kiná stále	4	3	3	3	3	3	3	4
počet sedadiel	1 639	1 230	1 230	1 230	1 230	1 230	1 230	1 882
Prírodné amfiteátre a letné kiná	1	1	1	1	1	1	1	1
počet sedadiel	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500
Múzeá vrátane pobočiek	2	2	2	4	4	4	3	4
Galérie vrátane pobočiek	5	1	2	3	2	2	2	4
Kultúrne domy vrátane PKO	11	6	6	6	7	6	6	9
Domy mládeže,centrá voľného času	1	1	1	1	1	1	1	3
Verejné knižnice vrátane pobočiek	6	3	3	2	2	2	2	2
počet knižničných jednotiek v tis. ks.	255	230	225	212	179	185	190	198
počet používateľov v osobách	8 251	14 050	13 892	9 611	10 833	9 884	9 597	9 086
Ústredné a štátne vedecké knižnice	1	1	1	1	1	1	1	6
počet knižničných jednotiek v tis ks	528	522	.	528	532	537	538	879
počet používateľov v osobách	7 993	9 822	.	15 818	11 559	12 258	12 428	56 949
Kostoly cirkví spolu	23	20	20	21	21	20	20	20

Typ zariadenia / ukazovateľ	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003	2006
z toho:								
rímskokatolíckej	21	17	.	17	17	16	16	16
evanjelickej a. v.	0	0	.	1	1	1	1	1
reformovanej kresťanskej	1	1	.	1	1	1	1	1
židovskej	1	1	.	1	1	1	1	1
Cintoríny	18	15	14	14	14	13	13	13
plocha v ha	19	21	16	16	16	17	17	17
Domy smútku	12	11	10	10	10	9	9	9

TABUĽKA 23 VÝVOJ POČTU ZARIADENÍ KULTÚRY V ROKOCH 1991 – 2006 (ZDROJ: ŠÚ SR)

POLITIKA ŠPORTU A VOĽNÉHO ČASU

Telesná kultúra je charakterizovaná ako „organizovanú alebo neorganizovanú, individuálnu alebo skupinovú činnosť súvisiacu s telovýchovnou, turistickou, športovou a pohybovo-rekreačnou aktivitou“. Šport je jedným z fenoménov, ktorý svojou vybavenosťou, úrovňou a rozšírením ovplyvňuje spoločnosť. Jeho základnou funkciou je nielen zlepšovať fyzickú kondíciu a upevňovanie zdravotného stavu, ale pôsobiť i ako prevencia proti negatívnym javom (agresivita, požívania drog, alkoholu) a iných patologických javov v spoločnosti. Športovanie skvalitňuje život a človeka, ide o zmysluplné trávenie voľného času.

ŠPORTOVÉ AKTIVITY ORGANIZOVANÉ MESTOM A REALIZOVANÉ Z MESTSKÉHO ROZPOČTU

Mesto Nitra zaraďuje šport do svojho rozpočtu a je každoročne hlavným organizátorom tradičných športových podujatí:

Challenge day (Deň výzvy) – súťaž miest v počte obyvateľov zapojených do rôznych pohybových aktivít. Športové podujatie sa v našom meste spája s bohatým kultúrnym a zábavným programom. Podujatie sa každoročne uskutočňuje v poslednú májovú stredu.

Do medzinárodnej súťaže sa prihlasujeme už od roku 1994 a každoročne je financované o objeme 100 000,- Sk

Týždeň olympizmu – ide o cyklus podujatí organizovaných pri príležitosti založenia Medzinárodného olympijského výboru (Beh olympijského dňa, Olympiáda detí materských škôl, besedy, autogramiády, vedomostné, výtvarné súťaže a.p., finančný balík –40 000,-Sk)

Dni športu – cieľom je propagovať program celoslovenského hnutia športu pre všetkých, sprístupniť ho jednotlivým vekovým, zdravotným a sociálnym skupinám obyvateľstva, aby si vytvárali návyk na pravidelnú každodennú pohybovú aktivitu. V rámci cyklu podujatí využívame širokú spoluprácu škôl, TJ, ŠK, občianskych združení a iných inštitúcií pri realizovaní rôznych športových aktivít. Každoročne je dotovaný sumou 60 000,- Sk.

V meste Nitra evidujeme cca 60 občianskych združení pôsobiacich v oblasti telesnej kultúry, ktoré zastrešujú tieto športové odvetvia (údaje sú z dotazníkov od TJ a ŠK):

aerobic, aikido, atletika, bejzbal, basketbal, bedminton, boccia, box, cyklistika – cestná, dráhová, fitness, futbal, hádzaná, hokejbal, jazdec-tvo, karate, kobudo, kolky, korfbal, krasokorčuľovanie, kulturistika, kynológia, ľadový hokej, letectvo – motorové, bezmotorové, akrobacia, lukostrelba, malý futbal, minikáry, modelárstvo, moderná gymnastika, nohejbal, parašutizmus, plávanie, sálový futbal, stolný tenis, streľba, šach, športová gymnastika, šípky, tenis, triatlon, turistika, volejbal, voltíž, vybíjaná, zápasenie, windsurfing,...

V ROKU 2003 MESTO NITRA ORGANIZOVALO 1. ROČNÍK ŠPORTOVÉHO DŇA NITRIANSKÝCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL POD ZÁŠTITOU PRIMÁTORA MESTA NITRY. PODUJATIE DOTOVANÉ SUMOU 150 000,-SK, SA STRETLO S PRIAZNIVOU ODOZVOU U DETÍ I PEDAGÓGOV. ŽIACI ZÁKLADNÝCH ŠKÔL SA OKREM PRÍJEMNE PREŽITÉHO DŇA MÔŽU TEŠIŤ AJ Z BALÍKOV ŠPORTOVÝCH POTRIEB, KTORÉ IM V RÁMCI UVEDENÉHO DŇA ODOVDÁVA KAŽDOROČNE PRIMÁTOR A ZÁSTUPCOVIA MESTA NITRY.

V ROKU 2004 BOLA DO ROZPOČTU MESTA NITRY ZARADENÁ DLHODOBÁ ŠPORTOVÁ SÚŤAŽ ŠKÔL POD NÁZVOM NITRIANSKA ŠKOLSKÁ LIGA. ODŠTARTOVANÍM JEJ 1. ROČNÍKA : ŠK. ROK 2004/2005 BY SME CHCELI V NAŠOM MESTE ZALOŽIŤ TRADÍCIU, KTORÁ BUDE VÝZVOU PRE ŽIAKOV REPREZENTOVAŤ SVOJU ŠKOLU V RÔZNYCH ŠPORTOVÝCH ODVETVIACH. ZÁMEROM JE VHDNOU SÚŤAŽIVOU FORMOU ZAPOJIŤ ČO NAJVÄČŠÍ POČET DETÍ A MLÁDEŽE NITRIANSKÝCH ŠKÔL DO PRAVIDELNÉHO ŠPORTOVANIA A NAUČIŤ ICH ZÁKLADY ŠPORTOVÝCH HIER (SÚŤAŽ SA REALIZUJE PROSTREDNÍCTVOM OBČ. ZDRUŽENIA NŠL V RÁMCI ŠK. ROKA, CELKOVÉ NÁKLADY NA REALIZÁCIU 1. ROČNÍKA SÚŤAŽE = 242 TIS. SK)

SPOLUORGANIZÁCIA A MEDZINÁRODNÉ PODUJATIA PODPOROVANÉ MESTOM

Mesto Nitra v minulosti podporilo, okrem tradičných miestnych, resp. celoslovenských podujatí aj viaceré medzinárodné podujatia jednorázového či opakujúceho sa charakteru ako napr.:

- CVI** Nitra - medzinárodné voltízne preteky
- PRIBINA CUP – medzinárodná súťaž v bezmotorovom lietaní na vetroňoch
- Medzinárodná strelecká súťaž GRAND PRIX SLOVAKIA
- Medzinárodná súťaž v modelárstve o cenu primátora mesta Nitra
- Medzinárodná súťaž v športovom aerobiku

- Medzinárodné atletické preteky EAA, vrhačské stretnutie
- Medzinárodné tenisové turnaje
- Medzinárodný basketbalový turnaj žiačok, junioriek
- Medzinárodný basketbalový turnaj žiačok
- Medzinárodný turnaj trojíc v nohejbale mužov – GRAND PRIX NITRA
- Medzinárodný turnaj vo futbale dorastencov
- Medzinárodný turnaj v hádzanej žien, dievčat
- Medzinárodný volejbalový turnaj mužov „O Pohár 17. novembra“
- Medzinárodné majstrovstvá plastových a papierových modelárov o Cenu primátora mesta Nitra
- Memoriál J. Svitača v zápasení voľným štýlom
- Memoriál Ladislava Škulavíka - medzinárodný basketbalový turnaj mužov
- Olympijské nádeje – medzinárodná športová súťaž v streľbe zo vzduchových zbraní
- Pribinov pohár – medzinárodná súťaž v plávaní
- Pribinov pohár – mládežnícky turnaj v karate
- Svetový pohár vo futbale univerzít
- Veľká cena Nitra v krasokorčuľovaní
- Vianočná Nitra – medzinárodná súťaž v modernej gymnastike
- Zoborské kynologické preteky C.A.C.I.T atď.

V meste sa každoročne uskutočňuje vyhodnotenie najúspešnejších športovcov za predchádzajúci rok , na ktorom Mesto Nitra tiež participuje.

Mesto prostredníctvom dotácií taktiež podporuje aj účasť športových klubov v dlhodobých (ligových) súťažiach. Schválenie a výška dotácie sa riadi podľa uvedeného VZN a v závislosti od objemu finančných prostriedkov schválených v rozpočte mesta Nitra pre príslušný rok.

ŠPORTOVÉ ZARIADENIA V MESTE NITRA

Pre kvalitné športovanie je potrebné vybudovať a udržiavať v prevádzke veľké množstvo zariadení. Podľa vývoja počtu športových zariadení v tab. č. 24 môžeme hovoriť o zvyšovaní kvantitatívneho ukazovateľa vo všetkých typoch športových zariadení. Najvyšší nárast bol vo všeobecných zariadeniach širokospektrálneho využitia - telocvične a ihriská. Jediné zariadenie ktoré v Nitre fungovalo v r. 2000 –2002 a v súčasnosti je mimo prevádzky je otvorená ľadová plocha, ktorú však nahradil zimný štadión.

Mestský úrad poskytol charakteristiku vybraných športovísk na území Nitry, ktorú uvádza tab. č. 25. Mestské časti Mlynárce, Dražovce, Kynek, Štitáre, Janíkovce a Krškany majú svoj malý futbalový štadión bez tribúny. Tenisové kurty sa nachádzajú pri väčšine škôl, ale ich najväčšie sústredenie sa nachádza v športovom areáli v mestskej časti Chrenová IV. Každá škola má minimálne jednu telocvičňu, ktoré sú verejnou vyžívané v populudňajších

hodinách a mimo vyučovacieho času. Túto sieť športových zariadení dopĺňujú i početné fitnesscentrá, dve motokárové dráhy a upravené športové ihriská na sídliskách. Z rekreačných zariadení sa v meste nachádzajú sauny, soláriá a masážne salóny. Turistiku a relaxáciu nájdu obyvatelia vo veľmi vyhľadávanom mestskom parku, Brezovom háji a na borine na Šibeničnom vrchu. Okrem toho sa v katastri mesta nachádza aj malá ZOO v mestskej časti Krškany a žrebčinec v mestskej časti Kynek.

V Nitre sú vybudované, resp. sa čiastočne modernizujú a budujú športoviská na realizovanie niektorých vyššie uvedených športových odvetví, resp. nových v „réžii“ vlastníkov príslušných areálov (v poslednom období napr. jazdiareň na Kyneku, jazdecký areál DD ranč, farské ihrisko na Klokočine, rozšírenie tenisového areálu TC SPU AX-Výstavníctvo Nitra a pod..). Občanom a návštevníkom Nitry je k dispozícii taktiež niekoľko fitness centier a športových zariadení, ktoré ponúkajú kondičné a relaxačné cvičenia na komerčnej báze.

Typ zariadenia	1991	1996	2000	2001	2002	2003	2006
Kúpaliská umelé a prírodné	1	1	1	1	1	1	1
Bazény kryté (okrem školských)	2	2	2	2	2	2	2
Bazény otvorené (okrem školských)	4	4	4	4	4	4	6
Bazény školské spolu (kryté a otvorené)	3	3	3	3	3	3	3
Telocvične spolu	43	43	44	44	44	44	52
z toho telocvične školské	42	42	43	43	43	43	49
Štadióny otvorené	5	6	5	5	5	5	5
Ihriská pre futbal (okrem školských)	11	14	14	14	13	13	15
Ihriská školské	45	44	44	44	44	44	55
Ihriská ostatné	70	71	71	71	71	71	71
Športové haly	3	3	3	3	3	3	3
Štadióny zimné (kryté a otvorené)	1	1	1	1	1	1	2
Otvorené ľadové plochy	.	.	1	1	1	.	.
Ostatné športové zariadenia	14	16	16	16	16	16	27

TABUĽKA 24 VÝVOJ POČTU ŠPORTOVÝCH ZARIADENÍ V ROKOCH 1991 AŽ 2006 (ZDROJ: ŠÚ SR)

Športovisko	Rozmery v m	Miesta na sedenie	Správca	Adresa
Futbalové ihriská	105 x 70 - tráva, 90 x 45 - tráva, 90 x 45 - umelý povrch 105 x 70 - škvára	3 000	Čermánsky futbalový klub ČFK Nitra	Golianova 70
Futbalové ihriská	105 x 68 - tráva 105 x 68 - tráva 105 x 68 - tráva 105 x 68 - tráva		Futbalový klub FC Nitra	Jesenského 4
Ľadová plocha	60 x 35, 26 x 56	5 300	Hokejový klub mesta Nitra	Jesenského 2
Aréna	60 x 55 - štrk 40 x 35 - piliny, piesok	2 000 500	JK sv. Juraja - Ranč DD	Dlhá 120
Kolkáreň	2 x 26 x 1,5 - asfalt		Nitriansky kolkársky klub Nitra	Štúrova 61
Nohejbalové a tenisové kurty	45 x 35 - antuka	50 - 100	Nohejbalový klub 2000 Nitra	Partizánska 91
Letisko	200 x 1200 - tráva		Slovenský národný aeroklub	M.R. Štefánika
Telocvične	24 x 12 - parkety 12 x 12 - parkety 14 x 12 - parkety 12 x 5,6		Telovýchovná jednota AC Nitra	Parkové nábr. 27
Futbalové ihrisko	62 x 104 - tráva	1500	TJ Slovan Drážovce	
Futbalové ihrisko	65 x 95 - tráva 50 x 95 - tráva	160 160	TJ Slovan Nitra - Chrenová	Pri Strelnici 7
Atletický štadión	400 - tráva	2 000	Telovýchovná jednota Stavbár	Tr. A. Hlinku 55
Športová hala Olympia	48 x 30 - palubovka, 18 x 30 - palubovka	1 000 200		
Rozcvičovacie ihrisko	120 x 45 - japex, tartan			
Tenisové kurty	antuka		Tenisový Club Nitra	Sihoť

Športovisko	Rozmery v m	Miesta na sedenie	Správca	Adresa
Tenisové kurty	30 x 15 - antuka		Tenisový club SPU AX	Ďumbierska 2
	30 x 15 - betón	800		
Tenisová hala	38 x 36	500		
Kolkáreň	22 x 4	10		
Squash	20 x 10 - palubovka	20		
Tenisové steny	10 x 2,5 - betón			
Športová hala	18 x 50	600	Združenie športových klubov Slávia SPU Nitra	Československej armády 1
Ihrisko (jazdecko)	30 x 30			
Bazén	10 x 25			
Tenisové kurty	36 x 36 - antuka			
Ihrisko	40 x 50 - betón			

TABUĽKA 25 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH ŠPORTOVÝCH ZARIADENÍ V NITRE (ZDROJ: MsÚ NITRA)

INVESTÍCIE MESTA DO STAVIEB A REKONŠTRUKCIÍ ŠPORTOVÝCH ZARIADENÍ

Náročnosť stavieb akou sa nepochybne športové zariadenia vyznačujú si vyžadujú vysoké investície, napr. v r. 2002 rekonštrukcia zimného štadióna a dostavba vedľajšej ľadovej plochy stála mesto 20 000 000,-Sk a v r. 2003 rekonštrukcia zimného štadióna a dostavba vedľajšej ľadovej plochy 5 700 000,- Sk

Výhľadové zámery mesta v oblasti športu:

- Výstavba športovo-rekreač. Centrum Diely
- kúpalisko (vrátane vhodných športovísk),
- Školské ihriská a telocvične – rekonštrukcia, modernizácia, rozšírenie účelu ich využitia z hľadiska poskytovania možností pre rekreačný šport (šport pre všetkých)
- Cyklistické trasy - ďalšie rozširovanie
- Turistické a bežecké trate (Zobor)
- Športoviská v rámci mesta Nitry (aj tie ktoré nie sú vo vlastníctve) – podporovať udržiavanie a modernizáciu tých zariadení, ktoré budú vo zvýšenej miere prístupné obyvateľom mesta aj pre účely rekreačného športu

- V rámci terajšej i budúcej bytovej výstavby budovať nenáročné športoviská (napr. basketbal. ihriská , in-line dráhy ap.)

DOPRAVNÁ POLITIKA

DOPRAVNÉ PREPOJENIE NITRY S INÝMI REGIÓNMÍ

Mesto Nitra má z hľadiska dopravnej polohy celoslovenský význam, pretože už oddávna tvorí križovatku mnohých ciest. Táto úloha dominuje iba v cestnej sieti, ktorej na význame pridalo i dobudovanie rýchlostného komunikačného úseku Trnava – Nitra. Aj keď je Nitra významným cestným uzlom, úroveň jej dopravnej infraštruktúry tomuto faktu vôbec nezodpovedá. I preto sa najmä v pracovných dňoch vytvárajú v centre mesta dlhé zápchy, ktoré sa z roka na rok neustále zväčšujú. Základom jestvujúcej dopravnej sústavy sídelného útvaru Nitra je cestná sieť:

1. v smere západ – východ (Trnava – Nitra – Žiar nad Hronom – Zvolen – Banská Bystrica) je trasa vedená sčasti vybudovaným severným obchvatom mesta a sčasti zastavaným územím v priamom kontakte s centrálou mestskou zónou. Táto cesta smerom na Zlaté Moravce je zaradená medzi medzinárodné komunikácie ako cesta R1 (E 571). Vláda SR uznesením č. 415/1998 zo dňa 9.6.1998 schválila

doplnenie diaľničnej siete na území SR o diaľnicu D 65 v uvedenom smere.

2. v smere sever - juh (Topoľčany – Nitra – Nové Zámky) tvorená trasou č.64

3. v smere severozápad na Hlohovec tvorená trasou č. 513

4. v smere juhovýchod na Vráble, resp. na Levice tvorená trasou č. 51

Doplnením týchto ciest II. triedy sú cesty III. triedy (Drážovce – Partizánske, Lužianky – Radošina, Hviezdoslavova trieda na Klokočine, Čermáň – Trnovec nad Váhom a Chrenová – Mojzesovo) a IV. triedy (všetky ostatné cestné komunikácie) zasahujúce do katastra Nitra.

Doplňkom dopravnej koncepcie mesta Nitra v celomestskom meradle je nutné ochraňovať centrum mesta a jeho časti od nepriaznivých vplyvov dopravy, vytvoriť dopravný systém maximálne efektívny, zohľadňujúci potreby mesta ako organizmu viacerých funkčných zložiek, tranzitnú dopravu smerovať mimo intenzívne zastavané obytné územie mesta, ako i vytvoriť systém dopravných mestských privádzačov prepájajúcich územie mesta nadmestské a obchvatové komunikácie.

PROBLÉMY NEDOSTATOČNEJ DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY PRE TRANZITNÚ DOPRAVU

Rozvojom mesta a výstavbou obytných súborov v okrajových častiach sa zvýraznila nepriaznivá funkcia dvoch dopravných bariér: železničnej trate Nové Zámky – Prievidza a rieky Nitra, ktoré obmedzujú dopravný systém mesta. Cez železničnú trať v 80-tych rokoch existovali len tri nadjazdy, z toho jeden na periférii na obchvatovej komunikácii smerom na Bratislavu. Cez rieku Nitru boli iba dva vyhovujúce mosty, tretí bol tiež na periférii, smerom na Bratislavu a lokálny most v Horných Krškanoch.

Najväčšie problémy však Nitre spôsobuje zastaraná komunikačná sieť v centre. Vytvorenie pešej zóny v centre mesta, nebolo sprevádzané vytvorením kvalitného vnútorného okruhu s dostatočnými parkovacími kapacitami.

Súkromné motorové vozidlá pre nedostatočnú sieť spojov a hustotu miestnej hromadnej dopravy intenzívne sa využívajú na krátke cesty mestom, čo nepriaznivo ovplyvnilo jeho ovzdušie a hlučnosť.

Pri hromadnej bytovej výstavbe sa vynechali garáže a parkovacie plochy, ktoré chýbajú i v centre, kde najväčšie parkovisko zaniklo pri výstavbe nového divadla.

ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA V MESTE NITRA UPADÁ NA ÚKOR CESTNEJ DOPRAVY

Poloha Nitra z hľadiska železničnej siete je málo významná, keďže chýba priame spojenie na Bratislavu i spojenie Prievidze s Považskou traťou. Tak ako na celom Slovensku celkový význam tejto dopravy postupne upadá na úkor rozvoja cestnej nákladnej i osobnej prepravy.

Železnice ani zďaleka nemajú podobné postavenie ako cestná doprava, ich výkonnosť a ponuka pre obsluhu mesta je veľmi malá až nedostatočná. V tomto rámci má dominantnejšiu polohu na rozdiel od cestnej dopravy severo – južný smer. Na území mesta sa nachádzajú jednokoľajné, neelektrifikované trate, ktoré majú svoj uzlový bod Zbehy neďaleko Nitra.

V Nitre je osobná stanica (neperonizovaná, 6 dopravných koľají so zastaralou výpravňou budovou). Spojenie sa zabezpečuje na úseku Leopoldov – Nitra, Nitra – Nové Zámky.

Celkovo sa v katastri Nitra nachádza iba jedna železničná stanica v centre a 4 železničné zastávky (Kynek, Drážovce, Mlynárce, Horné Krškany).

MEDZINÁRODNÁ DOPRAVA PRE MALÝ LETECKÝ STYK

Na území mesta je regionálne letisko s rozvojovými možnosťami v mestskej časti Nitra - Janíkovce. Na východnom okraji Nitra je umiestnené trávnaté letisko miestneho, vnútroštátneho významu, s dĺžkou dráhy 1400 m. Je to medzinárodné verejné letisko pre nepravidelnú leteckú dopravu, ktorému medzinárodný štatút bol udelený Štátnou leteckou inšpekciami SR rozhodnutím No. 1 – 663/98/OLPZ o prevádzkovej spôsobilosti letiska, vydaného dňa 20. 3. 1998. Štatút sa každoročne obnovuje.

V súvislosti s medzinárodnými výstavnými a veľtržnými akciami v Nitre sa realizuje niekoľko desiatok komerčných príletov a odletov s cieľom v okolitých štátoch.

Modernizáciou jestvujúcich objektov letiska, vybudovaním spevnenej vzletovej a pristávacej dráhy s jej osvetlením, by značne prispelo k rozšíreniu leteckej dopravy na tomto letisku. Táto skutočnosť by napomohla pri rozvoji podnikateľských, kultúrnych a ďalších všestranných stykov medzi regiónmi a okolitými štátmi.

Toto bývalé vojenské, dnes športové letisko v Janíkovciach, má štatút medzinárodného letiska pre malý letecký styk. Parametre vzletovej a pristávacej dráhy umožňujú jeho využívanie iba pre malé lietadlá (športová a agroletecká prevádzka).

Na letisku fungujú tri samostatné letecké spoločnosti: FLIGHT SERVICE s.r.o., AERO SLOVAKIA a.s. a AEROCLUB.

LODNÁ DOPRAVA BEZ BUDÚCNOSTI

Povolenými plavidlami na rieke sú len kajaky a člny, pretože rieka Nitra je veľmi znečistená, okrem iného aj vďaka zamoreniu rieky popolčekom po havárii v elektrárni v Novákoch. Zakázané je aj kúpanie. Prekážkou je tiež malé množstvo vody v koryte rieky, ktoré je síce občas dostačujúce, no nedá sa zabezpečiť jeho pravidelnosť. Smerom na juh, t.j. v smere toku rieky je možné dostať sa len do Dolných Krškán, tam sa stáva zatiaľ neprekonateľnou prekážkou „krškanský most“. Smerom na sever je situácia priaznivejšia, pretože tam by sa prípadné plavidlo mohlo dostať nielen z katastra mesta, ale aj okresu cez Jelšavskú plavebnú komoru.

REALIZOVANÉ A PRIPRAVOVANÉ PROJEKTY V DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRE

Na úseku dopravy a cestného hospodárstva boli v období rokov 2001 – 2003 realizované 3 investičné akcie financované z mestského rozpočtu. V roku 2001 bola zrekonštruovaná CSS

Hviezdoslavova – Dolnočermánska v celkovej výške 1 700 000,- Sk, a v roku 2002 podjazd pre cyklistov

popod most ul. Napervillejská v celkovej sume 300 000,- Sk.

Dva investičné projekty – podjazd pre cyklistov popod most ul. Napervillejská 400 000,- Sk a úprava križovatky Hviezdoslavova – Pražská v hodnote 600 000,- Sk boli zrealizované v roku 2003. Celková suma týchto opatrení v dopravnej sieti mesta Nitry dosiahli výšku 3 miliónov Sk.

Mesto v budúcnosti pripravuje realizáciu verejnoprospešných stavieb v zmysle schváleného územného plánu, budovanie okružných križovatiek a zavedenie integrovaného systému riadenia dopravy cestnou svetelnou signalizáciou.

Okrem mestom financovaných projektov sa na úseku dopravy a cestného hospodárstva pripravuje rekonštrukcia mosta pri UKF a juhovýchodný obchvat mesta v spolupráci s inými subjektami.

REŠTRUKTURALIZÁCIA HROMADNEJ DOPRAVY V NITRE

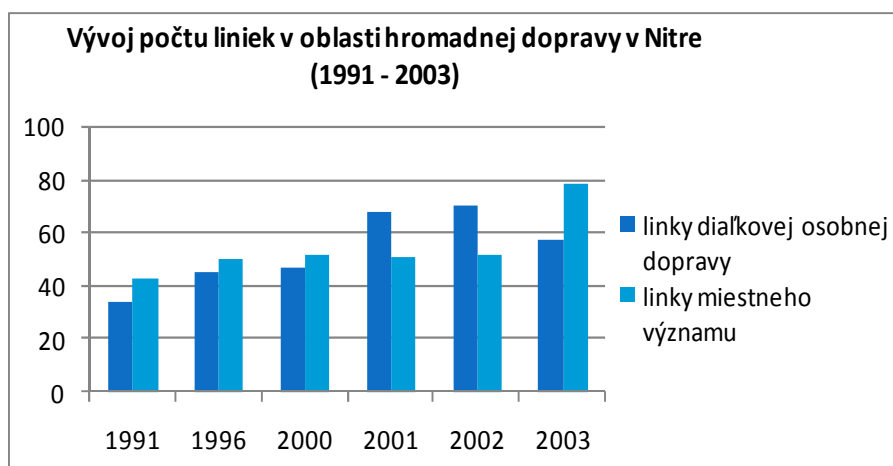
Reštrukturalizačné opatrenia spojené so zefektívnením dopravného systému v Nitre sa odrážajú v každoročnom znižovaní liniek diaľkovej osobnej dopravy.

Veľké prepravné nároky na MHD Nitry spôsobili disproporcie rozložení výrobných zón v jednotlivých mestských častiach. Postupom času sa cestovný poriadok i jednotlivé spoje neustále menili a v roku 2005 sa počet spojov MHD ustálil na 29. Podľa tab. č. 26 v sledovanom období 1991 – 2006 došlo k postupnému úbytku prepravených osôb v MHD o 60%. Na tento vývoj nadviazalo znižovanie počtu autobusov MHD, kde došlo k zníženiu o 14% a taktiež zmenšenie dĺžky liniek MHD o 38 km, čo je 12,5 % úbytok. Naopak zvyšuje sa počet liniek MHD v súvislosti s výstavbou a disproporciou priemyselných zón v meste a nových objektov, (napr. nákupné strediská).

Analýzou vývoja počtu liniek diaľkovej osobnej dopravy a miestneho významu (graf č. 25, zdroj: MsÚ Nitra) sledujeme v diaľkových linkách nárast v rokoch 2000 – 2001 a následný úbytok v r. 2003, ktorý klesol až pod úroveň liniek miestneho významu.

	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Linky diaľkovej osobnej dopravy SAD	34	45	.	47	68	70	57			
Linky miestneho významu SAD	43	50	.	52	51	52	78			
Zastávky liniek spolu	164	135	135	.	.	.	.			
Dĺžka liniek autobusov MHD v km	.	.	.	302	295	304	284	284	264	264
Zastávky MHD	355	366	365	.	.	.	.	200	200	
Prepravené osoby MHD v tis.	36 107	29 566	26 449	.	.	.	14 338	13 730	14 074	13841
Autobusy v MHD	.	.	.	91	91	95	93			80
Stanice a zastávky vlakov	6	4	4	4	4	4	4	4	4	4

TABUĽKA 26 VÝVOJ UKAZOVATEĽOV V OBLASTI HROMADNEJ DOPRAVY V ROKOCH 1991 AŽ 2006 (ZDROJ: MsÚ NITRA)

GRAF 22 VÝVOJ POČTU LINIEK V OBLASTI HROMADNEJ DOPRAVY V NITRE (1991 - 2003)

POLITIKA TVORBY A OCHRANY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Tvorba a ochrana životného prostredia patrí medzi politiku verejného sektora. Samospráva na riešenie problémov v tomto sektore využíva niekoľko nástrojov, územný plán, monitoring stavu životného prostredia, odpadové hospodárstvo, budovanie environmentálnej infraštruktúry.

ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA MESTA

Environmentálna infraštruktúra je súčasťou technickej infraštruktúry (tab. č. 26) a z hľadiska trvalo

udržateľného rozvoja životného prostredia má najvýznamnejší vplyv.

Mesto je vybavené mestským vodovodom, kanalizačnou sieťou, rozvodnou plynovou sieťou.

Vývoji jednotlivých ukazovateľov (tab. č.27) v sledovanom období nemá pre nás výpovednú hodnotu, keďže v sledovanom období došlo k odčleneniu 3 mestských častí (dnes sú to samostatné obce).

Verejné vodovody	1	1	1	1	1	1	1
Dĺžka siete verejných vodovodov v km	238	253	256,5	.	.	.	.
Prípojky verejných vodovodov	7 112	8 781	8 815	.	.	.	.
Obyvatelia zásobovaní vodou z verejného vodovodu	94 631	95 828	.	.	.	.	.
Spotreba pitnej vody v tis.m3	11 162	8 601	8 544	7 712	7 127	7 374	6 761
- z toho pre domácnosti	6 227	4 806	4 983	4 664	4 312	4 565	4 141
Dĺžka kanalizačnej siete v km	155	163	165,5	.	.	.	.
Prípojky kanalizačnej siete	3 464	3 489	3 501	3 556	3 574	3 587	3 598
Obyvatelia v domoch s prípojkou na kanalizačnú sieť	87 718	88 206	87 555	.	.	.	.
Dĺžka siete plynu v km	153	156	176	.	.	.	.
Prípojky rozvodnej siete plynu	6 055	6 428	6 688	.	.	.	.
Odberatelia pripojení na rozvodnú plynovú sieť	27 433	29 802	28 923	.	.	.	.
Spotreba plynu v tis.m3	.	.	.	76 626	86 808	79 326	88 750
- z toho obyvateľstvo v tis.m3	.	.	.	27 043	32 298	23 427	35 091
Pošty	10	7	7	7	7	7	8
Hlavné telefónne stanice	17 177	28 264	29 815	34 408	32 650	24 369	23 414
- z toho bytové	13 473	21 764	21 855	23 813	21 801	19 812	17 643

TABUĽKA 27 VÝVOJ UKAZOVATEĽOV TECHNICKEJ VYBAVENOSTI V NITRE (1991 - 2003) (ZDROJ: ŠÚ SR)

ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO V MESTE NITRA

Mesto Nitra prostredníctvom zmluvných partnerov zabezpečuje zneškodňovanie komunálneho odpadu skládkovaním, časť odpadu triedením a následným spracovaním druhotných surovín. Množstvo komunálneho odpadu má rastúcu tendenciu, objem komunálneho odpadu v rokoch 2000- 2006 vzrástol o 3 773 ton, čo predstavuje nárast o 11%.

Tento odpad môže byť ďalej druhotne využívaný (tab. č. 28), tu je nárast o 1,3%, alebo zneškodňovaný, kde bol nárast omnoho väčší až 36%, t.j. 9 498 ton.

	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Verejná zeleň (ha)	190	197	197, 75	195, 39	196	195	190	199	232	240

z toho parková (ha)	21	26	26,5	31,7	36	32,5	32,5	32,5	29,5	29,5
				0						
Komunálny odpad										
spaľovne a skládky komunálneho odpadu spolu (počet)	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.
množstvo komunálneho odpadu (t)	.	.	.	33	33	32	34	31	33	37
				452	623	455	536,7	880	984	225
množstvo komunálneho odpadu zneškodneného spaľovaním s energetickým využitím (t)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
využívaný komunálny odpad (t)	.	.	.	1	1	1 778	1	1	1	1
				505	642		909,3	634	653	525
zneškodňovaný komunálny odpad (t)	.	.	.	26	28	30	32627,	30	32	35
				202	142	651	47	246	331	700

TABUĽKA 28 VEREJNÁ ZELEŇ A KOMUNÁLNY ODPAD V ROKOCH 1991 AŽ 2006 (ZDROJ: MSÚ NITRA)

INVESTIČNÉ OPATRENIA REALIZOVANÉ MESTOM V OBLASTI ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

Mesto v tejto oblasti poskytlo pracovné príležitosti v oblasti životného prostredia dlhodobu nezamestnaným za účelom udržiavania pracovných návykov v rokoch 2000 až 2003 a pre občanov dlhodobu nezamestnaných a nachádzajúcich sa v hmotnej núdzi v projekte „Aktivačný príspevok“ v spolupráci s Úradom práce (2004-2005) v počte 100-200 pracovníkov.

Z mestského rozpočtu boli zrealizované zbery PET fliaš na ZŠ a neskôr aj MŠ začaté v r. 2002 – ročné náklady na motiváciu škôl dosiahlo výšku 200 000,- Sk, a jarné a jesenné upratovanie začaté od r. 2002 – ročné náklady 1,0 mil. Sk r. 2002 po 1,7mil. Sk r. 2004.

Opatrenia koordinované mestom sa týkajú plošného zahustenia nádob na separovaný zber – od r. 2004, finančne zabezpečené firmou Nitrianske komunálne služby s.r.o. a výstavba stojísk kontajnerov začaté v IV.Q 2003, kde náklady v r. 2004 dosiahli výšku cca 1,5 mil. Sk.

PLÁNOVANÉ OPATRENIA V ODPADOVOM HOSPODÁRSTVE

a1/ aktuálne pripravované na realizáciu

- výbehy pre psov na sídlisku Klokočina
- zaobstaranie odborného lesného hospodára
- vypracovanie PD – Kompostáreň pre mesto Nitra – náklady na PD cca 1,0 mil. Sk
- výstavba kompostárne podľa rozpočtu nákladov v zmysle projektu

a2/ výhľadové zámery

- výbehy pre psov na sídlisku Chrenová
- zabezpečenie rekonštrukcie lesných pozemkov v intraviláne mesta
- vybudovanie DO pri vybudovaných nových obytných súboroch
- rekonštrukcia mobilných nádob pre OD TESCO
- rozšírenie kvetinových záhonov
- údržba zasadených stromov, kríkov a záhonov
- sadovnícka úprava plôch pre KÚ a ObÚ
- oddychové zóny v sídliskách pre rôzne vekové kategórie ľudí s kompletným vybavením drobnej architektúry

b/ známe zámery iných subjektov

- vybudovanie dotriedňovacieho závodu firmou Nitrianske komunálne služby

s.r.o.

- spoluúčasť firmy Nitrianske komunálne služby s.r.o. na výstavbe kompostárne

2.2.6. FINANČNÝ MANAŽMENT MESTA

RATING MESTA

Rating je ukazovateľ finančného manažmentu mesta. Vyjadruje sa bonitou, t.j. schopnosťou splácať svoje úvery a iné finančné záväzky. Vysoká hodnota ratingu svedčí o jeho kvalitnom hospodárení a naopak, nízky rating vzniká pri zlom manažmente mesta. Rating spracováva nezávislá ratingová agentúra podľa špeciálnej metodiky. rating miest v SR uskutočňujú dve agentúry – Slovenská (SRA) a.s. a Česká ratingová agentúra (CRA)..

Úverová zaťaženosť mesta je v súčasnosti únosná a mesto spláca úvery a úroky z úverov v termíne splatnosti.

Mesto Nitra si v roku 2002 a 2003 dalo urobiť ratingové hodnotenie, pričom Slovenská ratingová agentúra pridelila mestu nasledovné ratingové hodnotenie * (Ratingová správa mesta Nitra, SRA, 2002, 2003),

Dlhodobý korunový rating **A- /stabilný výhľad/**

Dlhodobý devízový rating **BBB-/stabilný výhľad/**

Krátkodobý rating **S2**

Pozn.: Kompletne ratingové správy sa nachádzajú na finančnom odbore.

* Symboly ratingového hodnotenia Slovenskej ratingovej agentúry, a.s. :

AAA – Najvyššie hodnotenie, spoločnosť/titul(emisie) nesú minimálne investičné riziko, majú veľmi veľkú pravdepodobnosť schopnosti a ochoty splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície včas a bez zbytočných prietahov. Je nepravdepodobné ohrozenie spoločnosti/titul(emisie) zmenami ekonomického al. iného vonkajšieho prostredia.

AA - spoločnosť/titul(emisie) nesú veľmi nízke investičné riziko, majú veľkú pravdepodobnosť schopnosti splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície včas a bez zbytočných prietahov. Je však pravdepodobné, že spoločnosť/titul(emisie) môže byť ohrozený výraznými zmenami ekonomického alebo iného vonk. prostredia

A - spoločnosť/titul(emisie) nesie nízke investičné riziko., spoločnosť/titul(emisie) obsahujú pravdepodobnosť neistej schopnosti splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície včas a bez zbytočných prietahov. spoločnosť/titul(emisie) môže byť ohrozená vážnejšími zmenami ekonomického a iného vonkaj. prostredia

BBB - spoločnosť/titul (emisie) nesie určité investičné riziko, spoločnosť/titul (emisie) obsahujú riziko spojené so schopnosťou splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície včas a bez zbytočných prietahov, schopnosť spoločnosť/titul(emisie) splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície môže byť narušená zmenami ekonomického a iného vonk. prostredia

BB - spoločnosť/titul(emisie) nesie vysoké investičné riziko, spoločnosť/titul(emisie) obsahujú vysoké riziko spojené so schopnosťou splácať istinu, úver a príslušenstvo investície včas a bez prietahov, schopnosť V splácať istinu, úver a príslušenstvo investície včas a bez zbytočných prietahov nie je stabilná a môže byť podstatne narušená zmenami ekonomického alebo iného vonk. prostredia

B -- spoločnosť/titul (emisie) nesie veľmi vysoké investičné riziko, spoločnosť/titul (emisie) obsahujú veľmi vysoké riziko uprednostňovania splácania úrokov pred splácaním istín. Aj nevýrazné zmeny vonk. prostredia môžu narušiť schopnosť spoločnosť/titul(emisie) splácať svoje záväzky

CCC - spoločnosť/titul(emisie) nesie mimoriadne vysoké investičné riziko, ktoré je väčšie než je obvyklé v sektore pôsobenia spoločnosť/titul(emisie), negatívne zmeny vonkajšieho prostredia akéhokoľvek rozsahu znamenajú reálne riziko defaultu

CC - spoločnosť/titul(emisie)nesie vysoké riziko defaultu a jeho schopnosť a ochota splácať svoje záväzky je závislá na výrazne pozitívnom vývoji sektora a odvetvia pôsobnosti spoločnosť/titul(emisie)

C - spoločnosť/titul(emisie) nesie veľmi vysoké riziko defaultu. Ani pozitívny vývoj sektora alebo odvetvia pôsobnosti spoločnosť/titul(emisie) nemusí znamenať schopnosť splácania záväzkov včas a bez zbytočných prietahov

D – záväzky tejto spoločnosť/titul(emisie)sú

v defaulte

S1 - spoločnosť/titul(emisie) nesie veľmi nízke investičné riziko, spoločnosť/titul(emisie) obsahujú veľkú pravdepodobnosť schopnosti a ochoty splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície včas a bez prieťahov

S2 - spoločnosť/titul(emisie) nesie primerané riziko, spoločnosť/titul(emisie) obsahujú určité riziko spojené so schopnosťou a ochotou splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície včas a bez prieťahov, je však pravdepodobné že spoločnosť/titul(emisie) môže byť ohrozená výraznejšími zmenami ekonomického a iného vonk. prostredia

S3 - spoločnosť/titul(emisie) nesie pomerne vysoké investičné riziko, spoločnosť/titul(emisie) obsahujú vyššie riziko spojené so splácaním istiny, úrokov a príslušenstva investície včas a bez prieťahov, spoločnosť/titul(emisie) môže byť ohrozená aj menej výraznými zmenami ekonom. a iného vonk. prostredia

S4 - spoločnosť/titul(emisie) nesie veľmi vysoké investičné riziko, schopnosť spoločnosť/titul(emisie) splácať istinu, úroky a príslušenstvo investície včas a bez zbytočných prieťahov je závislá na pozitívnom vývoji sektora a odvetvia pôsobnosti spoločnosť/titul(emisie)

NS - spoločnosť/titul(emisie) s veľkou pravdepodobnosťou nebude schopná splácať svoje finančné záväzky včas a bez zbytočných prieťahov

Za posledných 5 rokov mesto využívalo rôzne spô-

soby financovania. Prevažná časť výdavkov mesta, ktoré vyplývajú zo zákonov, a výdavkov na realizáciu investičných akcií bola financovaná z vlastných príjmov rozpočtu mesta. Mesto Nitra malo za posledných 5 rokov schválený vždy vyrovnaný rozpočet.

Ďalší spôsob financovania sú úverové zdroje. Mesto prijalo za posledných 5 rokov úvery vo výške 205 mil. na investičné akcie mesta, 32 mil. úver na kúpu nehnuteľného majetku a 162 mil. na bytovú výstavbu /návrtný úver/ (graf č.26).

Mesto využívalo aj spôsob kombinovaného financovania – podielové spolufinancovanie na akciách:

Čistička odpadových vôd

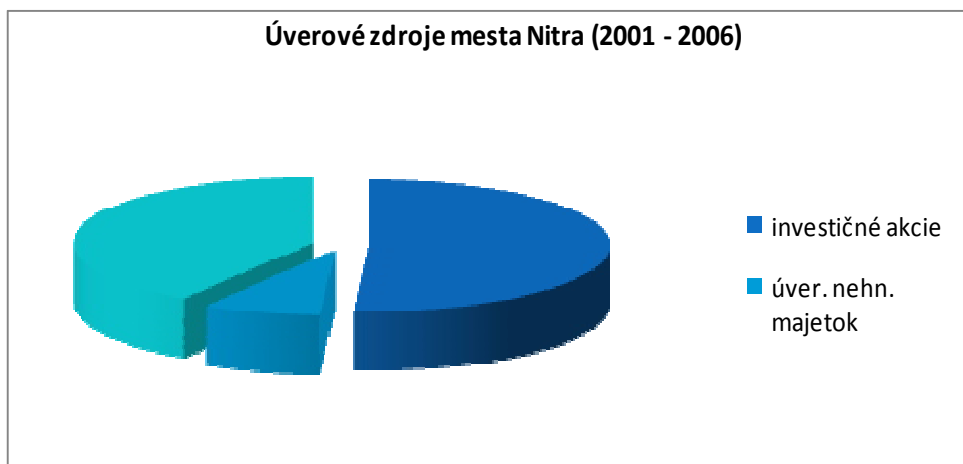
- 50% predvstupový fond ISPA
- 25% nenávratná dotácia z štátneho rozpočtu
- 25% z úverových zdrojov

Bytová výstavba

- úvery zo ŠFRB /splácajú sa formou nájomného/
- nenávratné dotácie zo štátneho rozpočtu
- vlastné zdroje z rozpočtu mesta

Kanalizačný zberač „G“

- predvstupový fond PHARE
- vlastné zdroje z rozpočtu mesta

GRAF 23 ÚVEROVÉ ZDROJE MESTA NITRA (2001 - 2006)

ROZPOČET MESTA

Investície na úrovni mesta závisia od jeho rozpočtu. Ten závisí od príjmov, ktoré v podmienkach decentralizácie súvisia s daňovou silou regiónu a daňovou zaťaženosťou jeho obyvateľstva (Nižňanský, V. et al, 2004)..

Porovnávanie príjmov a výdavkov od roku 2001 je komplikované v dôsledku zmien spojených s decentralizáciou verejnej správy a teda postupným prechodom kompetencií na obce od r. 2001 (od 1. júla 2001 kompetencie na úseku školstva, 1. januára 2003 na úseku sociálnych vecí a kompetencie v stavebnom konaní. Objektívne je preto sledovať roky 1991 – 2001.

V tab. č.29 uvádzame prehľad rozpočtov mesta za jednotlivé roky od 2003 do 2007. Tieto boli schválené mestskou radou na základe rozpočtových pravidiel.

Porovnávanie príjmov a výdavkov za jednotlivé roky je komplikované vzhľadom na prechod nových kompetencií na obce od r. 2001 v na reformu vo verejnej správe. Od 1.1. 2001 boli do pôsobnosti delimitované činnosti na úseku matiek, od 1.07 2001 na úseku školstva a od 1.1.2003 na úseku sociálnych vecí a rodiny a v stavebnom konaní.

V príjmovej časti rozpočtu v období rokov 2003 – 2006 dosiahol nárast 122%, v rokoch 2003 – 2007 sledujeme 133% nárast. Samozrejme ide o predpokladané príjmy, na koľko sa zhodujú s realitou sa nám nepodarilo skontrolovať.

Najvyšší percentuálny nárast sme zaznamenali v Grantoch a transferoch, kde sa zvýšil príjmový rozpočet o 742% a v dani z príjmov a kapitálového majetku (tab. č.30).

S narastajúcim balíkom príjmových financií a zároveň úbytkom obyvateľstva sa zvýšil ukazovateľ príjmových peňazí na 1 obyvateľa. Hodnota

v roku 2006 dosiahla 126% nárast oproti roku 2003 (tab. č.31), pričom príjmy celkové sa zvýšili o 122% (tab. č.29). Rozdiel vznikol práve klesajúcim počtom obyvateľov.

Výrazné zmeny vo výške výdavkovej časti rozpočtu sa týkajú rozpočtových peňazí využitých podľa ekonomických činností (tab. č.32) Rozdiely vznikli nielen nárastom výdavkov kvôli novým kompetenciám (školstvo, zdravotníctvo), ale i kvôli uprednostňovaniu určitých priorít v sledovaných rokoch (investičná výstavba).

V roku 2003 bol naplnený rozpočet mesta Nitra na 99,8% (rozdiel medzi rozpočtovým príjmom a výdavkom).

Výdavky z rozpočtu mesta narástli o 134%, čo je porovnateľné s príjmovým zvýšením (133%). Najvyšší bol nárast výdavkov na školstvo, súvisiaci s prenosom kompetencií zo štátu na mesto, v investičnej výstavbe v oblasti sociálnych vecí a zdravotníctva..

V budúcnosti mesto plánuje zostavovať viacročný rozpočet (od r.2007), čo má veľký význam pri plánovaní dlhodobých investícií. Vo viacročnom rozpočte bude možné transparentnejšie vyjadriť zábery rozvoja mesta.

Mesto od budúceho roku plánuje zostavovať rozpočet v programovej štruktúre. Význam programového rozpočtu spočíva najmä v troch oblastiach:

- umožňuje lepšie vidieť, do ktorých oblastí smerujú verejné zdroje, aké verejné služby sú za ne poskytované
- definuje aké efekty pre verejnosť tieto aktivity prinášajú
- umožňuje lepšie premietnuť priority zo štruktúry verejných výdavkov

Naďalej chce mesto využívať kombinované formy financovania a chce udržať únosnú úverovú zaťaženosť.

kód	Ekonomická klasifikácia	2003	2004	2005	2006	2007
100	Daňové príjmy	301920	359920	608500	658400	746900
110	Daň z príjmov a kapitálového majetku	144000	155000	385000	430000	500000
120	Daň z majetku	73000	100000	142000	146000	162000
121	Daň z nehnuteľnosti	73000	100000	142000	146000	162000
130	Daň za tovary a služby	84920	104920	81500	82400	84920

kód	Ekonomická klasifikácia	2003	2004	2005	2006	2007
200	Nedaňové príjmy	104452	86588	194102	116705	79844
210	Príjmy z podnika. a z vlastníctva majetku	29407	12145	34240	53886	48974
220	Administratívne a iné poplatky a platby	12830	17210	18465	18519	12830
230	Kapitálové príjmy	43000	40000	136097	39000	43000
240	Úroky z domáci. úverov. pôžičiek a vkladov	2000	3000	4000	4000	4000
290	Iné nedaňové príjmy	17215	14233	1300	1300	1800
300	Granty a transfery	18974	336305	172086	172515	178760
400	Príjmy z transak.s finanč. aktívami a pasív			-	10000	5000
500	Úvery	6000	-	-	--	-
SPOLU:		432346	782813	984688	960120	1010504

TABUĽKA 29 ROZPOČET MESTA NITRA – PRÍJMY PODĽA EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ V TIS. SK (ZDROJ: WWW.MSUNITRA.SK)

kód	Ekonomická klasifikácia	rozdiel 07-03	rozdiel v %
100	Daňové príjmy	444980	+147
110	Daň z príjmov a kapitálového majetku	356000	+247
120	Daň z majetku	89000	+121
121	Daň z nehnuteľnosti	89000	+121
130	Daň za tovary a služby	-20	-0,01
200	Nedaňové príjmy	-24608	-24
210	Príjmy z podnika. a z vlastníctva majetku	19567	+166
220	Administratívne a iné poplatky a platby	12240	+95
230	Kapitálové príjmy	3000	+7,5
240	Úroky z domáci. úverov. pôžičiek a vkladov	2000	+100
290	Iné nedaňové príjmy	-15415	-90
300	Granty a transfery	159786	+742
400	Príjmy z transak.s finanč. aktívami a pasív	-	-
500	Úvery	-	-
rozdiel:		579158	+134

TABUĽKA 30 POROVNANIE PRÍJMOV Z ROZPOČTU MESTA NITRA PODĽA EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ ROKOCH 2007- 2003

(WWW.MSUNITRA.SK)

	2003	2004	2005	2006
príjmy v Sk,-	431346000	782813000	984688000	960120000
počet obyvateľov	86 128	85 742	85 172	84 800
príjmy na 1 obyvateľa v Sk,-	5008	9129	11561	11322

TABUĽKA 31 PRÍJMY MESTA NITRA NA 1 OBYVATEĽA

úsek/oddelenie	2003	2007	rozdiel	rozdiel v %
Vnútoraná správa	68865	108370	39505	57
Mestský hasičský zbor	-	220	-	-
Matričný úrad	712	1410	698	98
odd. správy majetku	20400	59200	38800	190
odd. životného prostredia	72860	5300	-67560	-93
odd. dopravy a cestného hospodárstva	92320	17000	-90620	-81
odd. kultúry a športu		24000	341481	3520%
odd-. školstva a vzdelávania	9700	327181		
odd. soc. vecí a zdravotníctva	9526	33000	23474	246
odd. urbanizmu a architektúry	2500	2300	-200	-8
odd. strategických činností	-	5000	-	-
NISYS	5900	6670	770	13
Mestská polícia	29000	40164	11164	38

úsek/oddelenie	2003	2007	rozdiel	rozdiel v %
odd investičnej výstavby	21360	76680	55320	258
splátky úverov a úrokov	42512	67000	24488	57
Spolu:	430661	1010504*	579843	134

TABUĽKA 32 ROZPOČET MESTA NITRA – VÝDAVKY PODĽA EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ V R.2003 A 2007 V TIS. SK

DAŇOVÁ POLITIKA MESTA

Umením politiky samosprávy je zabezpečenie čo najväčšieho počtu služieb za čo najnižšiu cenu, ktorú musia obyvatelia zaplatiť vo forme daní (Nižňanský, V. et al, 2004). K vlastným príjmom obcí a miest SR, o výške ktorých môžu s určitými obmedzeniami rozhodovať, sú dane z nehnuteľnosti a miestne poplatky. Podľa návrhu štátneho rozpočtu tieto prostriedky predstavujú len 10% celkových príjmov obcí. Limitujúcim faktorom sú zákony: zákon o miestnych poplatkoch č.544/1990 a zákon o dani z nehnuteľnosti č. 317/1992, ktoré určujú maximálnu výšku. O kvalite daňovej politiky obcí je teda miera, do akej sú miestne dane a poplatky nižšie ako ich maximálna, zákonom určená čiastka (Nižňanský, V. et al, 2004).

Daň z nehnuteľnosti definovaná zákonom č. 317/1992 obsahuje:

- daň z pozemkov
- daň zo stavieb
- daň z bytov a nebytových priestorov

Miestne poplatky, ktoré sa obce rozhodnú vyberať, patria do súboru poplatkov uvedené v zákone č. 544/1990, povinné pre všetky obce je vyberanie poplatkov za zber, prepravu a zneškodňovanie komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov, ktoré vznikli na území obce.

Prehľad aktuálnych poplatkov a výška miestnych daní a poplatkov stanovená mestom Nitra pre rok 2007 uvádzame v tab. č.33.

Typ poplatku	Sadzba dane a poplatku
Daň za ubytovanie	10,- Sk/osoba/prenocovanie
Daň za psa	1 500,- Sk vo viacbytovom dome na území celého mesta 120,- Sk v rodinných domoch (Janíkovce, Horné Krškany, Dolné Krškany, Párovské Háje, Kynek, Mlynárce, Dražovce) 200,- Sk v rodinných domoch (ostatné časti mesta)
Daň za zábavné hracie prístroje	1200,- Sk ročne
Daň za predajné automaty	1 200,- Sk ročne
Poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady – množstvový zber (firmy a inštitúcie)	a) 0,51 Sk/l pri zbernej nádobe s objemom 110 l a 120 l b) 0,29 Sk/l pri zbernej nádobe s objemom 240 l c) 0,20 Sk/l pri zbernej nádobe s objemom 1100 l d) 0,81 Sk/l pri veľkoobjemových kontajneroch s objemom 5 000 l a 7 000 l e) 0,55 Sk/l pri veľkoobjemových kontajneroch s objemom 10 000 l a 12000 l f) 0,40 Sk/l pri veľkoobjemových kontajneroch s objemom 20 000 l
Poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady – paušálny poplatok pre fyzické osoby (občania)	2,- Sk za osobu a kalendárny deň

TABUĽKA 33 TYP A VÝŠKA MIESTNYCH DANÍ A POPLATKOV V ROKU 2007

Sadzby dane za užívanie verejného priestranstva platné pre rok 2007

Pri stanovení sadziieb dane sa vychádza z členenia mesta na 3 lokality:

I. lokalita: Staré mesto

II. lokalita: Zobor, Klokočina, Diely, Chrenová, Čermáň

III. lokalita: Janíkovce, Horné Krškany, Dolné Krškany, Kynek, Mlynárce, Dražovce, Párovské Háje

Správca dane stanovuje nasledovnú sadzbu dane za užívanie verejného priestranstva, ktorá je určená v slovenských korunách za každý aj začatý m² osobitne užívaného verejného priestranstva a každý aj začatý deň nasledovne:

(1) Pre účely ambulatného predaja občerstvenia, resp. ambulatnej pohostinskej činnosti s podávaním alkoholických nápojov:

I. a II. lokalita 100,- Sk

III. lokalita 60,- Sk

(2) Pre účely ambulatného predaja potravinárskych výrobkov, ovocia zeleniny a poskytovania občerstvenia, resp. pohostinskej činnosti bez podávania alkoholických nápojov:

I. a II. lokalita 30,- Sk

III. lokalita 10,- Sk

(3) Na poskytovanie ambulatných služieb /brúsenie nožov, nožníc a nástrojov, oprava dáždnikov, oprava a čistenie obuvi, kľúčové služby, čistenie peria a pod./:

I. lokalita 20,- Sk

II. lokalita 10,- Sk

III. lokalita 5,- Sk

(4) Ambulantný predaj /napr. knihy, časopisy, žreby, noviny, obrazy, devocionálie, umiestnenie stojanov s tovarom pred prevádzkovú jednotku, drobné umelecké predmety a drobné remeselné výrobky, sezónny a propagačný predaj/:

I. lokalita 30,- Sk

II. lokalita 15,- Sk

III. lokalita 7,- Sk

(5) Pre poskytovanie dočasných reštauračných služieb v dočasných posedeniach pred trvalou prevádzkovou jednotkou /napr. letná terasa/:

I. lokalita 8,- Sk

II. lokalita 6,- Sk

III. lokalita 2,- Sk

(6) Pre účely posedenia pri zariadeniach bez predaja alkoholických nápojov: I.,II. a III. lokalita 4,- Sk

(7) Ostatné účely:

I. lokalita 100,- Sk

II. lokalita 80,- Sk

III. lokalita 40,- Sk

(8) V prípade konania príležitostných trhov, športových a kultúrnych akcií sa mení daň pre ambulatný predaj v lokalite konania a stanovuje sa u vybraných činností nasledovne:

a) predaj potravinárskych výrobkov, ovocia, zeleniny 50,- Sk

b) predaj spotrebných výrobkov, najmä textilné výrobky, odevné výrobky, obuv, domáce potreby, elektrotechnické výrobky, výrobky spotrebnej elektroniky, drobný tovar /darčkové predmety, ozdobné, bližšie nešpecifikované predmety/ kozmetika, drogériový tovar, športové potreby a hračky 100,- Sk

c) predaj kvetov, slamienok, ľudovo-umelecká tvorba a obrazy 50,- Sk

d) knihy a časopisy 40,- Sk

e) poskytovanie služieb /čistenie zlata, výroba kľúčov a pod./ 50,- Sk

f) predaj teplých jedál samostatne alebo v spojení s predajom nealkoholických nápojov 50,- Sk

g) predaj občerstvenia spojeného s predajom alkoholických nápojov 100,- Sk

(9) Za užívanie verejného priestranstva na skládku, umiestnenie ostatných stavebných a iných zariadení:

a) palivá 5,- Sk, povinnosť platenia dane vzniká 2. dňom, keď sa začalo užívanie verejného priestranstva

b) stavbárske lešenie, stavebný materiál, ostatné stavebné zariadenia podľa lokality:

I. lokalita 10,- Sk (do 30 kalendárnych dní)

- 20,- Sk (od 30- 60 kalendárnych dní)
- 30,- Sk (nad 60 kalendárnych dní)
- II. lokalita 4,- Sk
- III. lokalita 2,- Sk
- c) veľkoobjemové kontajnery (VOK) 5,- Sk, povinnosť platenia dane vzniká 4. dňom, keď sa začalo užívanie verejného priestranstva

(10) Za užívanie verejného priestranstva - plochu rozkopávky sa považuje šírka a dĺžka výkopu. V prípade rozkopávky zelene sa pripočíta k ploche rozkopávky aj výmera dotknutej zelene:

- a) na miestnej komunikácii, po ktorej vedie trasa MHD a v centrálnej mestskej zóne 3,- Sk
- b) na ostatných miestnych komunikáciách 2,- Sk
- c) na chodníkoch 1,- Sk
- d) na zeleni + plocha skládky vykopanej zemi-ny:
  - do 10 m² - za 1 týždeň 100,-Sk a za každý ďalší týždeň 150,-Sk
  - do 25 m² - za 1 týždeň 200,-Sk a za každý ďalší týždeň 200,-Sk
  - do 50 m² - za 1 týždeň 300,-Sk a za každý ďalší týždeň 300,- Sk
  - nad 50 m² 1,- Sk/m²/deň

(11) Za užívanie verejného priestranstva na umiestnenie:

- a) reklamných, propagačných a informačných stojanov 20,- Sk
- b) kolotočov, lunaparkov, iných atrakcií a príslušenstva 5,- Sk
- kolotočov na ich odstavenie v nesezónnych mesiacoch 3,- Sk
- c) cirkusu (za oplotené verejné priestranstvo) 3,-Sk

d) pojazdného predajného zariadenia a zariadenia so živými zvieratami (teráriá, akváriá a pod.) 3,- Sk

e) prevádzkovanie parkovania motorových vozidiel na trávnatých plochách 5,- Sk

f) v prípade väčších jednorazových akcií – športových, kultúrnych, výstav, tržných akcií sa môže daň zvýšiť za zariadenia uvedené v písmene b) až e) tohto ods. na päťnásobok uvedenej sadzby.

Príjmy z miestnych daní a poplatkov do mestského rozpočtu má stúpajúcu tendenciu. Podľa záverečných účtov vypracovaných Mestským úradom v Nitre sa v období rokov 2005 –2006 zvýšili príjmy do mestskej pokladne o 11%. 117 626 000,-Sk. Najvyšší nárast sme zaznamenali v poplatkoch za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, t.j. 10 021 000,-Sk (o 13%) a dani z nehnuteľnosti- 13 151,-Sk 000 (o 8%). Príjmy sa znížili v poplatkoch za nevyhľadné hracie prístroje o 2% a za využívanie verejného priestranstva o 7% (tab. č.30)

Dlhodobejší vývoj príjmov niektorých z miestnych poplatkov zobrazujú grafy č.27 a č. 28.

Postupný nárast sledujeme vo vývoji príjmov poplatky za psa , kde v rokoch 2002 –2006 vzrástol príjem o 501 000,-Sk (46%), ešte výraznejší bol príjem z poplatku za ubytovacie kapacity v rekreačných a vzdelávacích zariadeniach, ktorý sa zvýšil až o 2 357 000,-Sk (tab. č. 34).

Klesajúci vývoj príjmov v období rokov 2002 –2006 sledujeme u poplatku za užívanie verejného priestranstva, kde bol deficit 2 036 000,-Sk, t.j. o 22% v priebehu 5 rokov. Prehľad o aktuálnych sadzbách dane z nehnuteľnosti VZN č. 6/2005 vrátane porovnania ich možného rozpätia stanoveného zákonom č.317/1992Zb. o dani z nehnuteľnosti udáva tab. č.35.

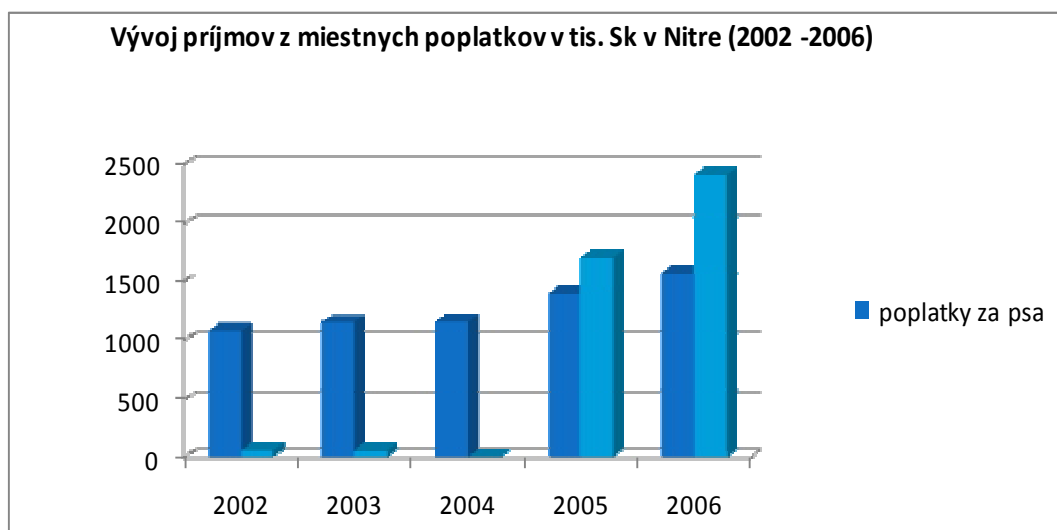
Ako v úvode tejto kapitoly uvádzame, kvalitná daňová politika sa snaží zabezpečiť čo najväčší počet služieb za čo najnižšiu cenu. Preto je nevyhnutné hľadať priestor na zníženie daní v racionalizačných opatreniach výdavkov. Efektívnym nástrojom môže byť napr. rozvoj podnikateľského sektora uskutoč-

nený zatriktívnením daňových, pozemkových zliav

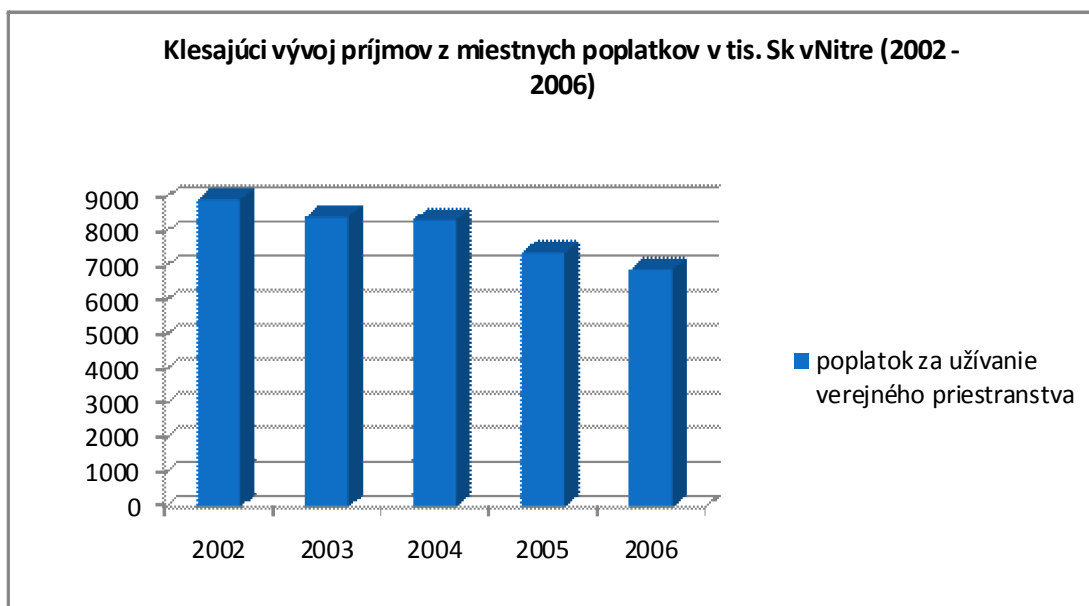
(Nižňanský, V. et al, 2004).

Typ dane, poplatku	2005	2006
z nehnuteľností	160 114 000	173 265 000
za psa	1 400 000	1 579 000
za nevýherné hracie prístroje	100 000	98 000
za predajné automaty	273 000	302 000
za ubytovanie	1 708 000	2 414 000
za užívanie verejného priestranstva	7 420 000	6 938 000
za komunálne odpady a drobné stavebné odpady	72 975 000	82 996 000

TABUĽKA 34 VÝVOJ PRÍJMOV Z MIESTNYCH DANÍ A POPLATKU V SK V NITRE (2005 – 2006) (ZDROJ: MSÚ NITRA – ZÁVEREČNÝ ÚČET ZA ROK 2005 A 2006)

GRAF 24 VÝVOJ PRÍJMOV Z MIESTNYCH POPLATKOV V TIS. SK V NITRE (2002 -2006)

GRAF 25 KLESAJÚCI VÝVOJ PRÍJMOV Z MIESTNYCH POPLATKOV V TIS. SK V NITRE (2002 -2006)

Zdaňovaná nehnuteľnosť	Sadzba dane Nitra	Zákonom stanovená sadzba SR Z č. 317/1992 (bez príslušného koeficientu)	
Orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady	% zo základu dane		
	Dolné Krškany I	0,754	
	Dolné Krškany II	0,511	
	Drážovce	0,672	
	H. Krškany	0,511	najviac 0,75% zo základu dane
	Chrenová	0,511	
	Kynek	0,586	
	Mlynárce	0,511	
	Nitra I	0,521	
	Nitra II	0,557	
Veľké Janíkovce	0,443		
Zobor	0,781		
Trvalé trávne porasty	4 % zo základu dane	najviac 0,25% zo základu dane	
Záhrady	0,5 % zo základu dane	0,10 Sk, možnosť zvýšenia o 100%	
Lesné pozemky, na ktorých sú hospodárske lesy	0,25 % zo základu dane	najviac 0,25% zo základu dane	
Rybníky s chovom rýb a ostatné hospodársky využívané vodné plochy	0,25 % zo základu dane	0,10 Sk, možnosť zvýšenia o 100%	
Zastavané plochy a nádvorá	0,5 % zo základu dane	0,10 Sk, možnosť zvýšenia o 100%	
Stavebné pozemky	0,25 % zo základu dane	1, - Sk/m ² , možnosť zvýšenia o 100%	
Ostatné plochy	0,5 % zo základu dane	0,10 Sk, možnosť zvýšenia o 100%	

Zdaňovaná nehnuteľnosť	Sadzba dane Nitra	Zákonom stanovená sadzba SR Z č. 317/1992
Stavby na bývanie a ostatné stavby tvoriace príslušenstvo hlavnej stavby	7,5 Sk/m ²	1, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%
Byty	7,00 Sk/m ²	1, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%
Nebytové priestory	140,-Sk/m ²	1, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%, možnosť zvýšenia o 50%
Stavby na pôdohospodársku produkciu, skleníky, stavby pre vodné hospodárstvo stavby využívané na skladovanie vlastnej pôdohospodárskej produkcie vrátane stavieb na vlastnú administratívu	3,50 Sk/m ²	1, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%, možnosť zvýšenia o 50%
Stavby rekreačných a záhradkárskych chát a domčekov na individuálnu rekreáciu	18,-Sk/m ²	3, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%, možnosť zvýšenia o 50%
Samostatne stojace garáže a samostatné stavby hromadných garáží a stavby určené alebo používané na tieto účely postavené mimo bytových domov	25,-Sk/m ²	4, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%, možnosť zvýšenia o 50%
Priemyselné stavby, stavby slúžiace energetike, stavby slúžiace stavebníctvu, stavby využívané na skladovanie vlastnej produkcie vrátane stavieb na vlastnú administratívu	90 Sk/m ²	5, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 100%, možnosť zvýšenia o 50%
Stavby na ostatné podnikanie a na zárobkovú činnosť, skladovanie a administratívu, súvisiacu s ostatným podnikaním a zárobkovou činnosťou	140,-Sk/m ²	10 - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%, možnosť zvýšenia o 150%
Ostatné stavby, ktoré nie sú uvedené vyššie	26,-Sk/m ²	3, - Sk/m ² , možnosť zníženia o 50%, možnosť zvýšenia o 100%

TABUĽKA 35 POROVNANIE SADZBY DANE Z NEHNUTEĽNOSTÍ PLATNÉ PRE ROK 2007 V NITRE A V SR (ZDROJ: MsÚ NITRA - VZN č. 13/2004 O MIESTNOM POPLATKU ZA KOMUNÁLNE ODPADY A DROBNÉ STAVEBNÉ ODPADY, VZN č. 6/2005 O MIESTNYCH DANIACH)

2.2.7. MIESTNA EKONOMIKA

POĽNOHOSPODÁRSTVO

S mestom Nitra sa spája lokalizácia najväčšieho centra poľnohospodárstva v Slovenskej republike. Predurčilo ho k tomu už tradične silné poľnohospodárske zázemie Podunajskej nížiny, potravinársky priemysel, silná koncentrácia vedecko-výskumných kapacít zameraných práce na poľnohospodárstvo, ale aj koncentrácia poľnohospodárskeho školstva a výstavníctva (Slovenská poľnohospodárska univerzita, Výskumný ústav živočíšnej výroby, Agrokomplex, Slovenské poľnohospodárske múzeum a i.).

POĽNOHOSPODÁRSKY PÔDNY FOND A PRODUKČNÝ POTENCIÁL

V extraviláne mesta sa poľnohospodárska výroba realizuje na 6143 ha poľnohospodárskej pôdy, ktorá predstavuje 61,7 % rozlohy katastrálneho územia Nitra. V štruktúre pôdneho fondu je dominantná orná pôda. Zaberá plochu 5255 ha, t.j. 85,5 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Významné postavenie na vyvýšených pahorkatinných častiach a podhorských oblastiach Tribeča má pestovanie viniča (244 ha), ktorý sa spracováva vo Vinárskych závodoch v Nitre.

Realizácia vysokého produkčného potenciálu poľnohospodárstva prebieha v návaznosti na potravinársky a spracovateľský priemysel, ktorý sa prešiel značnou transformáciou a reštrukturalizáciou výroby. Z podnikov prvovýroby patrili k najväčším farmy Agrokombinátu Zobor, Zelokvet, Zeloprodukt. Rastlinná výroba v meste a okolí sa orientovala na zásobovanie obyvateľstva zeleninou. Tradičná vysoká kvalita nitrianskeho hrozna podnietila zachovanie a udržiavanie viníc. Rastlinnú výrobu ovplyvňovalo i množstvo nepriaznivých faktorov.

Znižovali sa plochy rozptýlenej zelene na poliach a následne sa zväčšovala erózia a vysušovanie polí, zhoršovali sa fyzikálne a chemické pomery pôdy.

RASTLINNÁ VÝROBA

Rozvoj rastlinnej výroby v oblasti krmovín a krmných obilovín umožnil rozširovanie živočíšnej výroby, bez využitia pasienkov. V živočíšnej výrobe meniace sa vlastnícke vzťahy, ako aj transformácia poľnohospodárskych podnikov ovplyvňujú vývoj v stave hospodárskych zvierat. Tempo intenzifikácie živočíšnej výroby je pomalé a dosiahnuté výsledky úžitkovosti jednotlivých kategórií hospodárskych zvierat nie sú adekvátne produkčnému potenciálu, biologickému materiálu a požiadavkám na ekonomicky efektívnu produkciu.

ŽIVOČÍŠNA VÝROBA

Živočíšna výroba sa orientuje na intenzívny chov dobytky, bez využitia pasienkov, chov ošípaných a špecializovanú živočíšnu výrobu, ktorá je rozvinutá najmä v podnikoch Branko (chov králikov) a LIAHARENSKÝ PODNIK NITRA, a.s. Párovské Háje (chov kurčiat), HYBRAV, a.s., BRAUNVIEH EXPORT-IMPORT, s.r.o..

Na území katastra Nitra a jeho blízkeho okolia sa nachádza 12 areálov poľnohospodárskej výroby s nasledovným výrobným zameraním: Poľnohospodárske družstvo (PD) Dolné Krškany – chov dojnic, prasiat a kurčiat, PD Dolné Krškany – živočíšna výroba, PD Drážovce – živočíšna výroba, PD Kynek – rastlinná a živočíšna výroba, Liaharenský podnik – chov hydiny, PHOENIX ENTERPRISES, s.r.o Párovské Háje a iné tab. č. 36.

Prehľad poľnohospodárskych subjektov pôsobiace v katastrálnom území Nitra v roku 2007 udáva tab. č.35 .

Názov spoločnosti	Obec	kataster NR	výmera v ha
AGILE, s.r.o.	Malý Cetín	Chrenová, Janikovce	233,4
Agrokomplex - Výstavníctvo	Nitra	Chrenová, Janikovce	145,7
AGROL spol s r.o.	Lehota	Kynek	122,5
AGROPEST, spol.sr.o.	Veľký Cetín	Zobor	1,5

Názov spoločnosti	Obec	kataster NR	výmera v ha
ARS Consulting, spol. s r.o.	Nitra	Párovské Háje	3,5
Bažant spol. s r.o.	Ivanka pri Nitre	Párovské Háje	0,6
BRANKO, a.s.	Nitra	D. Krškany, Chrenová	2,7
DOLINA spol. s r.o.	Veľká Dolina	Kynek	54,1
ECO-Farm Nitra, s.r.o.	Nitra	V. Janíkovce	252,9
FaRM, s.r.o	Nitra	Mlynárce	42,1
FARM-CO, spol. s r.o.	Nitra	H. Krškany	153,3
HYDINÁRI s.r.o.	Nitra	Kynek	1
JAZDECKÝ KLUB s.v.JURAJA	Nitra	V. Janíkovce	10,9
KOOCHOV, spol. s r.o	Nitra	P. Háje, Kynek, Kršk.	358,4
Liaharenský podnik Nitra, a.s.	Nitra	P. Háje, Kynek	9,3
PHOENIX ENTERPRISES, s.r.o.	Nitra	Párovské Háje	1,5
Poľnohospodárske družstvo	Ivanka pri Nitre	Dolné Krškany	77,7
Poľnohospodárske družstvo Cabaj-Čápor	Cabaj-Čápor	P. Háje, D. Krškany	2030
Poľnohospodárske družstvo Čakajovce a Dražovce	Čakajovce	Dražovce, Mlynárce	430,7
Poľnohospodárske družstvo Podhorany	Podhorany	Dražovce	10,8
Radar s.r.o	Zbehy	Zobor, Mlynárce	54,2
TECHNO-AGRO s.r.o.	Nitra	D. Krškany, V. Janík.	116,6
Vinohradnícka spoločnosť Modra a.s.	Modra	D. Krškany	55,4

TABUĽKA 36 POĽNOHOSPODÁRSKE SUBJEKTY PÔSOBIACE V K. Ú. MESTA V R. 2007 (ZDROJ: MÚ NITRA)

ZAMESTNANOSŤ V POĽNOHOSPODÁRSTVE

V štruktúre ekonomických odvetví prebieha práve v poľnohospodárstve najvyššie tempo znižovania zamestnanosti. Pokles počtu zamestnancov nie je primerane nahradený technologickým vybavením, ktoré by bolo dlhodobým zdrojom rastu produktivity práce. Doteraz dosiahnutý prírastok v produktivite práce zo znižovania pracovných síl v poľnohos-

podárstve je racionalizačným efektom, ktorý vznikol ako dôsledok tvrdého rozpočtového obmedzenia, ktoré prinútilo podnikateľskú sféru zredukovať predtým rozšírenú sociálnu zamestnanosť. Oproti minulosti sa značne rozšírilo sezónne zamestnávanie pracovných síl. V roku 2007 bolo na MÚ evidovaných 115 samostatne hospodáriacich roľníkov (tab. č.37).

SHR evidovaní na MsÚ v Nitre spolu	115
z toho podnikajúci v Nitre	61
podnikajúci mimo Nitru	54
prevažujúca činnosť - rastlinná výroba	37
kombinovaná rastlinná a živočíšna výroba	18
prevažujúca činnosť - služby	6

TABUĽKA 37 SAMOSTATNE HOSPODÁRIACI ROĽNÍCI V K. Ú. MESTA V R. 2007 (ZDROJ: MsÚ NITRA)

PRIEMYSEL

Nitriansky región patrí do kategórie priemyselno-poľnohospodárskych krajov SR. Z pohľadu makroe-

konomickej štruktúry celkovej hrubej produkcie rozhodujúce postavenie má priemysel a to najmä strojársky, potravinársky, chemický, elektrotechnický, papierenský a obuvnícky.

V rámci koncepcie priemyselnej regionalizácie Slovenska dominantná časť jeho územia leží v makroregióne Ponitrie. Makroregión Ponitrie z hľadiska prírodných a socioekonomických podmienok sa člení na Hornonitriansky priemyselný región (okres Topoľčany) a Dolnonitriansky priemyselný región.

Dolnonitriansky priemyselný región zaberá južnú a strednú časť Nitrianskeho kraja (okresy Nitra, Zlaté Moravce, Komárno a Nové Zámky okrem spádového územia Štúrova). Sformoval sa ako súčasť rozsiahlejšieho priestoru Podunajskej nížiny v území s dávnymi tradíciami a intenzívnymi formami poľnohospodárskej výroby v nadväznosti na potravinársky priemysel.

TRANSFORMÁCIA

Priemysel je i v súčasnom období hlavným hospodárskym odvetvím mesta. Patrí k odvetviám hospodárstva, kde dochádza k ukončeniu transformačných procesov. Mnohé priemyselné závody štátnych podnikov sa osamostatnili, pretransformovali sa na akciové spoločnosti, či spoločnosti s ručením obmedzeným. Mesto Nitra sa vyznačuje špecifickou štruktúrou priemyselnej výroby, ktorá je zastúpená ekologicky čistejšími odvetviami výroby.

ODVETVIA PRIEMYSELNEJ VÝROBY V NITRE

K hlavným odvetviám mesta patrí potravinárstvo a strojárstvo. Potravinársky priemysel je lokalizovaný na rozvinutej poľnohospodárskej základni Podunajskej nížiny. Reprezentujú ho viaceré potravinárske podniky, ako napr. Nipek a.s. (pekáreň), Friesland Slovakia, s.r.o. odkúpila Tatranská mliekárňu s.r.o. Kežmarok (výroba mlieka a mliečnych výrobkov), Mäsomax - Trade, s.r.o., Lumas, a.s., Víno Nitra, spol. s r.o. a ďalšie, ktoré charakterom výroby a rozvinutým trhom presahujú rámec mesta i okresu. K ďalším podnikom patria napr. Adivit, s.r.o., Nitra, ktorý je významným výrobcom a dodávateľom mäsiarskych a pekárskych aditív na Slovensku. Chocolate Products, s.r.o., Nitra je charakteristický výrobou cukroviniek ako napr. ČIERNY PRINC. PENAM SLOVAKIA, a.s. Nitra patrí medzi popredných slovenských výrobcov a predajcov pečiva, cukrárskych výrobkov, cestovín a múk.

Mnohé závody, nielen potravinárskeho priemyslu, ale i ďalších odvetví priemyslu Nitra dosahujú nadregionálny charakter. Ich výrobky sú známe nielen na území Slovenska, ale i v západnej Európe. K takýmto podnikom patrí i chemický priemysel zastúpený Plastikou a.s. - spracovateľom plastov s progresívnym výrobným programom potrubných systémov, fólií, obalových materiálov na Slovensku. Do tohto odvetvia možno zahrnúť aj VÚSAPL, a.s. výskumný ústav, ktorý tvorí teoretickú nadstavbu vývoja nových materiálov a postupov. Chemický priemysel dopĺňujú i menšie podniky ako napr. Polimoon Nitra, s.r.o., Nitra,, Polysack ICT, s.r.o., Nitra, výrobca obalov z plastov General Company Nitra (výroba PET fliaš). Herac s.r.o. (recyklácia plastov) a iné.

Výroba liekov pre humánnu, ale i veterinárnu medicínu je vo výrobnom programe Mevak a.s.

I strojárka výroba v meste je zastúpená viacerými podnikmi napr. TOP-STROJ, spol. s r.o. Spoločnosť je zameraná na výrobu zdvíhacích servisných a garážových zariadení, t.j. zdvíhakov určených pre vybavenie opravárenských dielní pre všetky druhy automobilov a autobusov, pre zariadenie servisov, pneuservisov, ale aj malých súkromných autodielní. NS, AVS s.r.o., - vyrába rôzne typy kontajnerov, palet a rôzne typy konštrucií, ako sú brány, ploty a ohradové vložky. Alfred Kärcher GmbH, Carrier Transicold Slovakia, s.r.o., Alfatech Nitra s.r.o., Schauer Slovensko, s.r.o., atď.) orientujúcimi sa na výrobu strojov, najmä pre poľnohospodárstvo, textilný priemysel, ako i pre všeobecné účely. Firma Nitrametal, s.r.o. je známa výrobou kontajnerov. Formica, s.r.o sa zaoberá vývojom a výrobou zväracích poloautomatov a plazmových rezacích zariadení. S.T.S. Nitra, s.r.o. je zameraný na kovovú výrobu. Popredným európskych výrobcov svetidiel je SEC, s.r.o., ktorého podiel na exporte je 85% obrate firmy.

Pomerne dobre je rozvinutý i elektrotechnický priemysel, ktorému počtom pracovníkov dominuje SE Bordnetze – Slovakia, s.r.o., Nitra (do októbra r. 2006 Volkswagen elektrické systémy s.r.o. Nitra), ďalej sa tu nachádzajú firmy Hagard-Hal a.s., SIIX EMS Slovakia, s.r.o., Seso s.r.o. a mnohé ďalšie menšieho charakteru ako napr. Kiwa, s.r.o., ktorá

je známa výrobou prepäťových ochrán až z 90 % ich vyváža na trhy EÚ.

Blízkosť centier automobilového priemyslu vedie k lokalizácii zahraničných investorov i do Nitry. Komponenty pre automobilový priemysel ako sú interiérové prvky a klimatizačné komponenty vyrába firma nemeckého koncernu Visteon Slovakia. Automobilový priemysel svojimi finálnymi súčiastkami ako sú pevnostné skrutky, polotovary, výkovky a výlisky za studena zásobuje i Ribe Slovakia, k.s., Nitra a ďalšie firmy.

Pre potreby automobilového priemyslu vyrába i sklársky priemysel. Jeho hlavným reprezentantom je Nitrasklo a.s. Nitra.

Dlhodobú tradíciu v meste má drevospracujúci priemysel. Jeho hlavný predstaviteľ Idea Nova a.s., je už dlhodobejšie v konkurze. Ostatné firmy zaoberajúce sa drevárstvom sú zväčša menšie a zamestnávajú 5 až 20 osôb, pričom sa špecializujú na výrobu nábytku a bytových doplnkov z dreva.

K odvetviam, ktoré dopĺňajú štruktúru mesta patrí textilný a odevný priemysel, zameraný na výrobu vrchného pleteného ošatenia napr. Centra. s.r.o., Ortomag s.r.o., polygrafický priemysel (Optima a.s., Belex s.r.o., Garmond – Oprala s.r.o.) ako i prevádzky obuvníckeho priemyslu Nitra Shoe, s.r.o., Bratislava lokalizovaná v mestskej časti v Krškanoch.

Veľmi významný je priemysel stavebných hmôt reprezentovaný napríklad podnikmi, Beneva s.r.o., a Eurokeramika a.s. Väčšina firiem sa však už špecializuje iba na stavebníctvo (Cesty a.s., Agrostav a.s., Block Sk s.r.o., Erio s.r.o., Bulla s.r.o., Deltastav Trading s.r.o., Lesostav a.s., Nitros s.r.o., Juvis s.r.o., Stavex a.s., AB-Stav Borbély, Novosedlík s.r.o., Dinga s.r.o., Dynamik s.r.o., a mnohé ďalšie).

PRIEMYSELNÉ ZÓNY V MESTE NITRA

V Nitre sa nachádza niekoľko priemyselných zón, ktoré sú lokalizované zväčša pri výpadových komunikáciách.

Najstaršia výrobná zóna sa tiahla popri Štefánikovej ul. od býv. Nitrianskych mlynov do Horných a Dolných Krškán prešla značnou transformáciou -

bola v prvej časti tejto zóny t. z. od Nitrianskych mlynov po pivovar zrušená a transformovaná na nevýrobnú zónu. Druhá priemyselná zóna sa nachádza od kruhového objazdu pri Hypermarkete v smere na Bratislavskú ulicu a tiahne sa až k mestskej časti Kynek. Tretia zóna sa nachádza na Cabajskej ulici smerom od železničného mostu. Najnovšia priemyselná zóna sa vytvára na Dlhej ulici smerom do Janíkoviec.

Podľa koncepcie rozvoja mesta Nitry priemyselná zástavba podľa charakteristických vlastností môže sa lokalizovať do dvoch typoch navrhovaných lokalít:

1. Výrobné zoskupenia (VZ) charakteristické vznikom väčších závodov s vyššou závislosťou na doprave, vyššej spotrebe vody a tepla, a s hygienicky nevhodnejšími prevádzkami (prevádzky nadmestského a regionálneho významu) v lokalitách Horné a Dolné Krškany, Kynek-Mlynárce v nadväznosti na Lužianky

2. Vybavenostno – výrobné zoskupenia (VVZ) charakteristické lokalizáciou prevažne menších zariadení s nižšou závislosťou na doprave, spotrebe vody a tepla a s hygienicky neškodnými prevádzkami (prevádzky mestského významu predstavujú rozptýl výroby do okrajových polôh obytného územia) v lokalitách Horné a Dolné Krškany – pozdĺž Novozámockej ulice, Mikov dvor, Levická cesta, Mlynárce-Diely, Čermáň).

DO NITRY PRICHÁDZAJÚ NOVÍ ZAHRA- NIČNÍ INVESTORI

Novou priemyselnou zónou postavenou na zelenej lúke medzi Nitrou a mestskou časťou Drážovce je Priemyselný park –Sever, do ktorého prichádzajú ďalší noví investori. Štyri japonské firmy, dve španielske, dve nemecké a jedna francúzska. Pracovať by v nich malo zhruba 4000 ľudí. Viaceré investície súvisia s príchodom japonskej spoločnosti Sony, ktorá tu začala výrobu v tomto roku. Najväčších subdodávateľov Sony je japonská firma RYOKA Globál Európe s. r. o. Na 10 hektárovom pozemku bol už položený základný kameň, ktorý poskytne zamestnanosť 300. Závod bude vyrábať komponenty pre televízory a poskytne cez 300 pracovníkov. Závod Ďalším novým investorom bude nemeck-

ká spoločnosť Mühlbauer, ktorá zaberie 5 hektárov pôdy a zamestná 200 až 300 ľudí - z toho zhruba polovica by mali byť vývojoví pracovníci. S výrobou sa predpokladá už v novembri tohto roku. Firma sa zaoberá vývojom a výrobou unikátnych strojov - z každého vyrobí len jeden kus pre konkrétnu firmu na požiadavku. Spolupracuje s firmou Giesecke & Devrient, ktorá už v Nitre vyrába. Na 20 hektároch budú sídliť dve španielske firmy.

Do priemyselného parku Nitra - Sever mieri aj renomovaná logistická firma z Európy, ktorá spolupracuje so Sony. Jej závod bude stáť na ploche 15 až 20 hektárov. Francúzska firma Steep Plast bude na päť hektárovom pozemku vyrábať plastové výrobky pre automobilový a kozmetický priemysel.

V nitrianskom priemyselnom parku už pôsobia firmy Visteon, Sony, Giesecke & Devrient, Keller, Industrial Cabels Slovakia a Carnitech/Marel.

Nový priemyselný park Nitra-Juh má byť vybudovaný v lokalite Nitra-Krškany. Svoju aktivitu vybudovaním nového závodu na výrobu technológií určených na produkciu bankomatových a identifikačných kariet za zhruba 400 miliónov korún tu chce lokalizovať nemecký technologický koncern Muhlbauer Holding, zaoberajúci sa rôznymi typmi strojov pre strojárstvo. Stavať sa má začať na jeseň. Súčasť komplexu bude okrem výrobného závodu aj vývojové centrum. Nemci chcú na Slovensku zamestnať celkovo 200 ľudí. Nemecký investor v Nitre už vyrába, zatiaľ je jeho produkcia umiestnená v prenajatých priestoroch v blízkej obci Lužianky. Rozbiehajú sa aj rokovania s firmou HOERBIGER - 300 zamestnancov v nej bude vyrábať súčiastky pre automobily.

Nitra v rámci svojej hospodárskej štruktúry Slovenskej republiky predstavuje významné hospodárske centrum. Polyfunkčný charakter mesta Nitra umožňuje aj v období transformácie mierny rast zamestnanosti, pričom sa posilňuje terciérna a kvartérna sféra. Vznikom podnikateľských subjektov trhu, transformáciou štátnych a družstevných podnikov, zakladaním malých a stredných podnikov sa v Nitre vytvorila ich pomerne pestrá vlastnícka a organizačná štruktúra.

CESTOVNÝ RUCH

Cestovný ruch sa v dvadsiatom storočí stal významným spoločenským a ekonomickým fenoménom. V rámci služieb, ktoré ako celok vykazujú vysokú dynamiku, sa radí cestovný ruch k tým rýchle rastúcim. Prognózy Svetovej organizácie cestovného ruchu (WTO), Svetovej rady cestovného ruchu (WTTC), odborných inštitúcií i expertov sa vzáčne zhodujú na jeho ďalšom dynamickom raste v celosvetovom rozsahu. Cestovný ruch je významnou súčasťou spotreby obyvateľstva, ako aj formou jeho regenerácie a upevňovania zdravia. Súčasne rozširuje aj všeobecnú vzdelanosť, výmenu skúseností a rozhladenosť, umožňuje sociálne kontakty a má vplyv na úroveň spokojnosti občanov.

Zo štatistík vyplýva, že až 42% z celkovej návštevnosti na Slovensku pripadá na Bratislavu, Vysoké Tatry a Považie. Nitra a Ponitrie sa umiestňujú až na desiatom mieste.

PREDPOKLADY PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU V MESTE NITRA

Výhodná geografická poloha Nitry, zaujímavé prírodné prostredie, slávna minulosť mesta, veľké množstvo významných kultúrno-historických pamiatok sústredených na malom priestore, tradícia veľtrhov a kongresov, dobré dopravné spojenie (letisko), výborné podmienky pre turistiku a cykloturistiku, rozvinutá obchodná sieť i v posledných rokoch rozvíjajúca sa sieť služieb, najmä penziónov a zaujímavých stravovacích zariadení s vysokou úrovňou hygieny a kvalitnou kuchyňou, vytvárajú priaznivé predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu.

Nitra je známa i pivnicami pod Zoborom, oddávna ponúka zlatý mok svojim návštevníkom. Výhodná poloha v krásnom prostredí, bohaté kultúrne a historické pamiatky v meste a jeho okolí poskytujú dostatok možností pre príjemný pobyt a odpočink.

PRÍRODNÉ PREDPOKLADY

Mesto sa rozprestiera vo veľmi atraktívnom prírodnom prostredí – na rozhraní Podunajskej nížiny, ktorá mu poskytuje veľkorysý priestor pre ďalší

rozvoj, a južných výbežkov pohoria Tríbeč, ktoré ho chránia ako hradba od severu. Nad mestom sa vypína 588 m vysoký vrch Zobor, ktorý od pradávna dal Nitre prívlastok „Mesto pod Zoborom“. Na jeho južne exponovanej strane sa nachádza i tzv. Svoradova jaskyňa. V povrchovom otvorení jaskyne je už niekoľko storočí postavený kamenný oltár svätého Svorada, zoborského pustovníka zo začiatku 11. storočia. V doline medzi Tríbečom a Podunajskou pahorkatinou výrazne vystupujú tri vápencové pahorky – Hradný vrch, Kalvária a Šibeničný vrch, z ktorých je nádherný výhľad na celé mesto i okolie.

Priaznivé prírodné danosti mesta dotvára pomerne teplá klíma (priemerná ročná teplota + 10,1 °C, zrážky 534,4 mm, slnečný svit až 1913,4 hodín ročne), vyznačujúca sa teplými letami a miernymi zimami. Údolie rieky Nitry je relatívne chránené od vplyvov vetra, ktoré na tomto území neutíchajú prakticky po celý rok a najviac sa prejavujú na predvrchole Zobora. Veterná činnosť však umožňuje lepšej filtrácii relatívne znečisteného vzduchu v doline rieky.

Územím mesta zo severu na juh preteká rieka Nitra a na úpätí Zobora vyviera niekoľko prameňov, ktoré sa nevyznačujú bohatstvom vôd, ale svojimi tokmi najmä v letnom období spríjemňujú životné prostredie. Najmä v lete sú hojne využívané (najmä cykloturistami) verejne prístupné pitné pramene na južnom úbočí Zobora – Svoradov, Šindolka a Martinská dolina.

Tieto klimatické podmienky predurčujú existenciu bohatej flóry a fauny s mnohými vzácnymi a chránenými druhmi bylín (hlaváčik jarný, poniklec veľkokvetý), drevín (dub zimný a letný, jaseň štíhly) a živočíchov (jašterica zelená, kobylka krovinová, skokan hnedý, užovka stromová, zmijovec hladký a ďalšie), ktoré viedli k vytvoreniu Chránenej krajiny Ponitrie. V posledných rokoch bola v mestskom parku vybudovaná voliéra s danielmi škvrnitými a gazdovský dvor s domácimi zvieratami.

Mesto Nitra spĺňa aj nároky vyznávačov pešej turistiky a cykloturistiky. Jedným z najčastejších cieľov pešej turistiky je južný predvrchol Zobora Pyramída

(533 m) s výborným výhľadom na mesto a okolité pohoria. Na vrchol Pyramídy viedla aj sedačková lanovka, ktorá je v súčasnosti mimo prevádzky. Dĺžka trasy lanovky je 1 359 m, prevýšenie 316 m. Vďaka výhľadom sú výstupy na Zobor (588 m), ktoré možno kombinovať do okruhov. Oblúbenými cieľmi sú Žibrica (617 m) s výrazným pyramidovým vrcholom, Lupka samostatný južný výbežok Zobora, Zoborská lesostep a Zoborský lesopark. Pre návštevníkov bol vybudovaný Náučný chodník ZOBOR s dvoma variantmi 3,5 km a 8,6 km so 14 zastávkami. Treba poznamenať, že hoci rieka Nitra nie je vhodná na kúpanie, postupne sa v nej už usadzujú ryby, tak ako v príľahlých mŕtvych ramenách v mestskom parku, ktoré sa vyhľadávajú lokalitou rybárov.

ANTROPOGÉNNE PREDPOKLADY

Nitra ako najstaršie mesto Slovenska má veľmi bohatú históriu. Historické jadro mesta je vyhlásené za Mestskú pamiatkovú rezerváciu a tzv. Horné mesto s hradom je predbežnom zozname lokalít navrhovaných na zaradenie do svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Budova bývalého *Župného domu* na rovnomennom námestí bola postavená ako dvojposchodová reprezentačná budova v roku 1823. Do dnešnej secesnej podoby bola prestavaná v rokoch 1903-1908. Interiér budovy – široké lomené schodište, nástenné bordúry sú ovplyvnené barokovým slohom. K budove prilieha i záhrada, ktorá je v letných mesiacoch voľne prístupná. Dnes tu sídli Ponitrianska galéria. Budova je aj sídlom nitrianskeho samosprávneho kraja.

V bezprostrednom susedstve sa nachádza barokový kostol a kláštor františkánov – *Kostol sv. Petra a Pavla* postavený v roku 1630. Steny kostola a bočných kaplniek sú zdobené jedinečnou sériou 33 dubových plastiek, ktoré zobrazujú legendárne výjavy zo života zakladateľa rádu – s. Františka. Exteriér kostola je zdobený dvoma vzácnymi plastikami zobrazujúcimi zmŕtvychvstanie Krista a apoštolov sv. Petra a Pavla zo 16. storočia. Dnešnú podobu získal kostol v rokoch 1724, 1735 a najmä v roku 1763, kedy bol pristavaný juhovýchodný trakt s otvorenými arkádami na prízemí.

Smerom na východ sa nachádza priestranné Pribinovo námestie, ktorému v strede dominuje bronzová socha kniežaťa Pribinu od nitrianskeho rodáka Tibora Bártafaya. Po oboch stranách námestia sa nachádzajú výrazné budovy *Veľkého a Malého seminára*. Obidve sú postavené v neskorobarokovom slohu. V budove Veľkého seminára sa nachádza navyše i Diecézna knižnica (verejnosti neprístupná) vyhlásená v roku 1990 Ministerstvom kultúry za národnú kultúrnu pamiatku.

Severne od Pribinovho námestia sa nachádza najvýraznejšia a najcennejšia pamiatka mesta – *Nitriansky hrad*. Vypína sa na skalnom masíve vo výške 170 m. n. m. Ako jeden z mála slovenských hradov si zachoval sídelný funkčný ráz zo 17. stor. Latinský nápis nad vchodom oznamuje, že brána a hradby boli postavené v roku 1673 (renesancia). V ich vnútri sa nachádza i *hradná katedrála*. Je to komplex barokového Dolného kostola z 18. stor. s plastickými reliéfmi od sochárov Jána Perneggera a Donatella, barokovo prestavaný Horný kostol z rokov 1710 - 1732 s krásnym barokovým interiérom a najstaršia časť katedrály – románsky kostolík sv. Emeráma z 11. storočia s úchvatnou akustikou. Vedľa katedrály sa nachádza biskupský palác z rokov 1732 – 1739, ktorý je dnes sídlom biskupov a kardinála.

V tzv. Dolnom meste sa na Farskej ulici nachádza plošne rozsiahly komplex budov kláštora vincen-tiek, školských objektov a kostola sv. Vincenta z Paula, ktorý bol postavený v rokoch 1854 – 1861v novogotickom štýle s prvkami eklekticizmu. Jeho interiéru dominuje vyrezávaný hlavný oltár s obrazom P. Márie a jeho exteriéru 5-ihlanová veža kostola.

Ďalšie pamiatky sú zväčša sakrálneho charakteru. Cyrilometodskému námestiu dominuje kláštor a gymnázium piaristov spolu s výraznou barokovou dominantou mesta – dvojvežatým Piaristickými kostolom postaveným v rokoch 1742 – 1748. Ďalší, tento krát románsky trojloďový kostol s kláštorom sa nachádza na Kalvárii (vápencový pahorok na južnom okraji mesta). Kláštor slúži v súčasnosti ako Misijný dom a v jeho blízkosti sa nachádza i Kalvária – 14 kaplniek s polychrómovanými reliéfmi krížovej cesty s kaplnkou sv. Kríža na vrchole.

Ďalšie historické kostoly sú židovská Synagóga, evanjelický kostol a kostol sv. Štefana na Párovciach a románsky kostolík sv. Michala z 12. stor. v Drážovciach (národná kultúrna pamiatka).

VÝSTAVISKO AGROKOMPLEX

Rozhodujúci potenciál cestovného ruchu mesta predstavuje už po desaťročia najväčší výstavný areál na Slovensku – Výstavisko Agrokomplex, ktorý priťahuje každoročne do mesta cca 1,5 milióna návštevníkov.

Výstavný areál svojou rozlohou (125 ha), prírodným prostredím, technickým vybavením, predovšetkým však desaťročia (od roku 1974) systematicky a premyslene vybudovanou tradíciou medzinárodných veľtrhov a výstav (ročne asi 17 podujatí, najmä poľnohospodárskeho veľtrhu AGROKOMPLEX, strojárskeho veľtrhu, výstav nábytku a autosalónu) má potenciál, aby sa stal – po dobudovaní – najvýznamnejším výstaviskom v strednej a východnej Európe. Preto už dnes predstavuje najvýznamnejší predpoklad rozvoja mesta. A to nielen z hľadiska výstavníctva samotného a propagácie mesta vo svete, ale aj z hľadiska prílevu zahraničného kapitálu a vytvárania nových pracovných miest pre obyvateľov vo sfére ubytovacích, stravovacích, kultúrnych a iných služieb pre vystavovateľov a návštevníkov výstav.

NISYS – NITRIANSKY INFORMAČNÝ SYSTÉM

Špeciálnou inštitúciou je oddelenie Mestského úradu pre cestovný ruch - Nitriansky informačný systém (NISYS) poskytuje návštevníkom mesta všetky dostupné informácie o živote jeho obyvateľov, histórii mesta, kultúrnych, spoločenských a športových podujatiach, ubytovacích a stravovacích zariadeniach, službách atď. Taktiež zabezpečuje predaj propagačných materiálov o meste a originálnych darčkových predmetov s logom Nitry. V poslednom období sa jeho činnosť rozšírila aj na oblasť partnerských vzťahov Nitry s inými mestami doma i v zahraničí.

UBYTOVACIE A STRAVOVACIE ZARIADENIA V MESTE NITRA

Medzi realizačnými predpokladmi cestovného ruchu majú najvýznamnejšie postavenie ubytovacie

	1991	1996	1997	2000	2001	2002	2003
Ubytovacie zariadenia spolu	3	11	.	20	24	23	38
Počet lôžok spolu	581	1 294	.	1 583	1 418	1 291	1 382

TABUĽKA 38 VÝVOJ POČTU UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ A LÔŽOK SPOLU V ROKOCH 1991 AŽ 2003 (ZDROJ: ŠÚ SR)

MALOOBCHODNÁ SIEŤ

Maloobchod ako súčasť terciéru patrí medzi odvetvia hospodárstva s najvýraznejšou transformáciou, pričom sieť maloobchodných zariadení prešla vývojom, ktorý môžeme označiť za priestorovo najvariabilnejší. Jej základom bola zmena vlastníckych vzťahov v donedávna centrálne riadenom odvetví, čím sa odštartovalo vysoko konkurenčné prostredie. Okrem vplyvu vlastníckych vzťahov pozorujeme aj iné zmeny, a to najmä v lokalizácii maloobchodnej siete na Slovensku. Charakteristickou črtou je dynamický rast plôch, často spôsobený výstavbou nových veľkokapacitných jednotiek na tzv. „zelenej lúke“. Tento rozvoj obchodnej siete modeluje novú sieť občianskej vybavenosti mnohých miest, najmä v ich okrajových zónach, alebo periférnych mestských častiach.

STAV MALOOBCHODNEJ SIETE V MESTE NITRA (2005)

V roku 2005 sme v Nitre zaznamenali 79 223 m² maloobchodnej predajnej plochy v 811 predajniach, z toho je 7 veľkopredajní s plochou nad 1000 m² (tab. č. 39). Oproti roku 2002 sa veľkosť predajnej plochy zvýšila o 8 936 m². V tomto období bola sprevádzkovaná nová predajňa prislúchajúca obchodnému reťazcu Lidl, ktorý je lokalizovaný na Klokočine (2 500 m²). Najväčší prírastok v sledovanom období 2002-2005 sme zistili v mestskej časti Chrenová (+5 337 m²) a Horné Krškany (+3 525 m²). Tento stav podmienila výstavba najmä predajní automobilov, ktoré sú náročné na plochu (Seat, Autocentrum, Moto-mont, autobazár). Prírastok o 3 020 m² sme identifikovali v Starom Meste (Polygon, Dolné Mesto), ktoré patria medzi lukratívne plochy z hľadiska dostupnosti (Polygon je v tesnom zázemí SAD) a tradicionality (Dolné Mesto a jeho pasážová výstavba v dvoroch bývalých obytných

a stravovacie zariadenia. V sledovanom období 1991 – 2003 sme zaznamenali nárast počtu zariadení a samozrejme aj počet lôžkovej kapacity mesta (tab. č.38).

domov). Naopak úbytok predajnej plochy bol zistený v mestských častiach Čermáň, Janíkovce, Zobor, Drážovce, Mlynárce, Kynek, a Párovské Háje. Ide o okrajové mestské zóny, ktoré plnia iné funkcie napr. obytné, priemyselno-obslužné. Počet obyvateľov v hodnotenom období poklesol o 1 654 ľudí. Významné v tomto smere bolo odčlenenie mestskej časti Štitáre v roku 2003, čím poklesol počet o 559 obyvateľov. Z hľadiska podielu plochy maloobchodných zariadení (m²) na 1 obyvateľa sme vypočítali nárast voči roku 2002 o 0,12 boda. Táto hodnota sa v rámci mestských častí pohybuje v rozpätí 17,93 (Kynek) po 0,065 (Diely). Nad mestským priemerom sú Staré Mesto, Chrenová a Horné Krškany (Pulpitlová, M., 2005).

Flexibilita v zmene stavu maloobchodnej siete je príliš vysoká. Mení sa najrýchlejším tempom. V období rokov 1992 –2005 sme na území Nitry zistili nárast počtu predajní o 419 prevádzok (208 %) a maloobchodnej predajnej plochy o 30 104 m², čo predstavuje prírastok o 161 %. Zvýšil sa i podiel maloobchodnej plochy na 1 obyvateľa o 0,362 boda. Jediný úbytok sme zaregistrovali v počte obyvateľov, ktorý v sledovanom období klesol o 1 512 ľudí. Na záver môžeme konštatovať, že mesto Nitra sa v ukazovateli podielu plochy na 1 obyv. (0,925) približuje západoeurópskym mestám, kde bol optimálny limit stanovený hodnotou 1 m²/1 obyv.

Zaradenie veľkoplošných maloobchodných predajní do výskumu vytvára inú situáciu. Po započítaní maloobchodnej plochy veľkoplošných predajní k predchádzajúcim výsledkom sa zmenili podiely v jednotlivých mestských častiach, v ktorých sú tieto zariadenia lokalizované, t.j. Hypermarket Tesco – Staré Mesto, OD Tesco Stores a.s. – Staré Mesto, OD Jednota – Chrenová, Baumax-X - Chrenová, Billa – Klokočina (graf č.29). Pre porovnanie

sme do výskumu zaradili i veľkoobchod Metro Cash&Carry, špecifický veľkoobchod s prvkami maloobchodnej predajne určenú pre živnostníkov (Pulpitlová, M. 2002).

Výrazná lokalizácia týchto predajní na periférii mesta Nitra súvisí jednak s dopravnou dostupnosťou (Hypermarket Tesco, Jednota OD, supermarket Baumax- X, Metro Cash&Carry), jednak s priblížením sa k spotrebiteľovi t.j. supermarket Billa. Výnimku tvorí centrálnie umiestnená predajňa OD Tesco, ktorá sídli v budove bývalého Priora, v období 1990-1994 tu sídlil K-Mart. Popri marketingovom výskume v týchto predajniach sme zisťovali aj parkovacie kapacity, keďže nákup v nich do značnej miery súvisí s vlastníctvom auta a s tým súvisiacim poskytnutím parkovacej plochy bez poplatkov v bezprostrednej blízkosti predajne (graf č.30).

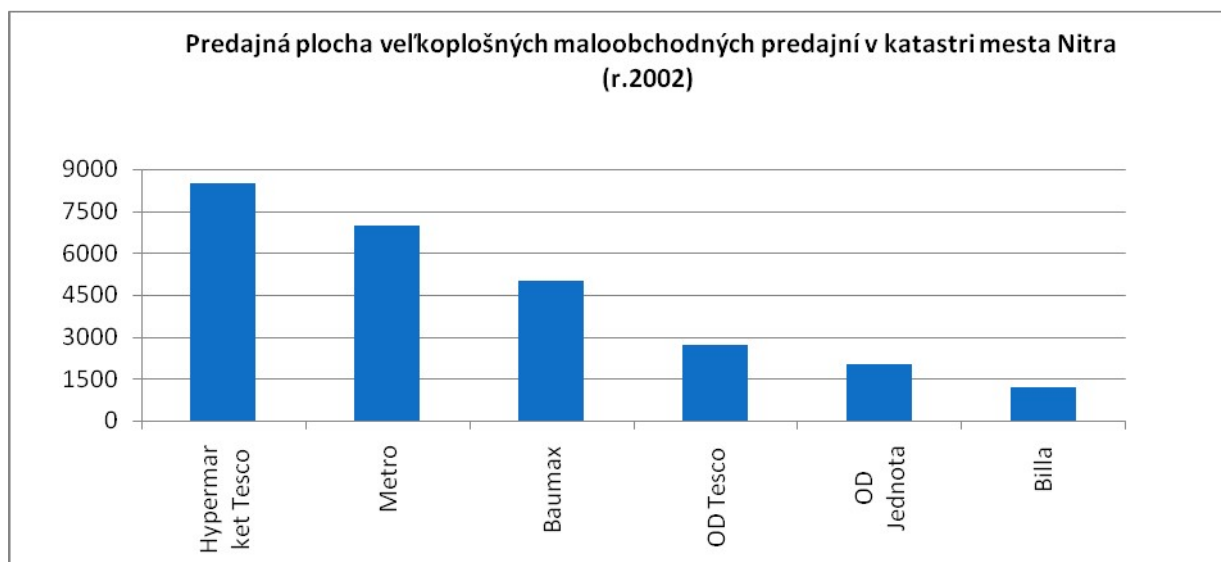
Z celkovej predajnej plochy veľkoplošných maloobchodných zariadení 19 400 m² má najväčšiu predajnú plochu Hypermarket Tesco (8 500 m²), najmenšiu Billa – supermarket (1 200 m²). Z priestorového hľadiska má najväčšiu plochu veľkoplošných maloobchodných zariadení MČ Staré

Mesto (11 200 m², 889 parkovacích miest), Chrenová (7 000 m², 416 parkovacej kapacity), Klokočina (1 200 m², 141 miest).

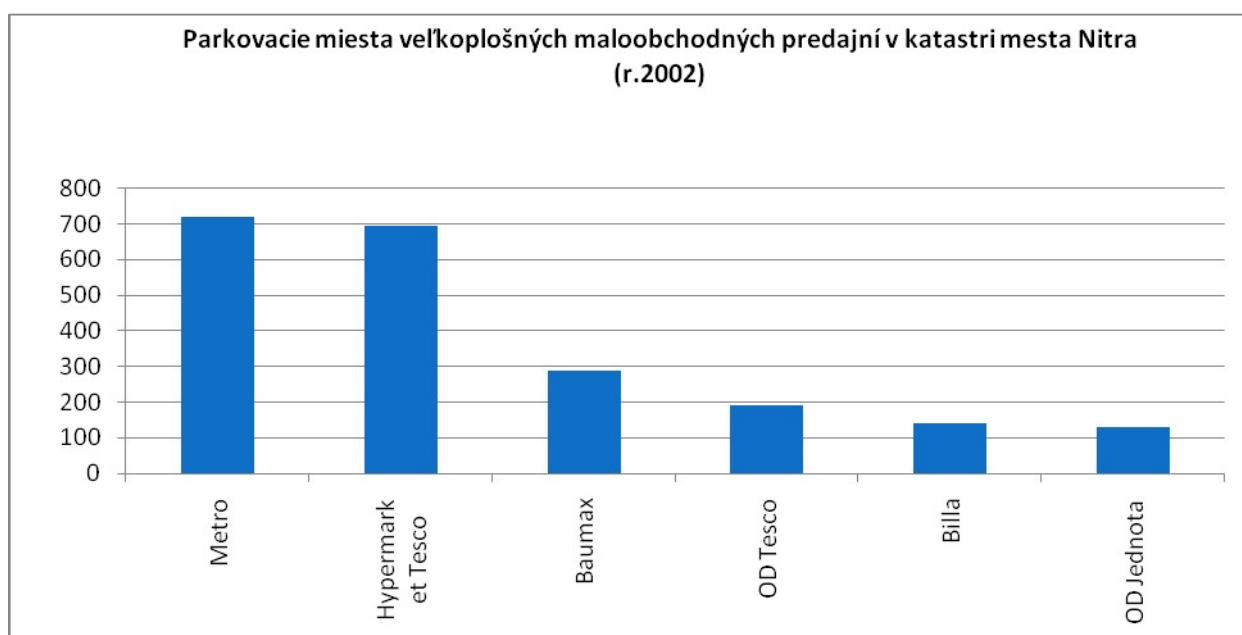
Skutočnú úroveň, kvalitu a výkonnosť maloobchodných zariadení môže najlepšie zhodnotiť obyvateľstvo, ktorého potreby by mala uspokojovať (Mládek a kol. 1995). Na základe tohto faktu sme pripravili dotazníkovú akciu, kde na náhodnej vzorke 300 respondentov v každej veľkoplošnej predajni sme sa anketovaných pýtali na ich názor na umiestnenie predajne, ktorý mali zhodnotiť päťbodovou stupnicou. Z celkového počtu 1 800 respondentov, až 75% vyjadrilo spokojnosť (výborne resp. veľmi dobre) s umiestnením predajne. Najvýraznejšia spokojnosť až 98 % bola s umiestnením supermarketu Billa v MČ Klokočina. Najmenšia spokojnosť bola vyjadrená so supermarketom Baumax-X t.j. 32 %. Vysoké percento nespokojnosti sme zaznamenali vo veľkoobchode Metro Cash&Carry (44%), lokalizované v MČ Kynek. Toto zariadenie sme dotazníkovali mimo maloobchodu, ako predstavitel'a veľkoobchodnej siete.

Mestská časť	plocha maloobchodnej siete v m ²	plocha maloobchodnej siete spolu s veľkoobchodmi	počet obyvateľov 2004	m ² /1 obyv.
1. Staré Mesto	29 953	41 153	15 837	2,598
2. Chrenová	10 739	17 739	18 179	0,975
3. Janíkovce	124	124	1 418	0,087
4. Čermáň	1 015	1 015	5 799	0,175
5. Zobor	513	513	6 949	0,073
6. Drážovce	210	210	1 918	0,109
7. Mlynárce	325	325	560	0,580
8. Kynek	305	7 305	490	14,908
9. Dolné Krškany	623	623	2 011	0,309
10. Diely	591	591	8 973	0,065
11. Klokočina	1 611	5 311	22 304	0,238
12. Horné Krškany	4 314	4 314	813	5,306
13. Párovské Háje	50	50	380	0,131
Spolu:	50 323	79 223	85 631	0,925

TABUĽKA 39 PODIEL PLOCHY MALOOBCHODNÝCH PREDAJNÍ SPOLU S VEĽKOPREDAJŇAMI V MESTSKÝCH ČASTIACH NITRY V ROKU 2005 (ZDROJ: M PULPILTOVÁ, 2005)

GRAF 26 PREDAJNÁ PLOCHA VEĽKOPLOŠNÝCH MALOOBCHODNÝCH PREDAJNÍ V KATASTRI MESTA NITRA (R.2002)

GRAF 27 PARKOVACIE MIESTA VEĽKOPLOŠNÝCH MALOOBCHODNÝCH PREDAJNÍ V KATASTRI MESTA NITRA (R.2002)

2.2.8. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Územie Nitra, aj keď nepatrí medzi mestá s extrémne zlým životným prostredím, je podľa environmentálnej regionalizácie SR (Slovenská agentúra životného prostredia, 2002) súčasťou Dolnonitrianskej zaťaženej oblasti. V tomto priestore, na ploche 411 km² býva asi 180 000 obyvateľov. Jej centrami, kde sa zároveň nachádza aj väčšina zdrojov znečistenia životného prostredia sú mestá Nitra a Nové Zámky. V správe Ministerstva životného prostredia SR a Slovenskej agentúry životného prostredia o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2004 je územie mesta Nitra zaradené spolu s územím hornej Nitra do Ponitrianskej zaťaženej oblasti.

KVALITA OVZDUŠIA

Na území mesta je evidovaných asi 250 veľkých a stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia. Hlavným znečisťovateľom je energetika (energetické zdroje väčších priemyselných podnikov, centrálna tepelné zdroje sídlisk, blokové kotolne a domáce kúreniská na tuhé palivo), automobilová doprava, prach z ulíc, demolačných prác a nespevnených alebo neupravených plôch sídlisk. Ovzdušie je najviac zaťažené vo vykurovacom období. Podľa správy Ministerstva ŽP z roku 2003 je výskyt oxidov dusíka (NO_x) v ovzduší na území mesta Nitra nižší ako 1 t/km² a oxidu siričitého (SO₂) nižší ako 2 t/km², čo sú relatívne nízke hodnoty. Emisie CO sú v rozpätí 1-5 t/km² a emisie TZL 2-5 t/km², čo predstavuje zvýšené hodnoty. Rovnako je zvýšená aj hodnota častíc PM₁₀.

V meste Nitra a v jeho okolí je niekoľko významných znečisťovateľov ovzdušia. Kameňolom a vápenka a.s. Žirany (tuhé látky); Službyt, š.p. Nitra – kotolňa Chrenová, Agromilk, a.s. Nitra, Ferenit, a.s. Nitra (SO₂); SPP š.p. Bratislava – závod Ivánka pri Nitre, Službyt, š.p. Nitra – kotolňa Chrenová, Agromilk, a.s. Nitra (NO_x); SPP š.p. Bratislava – závod Ivánka pri Nitre, Kameňolom a vápenka a.s. Žirany (CO). Najviac bodových zdrojov znečistenia ovzdušia, až 28 sa nachádza v centre mesta. Významným líniovým zdrojom znečistenia ovzdušia je automobilová doprava v centre mesta (najzaťaženejšími sa javia ulice Štefánikova a Štúrova) a na hlavných dopravných tepnách.

KVALITA VODY

Na území mesta Nitra je vybudovaných 250 km vodovodnej siete, ktorou je dodávaná pitná voda Diaľkovým vodovodom Jelka-Galanta-Nitra, Ponitrianskym skupinovým vodovodom a v malej miere i zdrojmi z blízkeho okolia. V správe mesta sa nachádza 5 prameňov: Svoradov prameň a Šindolka, prameň na Pivoňkovej ulici, na Kláštornej ulici a prameň v Martinskej doline, ktorý ako jediný nevyhovuje kvalitou pre prekročený limit dusičnanov a vyššiu tvrdosť vody. Podzemná voda obsahuje vysoký obsah železa a mangánu.

Situáciu v čistote tokov možno hodnotiť ako zlú. Vodné toky na území mesta majú triedu čistoty IV a V (silne znečistené a veľmi silne znečistené). Nepriaznivé hodnoty boli v posledných rokoch zaznamenávané najmä v ukazovateľoch kyslíkového režimu (BSK₅), mikrobiologického znečistenia, obsahu nerozpustných látok, ropných látok, saponátov, dusitanov, amoniaku (amoniakálneho dusíka), N – NO₂ a rozpustných látok. Rieka Nitra je už na svojom hornom toku znečistená predovšetkým zdrojmi bansko-energeticko-chemického komplexu Hornej Nitra a mestami Partizánske a Topoľčany. Okrem bodových zdrojov k zhoršeniu akosti povrchových a podzemných vôd prispievajú aj plošné zdroje znečistenia. K najvýznamnejším patrí poľnohospodárska výroba, skládky tuhých odpadov a neodkanalizované sídla.

ZNEČISTENIE PŮDY

Pôdy v okolí mesta patria medzi naše najúrodnejšie. Sú relatívne čisté. Výraznejšie znečistenie je zjavné najmä v okolí dopravných línii a na tej časti nivy rieky Nitra, ktorá bola v minulosti zasiahnutá záplavami po pretrhnutí hrádze depónia popolčiek v Zemianskych Kostolnoch. Odolnosť pôd voči intoxikácii kyslou skupinou rizikových kovov je stredná. Náchylnosť pôd na acidifikáciu je slabá. Značná časť pôd trpí najmä vodnou eróziou.

I keď je poľnohospodársky pôdny fond hodnotený ako veľmi kvalitný, postupne narastá výmera pôd so zníženou produkčnou schopnosťou, pôd imisne

poškodených a pod. Je to okrem iného spôsobené aj chemizáciou poľnohospodárstva, kontamináciou ťažkými kovmi a podobne.

HLUKOVÁ ZÁŤAŽ

Najvýznamnejším zdrojom je automobilová doprava. Najzaťaženejší je najmä stred mesta a hlavné križovatky (Štefánikova - Štúrova, Chrenová – cintorín, Trieda A. hlinku, kruhový objazd pod Zoborom, pred závozom Luna, budovou pozemného staviteľstva, pred internátom Mladosť). Nákladná doprava je vylúčená zo stredu mesta následkom toho však zaťažuje aj niektoré, predtým nezaťažené ulice v smere na Šaľu a Nové Zámky. Chýba najmä južný obchvat mesta.

ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Územie mesta Nitra má nesporné biologické a ekologické hodnoty – najmä časť, ktorá zasahuje do pohoria Trábeč. To sa odzrkadľuje aj v pomerne vysokom počte biocentier a biokoridorov, ktoré tvoria základnú kostru územného systému ekologickej stability. Z týchto významných krajinných prvkov možno spomenúť:

BIOCENTRUM NADREGIONÁLNEHO VÝZNAMU „ZOBORSKÉ HORY“

Komplex zachovalých lesných porastov na kyslých i vápnatých stanovištiach a xerothermných trávobylinných spoločenstiev. Jadrami biocentra sú NPR Zoborská lesostep, PR Žibrica, xerothermné porasty Pliešok a Haranča, ďalej lokality Pyramída, vrchol Zobora. V tomto území sa koncentruje výskyt mimoriadneho množstva ohrozených druhov. Významné sú aj skalné spoločenstvá a spoločenstvá plytkých plôch ako aj mozaiky ovocných sádov a vinogradov, lemujúce východný okraj lesného komplexu medzi Nitrou a Štitármami.

BIOCENTRUM REGIONÁLNEHO VÝZNAMU „DVORČIANSKY LES“

Rozsiahly prirodzený lužný les s pestrým druhovým zložením vrátane vzácnejších druhov. Negatívom je holorubná ťažba dreva v juhovýchodnej časti a výsadba nepôvodných drevín.

BIOCENTRUM REGIONÁLNEHO VÝZNAMU „KALVÁRIA“

Zaraďuje sa k botanicky najvýznamnejším lokalitám mesta. Dokumentuje to i počet ohrozených druhov, vyskytujúcich sa na lokalite - uvádzaných je 21, z toho 7 taxónov bolo v rámci Zoborskej skupiny Trábeča zistených iba na tejto lokalite.

BIOCENTRUM REGIONÁLNEHO VÝZNAMU „LUPKA“

Patrí k najvýznamnejším lokalitám v území a to ako druhovou bohatosťou tak i výskytom ohrozených druhov. Hlavným problémom lokality je intenzívne zarastanie drevinami.

BIOCENTRUM REGIONÁLNEHO VÝZNAMU „VEĽKÝ CEROVÝ HÁJ“

Rozsiahle teplomilné lesné porasty, prevažne s prirodzeným druhovým zložením a veľmi dobre zachovaným bylinným poschodím. Vyskytujú sa tu vzácne i ohrozené druhy vyšších rastlín. Lokalita je významná aj polohou uprostred intenzívne poľnohospodársky využívaných plôch.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „DRAŽOVSKÝ KOPEC“

Územie s výskytom xerothermných porastov. V okolí sú zaujímavé lokality vzácných a ohrozených druhov – napríklad na svahoch nad železničnou traťou severne od Dražovského kostolíka.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „HRADNÝ VRCH“

Cenná botanická lokalita priamo v intraviláne mesta s významnými skalnými spoločenstvami.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „JANÍKOVSKÉ LETISKO“

Pravidelne kosené trvalé trávne porasty, ktoré v okolitej intenzívne poľnohospodársky využívanej krajine predstavujú refúgium pôvodných druhov.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „JANÍKOVSKÝ BOK“

Lesný komplex, tvorený prevažne porastom agátu bieleho. Do biocentra sú zahrnuté i extenzívne využívané sady na západnom okraji lokality.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „JAZERÁ V AGROKOMPLEXE“

Dve umelo vybudované jazierka s čiastočne vysadeným brehovým porastom. Vegetácia je pomerne dobre vyvinutá, vyskytujú sa tu i porasty páľky.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „KATRUŠA“

Lokalita je do značnej miery poškodená. V minulosti tu bol kameňolom, dnes je na tomto mieste skládka odpadov. Časť bola zalesnená. Mladé porasty sú prehustené, s decimovaným alebo žiadnym bylinným poschodím. Napriek značnému antropickému tlaku a rozsiahlym nepriaznivým zásahom lokalita má ešte svoje hodnoty a jej stav je v budúcnosti možné zlepšiť.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „KYNECKÝ LES“

Lesný komplex v poľnohospodársky intenzívne využívanej krajine. Väčšina lesných porastov má pomerne dobrú štruktúru, ide o teplomilné dubové lesy. V niektorých častiach má výrazné zastúpenie aj agát biely, ktorý je potrebné nahrádzať pôvodnými druhmi drevín.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „LES PRI HRNČIAROVSKOM KANÁLE„

Zvyšok lužného lesa s prirodzeným druhovým zložením a druhovo bohatým stromovým i krovinným poschodím. Významná lokalita v poľnohospodársky intenzívne využívanej krajine.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „LÚKY PRI HYDROCENTRÁLE“

Rozsiahla lokalita na nive rieky Nitra, ktorú z väčšej časti zaberá ochranné pásmo vodných zdrojov. Časť plochy sa kosí, zvyšok je ponechaný úhorom.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „MESTSKÝ PARK„

Jadrom biocentra je zvyšok pôvodného koryta rieky Nitra s drevinnými brehovými porastami charakteru mäkkého lužného lesa.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „NAD JANÍKOVcami“

Na lokalite sa nachádzajú trvalé trávne porasty a pramenisko s vlhkomilnými drevinami.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „PÁROVSKÝ LES“

Lesný komplex v poľnohospodársky intenzívne využívanej krajine. Väčšina lesných porastov má pomerne dobrú štruktúru, ide o teplomilné dubové lesy.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „POD DOLNÝMI VINOHRADMI“

Lokalita obdobného charakteru ako Janíkovský bok (nachádza sa juhovýchodne od nej), iba s tým rozdielom, že okrem úzkeho líniového porastu v hornej časti je na celej ploche orná pôda.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „RIEKA NITRA PRI MLYNÁRCIACH“

Zvyšok mäkkého lužného lesa najmä na pravom brehu Nitra s dominanciou jelše a topoľa bieleho.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „ŠIBENIČNÝ VRCH“ (BORINA)

Pomerne rozsiahla lokalita v intraviláne mesta. Časť je tvorená starým borovicovým porastom, ktorý z botanického hľadiska nie je príliš zaujímavý. Podstatne zaujímavejšie sú redšie porasty drevín v severnej a južnej časti, kde sa vyskytujú druhy pôvodných teplomilných spoločenstiev.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „VEĽKÝ BAHOREC“

Druhovo pestrý lesný porast s dobrou štruktúrou – zložený prevažne z pôvodných druhov drevín.

BIOCENTRUM MIESTNEHO VÝZNAMU „VODNÉ ZDROJE POD LUPKOU“

Komplex viacerých typov biotopov – fragment lužného lesa, zvyšky mŕtvych ramien i lúčne úhory.

BIOKORIDOR NADREGIONÁLNEHO VÝZNAMU „RIEKA NITRA“

Zahŕňa nielen samotný vodný tok, ale i medzihrádzový priestor. Koryto rieky je v celom úseku upravené. Drevinné brehové porasty sú vyvinuté najmä v severnej časti územia, dominuje v nich vrba krehká (*Salix fragilis*), vrba biela (*Salix alba*) a jelša lep-kavá (*Alnus glutinosa*). K významným súčasťam biokoridoru patria aj trávobylinné porasty hrádzí, ktoré sú v časti územia kosené.

BIOKORIDOR REGIONÁLNEHO VÝZNAMU „OKRAJ ZOBORSKÝCH VRCHOV“

Ekotón na okraji súvislých lesných porastov. V území sú významné najmä tie časti, kde na les naväzujú mozaiky extenzívne využívaných plôch: vinogradov, sádov, úzkopásových políčk.

Súčasťou územného systému ekologickej stability je aj množstvo ďalších biokoridorov.

CHRÁNENÉ ÚZEMIA

Na územie mesta Nitry zasahujú územia európskeho významu (ÚEV) - sieť NATURA 2000 - *Zoborské vrchy* a *Dvorčiansky les*. Z území chránených podľa §17 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny na teritórium mesta Nitra zasahuje Chránená krajinná oblasť (CHKO) *Ponitrie*, Národná prírodná rezervácia (NPR) *Zoborská lesostep*, Prírodná rezervácia (PR) *Lupka*, Prírodná pamiatka (PP) *Nitriansky dolomitový lom* a Chránený areál (CHA) *Kynecký park*.

CHRÁNENÉ KRAJINNÁ OBLASŤ (CHKO) PONITRIE

Bola vyhlásená v roku 1985 na ploche 376,6541 km² za účelom ochrany a zveľaďovania prírody pohorí Trábeč a Vtáčnik. Časť zasahujúca na územie mesta patrí pre svoje ojedinelé biologické hodnoty a nevšednú druhovú diverzitu fauny a flóry k najzaujímavejším prírodovedným lokalitám Slovenska. Nachádzajú sa tu dve prírodné rezervácie na ochranu xerothermných, lesostepných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev. Niekoľko ďalších lokalít je významných z hľadiska výskytu vzácnej a ohrozenej flóry a fauny. Na území platí 2. stupeň ochrany. V páse 100 m od hranice CHKO je vymedzené jej ochranné pásmo. Sídlo správy CHKO Ponitrie je v Nitre (Samova ul. č. 3). Územie slúži aj rekreačným aktivitám.

NÁRODNÁ PRÍRODNÁ REZERVÁCIA (NPR) ZOBORSKÁ LESOSTEP

Nachádza sa na juhozápadnom svahu Zobora, v nadmorskej výške 350 až 460 m n.m. Bola vyhlásená v roku 1952 za účelom ochrany prirodzených xerothermných spoločenstiev rastlín a živočíchov lesostepnej dubiny so skalnou stepou. Má plochu 23,08 ha. Platí tu 5. stupeň ochrany.

PRÍRODNÁ REZERVÁCIA (PR) LUPKA

Leží na juhozápadnom výbežku zoborského masívu (Lupka – 249 m n. m.). Bola vyhlásená v roku 1952 za účelom ochrany prirodzených xerothermných spoločenstiev s výskytom chránených a iných zriedkavých druhov rastlín a živočíchov. Na ploche 20,73 ha tu platí 4. stupeň ochrany.

PRÍRODNÁ PAMIATKA (PP) NITRIANSKY DOLOMITOVÝ LOM

Nachádza sa v intraviláne mesta. Vyhlásená bola v roku 1982 na ploche 1,26 ha. Ide o lokalitu predstavujúcu vhodný objekt pre štúdium geologickej stavby Trábeča, významný estetický prvok a zaujímavý prvok životného prostredia mesta Nitra. Platí tu 4. stupeň ochrany.

CHRÁNENÝ AREÁL (CHA) KYNECKÝ PARK

Nachádza sa pri Kyneckom potoku, v blízkosti intravilánu mestskej časti Nitry – Kynek. Vyhlásený bol v roku 1982 na ploche 1,49 ha za účelom ochrany pomerne rozsiahleho historického parku v okolí kaštieľa v Kyneku. Parku dominuje obrovský platan východný. Pozoruhodné sú aj mohutné lipy, jaseň štíhly a v okolí potoka mohutné topole a osiky. Platí tu 3. stupeň ochrany.

2.3. PRIESKUMY NÁZOROV A POTRIEB OBYVATEĽOV A PODNIKATEĽOV MESTA NITRA

2.3.1. PRIESKUM NÁZOROV A POTRIEB OBYVATEĽOV

CIELE PRIESKUMU

Zmenou spoločensko-ekonomického systému samosprávne orgány miest i obcí boli postavené pred rozhodnutie, akým smerom sa bude rozvoj ich územia uberať. Nezastupiteľný význam v procese tohto rozhodovania má aj účasť verejnosti, ktorá by ale v žiadnom prípade nemala byť formálna. Preto bol v súvislosti s projektom tvorby Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta uskutočnený anketový prieskum aj medzi obyvateľmi jednotlivých mestských častí s cieľom zistenia miery spokojnosti obyvateľov so životom v meste a aj ich názorov na problémy rozvoja mesta.

METODIKA PRIESKUMU

Na prieskum názorov respondentov v meste sme použili metódu anketového prieskumu.

Pre získanie čo najširšieho spektra názorov obyvateľov bol anketový prieskum uskutočnený v 13 mestských častiach Nitra (Čermáň, Diely, Dolné Krškany, Drážovce, Horné Krškany, Chrenová, Janíkovce, Klokočina, Mlynárce, Párovské Háje, Staré Mesto, Zobor a Kynek). Do anketového prieskumu sa zapojilo 1 263 obyvateľov. Početnosť ankiet v jednotlivých mestských častiach zohľadňovala veľkosť počtu žijúcich obyvateľov v nich. Najväčší počet anketovaných respondentov bol v mestských častiach Chrenová (311) a Klokočina (303). Naopak najnižší počet anketovaných bol v mestských častiach Mlynárce, Kynek a Párovské Háje (graf č. 31).

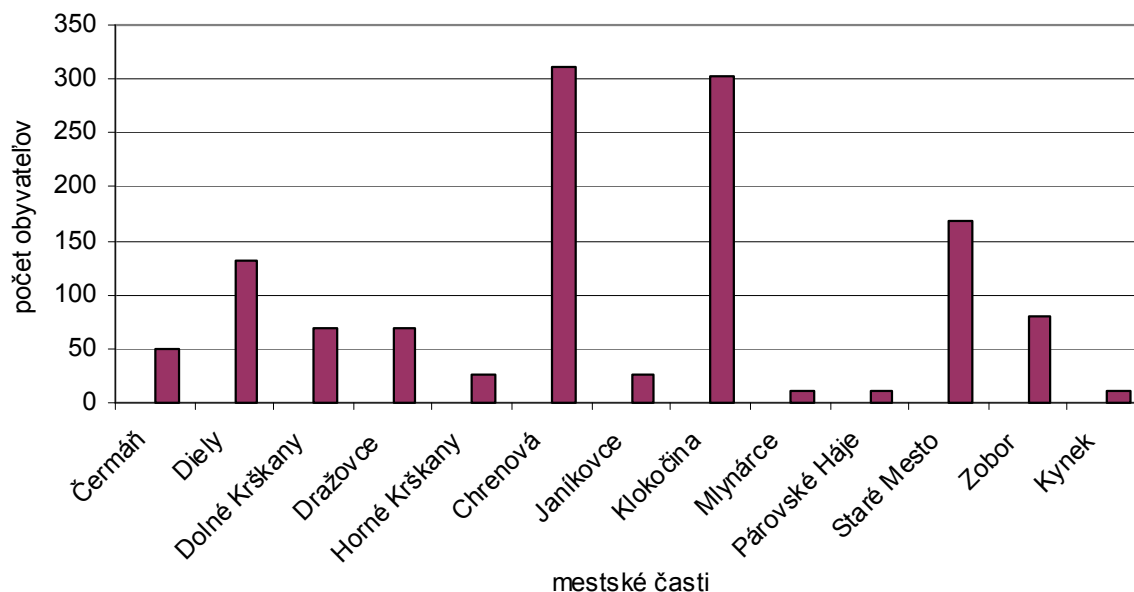
Anketa bola štruktúrovaná do 2 základných blokov.

V prvom bloku sme sledovali základné informácie o respondentovi (pohlavie, vek, vzdelanie, oblasť zamestnania, dĺžku bývania v Nitre). Druhý blok bol venovaný problematike hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra. Prostredníctvom ôsmich otázok, z toho dve boli čiastočne uzavreté, sme zisťovali mieru poznania rozvojových plánov mesta, aktivitu a formu zapojenia sa obyvateľov do rozvoja mesta, návrhy na rozvoj aktivít mesta, identifikáciu najzávažnejších problémov, predstavy obyvateľov o investovaní 1 mil. Sk na rozvoj mesta, na základe vlastných skúseností zhodnotenie spolupráce samosprávy mesta s jeho obyvateľmi a v záverečnej časti prieskumu sme vytvorili priestor pre doplňujúce názory a návrhy.

V otvorených otázkach respondenti vyjadrili svoje názory a poznatky, ktoré boli značne diferencované a preto sme pristúpili k ich zoskupovaniu podľa aktivít do sektorov hospodárstva. Nie všetky otázky však boli respondentmi zodpovedané. Odpovede respondentov poukazujú nielen na záujem o rozvoj mesta ale aj na konkrétne aktivity, ktorými by sa chceli zúčastniť na jeho rozvoji. Podávajú nielen návrhy, z ktorých mnohé sú už zakomponované v dielčích plánoch rozvoja alebo sa už realizujú, ale návrhy aj také, ktoré by sa mohli v blízkej budúcnosti realizovať a prispieť k zvýšeniu kvality života v meste Nitra.

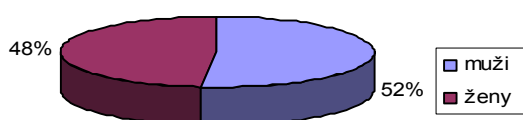
ŠTRUKTÚRA RESPONDENTOV

Štruktúra respondentov zodpovedá typickým znakom populácie mesta Nitra.

GRAF 28 POČET RESPONDENTOV V MESTSKÝCH ČASTIACH NITRY

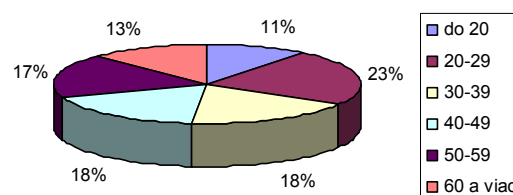
Jedným zo základných sledovaných znakov respondentov je štruktúra podľa pohlavia. Ako vidieť z grafu č. 33, v počte respondentov prevládali muži, ktorí predstavovali 51,8 % respondentov. Vyššie zastúpenie mužskej zložky (viac ako 50 %) bolo aj v mestských častiach Čermáň, Chrenová, Klokočina, Mlynárce, Staré Mesto, a Kynek. V ostatných mestských častiach v skupine respondentov prevládali ženy.

GRAF 30 ŠTRUKTÚRA RESPONDENTOV PODĽA POHLAVIA

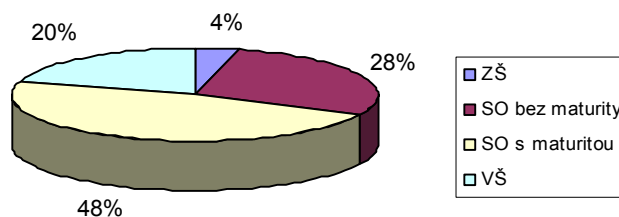
Ďalším sledovaným znakom bola veková štruktúra. Respondenti boli začlení do 6 vekových skupín (do 20, 20–29, 30–39, 40–49, 50–59, 60 a viac rokov), ich podiel na celkovom súbore respondentov znázorňuje graf č. 32. Najpočetnejšia bola veková kategória 20 – 29 roční, čo predstavovalo 22,9 % z celkového počtu anketovaných. Respondenti tejto kategórie sú najpočetnejšie zastúpení vo väčších mestských častiach ako sú Klokočina, Staré Mesto, Chrenová. V mestských častiach Párovské Háje a

Janíkovce u respondentov prevládali staršie vekové kategórie.

GRAF 29 ŠTRUKTÚRA RESPONDENTOV PODĽA VEKU

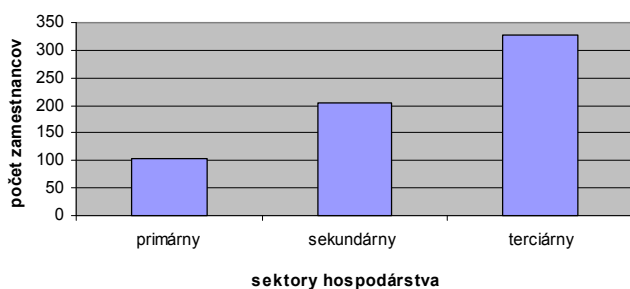
Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry mala väčšina respondentov stredoškolské vzdelanie (s maturitou 47,7 %, a bez maturity 28,2 %). Základné vzdelanie mali len 4,0 %, respondenti s vysokoškolským vzdelaním (graf č. 34), ktorí tvorili 19,7 %, mali najvyššie zastúpenie v mestských častiach Chrenová a Klokočina.

GRAF 31 ŠTRUKTÚRA RESPONDENTOV PODĽA VZDELANIA

ZAMESTNANIE RESPONDENTOV

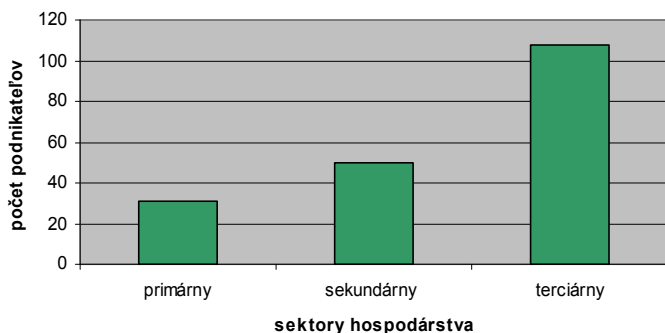
Do pracovného procesu bolo zapojených 65 % respondentov (z toho 77,1 % tvorili zamestnanci) a 35 % respondentov bolo nezamestnaných. Najvyššiu nezamestnanosť (viac ako 50 %) vykazovali mestské časti Diely a Chrenová. V sektorovej štruktúre hospodárstva pracuje viac ako polovica respondentov v terciárnom sektore (graf č. 36), 16,2 % v primárnom sektore a zvyšných 32,1 % v sektore sekundárnom.

GRAF 33 ŠTRUKTÚRA ZAMESTNANCOV V SEKTORCH HOSPODÁRSTVA

Zamestnaní respondenti našli svoje pracovné miesto v štátnych podnikoch (23,4 %), v súkromných firmách (33,1 %) a v družstvách (6,3 %).

Z celkového počtu respondentov 15 % bolo podnikateľov, ktorí svoju podnikateľskú činnosť realizovali vo všetkých sektoroch hospodárstva. Najvyššie zastúpenie mali v terciárnom sektore, v ktorom pracovalo 57,2 % podnikateľov, 16,54 % respondentov podnikalo v primárnom a 26,4 % v sekundárnom sektore (graf č. 37).

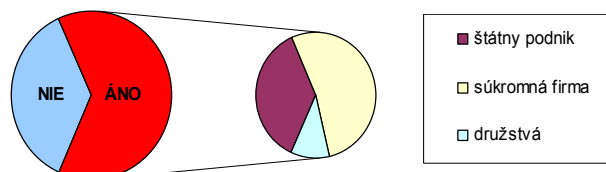

GRAF 34 ŠTRUKTÚRA PODNIKATEĽOV V SEKTORCH HOSPODÁRSTVA

Ako uvádza graf č. 35, z celkového počtu anketovaných nepracovalo 438 respondentov a ostatní našli

svoje uplatnenie v štátnych podnikoch (296), v súkromných firmách (419) a v družstvách (80).

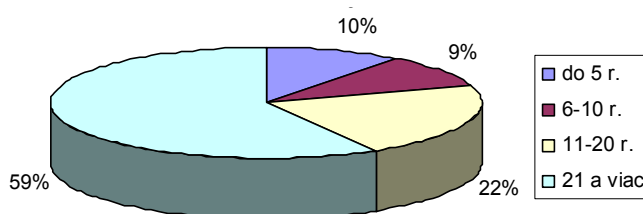
Z celkového počtu anketovaných pracujúcich našlo pracovnú príležitosť v mieste bývania 62,5 %. Za prácou odchádzalo 37,5 % respondentov.

GRAF 32 PRACUJETE?

DĹŽKA BÝVANIA RESPONDENTOV V NITRE

Ak vyjdeme z predpokladu, že obyvateľstvo dlhodobo žijúce v meste pozná jeho problémy lepšie a môže pozorovať aj jeho rozvoj, z tohto pohľadu je preto dôležitým ukazovateľom aj dĺžka bývania respondentov v Nitre (príloha č. 7). Až 58,5 % respondentov býva v Nitre viac ako 21 rokov. 10 %-ný podiel bol zaznamenaný u respondentov žijúcich v meste päť a menej rokov (graf č. 38).

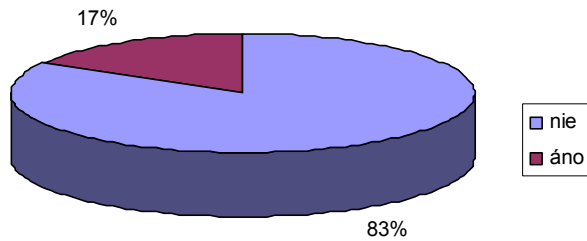
GRAF 35 DĹŽKA BÝVANIA V NITRE

VLASTNÝ PRIESKUM - ANALÝZA ODPOVEDÍ RESPONDENTOV

ZNALOSŤ ROZVOJOVÝCH PLÁNOV, RESP. ZÁMEROV, KTORÉ BY MOHLI POMÔČŤ ROZVOJU MESTA

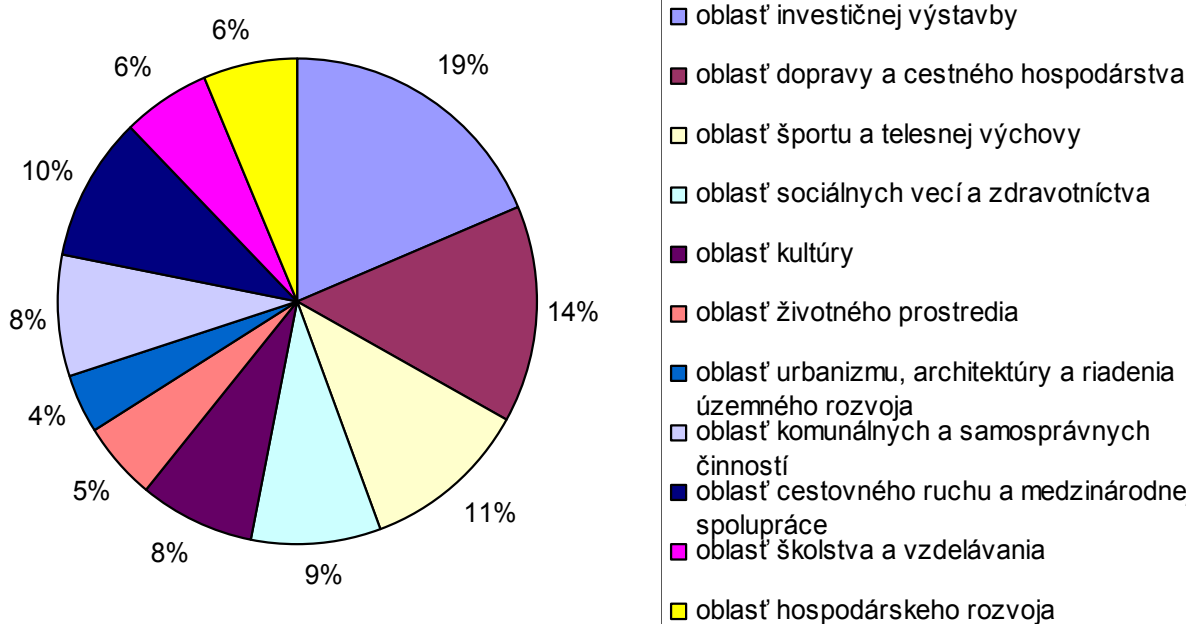
Z celkového počtu respondentov sa až 83 % vyjadrilo, že rozvojové plány mesta nepozná. Len 16,9 % respondentov uviedlo, že rozvojové plány mesta pozná (graf č. 39). Podľa ich pomenovania je ťažké predpokladať, že by viaceré nich boli schválené.

GRAF 37 POZNÁTE ROZVOJOVÉ PLÁNY?

Aj napriek tomu sme rozvojové plány rozdělili do niekoľkých oblastí (graf č. 40): oblasť investičnej výstavby, oblasť dopravy a cestného hospodárstva, oblasť športu a telesnej kultúry, oblasť sociálnych vecí a zdravotníctva, oblasť kultúry, oblasť životného prostredia, oblasť urbanizmu, architektúry a riadenia územného rozvoja, oblasť komunálnych a samosprávnych činností, oblasť cestovného ruchu a medzinárodnej spolupráce, oblasť školstva a vzdelávania, oblasť hospodárskeho rozvoja. Najviac rozvojových plánov poznali respondenti z oblasti investičnej výstavby, ktorá tvorila 18,7 % z celkového počtu odpovedí. Medzi nimi dominovala stavba obchodných centier. Ako druhá v poradí nasledovala oblasť dopravy a cestného hospodárstva so 14,3 % podielom, ktorej súčasťou tvorí návrh na dobudovanie obchvatu mesta Nitra (44,6 %). Oblasť športu a telesnej výchovy tvorila tretiu najpočetnejšiu skupinu poznania rozvojových plánov, ktorej dominovali športové centrá, zimný štadión a ihriská. Poznatky rozvojových plánov

GRAF 36 AKOU ČINNOSŤOU BY STE CHCELI PRISPIEŤ K ROZVOJU MESTA?

z ostatných oblastí boli pomerne rovnomerne zastúpené.

Jednotlivé odpovede respondentov, poukazujú na možnosť stotožňovania rozvojových plánov mesta s rozvojovými plánmi zamestnávateľa. Ich široká paleta tiež poukazuje na silnú vnímavosť obyvateľstva na zmeny v priestore mesta napr. na prebiehajúcu výstavbu obchodného centra v mestskej časti Chrenová, ukončenú úpravu centra atď.

Nízka úroveň poznania rozvojových plánov mesta poukazuje nielen na nízku resp. nedostatočnú informovanosť obyvateľstva samosprávou mesta, ale zároveň vytvára priestor na zintenzívnenie práce v tejto oblasti.

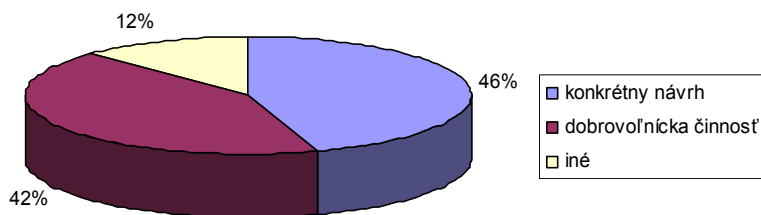
ZÁUJEM O ČINNOSŤ (AKTIVITU A FORMU), KTOROU BY RESPONDENTI CHCELI POMÔCŤ ROZVOJU MESTA

Odpovede na otázku, akou činnosťou by chceli obyvatelia Nitry prispieť k rozvoju mesta, si respondenti vybrali z 3 možností:

1. konkrétny návrh,
2. dobrovoľnícka činnosť,
3. iné.

Do rozvoja sa chce zapojiť viac ako polovica respondentov, 47,6 % respondentov sa k tejto otázke

nevyjadriilo. Výber ponúknutých možností bol pomerne rovnako zastúpený s minimálnou prevahou prvej voľby. Na konkrétnych aktivitách podľa vlastného výberu sa chcelo zúčastniť 40,9 % respondentov (najmä v oblasti zlepšenia životného prostredia, dopravy, športu). Dobrovoľnícku činnosť by si zvolilo 42,4 % respondentov a na možnosť iné reagovalo 11,3 % odpovedí respondentov (graf č. 41).

GRAF 38 AKOU ČINNOSŤOU BY STE CHCELI PRISPIEŤ K ROZVOJU MESTA?

V rámci dobrovoľníckej činnosti takmer 70 % (68,2 %) respondentov by sa chcelo zapojiť do úpravy životného prostredia, chýba im najmä čistota mesta. Na druhom mieste sa objavilo spektrum služieb, v ktorých dominovalo najmä finančníctvo. Ďalej nasledovali oblasti dobrovoľnej činnosti ako napr. zdravotnícka a sociálna starostlivosť, najmä zdravotnícka starostlivosť o obyvateľstvo a sociálna pomoc a zvyšných 11,5 % by prispelo k dobrovoľnému rozvoju mesta iným spôsobom (napr. projektovou činnosťou, resp. žiadnym ...). Respondenti v tejto časti pod poslednou možnosťou – iné, mohli vyjadriť svoj vlastný názor.

NÁVRHY NA DOBUDOVANIE OBLASTÍ ČINNOSTÍ V MESTE

Po otázkach týkajúcich sa rozvojových plánov a činností, ktorými by chceli respondenti prispieť k rozvoju mesta, nasledovala otázka, čo by navrhli v meste dobudovať. Respondenti podľa dôležitosti uvádzali svoje návrhy v poradí 1.- 3. Názory na dobudovanie predstavovali široké spektrum a pre ľahšiu orientáciu boli zaradené do jednotlivých oblastí. Táto otázka bola respondentmi zodpovedaná na 65,40 %.

K oblastiam, ktoré treba najviac dobudovať, respondenti uviedli oblasť dopravy, ktorá v prvom poradí tvorila 24,4 % podiel. Ako ďalšia v poradí sa

umiestnila oblasť športu s podielom 21,5 %. Na treťom mieste bola oblasť bývania (graf č. 42). Medzi návrhmi na dobudovanie v oblasti dopravy dominovali návrhy na vytvorenie parkovacích miest v meste a na vytvorenie obchvatu v meste. V oblasti športu respondenti v 1. poradí uviedli dobudovať kúpalisko, športovú halu ale aj ihriská. V oblasti bývania dôraz dali na nové byty. Najmenej preferovanou oblasťou bolo školstvo, čo svedčí o jeho kvalite.

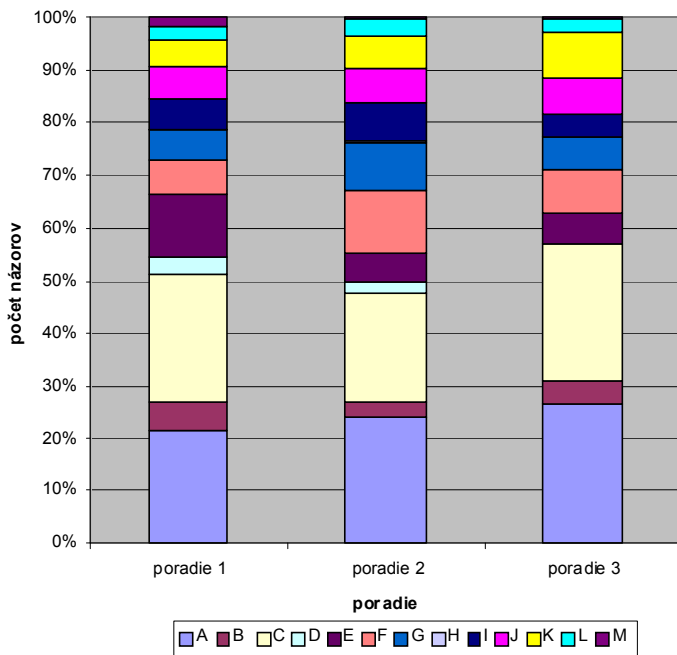
V druhom poradí podľa dôležitosti si oblasti športu (24,3 %) a dopravy (21 %) svoje pozície vymenili, na tretie miesto sa dostala kultúra. V športe opäť dominuje potreba dobudovania kúpaliska a športovej haly, ku ktorým pristupujú športoviská. V doprave sa opäť dôraz dáva na dobudovanie parkovacích priestorov.

V treťom poradí na prvých miestach sú tiež návrhy z oblasti športu a dopravy, ku ktorým pristupuje oblasť životného prostredia (v okrajových častiach mesta najmä kanalizácia). Respondenti navrhujú dobudovanie lavičiek a zelene.

Poradie priorit dobudovania v jednotlivých mestských častiach mesta Nitra sa mierne mení, avšak na prvých miestach zostávajú návrh na dobudovanie dopravy a športu, v okrajových mestských častiach sa do popredia dostávajú návrhy dobudovania zariadení voľného času a oddychu a životného prostredia napr. v Drážovciach, v Kyneku zariadenia voľného času a oddychu, v Mlynárčiach zariadenia pre deti a mládež.

NÁVRHY NA ZMENY V MESTE

Potreba zmeny vychádza prevažne z nespokojnosti. Už v predchádzajúcich otázkach vyjadrili respondenti určitú nespokojnosť napr. s dobudovaním zariadení alebo vytvorením aktivít v určitých oblastiach športu, dopravy, zdravotníctva, resp. v oblasti bývania, kultúry, obchodu či životného prostredia. Tento raz boli otázky orientované na konkrétne návrhy zmien v meste. Respondenti odpovedali podľa poradia 1 až 3, kde č. 1 bolo považované za najdôležitejšiu, najpotrebnejšiu zmenu, č. 2 za dôležitú a č. 3 za menej dôležitú, ale predsa potrebnú zmenu.

GRAF 39 ČO BY STE NAVRHLI V MESTE DOBUDOVAŤ?

- A – šport
- B – bezpečnosť
- C – doprava
- D – zdravotníctvo a sociálna starostlivosť
- E – bývanie
- F – kultúra
- G – deti a mládež
- H – školstvo
- I – obchod
- J – voľný čas a oddych
- K – životné prostredie
- L – služby
- M – pracovná príležitosť

Zo 700 návrhov označených ako najdôležitejšie pripadalo 54,3 % na zmenu dopravy, 9,7 % na oblasť životného prostredia a 11,6 % na návrh odstránenia negatívnych zmien, ako je kriminalita a i. Zvyšok pripadá na oblasť športu (4 %), zdravotníctva (5,1 %), bývania (2,3 %), kultúry (2,7 %), školstva (1,7 %), obchodu (2,3 %), oddych (1,7 %) a na ďalšie pozitívne zmeny (2%).

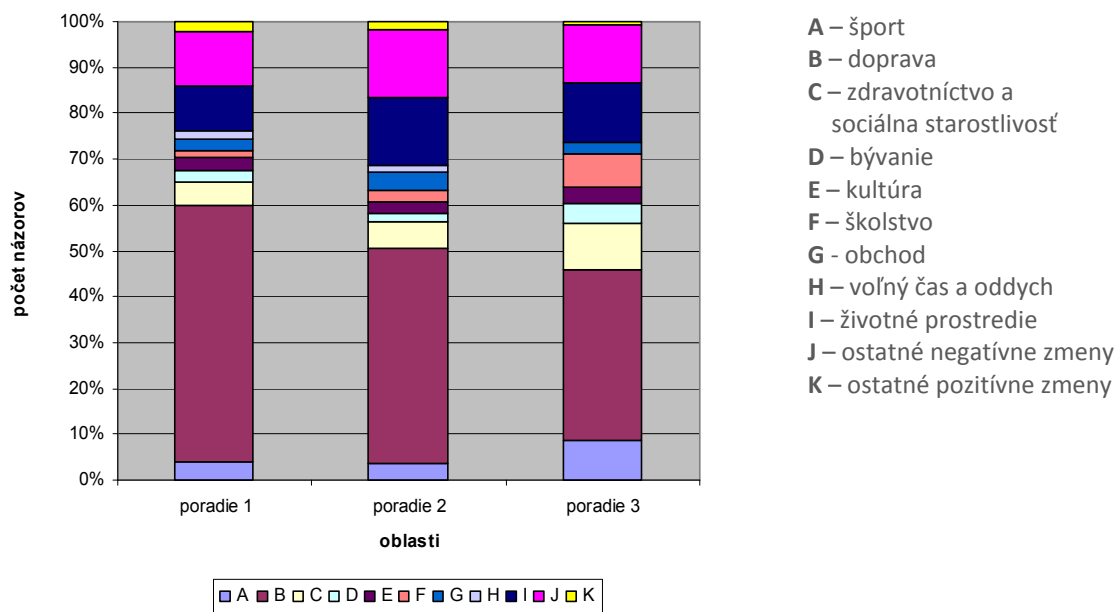
V druhom poradí na dôležitú zmenu respondenti navrhujú opäť zmeny v oblasti dopravy, na ktoré pripadlo až 46,9 % všetkých návrhov. Z ďalších zmien v druhom rade do popredia vystupuje životné prostredie a ostatné negatívne zmeny, napr. nedostatočná práca polície.

V treťom poradí je doprava opäť na prvej priečke (21,8 %). Respondenti požadujú zmeny týkajúce sa hlavne premávky dopravy, MHD, obnovu ciest a parkovísk (graf č. 43).

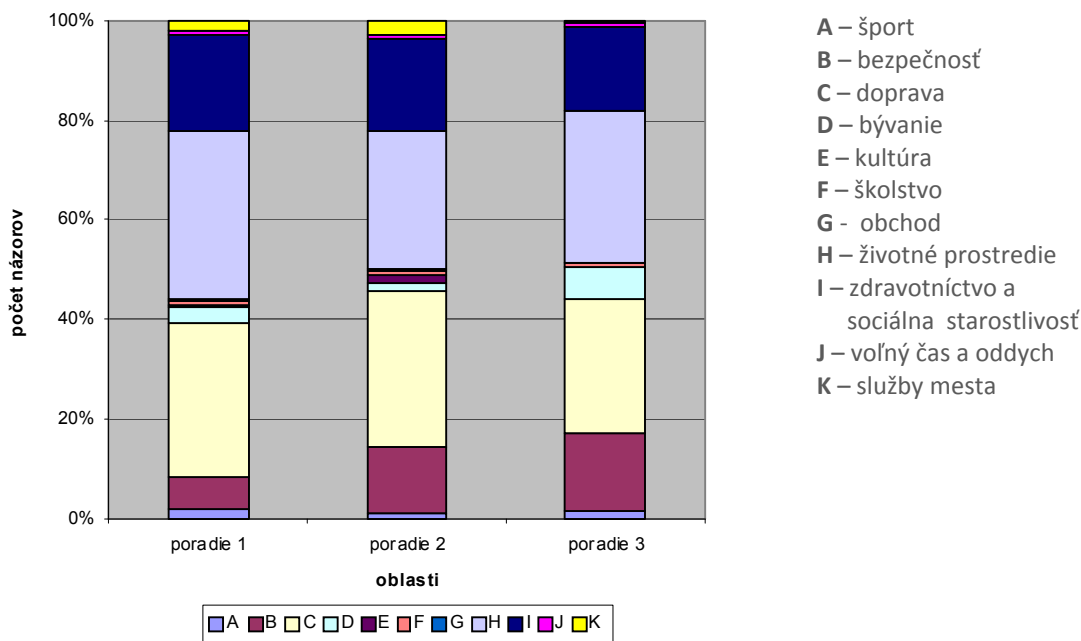
IDENTIFIKÁCIA NAJZÁVAŽNEJŠÍCH PROBLÉMOV V MESTE

Pre rozvoj obce je potrebné poznať problémy obyvateľstva, ktoré im znehodnocujú resp. znekvitalizujú ich život v meste.

Najzávažnejším problémom v meste Nitra (graf č. 44) je doprava a životné prostredie, ktoré respondenti dávajú na 1. dve miesta. Dôraz dávajú na znečistené prostredie, nedostatok zelene, problémy s odpadom a na problémy s hlukom. Doprava podobne ako v predchádzajúcej otázke i v tejto bola respondentmi chápaná ako jeden z najzávažnejších problémov mesta, kde do popredia vystupuje nedostatok spojov MHD, stav ciest a chodníkov, parkovísk. K závažným problémom mesta respondenti začlenili aj zdravotníctvo a sociálnu starostlivosť. Najmä dopady sociálnych problémov ako nezamestnanosť, bezdomovci, Rómovia ... respondenti vnímajú ako významné problémy mesta, do popredia sa dostávajú aj v jednotlivých mestských častiach napr. Čermáň, Mlynárce. Respondenti z Chrenovej vidia významný problém zasa v bezpečnosti atď.

GRAF 41 ČO BY STE NAVRHLI V MESTE ZMENIŤ?

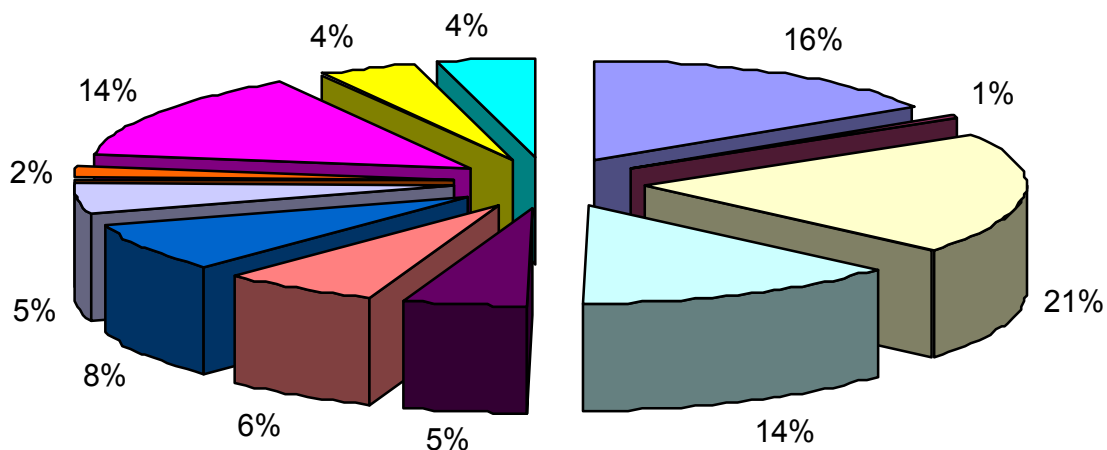

GRAF 40 VYMENUJTE PROBLÉMY, KTORÉ POVAŽUJETE ZA NAJZÁVAŽNEJŠIE

NÁZORY NA INVESTOVANIE 1 MIL. SK NA ROZVOJ MESTA

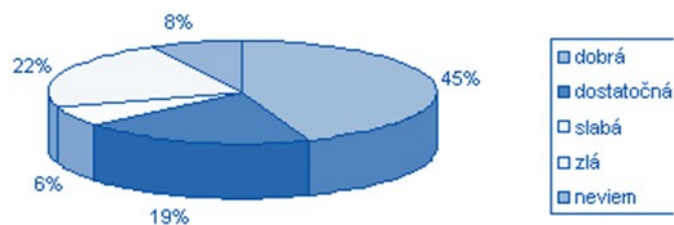
Z celkového počtu odpovedí respondentov (graf č. 45) jedna pätina by investovala milión do dopravy, ktorú považujú za najvýznamnejší problém mesta. Najpočetnejšie skupiny respondentov by v rámci dopravy investovali do opravy ciest (33), vybudovania obchvatu Nitra (23) a zlepšenie spojov MHD, t. j. na riešenie problémov, ktoré zrejme skutočne trápia obyvateľov mesta Nitra. Do zdravotníctva a

sociálnej oblasti by 1 000 000 Sk venovalo 14 % respondentov. Jedna tretina z nich by investovala do rozvoja zdravotníckych zariadení a dobudovania siete sociálnych zariadení (12,2 %). Aj šport, voľný čas a oddych patrili medzi oblasti, kde by respondenti chceli investovať svoj milión – vložili by ho do vybudovania športového centra, U-rampy, cyklotrasy, parkov a i. Ďalšími potenciálnymi investičnými oblasťami sú oblasť využitia voľného času (oprava lanovky, dobudovanie parkov, výsadba zelene, internetová kaviareň atď.), pre deti

GRAF 43 AKO BY STE MINULI 1M SKK NA ROZVOJ MESTA?

a mládež by vybudovali detské ihriská, centrá, atď. Respondenti z Klokočiny by investovali do vybudovania resp. dobudovania zdravotného strediska. Iná je situácia napr. v Dražovciach, kde by investovali do domového fondu a do životného prostredia (výsadby parkov), kultúry, športu atď., v Mlynárčiach by dali dôraz na umiestnenie investícií do objektov pre deti a mládež.

GRAF 42 NA ZÁKLADE VAŠICH SKÚSENOSTÍ ZHODNOŤTE SPOLUPRÁCU SAMOSPRÁVY MESTA S OBYVATEĽMI

HODNOTENIE SPOLUPRÁCE SAMOSPRÁVY MESTA S OBYVATEĽMI NA ZÁKLADE VLASTNÝCH SKÚSENOSTÍ

V záverečnej časti prieskumu bol vytvorený priestor pre hodnotenie samosprávy na základe skúsenosti respondentov. Vyčlenili sme 5 typov spolupráce: 1. dobrá, 2. dostatočná, 3. slabá, 4. zlá, 5. neviem. Až 44,4 % respondentov z celkového počtu 861 sa zhodlo, že spolupráca samosprávy mesta s obyvateľmi je dobrá. Viac ako jedna pätina však považuje túto spoluprácu za zlú (graf č. 16).

ĎALŠIE DOPLŇUJÚCE NÁZORY A NÁVRHY

Na túto poslednú časť ankety reagoval minimálny počet respondentov – iba z mestskej časti Klokočna. V odpovediach upozornili na nasledovné okruhy tém:

- väčšia kampaň na triedenie odpadu,
- zlepšiť a zviditeľniť reputáciu sídlisk,
- využívať letisko,
- aktívnejšia činnosť politikov,
- zlepšiť spoluprácu s občanmi a zviditeľniť ju propagáciou.

ZÁVERY VYPLÝVAJÚCE Z PRIESKUMU

Z analýzy výsledkov prieskumu medzi obyvateľmi mesta Nitra vyplýva, že rozvojové plány v meste Nitra nepozná viac ako 50 % respondentov. Aj napriek tomu by chceli prispieť k rozvoju mesta hlavne v oblastiach investičnej výstavby, dopravy a cestného hospodárstva. V otázkach týkajúcich sa činností do budovania a zmien, resp. percepcie najzávažnejších problémov v meste Nitra vystupujú do popredia oblasti dopravy, športu, zdravotníctva a sociálnej starostlivosti, do ktorých by väčšina obyvateľov Nitry investovala aj 1 mil. Sk na ich rozvoj. Z prieskumu však vyplynulo, že predstavy o investovaní tejto čiastky finančných prostriedkov boli veľmi hmlisté, pričom drvivá väčšina obyvateľov nevyužila ani možnosť formulovania vlastných doplňujúcich názorov a návrhov.

Možno však konštatovať, že potenciál záujmu obyvateľstva mestu pomôcť tu existuje, otáznym však

ostáva konkrétny spôsob jeho využitia. Zdá sa, že tento priestor by svojou aktivitou mohli pokryť predovšetkým výbory jednotlivých mestských častí, ktoré majú ku konkrétnym problémom konkrétnych ľudí predsa len relatívne najbližšie. Zaujímavé by bolo z tohto aspektu preto urobiť prieskum aj vo vzťahu vnímania práce výborov mestských častí ich obyvateľmi, ako aj zmapovať komunikačné kanály a ich efektívnosť.

2.3.2. PRIESKUM NÁZOROV A POTRIEB PODNIKATEĽOV

CIELE PRIESKUMU

Inovativnosť a investičná ochota podnikateľského prostredia sú kľúčovými faktormi ekonomického rozvoja. Tieto faktory, okrem globálnych makroekonomických ukazovateľov, či legislatívnych podmienok, do značnej miery závisia od spolupráce súkromného sektora s miestnou samosprávou a intenzity vzájomných vzťahov. Z tohto dôvodu je žiadúce poznanie názorov a potrieb miestnych podnikateľských subjektov a analýza situácie súkromného sektora. V rámci prieskumov a analýz, ktoré boli súčasťou procesu spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra, sa realizoval prieskum medzi podnikateľskými subjektmi pôsobiacimi na území mesta.

Organizačným partnerom prieskumu bol Mestský úrad v Nitre, ktorý navrhol reprezentatívnu vzorku podnikateľských subjektov a zabezpečil distribúciu a zber dotazníkov. Vzorku oslovených podnikateľov tvorili podniky rôznych veľkostných kategórií a rôzneho odvetvového zamerania. Mesto oslovilo 250 subjektov, z toho do stanoveného termínu odovzdalo vyplnené dotazníky 38 subjektov. Získané informácie boli vyhodnotené v októbri 2005. Výstupy prieskumu majú slúžiť ako dôležitý podklad k činnosti pracovnej skupiny pre spracovanie strategického plánu mesta, resp. sektorovej pracovnej skupiny orientovanej na problematiku rozvoja podnikania.

Cieľom prieskumu bolo získať užitočné a dôveryhodné informácie o názoroch a potrebách tých, ktorí investujú a vytvárajú pracovné príležitosti pre obyvateľov mesta. Nemenej významným dôvodom bolo upriamiť pozornosť podnikateľov na zahájenie procesu strategického plánovania v Nitre a zistiť ich ochotu spolupracovať na tomto procese, prípadne vo fáze realizácie strategického plánu.

METODIKA A ROZSAH PRIESKUMU

Pre prieskum podnikateľského prostredia bola zvolená technika dotazníkového prieskumu. Dotazník bol

štruktúrovaný do 5 základných častí. V časti I – Základné údaje boli zbierané informácie o veľkosti podniku (podľa počtu zamestnancov), predmete podnikania, hospodárskych výsledkoch, informácie o sídle a dobe pôsobenia v meste. Časť II – Vývojové trendy a podnikateľské zámery sa sústreďuje na zistenie budúceho vývoja zamestnanosti a rozvojových zámerov podnikateľov do budúcnosti. V časti III – Zamestnanci a trh práce sa zisťovala štruktúra zamestnancov podnikov podľa vzdelania, podniky ďalej hodnotili kvalitu pracovnej sily a vyjadrovali sa k hlavným problémom na lokálnom trhu práce. V časti IV – Podnikateľské prostredie sú predmetom skúmania pozitívne a negatívne faktory ovplyvňujúce podnikateľské aktivity. Súčasne sa hľadajú kritické oblasti, ktorými by sa Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra mal prioritne zaoberať. Časť V – Verejná správa skúma názory podnikateľov na činnosť samosprávy a miestnych úradov, celkový postoj k mestu Nitra ako miestu svojho podnikania, ich hodnotenie komunálnych služieb, informovanosti o zámeroch a aktivitách mesta a preferencie rôznych typov stimulov rozvoja podnikania poskytovaných zo strany mesta.

Dotazník obsahoval celkovo 23 otázok. Na väčšinu z nich bolo možné odpovedať výberom jednej alebo viacerých možností spomedzi predvolených odpovedí alebo hodnotením predvolených možností na základe kvantitatívnej škály. V rámci dotazníka bol vymedzený priestor aj na vlastné odpovede respondentov (v prípade ak súbor poskytovaných odpovedí nebol dostatočne vyčerpávajúci) a priestor pre ďalšie pripomienky a návrhy.

Pri návrhu obsahovej a technickej stránky prieskumu, ako aj spôsobu vyhodnotenia a interpretácie dát, boli použité postupy a metodika navrhnuté Projektovým tímom Ecocity.

Výsledky prieskumu sú vyhodnotené v nasledujúcich kapitolách tohto dokumentu. V záujme rešpektovania požiadavky na zachovanie obchodného tajomstva a dôverných informácií ide o zovšeobecňujúce zhrnutie bez menovania názorov konkrétnych podnikov.

ŠTRUKTÚRA ZÚČASTNENÝCH PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV A ZÁKLADNÉ UKAZOVATELE

POČET ZAMESTNANCOV

Respondenti mali označiť 1 zo 4 možností definujúcich numerické rozpätie.

	Počet odpovedí	Percento
bez zamestnancov	1	2
do 10 zamestnancov	6	16
10 – 50 zamestnancov	14	37
50 – 200 zamestnancov	17	45
200 – 500 zamestnancov	0	0
nad 500 zamestnancov	0	0

Z hľadiska počtu zamestnancov sa prieskumu zúčastnili najmä malé a stredné podniky. Z navrátených dotazníkov mali malé podniky do 50 zamestnancov 55%-ný podiel, stredne veľké podniky do 200 zamestnancov predstavovali 45% respondentov.

PREDMET PODNIKANIA – Hlavná činnosť

Respondenti mali označiť 1 zo 7 predvolených možností, reprezentujúcich základné sektory podnikania,

	Počet odpovedí	Percento
priemyselná výroba	9	24
stavebníctvo a priemysel stavebných hmôt	8	21
doprava a spoje	1	2
energetika	0	0
obchod	4	11
cestovný ruch (vrátane reštauračných a ubytovacích služieb)	3	8
ostatné služby	13	34

podľa hlavnej činnosti uvedenej v predmete podnikania, s možnosťou bližšej špecifikácie.

Hospodárska základňa v meste, ak usudzujeme podľa spoločností, ktoré sa zúčastnili prieskumu, sa vyznačuje dostatočnou mierou diverzifikácie. Škála zapojených podnikateľských subjektov z hľadiska povahy podnikania bola značne široká. Zastúpené boli spoločnosti podnikajúce v oblasti priemyslu (24%), stavebníctva (21%), obchodu (11%) i služieb viazaných na cestovný ruch (8%), pričom najväčší podiel (34%) tvorili ostatné služby orientované hlavne na podnikateľský sektor (personálne poradenstvo, opravárenské služby, priemyselná automatizácia, geodetický servis atď.). Tento druh služieb predstavuje progresívne činnosti, podporujúce prechod ku znalostnej ekonomike a z hľadiska budúceho rozvoja má výrazný rastový potenciál. Existujúca infraštruktúra podnikateľských služieb je na druhej strane pozitívne pôsobiacim lokalizačným faktorom pre etablovanie nových výrobných prevádzok v meste.

KDE JE LOKALIZOVANÉ HLAVNÉ SÍDLO VAŠEJ SPOLOČNOSTI?

Respondenti mali označiť 1 z 3 predvolených možností.

	Počet odpovedí	Percento
v meste Nitra	35	92
inde v rámci SR	0	0
v zahraničí	3	8

Takmer všetky spoločnosti, ktoré sa do prieskumu zapojili, sú domáce - majú svoje hlavné sídlo v meste Nitra (92%), ostatné mali hlavné sídlo v zahraničí.

OBDOBIE PÔSOBNIA VAŠEJ SPOLOČNOSTI V NITRE

Respondenti mali označiť 1 zo 4 možností definujúcich časové rozpätie.

Väčšinu participujúcich na prieskume (55%) predstavovali tradičné, dlhodobo etablované podniky, s dobou pôsobenia v meste viac ako 10 rokov. Zastúpené

však boli aj novovzniknuté firmy, resp. firmy, ktoré zahájili svoju činnosť v meste Nitra len prednedávnom – 1 až 3 roky podnikalo 19% firiem. Ostatné firmy podnikajú v meste v strednodobom časovom horizonte 3 až 10 rokov (26%).

	Počet odpovedí	Percento
menej ako 1 rok	0	0
1 – 3 roky	7	19
3 – 10 rokov	10	26
viac ako 10 rokov	21	55

PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA VO VAŠOM PODNIKU

Respondenti mali označiť 1 zo 4 možností definujúcich numerické rozpätie.

	Počet odpovedí	Percento
menej ako 10 tisíc Sk	3	8
10 – 15 tisíc Sk	23	61
15 – 20 tisíc Sk	11	29
viac ako 20 tisíc Sk	1	2

Vzhľadom ku skutočnosti, že prieskumu sa zúčastnili najmä výrobné podniky a spoločnosti pôsobiace v progresívnych odvetviach služieb, kde sú v priemere za SR nominálne mzdy nadpriemerné, vo väčšine podnikov sa mzda pohybovala v rámci podpriemerných mzdových pásiem – v 69% podnikov bola priemerná mesačná mzda nižšia ako 15 tisíc Sk, pričom priemerná mzda v SR dosahovala v čase realizácie prieskumu 16200 Sk. Túto situáciu možno čiastočne vysvetliť faktorom regionálnych disparít, ktoré sa premietajú aj do výšky priemerných miezd. Najvyššie mzdy sú v Bratislavskom kraji, v žiadnom inom kraji nedosahujú úroveň priemernej mzdy v SR. Pokiaľ ide o podniky zapojené v tomto prieskume, vyššie mzdy boli v priemyselných podnikoch, nižšie v tradičných službách – to však neplatí pre služby orientované na

podnikovú sféru, kde boli priemerné mzdy naopak nadpriemerné. Nezistili sa ani výraznejšie rozdiely medzi mzdami v podnikoch, ktoré zamestnávali prevažne vysokoškolsky vzdelanú pracovnú silu a podnikmi zamestnávajúcimi pracovníkov so stredoškolským vzdelaním.

VÝVOJOVÉ TRENDY A ROZVOJOVÉ ZÁMERY V PODNIKATEĽSKOM SEKTORE

KOLKO MÁ VAŠA SPOLOČNOSŤ ZAMESTNANCOV V POROVNANÍ SO STAVOM Z MINULÉHO ROKA?

Respondenti mali označiť 1 z 3 základných porovnávacích operátorov (viac, rovnako, menej).

	Počet odpovedí	Percento
viac	14	37
rovnako	17	45
menej	7	18

Stabilitu podnikateľského sektora v meste a naštartovanie trendu oživenia lokálneho trhu práce dokazuje trend vývoja zamestnanosti. Na otázku „Koľko má vaša spoločnosť zamestnancov v porovnaní so stavom z minulého roka?“, len 18% respondentov konštatovalo medziročné zníženie počtu zamestnancov, v ostatných prípadoch sa počet zamestnancov zvýšil (37%) alebo ostal nezmenený (45%).

AKÚ ZMENU V POČTE ZAMESTNANCOV OČAKÁVATE V KRÁTKODOBOM HORIZONTE 1 – 2 ROKOV?

Respondenti mali označiť 1 z 5 predvolených odpovedí na škále „významný nárast“ až po „významný pokles“.

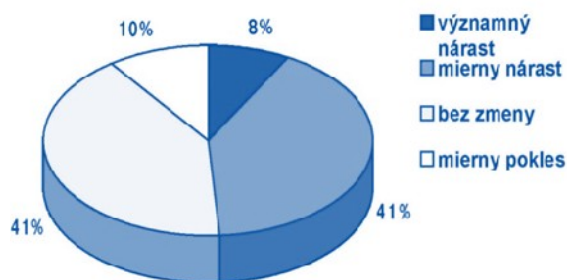
Z výsledkov prieskumu vyplýva, že pozitívne vyhliadky vývoja zamestnanosti v meste budú pokračovať aj v blízkej budúcnosti, prípadne sa tento trend ešte

zdynamicizuje. Na otázku „Akú zmenu v počte zamestnancov očakávate v krátkodobom horizonte 1 – 2 rokov?“ až 49% respondentov odpovedalo, že očaká-

vajú nárast počtu zamestnancov, z toho významný nárast očakáva 8%. Mierny pokles počtu zamestnancov plánuje len 10% podnikov a pozitívnu správou je, že žiadny z oslovených podnikov neočakáva významný pokles počtu zamestnancov.

	Počet odpovedí	Percento
významný nárast (o viac ako 25 %)	3	8
mierny nárast	15	41
bez zmeny	15	41
mierny pokles	4	10
významný pokles (o viac ako 25 %)	0	0

Nárast počtu zamestnancov plánujú v rovnakej miere podniky s priemernou mzdou v pásme 10-15 tisíc Sk, ako aj podniky spadajúce do vyššieho mzdového pásma (15-20 tis. Sk). Významnejší nárast plánujú najmä podniky zaoberajúce sa priemyselnou výrobou, v tomto segmente sú však aj podniky zvažujúce znížovanie počtu zamestnancov (napr. v prípade textilnej výroby). Najväčšie vyhliadky rastu očakávajú podniky pôsobiace v stavebníctve, čo súvisí s celkovou konjunktúrou stavebnej produkcie v SR v období posledných 3-5 rokov.

GRAF 44 OČAKÁVANIA VÝVOJA POČTU ZAMESTNANCOV

DO SIAHLA VAŠA SPOLOČNOSŤ V MINULOM ROKU KLADNÝ HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK?

Respondenti mali označiť 1 z 2 binárnych odpovedí.

	Počet odpovedí	Percento
áno	33	89
nie	4	11

Z oslovených subjektov dosiahli kladný hospodársky výsledok v minulom roku takmer všetky (89%). Zo 4 podnikov, ktoré nedosiahli kladný hospodársky výsledok, však až 3 plánujú v budúcom roku mierny nárast počtu zamestnancov a čo je prekvapujúce, v 2 z týchto podnikov je priemerná mzda v pásme nadpriemeru – 15-20 tis. Sk. Z toho možno usudzovať, že tieto podniky sú životaschopné a ich hospodársky výsledok v minulom roku bol záporný vplyvom náhodného krátkodobého výkyvu alebo zadlženia v dôsledku investícií do rozširovania výroby.

DO BUDÚCNOSTI PLÁNUJETE:

Respondenti mali možnosť výberu z 8 predvolených odpovedí, pričom mohli označiť viac odpovedí súčasne.

Väčšina podnikov plánuje do budúcnosti rozšírenie výroby a služieb v rámci doterajších činností a modernizáciu / rekonštrukciu jestvujúcich objektov alebo zariadení. Tieto 2 možnosti predstavovali 54% všetkých odpovedí z celkovo 8 predvolených možností, oproti tomu žiadny z podnikateľov neplánuje útlm činnosti. Kúpu alebo výstavbu nových objektov (14% odpovedí), rovnako ako kúpu nových pozemkov (9% odpovedí) plánujú predovšetkým firmy orientované na priemyselnú výrobu. O expanzii v zmysle rozšírenia pôsobnosti do ďalších miest uvažuje 11 % podnikov, ale len 3 spoločnosti uvažujú o premiestnení prevádzky mimo mesta Nitra – t.j. zrušení prevádzky v meste (menej ako 5% odpovedí).

TRH PRÁCE V NITRE A KVALITA PRACOVNEJ SILY

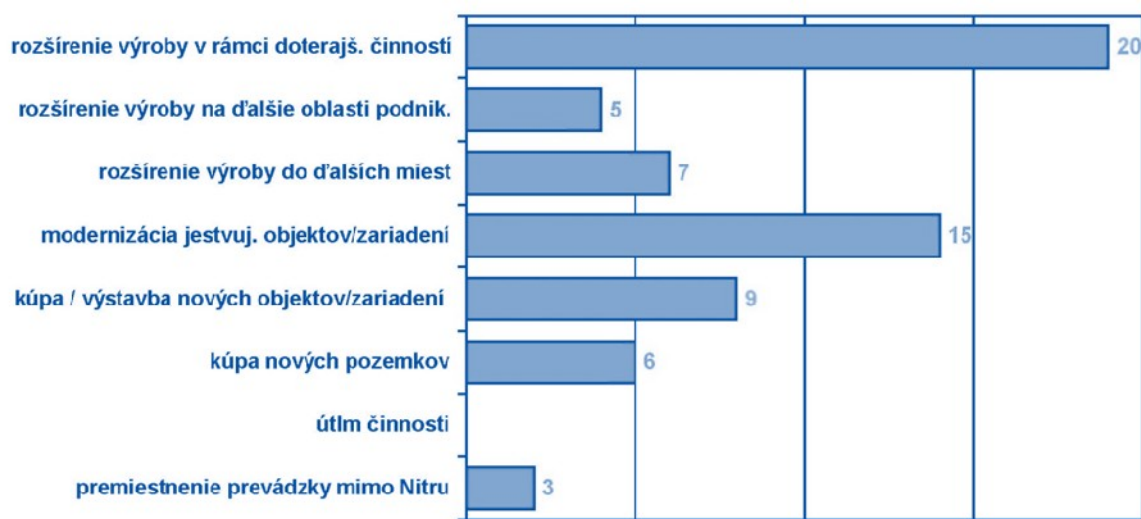
	Počet od-povedí	Poradie
rozšírenie výroby / služieb v rámci doterajších činností	20	1.
rozšírenie výroby / služieb na ďalšie oblasti podnikania	5	6.
rozšírenie pôsobnosti do ďalších miest mimo Nitry	7	4.
modernizovať / rekonštruovať existujúce objekty a zariadenia	15	2.
kúpu alebo výstavbu nových objektov / zariadení	9	3.
kúpu nových pozemkov	6	5.
útlm činnosti	0	–
premiestnenie prevádzky mimo mesta Nitra	3	7.

VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA ZAMESTNANCOV VAŠEJ SPOLOČNOSTI:

Respondenti mali uviesť približný percentuálny podiel zamestnancov podľa jednotlivých stupňov vzdelania.

	Skóre	Priemerné percento
vysokoškolské vzdelanie	729	20
úplné stredoškolské vzdelanie s maturitou alebo vyššie odborné	1323	36
učňovské vzdelanie	1258	34
základné vzdelanie a bez vzdelania	354	10

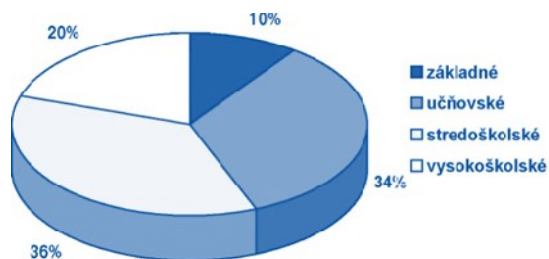
Vzdelanostná štruktúra zamestnancov podnikov, ktoré sa zúčastnili prieskumu, relatívne presne kopíruje celkové zastúpenie jednotlivých stupňov vzdelania v pracovnom procese. Väčšina pracovnej sily má

GRAF 45 PLÁNOVANÉ ROZVOJOVÉ ZÁMERY PODNIKOV

stredoškolské vzdelanie (s maturitou alebo vyššie

odborné – 36%, učňovské – 34%). Mierne nadpriemerne sú zastúpení zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním, ktorí predstavujú až 20% zamestnancov. Nízke šance na trhu práce majú ľudia s nižším ako stredoškolským vzdelaním, najmä so základným vzdelaním a bez vzdelania, ktorí predstavovali 10% pracovnej sily v podnikoch zapojených do tohto prieskumu.

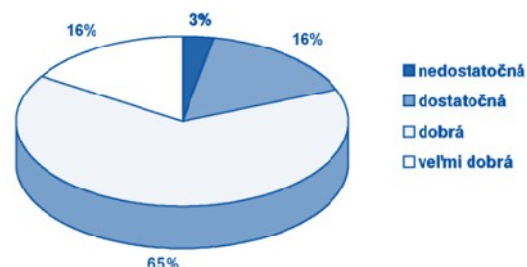
GRAF 46 VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA ZAMESTNANCOV

AKO HODNOTÍTE KVALITU PRACOVNEJ SILY?

Respondenti mali označiť 1 zo 4 predvolených odpovedí hodnotiacich kvalitu pracovnej sily na škále „veľmi vysoká“ až po „nedostatočná“.

	Počet odpovedí	Percento
veľmi vysoká	6	16
dobrá	24	65
dostatočná	6	16
nedostatočná	1	3

Z prieskumu vyplynulo, že podnikatelia hodnotia kvalitu pracovnej sily v meste pozitívne. Podľa 65% respondentov je kvalita pracovnej sily dobrá, 16% ju hodnotí ako veľmi dobrú, ďalších 16% ako dostatočnú. Len v 1 prípade bola kvalita pracovnej sily hodnotená ako nedostatočná.

GRAF 47 VNÍMANIE KVALITY PRACOVNEJ SILY

KTORÉ PROBLÉMY NA TRHU PRÁCE V NITRE SÚ Z HĽADISKA VAŠEJ SPOLOČNOSTI NAJZÁVAŽNEJŠIE?

Respondenti mali možnosť výberu zo 7 predvolených odpovedí, pričom mohli označiť viac odpovedí súčasne.

	Počet odpovedí	Poradie
nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily v danom odvetví	20	1.
nízka flexibilita pracovníkov	9	2.
nízka pracovná morálka zamestnancov	9	2.
nevhodná štruktúra vzdelania absolventov	4	5.
vysoká cena práce	8	4.
vysoká fluktuácia pracovníkov	4	5.
legislatívne reštrikcie trhu práce	4	5.

GRAF 48 PROBLÉMY NA MIESTNOM TRHU PRÁCE

Pozitívne hodnotenie pracovnej sily miestnymi podnikateľmi sa odzrkadlilo aj na hodnotení problémov na miestnom trhu práce. Ako najzávažnejší problém bol so značným náskokom pred ostatnými identifikovaný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily v danom odvetví (až 35%). Až za ním nasledovali aspekty súvisiace s negatívnym prístupom pracovnej sily k práci – nízka flexibilita a nízka pracovná morálka zamestnancov (po 9 odpovedí). Prekvapujúce je, že napriek konštatovanému nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily, podnikatelia zatiaľ nepovažujú za natoľko závažné problémy fluktuácie pracovníkov a nevhodnej štruktúry vzdelania (po 4 odpovede).

POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

DO AKEJ MIERY POZITÍVNE OVPLYVŇUJÚ ČINNOSŤ VAŠEJ SPOLOČNOSTI NASLEDUJÚCE FAKTORY?

Respondenti mali ohodnotiť všetkých 10 položiek, reprezentujúcich faktory pozitívne ovplyvňujúce činnosť firmy, priradením bodovej hodnoty na škále od 1 do 4, na ktorej 1 = najmenej významné, 4 = najvýznamnejšie.

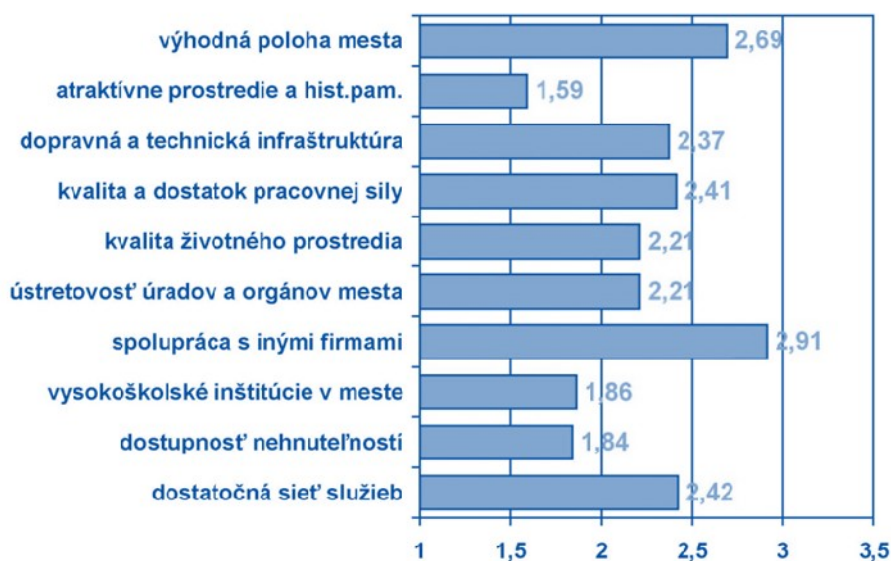
	Skóre	Počet odpovedí	Priemerné hodnotenie	Poradie
výhodná poloha mesta	97	36	2,69	2.
atraktívne prostredie a historické pamiatky	54	34	1,59	9.
dopravná a technická infraštruktúra	83	35	2,37	5.
kvalita a dostatok pracovnej sily	82	34	2,41	4.
kvalita životného prostredia	75	34	2,21	6.
ústretoivosť úradov a orgánov mesta	75	34	2,21	6.
spolupráca s inými firmami	99	34	2,91	1.
vysokoškolské inštitúcie v meste	67	36	1,86	7.
dostupnosť nehnuteľností	59	32	1,84	8.
dostatočná sieť služieb	80	33	2,42	3.

Skóre	Počet odpo-vedí	Prie- merné hodno- tenie	Pora- die

DO AKEJ MIERY NEGATÍVNE OVPLYVŇUJÚ ČINNOSŤ VAŠEJ SPOLOČNOSTI NASLEDUJÚCE FAKTORY?

Skóre	Počet odpo-vedí	Prie- merné hodno- tenie	Pora- die

Ako potenciálne faktory pozitívne ovplyvňujúce podnikateľskú činnosť boli do prieskumu zaradené inter-

GRAF 49 FAKTORY POZITÍVNE OVPLYVŇUJÚCE PODNIKANIE

né aj externé faktory. Z prieskumu nevyplývala jednoznačná dominancia jedného alebo dvoch faktorov – faktory od 2. do 6. poradového miesta majú minimálny rozptyl priemerného bodového hodnotenia – od 2,69 po 2,21. Respondenti považujú za najvýraznejší pozitívny faktor spoluprácu s inými firmami, k čomu prispievajú vznikajúce medziodevťové a vnútrodevťové prepojenia, a výhodnú polohu mesta. Na ďalších miestach nasleduje dostatočná sieť služieb a kvalita a dostatok pracovnej sily, ktoré vyplynuli aj z ďalších častí prieskumu (hodnotenie trhu práce, konštatovanie rozvoja segmentu služieb orientovaných na podnikateľov).

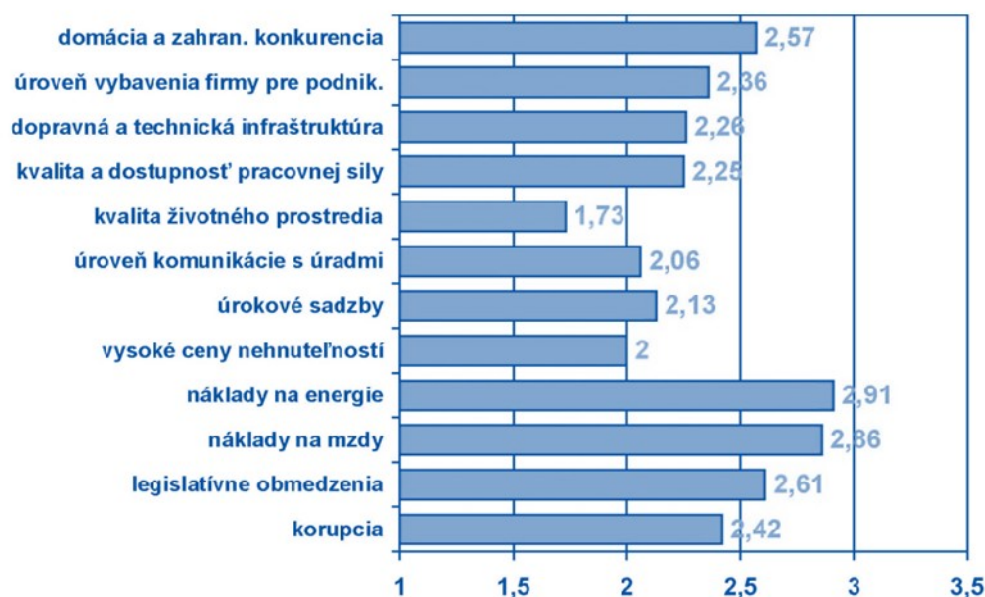
Graf 6 – Faktory pozitívne ovplyvňujúce podnikanie

domáca alebo zahraničná konkurencia	90	35	2,57	4.
úroveň vybavenia firmy pre podnikanie	78	33	2,36	6.
dopravná a technická infraštruktúra	77	34	2,26	7.
kvalita a dostupnosť pracovnej sily	81	36	2,25	8.
kvalita životného prostredia	57	33	1,73	12.

	Skóre	Počet odpovedí	Priemerné hodnotenie	Poradie
úroveň komunikácie a spolupráce s úradmi a orgánmi mesta	70	34	2,06	10.
úrokové sadzby	68	32	2,13	9.
vysoké ceny nehnuteľností	64	32	2,00	11.
náklady na energiu	99	34	2,91	1.
náklady na mzdy	100	35	2,86	2.
legislatívne obmedzenia	86	33	2,61	3.

prvých 4 miestach ako hlavné limity podnikania. Tieto faktory nie je možné výraznejšie ovplyvniť nástrojmi dostupnými na lokálnej úrovni. Za najvýraznejšie pôsobiace faktory negatívne ovplyvňujúce podnikateľskú činnosť boli respondentmi považované náklady na energie, mzdy, legislatívne obmedzenia, ako aj domáca a zahraničná konkurencia (1. – 4. poradie). Medzi faktory, ktoré môžu byť pôsobiť ako pozitívne i negatívne, boli zaradené kvalita životného prostredia, dopravná a technická infraštruktúra, kvalita pracovnej sily, prístup úradov a orgánov mesta. Kvalita životného prostredia, rovnako ako prístup úradov a orgánov mesta boli v rámci pozitívnych faktorov hodnotené ako priemerne významné faktory (6. poradie), v rámci negatívnych faktorov ako najmenej významné faktory (11. a 12. poradie). Dopravná a technická infraštruktúra dosahujú v oboch hodnoteniach (ako pozitívny/negatívny faktor) priemer-

GRAF 50 FAKTORY NEGATÍVNE OVPLYVŇUJÚCE PODNIKANIE

korupcia	80	33	2,42	5.
----------	----	----	------	----

Ako potenciálne faktory negatívne ovplyvňujúce podnikateľskú činnosť, rovnako ako v predchádzajúcej otázke, boli do prieskumu zaradené interné aj externé faktory. Práve externé faktory dominovali na

né hodnoty, avšak v rámci nasledujúcej otázky boli identifikované ako hlavné kritické oblasti.

KRITICKÉ OBLASTI NA PRIORITNÉ RIEŠENIE

KTORÝMI KRITICKÝMI OBLASŤAMI BY SA PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MAL PRIORITNE ZAOBERAŤ?

Respondenti mali možnosť výberu z 10 predvolených odpovedí, týkajúcich sa kritických oblastí, pričom mohli označiť viac odpovedí súčasne (3-4).

	Skóre	Poradie
cestovný ruch	14	4.
doprava v meste	27	1.
modernizácia technickej infraštruktúry	16	2.
malé a stredné podnikanie	15	3.
imidž a propagácia mesta	8	5.
kultúra a spoločenský život	4	8.
kvalita života	5	7.
bezpečnostná situácia	4	8.
ľudské zdroje	15	3.
bývanie	6	6.

Ako hlavné oblasti, chápané v zmysle sektorov, resp. okruhov vzájomne súvisiacich problémov, ktorými by sa Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra mal prioritne zaoberať, bolo identifikovaných 5 oblastí, ktoré spolu predstavujú až 76% celkového počtu odpovedí. Kritické oblasti sú oblasťami najväčšej koncentrácie problémov a súčasne sú vnímané ako oblasti s potenciálom rozvoja. Z 10 predvolených možností najvyšší počet odpovedí získala potenciálna kritická oblasť „doprava v meste“, za ňou „modernizácia technickej infraštruktúry“, „malé a stredné podnikanie“, „ľudské zdroje“ a „cestovný ruch“.

Je potrebné zdôrazniť, že tieto kritické oblasti reprezentujú názory len jednej cieľovej skupiny (podnikateľov), pre ktorých sú ako kritické vnímané špecifické problémy. Z hľadiska podnikateľov je prirodzene dôležitejšie zaoberať sa dopravou, infraštruktúrou a ľudskými zdrojmi ako napríklad oblasťou kultúry a spoločenského života, ktorú podnikatelia určili až ako 8. v poradí dôležitosti.

SLUŽBY MIESTNEJ SPRÁVY A VZŤAH K MESTU

JE PODĽA VÁS MESTO NITRA DOBRÝM MIESTOM PRE PODNIKANIE?

Respondenti mali označiť 1 z 3 predvolených odpo-

GRAF 51 KRITICKÉ OBLASTI NA PRIORITNÉ RIEŠENIE

vedí na čiastočnej škále od „určite áno“ až po „skôr nie“.

	Počet odpovedí	Percento
určite áno	16	43
s istými výhradami áno	16	43
skôr nie	5	14

AKÝ JE VÁŠ OSOBNÝ NÁZOR NA PRÁCU MESTSKÉHO ÚRADU A SAMOSPRÁVY V NITRE?

Respondenti mali označiť 1 zo 4 predvolených odpovedí, týkajúcich sa práce Mestského úradu a samosprávy v Nitre, na škále od „je veľmi dobrá“ až po „je podpriemerná“.

	Počet odpovedí	Percento
je veľmi dobrá	2	6
je dobrá	12	33
je priemerná	19	53
je podpriemerná	3	8

Podnikatelia zapojení do prieskumu hodnotia prácu Mestského úradu a miestnej samosprávy v zásade pozitívne, avšak s dominantným podielom neutrálnych odpovedí (priemerné hodnotenie udelilo 53% respondentov). Práca Mestského úradu a samosprávy je dobrá podľa 33% respondentov, ako veľmi dobrú ju však hodnotí len 6%. Podľa zvyšných 8% je podpriemerná.

AKÉ MÁTE SKÚSENOSTI S ĎALŠÍMI MIESTNYMI ÚRADMI (OKRESNÝ ÚRAD, KRAJSKÝ ÚRAD, ÚRAD PRÁCE A I.) A ORGANIZÁCIAMI V MESTE NITRA?

Respondenti mali vlastnými slovami opísať vlastné postrehy, názory a skúsenosti s úradmi, s ktorými prichádzajú v rámci podnikania do kontaktu.

Podnikatelia boli požiadaní, aby odpovedali na otázku, či je podľa nich Nitra dobrým miestom na podnikanie. Výsledky prieskumu naznačili, že celkové vnímanie mesta Nitra z hľadiska vhodnosti na podnikanie v kontexte regionálnej a medzinárodnej konkurencie je priaznivé. Len 14% podnikateľov sa domnieva, že Nitra nie je dobrým miestom na podnikanie, ostatní sa priklonili k pozitívnemu hodnoteniu, z toho 43% s výhradami.

Podnikatelia vo všeobecnosti hodnotili činnosť miestnych úradov a organizácií, s ktorými v rámci svojho podnikania prichádzajú do kontaktu, pomerne neutrálne – väčšina konštatovala, že s úradmi nemá zlé skúsenosti. Viacerí podnikatelia však uviedli, že im v kontakte s úradmi chýba väčší záujem úradníkov o riešenie problémov a individuálny prístup. Konkrétne výhrady boli v 2 prípadoch adresované Úradu práce.

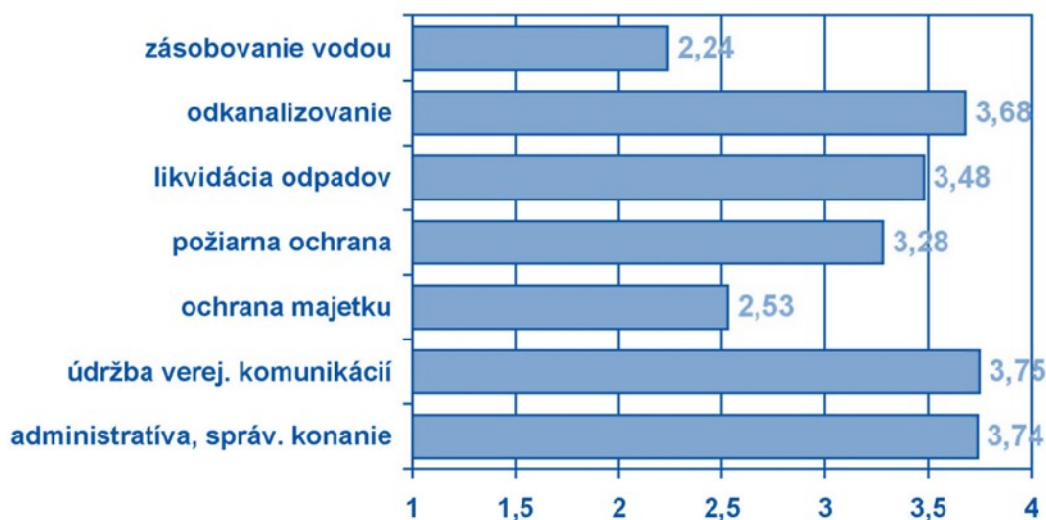
AKO HODNOTÍTE NASLEDUJÚCE VEREJNÉ SLUŽBY POSKYTOVANÉ VAŠEJ SPOLOČNOSTI?

Respondenti mali ohodnotiť všetkých 7 položiek, reprezentujúcich jednotlivé verejné služby, priradením bodovej hodnoty na škále od 1 do 4, na ktorej 1 = najlepšie, 4 = najhoršie.

	Skóre	Počet odpovedí	Priemerné hodnotenie	Poradie
zásobovanie vodou	53	33	1,61	2.
odkanalizovanie	56	29	1,93	4.
likvidácia odpadov	61	35	1,74	3.
požiarna ochrana	44	30	1,47	1.
ochrana majetku	59	30	1,97	5.
údržba verejných komunikácií a priestranstiev	97	35	2,77	7.
administratíva, správne konanie	63	30	2,1	6.

Verejné služby poskytované podnikateľom zo strany mesta a jeho príspevkových organizácií podnikatelia hodnotia pomerne pozitívne, s výnimkou údržby verejných komunikácií a priestranstiev (priemerné hodnotenie 2,77). Ako najlepšie sú vnímané zásobovanie vodou a požiarne ochrana (priemerné hodnotenie 1,47, resp. 1,61), keďže vo všetkých častiach mesta je vybudovaný verejný vodovod a skúsenosti s protipožiarnym zásahom sú menej pravdepodobné.

AKO HODNOTÍTE AKTIVITY MIESTNEJ SAMOSPRÁVY V NASLEDUJÚCICH OBLASTIACH Z HĽADISKA VÁŠHO PODNIKANIA?

GRAF 52 HODNOTENIE VREJNÝCH SLUŽIEB

Respondenti mali ohodnotiť všetky 3 položky, reprezentujúce základné segmenty mestskej politiky vo vzťahu k podnikateľom, priradením bodovej hodnoty na škále od 1 do 4, na ktorej 1 = najlepšie, 4 = najhoršie.

	Skóre	Počet odpovedí	Priemerné hodnotenie	Poradie
pozemková politika (ponuka pozemkov na podnikanie)	68	31	2,19	1.

finančná a daňová politika (dane z nehnuteľností, poplatky)	90	32	2,81	2.
Komunikačná politika	98	32;	3,06	3.

Základné segmenty politiky mesta vo vzťahu k podnikateľom tvorí pozemková politika, finančná a daňová politika a komunikačná politika. V porovnaní s verejnými službami, kde väčšina položiek získala priemerné hodnotenie do 2,0, všetky segmenty politiky mesta získali omnoho nepriaznivejšie priemerné hodnotenie. Z nich bola najhoršie hodnotená komunikačná

politika – t.j. informovanie mesta o rozvojových zámeroch a pod. (priemerné hodnotenie 3,06). Najlepšie bola hodnotená pozemková politika – t.j. ponuka pozemkov na podnikanie, s priemerným hodnotením 2,19. Finančná a daňová politika mesta získala priemerné hodnotenie 2,81.

BOLA BY VAŠA SPOLOČNOSŤ OCHOTNÁ ZAPOJIŤ SA DO AKCIÍ ORGANIZOVANÝCH ZO STRANY MESTA NA PODPORU PODNIKATEĽSKÝCH AKTIVÍT?

Respondenti mali označiť 1 z 3 odpovedí pozostávajúcich z 2 binárnych odpovedí a 1 doplnkovej odpovede.

	Počet odpovedí	Percento
áno	6	16
podľa okolností	26	68
nie	6	16

Ak by podnikatelia mali možnosť zapojiť sa do akcií organizovaných zo strany mesta zameraných na podporu podnikateľských aktivít, väčšina respondentov by svoju účasť zvažila podľa aktuálnych okolností (68%). Záujem o takéto akcie nemá len 16% podnikateľov.

NÁSTROJE PODPORY PODNIKANIA

AKÉ AKTIVITY A STIMULY BY MALA ZAHŔŇAŤ PODPORA PODNIKANIA V NITRE?

Respondenti mali možnosť výberu z 13 predvolených odpovedí, týkajúcich sa nástrojov podpory podnikania, pričom mohli označiť viac odpovedí súčasne (3-5).

	Skóre	Poradie
spoločná propagácia podnikov a mesta	13	4.
pomoc pri nadväzovaní a sprostredkovaní obchodných kontaktov	10	5.
poriadanie odborných akcií (konferencií, vzdelávacích kurzov) pre podnikateľské subjekty	8	6.
zriaďovanie inkubátorov pre začínajúcich podnikateľov	4	9.
zlepšovanie dopravnej infraštruktúry	21	1.
budovanie a skvalitňovanie inžinierskych sietí	17	2.

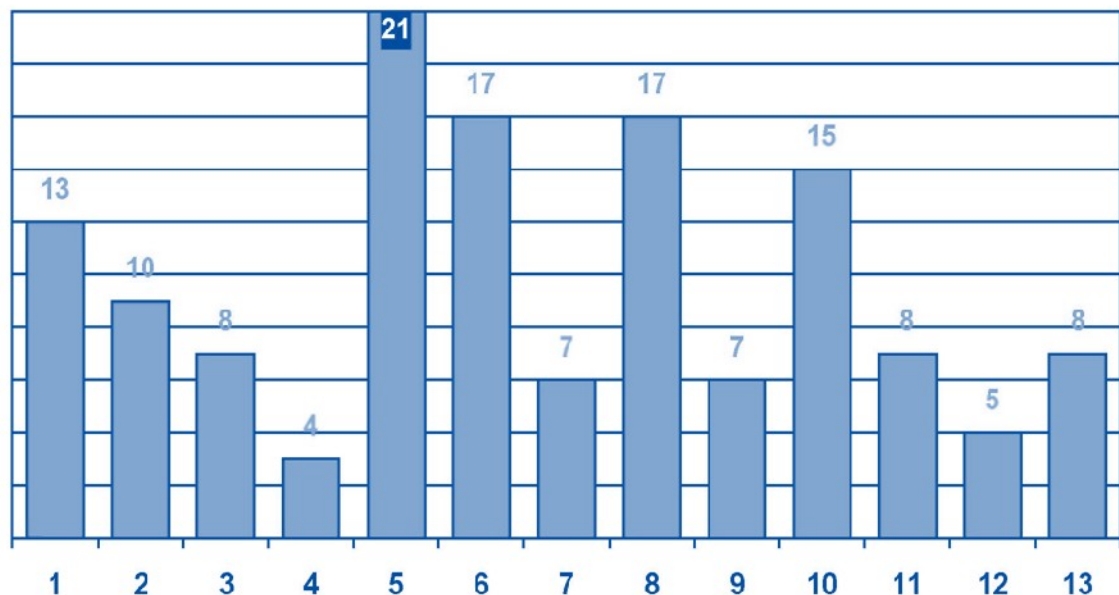
	Skóre	Poradie
právne poradenstvo, asistencia pri jednaní s úradmi	7	7.
informovanie o rozvojových zámeroch mesta	17	2.
poskytovanie finančnej podpory podnikateľom	7	7.
poskytovanie daňových úľav, úľav na poplatkoch	15	3.
zvýhodnenie pri prenájme a predaji nehnuteľností	8	6.
majetková alebo kapitálová účasť mesta na podnikateľských aktivitách	5	8.
poskytovanie záruk na úvery	8	6.

Aktívna politika mesta vo vzťahu k podnikateľom by mala využívať okrem regulačných nástrojov aj nástroje stimulácie. V súlade s identifikovaním dopravy ako prioritnej kritickej oblasti, podniky by zo strany mesta uvítali opatrenia na zlepšenie dopravnej infraštruktúry, a tiež budovanie a skvalitňovanie inžinierskych sietí (1. a 2. poradie). Uvedené nástroje spadajú do kategórie investičných nástrojov. Značný záujem je aj o podporné nástroje zo skupiny komunikačných nástrojov, akými je informovanie o rozvojových zámeroch mesta a spoločná propagácia podnikov a mesta (2. a 4. poradie). Zo skupiny finančných nástrojov a stimulov je záujem najmä

o poskytovanie daňových úľav a úľav na poplatkoch. Nižšie preferencie získali špecifické finančné nástroje ako zvýhodnenie pri prenájme a predaji nehnuteľností, poskytovanie záruk za úvery, ktoré prichádzajú do úvahy len pri istých druhoch podnikania (tým možno vysvetliť ich nižšiu podporu). Najmenej respondentov vyjadrilo záujem o zriaďovanie podnikateľských inkubátorov, vzhľadom k tomu, že ide u nás o relatívne málo známu formu podpory podnikania,

ktorá je navyše orientovaná na vznik nových firiem, nie na podporu existujúcich.

covných miest sa ešte zdynamizuje, ako naznačujú zámery podnikov v tejto oblasti.

GRAF 53 ZÁUJEM O AKTIVITY A STIMULY NA PODPORU PODNIKANIA

1 SPOLOČNÁ PROPAGÁCIA PODNIKOV A MESTA, **2** POMOC PRI NADVÄZOVANÍ A SPROSTREDKOVANÍ OBCHODNÝCH KONTAKTOV, **3** PORIADANIE ODBORNÝCH AKCIÍ PRE PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY, **4** ZRIAĐOVANIE INKUBÁTOROV PRE ZAČÍNAJÚCICH PODNIKATEĽOV, **5** ZLEPŠOVANIE DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY, **6** BUDOVANIE A SKVALITŇOVANIE INŽINIERSKÝCH SIETÍ, **7** PRÁVNE PORADENSTVO, ASISTENCIA PRI JEDNANÍ S ÚRADMI, **8** INFORMOVANIE O ROZVOJOVÝCH ZÁMEROCH MESTA. **9** POSKYTOVANIE FINANČNEJ PODPORY PODNIKATEĽOM, **10** POSKYTOVANIE DAŇOVÝCH ÚĽAV, ÚĽAV NA POPLATKOV, **11** ZVÝHODNENIE PRI PRENÁJME A PREDAJI NEHNUTEĽNOSTÍ, **12** MAJETKOVÁ NEBO KAPITÁLOVÁ ÚČASŤ MESTA NA PODNIKATEĽSKÝCH AKTIVITÁCH, **13** POSKYTOVANIE ZÁRUK NA ÚVERY

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Z výsledkov prieskumu názorov a potrieb podnikateľov pôsobiacich v meste Nitra vyplynuli tieto skutočnosti:

1. Ekonomická základňa mesta je dostatočne diverzifikovaná, nestojí na jednom alebo malom počte veľkých podnikov, ale prevládajú malé a stredne veľké podniky, ktoré sú flexibilnejšie, schopné rýchlejšie reagovať na zmeny východiskových podmienok a trhov a vo všeobecnosti sa vyznačujú vyšším potenciálom rastu. Proces reštrukturalizácie podnikovej sféry a transformácie pôvodných podnikov je ukončený a podnikateľská štruktúra v meste je relatívne stabilizovaná. To prináša pozitívne vyhliadky vývoja zamestnanosti v meste v blízkej budúcnosti, pričom možno predpokladať, že trend vzniku nových pra-

2. V meste sa sformoval vitálny súkromný sektor s rozširujúcim sa segmentom služieb využívaných podnikateľmi, ktorý podporuje vznik medzipodnikových väzieb s perspektívami postupného rozširovania a prípadne i vzniku kooperačných clustrov. Existencia takýchto služieb orientovaných na podnikový sektor môže pôsobiť ako konkurenčná výhoda a lokalizačný faktor pre etablovanie nových výrobných prevádzok v meste.

3. Miestny trh práce si zatiaľ udržiava nižšiu cenu práce voči iným častiam Západného Slovenska a najmä Bratislave, kde sú už v súčasnosti náklady na mzdy vyššie. Možno očakávať, že nové podniky pri svojich lokalizačných rozhodnutiach budú využívať výhodu relatívne lacnej a pritom kvalitnej a vysoko-

kvalifikovanej pracovnej sily, ako ukázali hodnotenia podnikateľov zapojených do prieskumu.

Tieto skutočnosti by mali pôsobiť ako kľúčové faktory rozvoja miestnej ekonomiky.

Vnímanie mesta a jeho samosprávnych orgánov v očiach podnikateľskej verejnosti je pomerne pozitívne; pre jeho zlepšenie sa však odporúča ďalej zintenzívňovať vzájomnú komunikáciu mesta s podnikateľ-

mi na základe premyslenej komunikačnej politiky, ďalej prehodnotiť systém vyberania daní a poplatkov, zaviesť nové nástroje a formy stimulácie, uvažovať o možnostiach spoločnej prezentácie mesta a podnikov, informovať o rozvojových zámeroch mesta a usilovať sa aj o priamu participáciu podnikateľov. Súčasne bude potrebné riešiť nedostatky dopravnej a technickej infraštruktúry, ktoré podnikatelia považujú za hlavné problémové okruhy.

2.4. SWOT ANALÝZA

Po identifikácii kritických oblastí rozvoja je potrebné vykonať ďalšie doplnkové analýzy, ktoré prispievajú k posúdeniu situácie mesta. Avšak tieto analýzy sú orientované sústredenejšie a detailnejšie ako prieskum prostredia a vzťahujú sa priamo na kritické oblasti. Tieto analýzy sú známe aj ako analýzy SWOT. Vnútorňa analýza určuje silné a slabé stránky, v angličtine Strengths and Weaknesses (S,W), vonkajšia analýza sa zaoberá príležitosťami a ohrozeniami, v angličtine Opportunities and Threats (O,T).

Preto SWOT analýza patrí medzi významné súčasti programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Táto bola spracovaná v jednotlivých pracovných skupinách, tvorenými nielen pracovníkmi mestského úradu ale aj predstaviteľmi významných nitrianskych organizácií a odborníkmi v oblasti regionálneho rozvoja, s výstupom v oblastiach:

- Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra,
- Kvalita života a sociálny rozvoj,
- Samospráva.

HOSPODÁRSKY ROZVOJ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

SILNÉ STRÁNKY (S)

- diverzifikovaná hospodárska základňa (ekonomika mesta nestojí na jednom rozhodujúcom podniku, prevládajú malé a stredné podniky)
- dostatok vhodných lokalít určených na budovanie priemyselných parkov
- budovanie technickej infraštruktúry a majetkové vysporiadanie pozemkov pre priemyselné parky je jednou z hlavných priorít mesta
- vytvorené vhodné územno-technické, environmentálne a iné priestorové podmienky pre realizáciu nových investícií
- existencia inštitúcií zameraných na podporu malého a stredného podnikania (RPIC, SOPK, RRA)
- pôsobenie širokého spektra finančných inštitúcií
- poloha na kontakte Karpát (Trábeča) a Podunajskej nížiny
- priestorová diferenciacia (mesto na siedmich pahorkoch)
- slávna minulosť
- veľké množstvo významných kultúrno-historických pamiatok
- početné archeologické nálezy na území mesta
- zachovaná historická zóna
- upravené mestské centrum
- rozvoj kongresového a veľtržného cestovného ruchu
- podmienky pre rôzne formy letnej turistiky v bezprostrednom okolí mesta
- existencia rozsiahleho výstavného areálu

SLABÉ STRÁNKY (W)

- štruktúra absolventov škôl nedostatočne korešponduje s potrebami trhu práce (nesúlad medzi ponukou kvalifikovanej pracovnej sily a požiadavkami trhu práce)
- chýba detailná inventarizácia majetku vo vlastníctve mesta (pozemky, budovy, obchodné podiely v obchodných spoločnostiach atď.)
- absentuje verejnosti prístupný informačný systém o majetku v katastri mesta, vrátane vlastníckych vzťahov k pozemkom, budovám, prenájmom
- nedostatočná spolupráca samosprávy a podnikateľského sektora na báze medzisektorých partnerstiev (ziskový, neziskový sektor)
- nedostatočne využívané benefity vyplývajúce z polohy mesta vo vzťahu k AE Mochovce
- chýba ucelená koncepcia cestovného ruchu
- nedostatočná prezentácia kultúrno-historických pamiatok vo vzťahu k návštevníkom
- mesto nie je napojené na regionálne turisticko-poznávacie a cykloturistické trasy
- chýba komplexná reprezentatívna expozícia dejín mesta (od najstarších čias po súčasnosť)
- nedostatočné využívanie potenciálu geotermálnych zdrojov
- neochota subjektov podnikajúcich v cestovnom ruchu spolupracovať pri spoločnej propagácii a spolufinancovaní spoločných projektov
- v oblasti cestovného ruchu nedostatočne vy-

- dobré podmienky pre pešiu turistiku a cykloturistiku
  - ubytovacie kapacity diverzifikované vo väčšom počte menších zariadení (penzióny)
  - značný počet kultúrno-spoločenských aktivít a podujatí tradičného formátu
  - prestíž a kvalitná ponuka miestnych kultúrnych inštitúcií
  - existujúca sieť vedeckých a výskumných inštitúcií, najmä v oblasti poľnohospodárstva, biotechnológií, ekológie, genetického inžinierstva a pod.
  - Ústav krajiny ekológie SAV je excelentným pracoviskom – súčasťou EC Framework VI Network of Excellence “A long-term biodiversity, ecosystem and awareness research network” (ALTER-Net) - 24 organizácií zo 17 krajín Európy
  - priame napojenie na rýchlostnú komunikáciu a diaľnicu v smere Trnava - Bratislava
  - rovnomerne rozvinutá sieť miestnych komunikácií
  - rozvinutá, prímestská a diaľková autobusová doprava
  - väčšina obyvateľov a podnikov je pripojených na vodovod, kanalizáciu a ČOV (okrem okrajových častí mesta)
  - celé mesto je pokryté signálom oboch mobilných operátorov i pevnými telekomunikačnými rozvodmi
  - dostatočná kapacita v oblasti zásobovania vodou a plynom pre podnikový sektor i obyvateľstvo
  - vysoká penetrácia Internetu v podnikovej sfére
  - postupná eliminácia bariér fyzického prostredia (bezbariérové úpravy)
- tvorené podmienky pre malé a stredné podnikanie
- chýbajúce ubytovacie kapacity pre kongresovú turistiku
  - obmedzená ponuka služieb a maloobchodu
  - v múzeách chýbajú sprievodcovia a popisy exponátov v cudzích jazykoch
  - nedostatočne využívaný fond kultúrno-historických pamiatok
  - majetkovo nevysporiadané kultúrno-historické pamiatky
  - nefunkčná lanovka na Zobor
  - nevyhovujúce prevádzkové doby obchodov a zariadení poskytujúcich služby návštevníkom mesta (zmenárne, verejné toalety, čistiarne, práčovne)
  - katedrála, diecézna knižnica a iné cirkevné priestory sú pre verejnosť neprístupné
  - nízky vstup kapitálu do cestovného ruchu
  - nedostatočne školené ľudské zdroje pre cestovný ruch
  - zlý stav Nitrianskeho hradu
  - nedostatočný dopyt po inováciách v podnikateľskom sektore, slabá motivácia podnikov pre zavádzanie inovácií
  - nedostatok rozvojových stimulov a nízka miera prepojenia podnikateľského sektora, vedecko-výskumných a akademických inštitúcií
  - absencia podnikateľského inkubátora pre začínajúcich podnikateľov
  - nedobudovaný severný a absentujúci južný obchvat mesta
  - nadmerná dopravná záťaž centra mesta a iných úsekov miestnych komunikácií
  - nízka priepustnosť hlavných dopravných uzlov
  - nevyhovujúce napojenie na hlavné železničné koridory (nie je priame železničné spojenie s hlavným mestom)
  - autobusová a železničná stanica nemajú významu mesta zodpovedajúce budovy
  - existencia kolíznych bodov automobilovej dopravy a peších ťahov (podchody, nadchody)
  - chýba prevádzkové zázemie a spevnená prístávací dráha na letisku Janíkovce
  - chýba regionálna skládka komunálneho odpadu v prijateľnej vzdialenosti od mesta -ŽP
  - okrajové časti nemajú vybudované kompletne siete technickej infraštruktúry
  - nedostatok financií na prevádzkovanie MHD

	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočná kapacita v oblasti zásobovania elektrickou energiou pre podnikový sektor i obyvateľstvo • nedostatočná internetizácia domácností
<p>PRÍLEŽITOSTI (O)</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostatok voľnej pracovnej sily v regióne • vysoký podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva (väčšina obyvateľstva je v produktívnom veku, klesá predproduktívna zložka, po-produktívna zložka sa len mierne zvyšuje) • podpora akreditovaných odborov učňovského školstva s napojením výrobný proces na úrovni mesta • zlepšiť štruktúru absolventov škôl vo vzťahu k požiadavkám trhu práce • podpora vytvárania partnerstiev ziskového a neziskového sektora • dopracovanie digitálnej technickej mapy mesta • potenciálne efekty difúzie investícií etablovaných v Trnavskom a Bratislavskom regióne do Nitrianskeho regiónu • zapájanie sa do medzinárodnej spolupráce a partnerských sietí • možnosť získania prostriedkov z fondov EÚ na rozvojové projekty • rastúci záujem zahraničných investorov o investície na Slovensku • orientácia EÚ na podporu malého a stredného podnikania • stabilizácia investícií ako dôsledok začlenenia do euroatlantických štruktúr • daňová reforma, výhodná najmä pre vyššie príjmové skupiny a väčšie podnikateľské subjekty • ukončenie reštrukturalizácie podnikateľskej sféry • existencia priestorových rezerv pre vznik nových priemyselných zón v meste a okolí • rozvoj pôdohospodárstva a spracovateľského priemyslu • rozvoj drobného podnikania • inventarizovať majetok vo vlastníctve mesta (pozemky, budovy, obchodné podiely v obchodných spoločnostiach atď.) • využiť benefity vyplývajúce z polohy mesta vo vzťahu k AE Mochovce • rozvoj cestovného ruchu, vidieckej turistiky, agroturistiky a kongresovej turistiky • vypracovať koncepciu rozvoja cestovného ruchu v meste • skvalitniť prezentáciu kultúrno-historických 	<p>OHROZENIA (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokračovanie trendu úbytku obyvateľov mesta • odlev, resp. periodická migrácia ekonomicky aktívnej zložky obyvateľstva za prácou do iných regiónov (Bratislava, Trnava) • klesajúci záujem mladej generácie o tradičné podujatia • posilnenie bariér mobility pracovnej sily • zvyšovanie nezamestnanosti • konkurencia okolitých miest v súťaži o investície • inhibícia rozvoja mesta v dôsledku pokračujúceho hospodárskeho zaostávania Nitrianskeho regiónu • obmedzené možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ • dopad krízy poľnohospodárskej výroby na aktivity viazané na poľnohospodárstvo (poľnohospodárske vzdelávanie a výskum, výstavníctvo) • nedostatok rizikového kapitálu pre podporu inovatívnych podnikateľských zámerov • sťahovanie obchodných prevádzok z centra mesta do veľkokapacitných nákupných centier a "vymieranie" centra mesta • nedostatočný príliv kapitálu • presun globálneho investičného kapitálu do regiónov s vyššou cenovou konkurencioschopnosťou • nedostatočná pozornosť venovaná podpore sofistikovaných technologických investícií a investícií založených na znalostiach • stagnácia HDP • nedostatok finančných zdrojov na realizáciu rozvojových zámerov • spájanie imidžu mesta s málo progresívnymi odvetviami (napr. s poľnohospodárstvom) • preferovanie krátkodobých pobytov návštevníkov • preferovanie rozvoja na zelenej lúke pred reštrukturalizáciou starých výrobných zón • chýbajúce diaľničné spojenie Nitra - Banská Bystrica • pokračovanie prudkého rastu motorizácie a nárokov na dopravnú infraštruktúru • rýchle zvyšovanie nákladov na prepravu osôb a tovaru v dôsledku rastu cien pohonných

- pamiatok vo vzťahu k návštevníkom
- napojiť mesto na regionálne turisticko-poznávacie a cykloturistické trasy
- vytvoriť komplexnú reprezentatívnu expozícia dejín mesta (od najstarších čias po súčasnosť)
- využívanie potenciálu geotermálnych zdrojov
- vytvoriť partnerstva subjektov podnikajúcich v cestovnom ruchu - spolupracovať pri spoločnej propagácii a spolufinancovaní spoločných projektov
- v oblasti cestovného ruchu skvalitniť podmienky pre malé a stredné podnikanie
- podporiť výstavbu ubytovacích kapacít pre kongresovú turistiku
- skvalitniť ponuku služieb a maloobchodu
- v múzeách vytvoriť sprievodcov a popisy exponátov v cudzích jazykoch
- skvalitniť využívanie fondu kultúrno-historických pamiatok
- rozšíriť prevádzkové doby obchodov a zariadení poskytujúcich služby návštevníkom mesta (zmenárne, verejné toalety, čistiarne, práčovne)
- viesť dialóg s predstaviteľmi cirkvi o sprístupnení katedrály, diecéznej knižnice a iných cirkevných priestorov pre verejnosť
- skvalitniť edukáciu ľudských zdrojov pre cestovný ruch
- pokračovať v budovaní priemyselných parkov a inkubátorov
- vytvoriť podnikateľský inkubátor pre začínajúcich podnikateľov
- podporovať prepojenie podnikateľského sektora, vedecko-výskumných a akademických inštitúcií v meste
- možnosť napojenia okrajových častí mesta na kanalizačnú sieť
- pokrytie časti mesta optickými sieťami
- podpora dobudovania severného a južného obchvatu mesta
- podpora projektov základnej infraštruktúry vo vzťahu k doprave
- znižovať existenciu kolíznych bodov automobilovej dopravy a peších ťahov budovaním podchodov a nadchodov
- dobudovať kompletne siete technickej infraštruktúry v okrajových častiach mesta
- dobudovať kapacity v oblasti zásobovania elektrickou energiou pre podnikový sektor i obyvateľstvo
- podpora internetizácie domácností

hmôt

SOCIÁLNY ROZVOJ A KVALITA ŽIVOTA

SILNÉ STRÁNKY (S)

- dobrá dostupnosť všetkých druhov vzdelávania
- zastúpenie stredných škôl rôznych typov a odborných zameraní
- univerzitné vzdelávanie nadregionálneho významu (v meste pôsobia dve univerzity)
- možnosti pre celoživotné vzdelávanie
- Kultúra
- osobitné postavenie Nitry v dejinách Slovenska a snaha mesta o zachovanie kultúrneho dedičstva pre budúce generácie,
- výhodná poloha Nitry a jej kultúrnej ponuky vzhľadom k metropole a k zahraničiu
- vhodné podmienky (kultúrne, prírodné, klimatické) pre život, bývanie, kultúrnu turistiku, pre pešiu turistiku, agroturistiku, cestovný ruch,
- silný kultúrno-spoločenský potenciál obsahujúci kultúrne hodnoty hmotnej i duchovnej podstaty ,
- významné archeologické nálezy, bohatá sieť kultúrnych pamiatok, existujúce zbierkové fondy múzeí a galérií,
- výrazné hodnoty a aktivity duchovnej kultúry vytvárané činnosťou kultúrnych inštitúcií, subjektov tretieho sektora, verejnej i súkromnej sféry významom presahujúce rámec mesta
- rozvinutá sieť kultúrnych inštitúcií poskytujúcich služby v oblasti kultúry vrátane neštátnych kultúrnych zariadení,
- značný počet kultúrno-spoločenských aktivít a podujatí tradičného formátu
- prestíž a kvalitná ponuka miestnych kultúrnych inštitúcií
- zázemie skupín, ktoré vyvíjajú záujmovo-umeleckú činnosť na kvalitatívne vysokej úrovni,
- nový stánok kultúry – Synagóga ako výstavná a koncertná sieť mesta Nitry,
- dobrá sieť základného umeleckého školstva,
- možnosť prístupu k informáciám
- Zdravotníctvo
- existencia fakultnej nemocnice a špecializovaných pracovísk

SLABÉ STRÁNKY (W)

- Kultúra
- absencia dlhodobej koncepcie a stratégie rozvoja kultúry mesta,
- nedostatočná ochrana a starostlivosť o kultúrne dedičstvo, havarijný stav viacerých kultúrnych pamiatok,
- nedostatočné finančné krytie aktivít v oblasti kultúry a ZUČ,
- urbanizmus- nová zástavba esteticky znehodnocujúca verejné priestory, najmä v centre,
- nedostatočný marketing a propagácia kultúrnej ponuky a prezentácie kultúrneho dedičstva,
- nevyužívanie kultúrnej ponuky pre rozvoj cestovného ruchu a nízka úroveň služieb,
- kritický stav domov kultúry v majetku Mesta Nitry (Orbis, Lipa, Palace, Amfiteáter) a ich nevyhovujúca kultúrna ponuka pre obyvateľov mesta,
- absencia kultúrneho strediska v centre mesta s dôrazom na voľnočasové aktivity mládeže,
- nedostatočné zázemie pre realizáciu podujatí na verejných priestranstvách (Svätoplukovo námestie, Mestský park na Sihoti)
- absencia stredného umeleckého školstva
- nedostatok ubytovacích a stravovacích kapacít vysokoškolských internátov
- Bývanie
- nedostatok nájomných bytov
- nevhodný technický stav časti bytového fondu (panelové sídliská)
- nedostatok verejných oddychových priestorov na sídliskách
- absencia kvalitných a verejnosti prístupných priestorov na športovanie na sídliskách
- Sociálna pomoc
- nedostatočné finančné pokrytie sociálnych služieb
- málo rozvinuté dobrovoľníctvo
- absencia evidencie a monitoringu štatistických informácií obyvateľov vyžadujúcich sociálnu pomoc
- absencia nízkoprahových zariadení pre rôzne

- Bývanie
- existencia voľného bytového fondu (byty vyššieho štandardu)
- široké spektrum športových klubov a silných klubov
- dostatok športovísk a školských ihrísk
- Sociálna pomoc
- dostatok potenciálnych priestorov pre sociálne služby
- pestrá škála poskytovateľov sociálnych služieb
- silný odborný potenciál pre poskytovanie sociálnych služieb

- ohrozené skupiny
- nedostatočná štruktúra zariadení sociálnych služieb
- nedostatočná ponuka voľnočasových aktivít pre adolescentnú mládež
- nedostatočná ponuka niektorých služieb (napr. požičovňa športových potrieb, úschovňa, rýchlopráčovňa/čistiareň)
- zlý technický stav objektov sociálnej infraštruktúry (budov škôl, zdravotníckych zariadení...)
- nedostatok preventívnych programov pre zdravý životný štýl obyvateľov mesta
- chýbajúca sociálna politika mesta
- barierizácia znevýhodnených skupín obyvateľstva mesta
- nedostatočne rozvinutá krízová intervencia
- nerozvinutý inštitút terénnej sociálnej práce
- nízka miera zamestnanosti a nedostatok voľných pracovných miest pre zdravotne postihnutú minoritu
- absencia dostatočnej podpory rozvoja a kultúry zdravotne postihnutých minority

PRÍLEŽITOSTI (O)

- Sociálna pomoc
- transformácia teoretických poznatkov do praxe (univerzita- sociálne služby)
- rozvoj dobrovoľníctva v sociálnej oblasti
- implementácia výsledkov komunitného plánu do praxe rozvoja sociálnych služieb
- využívanie princípu partnerstva medzi mestom a neziskovými organizáciami v sociálnej oblasti
- využitie zdrojov EÚ
- Kultúra
- príjemné prostredie, poloha mesta, pohostinnosť obyvateľov a lokálny kolorit,
- zlepšenie kvality služieb, kultúrnej turistiky a cestovného ruchu,
- spojenie viacerých produktov do balíčka kultúrnych služieb v záujme zvýšenia príťažlivosti mesta,
- nové formy propagácie kultúry v zahraničí, možnosti spolupráce s inými mestami a cezhraničnej spolupráce, rozvoj bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov,
- využitie potenciálu podnikateľského prostredia na podporu kultúry,
- zvýšenie podielu mesta na spolufinancovaní kultúrnych aktivít organizácií iných zriaďovateľov a ochrany kultúrneho dedičstva (vytvorenie expozičných priestorov

OHROZENIA (T)

- Sociálna pomoc
- nárast chudoby u marginalizovaných skupín obyvateľstva
- stagnácia alebo zánik sociálnych služieb poskytovaných neštátnymi subjektami pre nedostatok finančných prostriedkov zo samosprávy
- prehľbujúca sa diskriminácia ohrozených skupín
- hrozba sociálnej exklúzie seniorov dôsledku nastúpeného trendu demografického vývoja
- nárast sociálno-patologických javov
- ďalšie znižovanie sociálnej súdržnosti
- sociálna segregácia zdravotne postihnutých
- Kultúra
- preferovanie rozvoja priemyselných parkov ako identifikačného znaku mesta,
- povest' mesta ako centra poľnohospodárskeho regiónu,
- striktné rozdelenie kompetencií ku kultúrnym inštitúciám, k ich financovaniu a majetku,
- nedostatočne vyvinutý vzťah ku kultúrnej turistike a cestovnému ruchu,
- nezáujem časti inteligencie o kultúrne dianie v meste,
- nezáujem podnikateľskej sféry o kultúru,

s podielom mesta, spolufinancovanie obnovy koncertnej siene v Nitrianskej galérii a rozširovania knižničných fondov,...), • podpora a využívanie potenciálu mimovládnych organizácií, stabilizácia podmienok pre podporu a rozvoj nezávislých aktivít, • vytvoriť podmienky pre rozvoj kultúrnych aktivít pre deti a mládež, pre národnostné menšiny a pre hendikepovaných, • prepojenie ponuky kultúrnych produktov a služieb s výchovno-vzdelávacím procesom v školstve (spoločný postup mesta a kultúrnymi inštitúciami a školami v oblasti vzdelávania a práce s publikom), • využiť možnosti, ktoré poskytuje park, ako plnohodnotné miesto pre prezentáciu kultúrnych aktivít („kúria“, areál bývalého verejného osvetlenia), • zriadenie Mestského kultúrneho strediska, • plnohodnotné využitie budov kultúrnych domov (Orbis, Lipa, Palace, Amfiteáter) pre potreby kultúry. •	• prevaha masovej komerčnej kultúry a subkultúry v súčasnosti (médiá, reklama ap.) • nízka kúpyschopnosť obyvateľstva, • emigrácia kvalitných ľudských zdrojov, • deficit finančných prostriedkov na kultúru.

SAMOSPRÁVA

SILNÉ STRÁNKY (S)

- fungovanie mestského informačného systému (NISYS)
- implementácia systémov e-governmentu zo strany mesta - informačne bohatá webstránka mesta
- zodpovedný prístup miestnej samosprávy
- aktivita miestnych mimovládnych organizácií
- fungujúca spolupráca miestnych mimovládnych organizácií s miestnou samosprávou
- prevádzkovanie oddelenia prvého kontaktu pre obyvateľov v rámci mestského úradu
- sústredenie väčšieho počtu inštitúcií nadregionálneho významu v meste
- organizovanie spoločných podujatí s družobnými zahraničnými mestami
- fungujúce komunálne služby
- zavádzanie separovaného zberu komunálneho odpadu
-

SLABÉ STRÁNKY (W)

- chýba detailná inventarizácia majetku vo vlastníctve mesta (pozemky, budovy, obchodné podiely v obchodných spoločnostiach atď.)
- absentuje verejnosti prístupný informačný systém o majetku v katastri mesta, vrátane vlastníckych vzťahov k pozemkom, budovám, prenájmom
- mesto nemá vlastné technické ani personálne kapacity na informovanie obyvateľov (najmä elektronické médiá a tlačené médiá s väčšou periodicitou)

PRÍLEŽITOSTI (O)

- opätovné zintenzívnenie väzieb s odčlene-

OHROZENIA (T)

- časté zmeny legislatívy a neprehľadný

- nými časťami mesta
  - predpoklad koncepčného územného rozvoja mesta na základe aktuálneho územného plánu
  -
- právny systém
  - nedostatok finančných zdrojov na realizáciu rozvojových zámerov
  - nedostatočná alokácia zdrojov na výkon nových (prenesených) kompetencií
  - nedostatočná starostlivosť mesta o rozvoj ľudských zdrojov v školstve a zavádzanie inovácií v pedagogickom procese
  - nedostatočná finančná podpora mesta v oblasti transformácie školských osnov a premeny škôl v jej zriaďovateľskej pôsobnosti na moderné a otvorené vzdelávacie inštitúcie
  -

2.5. KLÚČOVÉ DISPARITY A HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA

Potreba určenia kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja je daná nevyhnutnosťou zabezpečenia čo najvyššej adresnosti programového dokumentu. Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja vychádza zo SWOT analýzy, spresňuje smerovanie podpory na odstránenie alebo zmierenie koherentne usporiadaných disparít s využitím faktorov rozvoja.

HOSPODÁRSKY ROZVOJ A ZÁKLADNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Najvýznamnejšie faktory rozvoja:

- diverzifikovaná hospodárska základňa (ekonomika mesta nestojí na jednom rozhodujúcom podniku, prevládajú malé a stredné podniky)
- vytvorené vhodné územno-technické, environmentálne a iné priestorové podmienky pre realizáciu nových investícií
- Nitra ako mesto podujatí
- spracovaný marketingový plán cestovného ruchu
- existujúca sieť vedeckých a výskumných inštitúcií, najmä v oblasti poľnohospodárstva, biotechnológií, ekológie, genetického inžinierstva a pod.

Najvýznamnejšie disparity:

- absencia detailnej inventarizácie majetku vo vlastníctve mesta (pozemky, budovy, obchodné podiely v obchodných spoločnostiach atď.)
- absencia verejnosti prístupného informačného systému o majetku v katastri mesta, vrátane vlastníckych vzťahov k pozemkom, budovám, prenájmom
- nedostatočná spolupráca samosprávy a podnikateľského sektora na báze medzi-sektorových partnerstiev (ziskový, neziskový sektor)

- nedobudovaný severný a absentujúci južný obchvat mesta
- absentujúce letisko
- absentujúce priestory pre organizáciu kongresov

SOCIÁLNY ROZVOJ A KVALITA ŽIVOTA

Školstvo

Kľúčové disparity:

- Nízky podiel výdavkov na rozvoj ľudských zdrojov
- Nesúlad medzi kvalifikovanou štruktúrou a dopytom na trhu práce
- Slabá prepojenosť škôl s trhom práce
- Nedostatočný počet občanov zapojených do celoživotného vzdelávania
- Nízky podiel výdavkov na výskum a vývoj

Hlavné faktory rozvoja:

- Vysoká miera stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov a stály záujem o vzdelanie
- Dobrá dostupnosť všetkých druhov vzdelávacích zariadení vrátane existujúcej siete vzdelávacích inštitúcií neformálneho vzdelávania
- Rast zamestnanosti umožnený hospodárskym rastom a prílivom PZI
- Nárast podpory výskumu, vývoja a celoživotného vzdelávania
- Rozvoj ľudského potenciálu a efektívne využitie pracovných síl

Sociálna pomoc

Kľúčové disparity:

- nedostatočné finančné pokrytie sociálnych služieb
- rozpor medzi nárastom obyvateľstva poproduktívneho veku a disponibilnými zdrojmi na pokrytie ich potrieb
- rezervy v personálnom zabezpečení v sociálnej oblasti na mestskom úrade

- nedostatočná (inštitucionálna, technická, personálna a finančná) podpora organizácií poskytujúcich sociálne služby

Hlavné faktory rozvoja:

- pokračovať v debarierizácii (sociálnej, psychickej, fyzickej) znevýhodnených skupín obyvateľstva
- vybudovať sieť ubytovacích zariadení s resocializačným charakterom
- podpora prevencie skupiny ľudí ohrozených sociálnou exklúziou
- udržanie a posilnenie sociálnej kohézie
- podpora dobrovoľníctva v sociálnej oblasti
- vybudovanie nízkoprahových a komunitných centier
- vytvoriť efektívne partnerstvo mesta s neziskovými organizáciami v oblasti sociálnych služieb
- terénna a sociálna práca s ohrozenými skupinami
- podpora integrácie ohrozených skupín

Kultúra

Kľúčové disparity:

- nedostatočná ochrana a prezentácia kultúrneho dedičstva,
- absencia kultúrneho strediska v centre mesta,
- nedostatočné finančné krytie aktivít v oblasti kultúry,
- nedostatočný marketing a propagácia kultúrnej ponuky a prezentácie kultúrneho dedičstva, nevyužívanie kultúrnej ponuky pre rozvoj cestovného ruchu a nízka úroveň služieb

Hlavné faktory rozvoja:

- ochrana a prezentácia významných archeologických nálezov,
- zriadenie Mestského kultúrneho strediska,
- zlepšenie kvality služieb, kultúrnej turistiky a cestovného ruchu,

- nové formy propagácie kultúry v zahraničí, možnosti spolupráce s inými mestami a cezhraničnej spolupráce, rozvoj bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov,
- využitie potenciálu podnikateľského prostredia,
- podpora a využívanie potenciálu mimovládnych organizácií, stabilizácia podmienok pre podporu a rozvoj nezávislých aktivít,

Zdravotníctvo

Kľúčové disparity:

Hlavné faktory rozvoja:

- podpora rozvinutia aktivít „Zdravého mesta Nitra“
- skvalitnenie zdravotníckych najmä poliklinických služieb mesta
- prepojenie zdravotnej starostlivosti, sociálnej a bytovej politiky

Bývanie

Kľúčové disparity:

- nedostatok nájomných bytov

Hlavné faktory rozvoja:

- vytvoriť transparentný bytový fond

Šport, rekreácia a voľnočasové aktivity

Kľúčové disparity:

- nedostatočné priestorové podmienky (počet zariadení, resp. nevyhovujúci stav existujúcich) pre realizáciu športových aktivít
- absencia viacúčelovej športovej haly
- nedostatočné finančné krytie aktivít v oblasti športu

Hlavné faktory rozvoja:

- vybudovanie viacúčelovej športovej haly
- rozširovanie a modernizácia siete športovísk a regeneračných a rekreačných zariadení

SAMOSPRÁVA

Kľúčové disparity:

- absencia verejnosti prístupného informačného systému o majetku v katastri mesta, vrátane vlastníckych vzťahov k pozemkom, budovám, prenájmom a podobne
- mesto nemá vlastné technické ani personálne kapacity na informovanie obyvateľov (najmä elektronické médiá a tlačené médiá s väčšou periodicitou)

Hlavné faktory rozvoja:

- prevádzkovanie oddelenia prvého kontaktu pre obyvateľov v rámci mestského úradu
- predpoklad koncepčného územného rozvoja mesta na základe aktuálneho územného plánu

3. STRATEGICKÁ ČASŤ

3.1. VÍZIA HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA NA ROKY 2007 – 2013

NITRA JE MESTO, KTORÉ V ROKU 2013 NA MAPE MODERNÝCH A ROZVINUTÝCH MIEST EURÓPY NIKTO NEPREHLIADNE.

Nitra, mesto pod slávnym hradom, je matkou slovenských miest. Je to mesto, známe nielen svojou históriou či multikultúrnosťou, ale v súčasnosti aj ako mesto intenzívneho hospodárskeho rozvoja, či mesto mladých. Manažment mesta je pripravený riešiť všetky problémy v prospech trvaloudržateľného rozvoja mesta. Z uvedených dôvodov ťažisko rozvoja mesta je v troch oblastiach:

- **Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra**

Nitra je nielen najväčším centrom zamestnanosti Nitrianskeho kraja, ale aj v rámci Slovenskej republiky je významným hospodárskym centrom.

Ekonomika mesta je založená na odvetviach služieb, v ktorých majú veľký význam najmä trhové služby obchod, cestovný ruch, doprava, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo. Z výrobných aktivít sú podporované najmä environmentálne prijateľné a vysoko sofistikované priemyselné odvetvia s vysokou pridanou hodnotou. Dôležitú úlohu má aj poľnohospodársky výskum a vývoj a potravinárska výroba. Vznikom podnikateľských subjektov trhu, transfor-

máciou štátnych a družstevných podnikov, zakladaním malých a stredných podnikov sa v Nitre vytvorila ich pomerne pestrá vlastnícka a organizačná štruktúra, v ktorej dominuje súkromný sektor. Spolupráca mesta a podnikateľov prináša vzájomný prospech. Vďaka spoločnému postupu sa mesto stáva atraktívne pre obyvateľov i investorov. Technická infraštruktúra vyhovuje nárokom na ďalší rozvoj mesta v súlade so zásadami trvalej udržateľnosti.

- **Sociálny rozvoj a kvalita života**

Nitra je atraktívnym miestom pre bývanie. Svojim obyvateľom poskytuje nadštandardné možnosti vzdelávania, kultúrneho, športového vyžitia a iné voľnočasové aktivity. Zdravotnícka a sociálna starostlivosť ako aj dobrá bezpečnostná situácia v meste a kvalitné životné prostredie vytvárajú dobré podmienky pre spokojný život. Kvalita ľudských zdrojov má nadpriemernú úroveň.

- **Samospráva**

Manažment, zamestnanci mesta a mestských zariadení sú pripravení kvalitne, efektívne a bez zbytočných prieťahov plniť všetky zverené úlohy. Sú schopní reagovať na meniace sa podmienky a prispôbovať sa im, konkurovať administratíve iných miest v Európe. Správa vecí verejných sa stala službou verejnosti, minimalizuje sa byrokratický prístup k riešeniu úloh a mestská správa tejto zmene prispôbila aj komunikáciu s občanmi a návštevníkmi mesta.

3.2. STRATÉGIA HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA

Naplnenie vízie rozvoja mesta v období rokov 2007 – 2013 zabezpečuje stratégia rozvoja v troch priorit-

ných (kľúčových) oblastiach. V rámci každej boli definované kritické oblasti, bližšie rozpracované do zámerov a opatrení. Ich základný kvantitatívny prehľad dokumentuje tabuľka a kvalitatívnu charakteristiku pod ňou uvedený text. Databáza opatrení je uvedená v prílohe celého materiálu.

Prioritná (kľúčová) oblasť rozvoja	Počet kritických oblastí	Počet zámerov	Počet opatrení
Hospodársky rozvoj a technická spolupráca	7	27	49
Sociálny rozvoj a kvalita života	6	28	81
Samospráva	6	46	144
Spolu	19	101	274

3.2.1. PRIORITNÁ (KLÚČOVÁ) OBLASŤ ROZVOJA: HOSPODÁRSKY ROZVOJ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategická vízia:

Nitra je nielen najväčším centrom zamestnanosti Nitrianskeho kraja, ale aj v rámci Slovenskej republiky je významným hospodárskym centrom.

Ekonomika mesta je založená na odvetviach služieb, v ktorých majú veľký význam najmä trhové služby obchodu, cestovný ruch, doprava, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo. Terciárny a kvartérny sektor predstavujú významný prvok v hospodárskej štruktúre mesta. Z výrobných aktivít sú podporované najmä environmentálne prijateľné a vysoko sofistikované priemyselné odvetvia s vysokou pridanou hodnotou. Dôležitú úlohu má aj poľnohospodársky výskum a vývoj a potravinárska výroba. Vznikom podnikateľských subjektov trhu, transformáciou štátnych a družstevných podnikov, zakladaním malých a stredných podnikov sa v Nitre vytvorila ich pomerne pestrá vlastnícka a organizačná štruktúra, v ktorej dominuje súkromný sektor. Zamestnanosť v priemyselných podnikoch mesta po rokoch stagnácie opäť naberá rastúcu tendenciu. Spolupráca mesta a podnikateľov prináša vzájomný prospech. Vďaka spoločnému postupu sa mesto stáva atraktívne pre

obyvateľov i investorov. Technická infraštruktúra vyhovuje nárokom na ďalší rozvoj mesta v súlade so zásadami trvalej udržateľnosti.

Kritické oblasti:

1. Inovácie, podpora vedy a aplikovaného výskumu
2. Podpora a rozvoj výroby a služieb
3. Podmienky pre investície
4. Podpora a rozvoj cestovného ruchu
5. Informatizácia a multimediálne informačné technológie
6. Doprava a jej infraštruktúra
7. Inžinierske siete, vodohospodárska a energetická politika

KRITICKÁ OBLASŤ: INOVÁCIE, PODPORA VEDY A APLIKOVANÉHO VÝSKUMU

Generálny cieľ: **Zvýšiť význam vedy a výskumu pre hospodársky rozvoj mesta**

Zámer 1: **Zlepšiť spoluprácu medzi mestom, vedec-ko-výskumnými inštitúciami a podnikateľmi**

Opatrenie č. 1: Pravidelne organizovať a podporovať spoločné stretnutia dotknutých subjektov

Zámer 2: **Vybudovať „ vedecko - technologický park“**

Opatrenie č. 1: Zapojiť sa do združenia právnických osôb a podporiť vybudovanie vedecko – technologického parku pre ďalších investorov

KRITICKÁ OBLASŤ: PODPORA A ROZVOJ VÝROBY A SLUŽIEB

Generálny cieľ: **Zlepšiť podmienky pre rozvoj výroby a služieb**

Zámer č.1: **Skvalitniť komunikáciu a spoluprácu medzi mestom a podnikateľmi**

Opatrenie č. 1: Organizovať pravidelné stretnutia podnikateľov a zástupcov mesta

Opatrenie č. 2: Podporiť vytvorenie clustrov v jednotlivých oblastiach hospodárskeho rozvoja

Zámer č. 2: **Optimalizovať priemyselnú politiku mesta**

Opatrenie č. 1: Podporiť projekty na skvalitnenie podmienok v oblasti priemyselných aktivít v meste

Zámer č. 3: **Optimalizovať politiku mesta vo vzťahu k obchodu a službám**

Opatrenie č. 1: Podporiť projekty na skvalitnenie podmienok v oblasti obchodu a služieb v meste

Opatrenie č. 2: Zjednodušiť systém povoľovania a regulácie prevádzok v oblasti obchodu a služieb

KRITICKÁ OBLASŤ: PODMIENKY PRE INVESTÍCIE

Generálny cieľ: **Vytvoriť konkurencieschopné podmienky pre umiestnenie investícií, ktoré budú motivovať miestnych podnikateľov i nových investorov a zároveň budú v prospech mesta a jeho obyvateľov**

Zámer č. 1: **Zlepšiť služby pre podnikateľov**

Opatrenie č. 1: Skrátiť lehoty poskytovania služieb na polovicu

Zámer č. 2: **Skvalitniť komunikáciu medzi mestom a podnikateľmi**

Opatrenie č. 1: Zainteresovať podnikateľské subjekty na synergických efektoch rozvoja podnikateľskej činnosti v meste

KRITICKÁ OBLASŤ: PODPORA A ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

Generálny cieľ: **Vytvoriť podmienky pre zvýšenie príjmov z cestovného ruchu**

Zámer č. 1: **Spracovať program rozvoja cestovného ruchu**

Opatrenie č. 1: Vypracovať komplexný zámer rozvoja a smerovania CR

Zámer č. 2: **Vybudovanie jednotného turistického orientačného systému v Nitre a propagácia atraktivít**

Opatrenie č. 1: V rámci prijatej koncepcie rozvoja CR zakomponovať jednotlivé pamätihodnosti a atrakcie do jednotného systému turistických okruhov. Propagácia atraktivít a noviniek viacerými formami.

Zámer č. 3: **Zlepšiť informovanosť o možnostiach, ktoré poskytuje mesto Nitra a jeho okolie pre návštevníkov**

Opatrenie č. 1: Vybudovanie návštevníckeho centra so stálou expozíciou o Nitre a regióne

Zámer č. 4: **Zlepšenie partnerských vzťahov**

Opatrenie č. 1: Zorganizovanie medzinárodnej konferencie koordinátorov partnerskej spolupráce

Zámer č. 5: **Zlepšiť metódy informovanosti o dianí v kultúre a kvalitu propagácie kultúry**

Opatrenie č. 1: Rozšíriť možnosti propagácie kultúrnych produktov a služieb

Zámer č. 6: **Vytvoriť podmienky pre konkurencieschopnosť v cestovnom ruchu**

Opatrenie č. 1: Zabezpečiť kontrolu kvality a dodržiavania štandardov

Zámer č. 7: **Modernizovať, reprofílovať a doplniť ostatné zariadenia potrebné pre ďalší rozvoj cestovného ruchu, zlepšiť imidž a atraktivitu mesta pre návštevníkov**

Opatrenie č. 1: Zlepšiť imidž a atraktivitu mesta pre návštevníkov

Zámer č. 8: **Zlepšiť orientáciu v meste a v mestských častiach**

Opatrenie č. 1: Vypracovanie systému názvoslovia ulíc s prepojením na mestské časti

KRITICKÁ OBLASŤ: INFORMATIZÁCIA A MULTIMEDIÁLNE INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

Generálny cieľ: **Vytvoriť podmienky pre rozvoj „informačnej spoločnosti“**

Zámer č. 1: **Vytvoriť podmienky na to, aby informácie spravované a udržiavané na Mestskom úrade mohli byť efektívne využívané občanmi a podnikateľmi**

Opatrenie č. 1: Tvorba a prepojenie web portálu ISS s grafickým informačným systémom GIS, elektronickou podateľňou a vytvorenie centrálnej metadatabázy.

Opatrenie č. 2: Zabezpečenie prechodu na euro v roku 2008.

Opatrenie č. 3: Zriadenie InfoDesku pre handicapovaných občanov.

Opatrenie č. 4: Doplnenie informačného systému o videodokumenty jednotlivých lokalít mesta

Zámer č. 2: **Poskytnúť obyvateľom mesta cenovo výhodné pripojenie do siete internetu.**

Opatrenie č. 1: Zriadiť mestské internetové kaviarne v jednotlivých mestských častiach.

KRITICKÁ OBLASŤ: DOPRAVA A JEJ INFRAŠTRUKTÚRA

Generálny cieľ: **Dobudovať cestnú sieť tak, aby podporovala hospodársky rozvoj mesta**

Zámer č. 1: **Realizácia verejnoprospešných stavieb**

Opatrenie č. 1: Realizácia verejnoprospešných stavieb v zmysle schváleného územného plánu - hromadné garáže

Opatrenie č. 2: Realizácia verejnoprospešných stavieb – vytvorenie vnútorného okruhu mesta

Opatrenia č. 3: Realizácia verejnoprospešných stavieb – prepojovacia komunikácia Krškany – Chrenová I. etapa - prepojenie cesty I/64 novozámocká s cestou III/05137 Dlhá

Opatrenie č.4 Realizácia verejnoprospešných stavieb – prepojovacia komunikácia Krškany – Chrenová II etapa – prepojenie cesty III/05137 Dlhá s cestou I/51 Levická

Opatrenie č. 5: Realizácia verejnoprospešných stavieb v zmysle schváleného územného plánu – dopravné prepojenie Kalvária - Chrenová

Zámer č. 2: **Vytvoriť podmienky pre odklon dopravy z centra mesta**

Opatrenie č. 1: Spolupracovať pri príprave výstavby juhovýchodného obchvatu mesta

Zámer č. 3: **Zlepšiť priepustnosť cestných komunikácií**

Opatrenie č. 1: Vybudovanie mostného objektu Slančíkovej – Wilsonovo nábrežie

Opatrenie č. 2: Vytvoriť integrovaný systém riadenia dopravy cestnou svetelnou signalizáciou

Opatrenie č. 3: Vybudovanie okružných križovatiek

Generálny cieľ: **Priebežne obnovovať a skvalitňovať existujúcu cestnú sieť**

Zámer č. 4: Zvyšovať bezpečnosť dopravy

Opatrenie č. 1: Pripraviť a realizovať projekt dopravného ihriska

Opatrenie č. 2: Vytvoriť integrovaný systém riadenia dopravy cestnou svetelnousignalizáciou

Opatrenie č. 3: Vybudovanie okružných križovatiek

Opatrenie č.4: Nové prepojenie mestskej časti Zobor na dopravný skelet mesta - cesta III Jelenecká - I/65 Zlatomoravecká

Zámer č. 5: Rozvíjať leteckú dopravu

Opatrenie č. 1: Vypracovanie projektu a vybudovanie regionálneho Letiska NITRA a.s.

Generálny cieľ: **Zvyšovať bezpečnosť dopravy, minimalizovať jej negatívne vplyvy na obyvateľstvo a životné prostredie**

Zámer č. 6: Vyvážené rozvíjať všetky druhy dopravy

Opatrenie č. 1: Pripraviť a realizovať nábrežné cyklistické trasy

Opatrenie č. 2: Vypracovanie projektu a vybudovanie regionálneho Letiska NITRA a. s.

KRITICKÁ OBLASŤ: INŽINIERSKE SIETE, VODOHOSPODÁRSKA A ENERGETICKÁ POLITIKA

Zámer č.1: Zlepšiť technickú infraštruktúru mesta

Opatrenie č. 1: Zabezpečiť vypracovanie generelu technickej infraštruktúry mesta Nitry

Opatrenie č. 2: Zabezpečiť rekonštrukciu nevyhovujúcej technickej infraštruktúry

Opatrenie č. 3: Zabezpečiť výstavbu novej technickej infraštruktúry

Generálny cieľ: **Zabezpečiť dostatok pitnej a úžitkovej vody, minimalizovať negatívne vplyvy na životné prostredie**

Zámer č. 2: Zlepšiť zásobovanie vodou, odkanalizovanie a odvádzanie dažďových vôd

Opatrenie č. 1: Spracovať stratégiu mesta v oblasti vodného hospodárstva

Opatrenie č. 2: Spracovať stratégiu mesta v oblasti elektrofikácie

Opatrenie č. 3: Spracovať stratégiu mesta v oblasti plynofikácie

Opatrenie č. 4: Vyhodnotiť súčasný stav v zásobovaní vodou, odvádzaní splaškovej, zrážkovej a inej vody, fungovanie ČOV

Opatrenie č. 5: Zabezpečiť spracovanie programu racionálneho hospodárenia s vodou

Generálny cieľ: **Zabezpečiť dostatok energií**

Zámer č. 3: Optimalizácia energetickej politiky

Opatrenie č. 1: Vyhodnotiť súčasný stav v zásobovaní energiami

Zámer č. 4: Efektívne hospodáriť s energiami a postupne znižovať energetickú náročnosť

Opatrenie č. 1: Vypracovať program racionálneho hospodárenia s energiami

Opatrenie č. 2: Zabezpečiť spracovanie programu na podporu využívania alternatívnych zdrojov

3.2.2. PRIORITNÁ (KLÚČOVÁ) OBLASŤ ROZVOJA - SOCIÁLNY ROZVOJ A KVALITA ŽIVOTA

Strategická vízia:

Nitra je atraktívnym miestom pre bývanie. Svojim obyvateľom poskytuje nadštandardné možnosti vzdelávania, kultúrneho, športového vyžitia a iné voľnočasové aktivity. Zdravotnícka a sociálna starostlivosť ako aj dobrá bezpečnostná situácia v meste a kvalitné životné prostredie vytvárajú dobré podmienky pre spokojný život. Kvalita ľudských zdrojov má nadpriemernú úroveň.

Kritické oblasti:

1. Bývanie
2. Sociálna starostlivosť
3. Školstvo a podpora mládeže
4. Kultúra
5. Zdravotníctvo
6. Šport, rekreácia a voľnočasové aktivity

KRITICKÁ OBLASŤ: BÝVANIE

Generálny cieľ: **Dosiahnuť stav, keď trh bývania v meste poskytne domácnostiam a obyvateľom možnosť bývať v byte, ktorý zodpovedá nárokom na kvalitu bývania, vrátane zdravého bývania a príjmovej situácie, umožní mobilitu obyvateľstva a v rámci existujúceho bytového fondu uspokojenie dopytu bez nadmerného tlaku na novú výstavbu. Do roku 2013 dosiahnuť zvýšenie bytovej vybavenosti na úroveň 400 bytov / 1000 obyv.**

Zámer č. 1: **Naplnenie pôsobnosti mesta v oblasti rozvoja bývania**

Opatrenie č. 1: Vypracovať strategický dokument v oblasti bývania – Program rozvoja bývania Mesta Nitra

Opatrenie č. 2: Vytvoriť inštitút tzv. „sociálneho bývania“ na území Mesta Nitra určený pre sociálne slabšie skupiny obyvateľstva

Opatrenie č. 3: Vybudovať náhradné dočasné bývanie pre neplatičov

Opatrenie č. 4: Zvýšenie ponuky bývania vo verejnom nájomnom bytovom sektore okrem výstavby bytov v bytovom dome aj výstavbou bytov získaných nadstavbou alebo prístavbou v bytovom dome alebo nebytovej budove.

Opatrenie č. 5: Regenerácia sídiel a podpora sociálnej súdržnosti mesta prostredníctvom obnovy bytových susedstiev

Opatrenie č. 6: Posilnenie siete domovov dôchodcov o mestské domovy dôchodcov

Opatrenie č. 7: Obnova bytového fondu

Opatrenie č. 8: Legalizovanie nájmu bytov v súkromnom sektore a zvýšenie objemu nájomného bytového fondu v meste mobilizáciou dočasne neobývaného bytového fondu

Opatrenie č. 9: Vytvorenie informačného systému bytového trhu mesta poskytujúceho údaje potrebné pre analýzu a monitorovanie bytového fondu vo vlastníctvomesta, ako aj pre hodnotenie potrieb bývania obyvateľov mesta

KRITICKÁ OBLASŤ: SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ

Generálny cieľ: **Vytvoriť systém sociálnej starostlivosti, ktorý vytvára dobré podmienky pre spokojný život všetkých skupín obyvateľov**

Zámer č. 1: **Poskytovať kvalitné služby seniorom v meste Nitra v intenciách štandardov pre jednotlivé typy sociálnych služieb**

Opatrenie č. 1: Skvalitniť a rozšíriť sociálne služby pre seniorov.

Opatrenie č. 2: Zvyšovať informovanosť seniorov a rodinných príslušníkov o sociálnych službách

Zámer č. 2: Rozvíjať a podporovať poskytovanie inovatívnych služieb a programov zameraných na rizikové a ohrozené skupiny detí a mládeže

Opatrenie č. 1: Vybudovanie sociálno-preventívnych programov zameraných na zmysluplné trávenie voľného času detí a mládeže

Opatrenie č. 2: Pomoc mladým rodičom, mladistvým tehotným dievčatám

Zámer č. 3: Rozvíjať a poskytovať sociálne služby pre občanov požadujúcich sociálnoprávnu ochranu

Opatrenie č. 1: Vybudovanie zariadení zabezpečujúcich komplexnú starostlivosť o deti a mládež, u ktorých je ohrozený psychický, fyzický a sociálny vývin

Zámer č. 4: Vytvoriť koncepčnú podporu rozvoja sociálnych služieb v meste Nitra

Opatrenie č. 1: Podporovať dobrovoľníctvo a svojpomoc

Zámer č. 5: Prorodinne orientované programy podporujúce zosúladienie pracovného rodinného života a starostlivosť o rodinu

Opatrenie č. 1: Vybudovať Centrum pre rodinu s prorodinne orientovanými programami

Zámer č. 6: Podporiť integráciu mladých dospelých do spoločnosti po skončení ústavnej starostlivosti

Opatrenie č. 1: Zriadiť Dom na polceste pre mladých dospelých

Zámer č. 7: Sociálna inklúzia - Napomôcť k zlepšeniu kvality života sociálne vylúčených jednotlivcov, skupín a komunít v meste Nitra

Opatrenie č. 1: Integrovanie a podpora dlhodobo sociálne vylúčených komunít, skupín a jednotlivcov, s ohľadom na ich potreby, prostredníctvom skvalitnenia rozvoja systému sociálnych služieb

Opatrenie č. 2: Eliminácia predsudkov a bariér voči vylúčeným jednotlivcom, skupinám a komunitám

Opatrenie č. 3: Podporovať dlhodobo sociálne vylúčené komunity, skupiny a jednotlivcov, s ohľadom na ich potreby, prostredníctvom skvalitnenia a rozvoja systému sociálnych služieb

Zámer č. 8: Sociálna inklúzia - Integrovať a podporovať dlhodobo sociálne vylúčené komunity, skupiny a jednotlivcov s ohľadom na ich podmienky a potreby prostredníctvom skvalitnenia a rozvoja systému sociálnych služieb v meste Nitra

Opatrenie č. 1: Predchádzať vzniku a prehĺbovaniu krízových situácií prostredníctvom zvýšenia sociálno-právneho povedomia vylúčených jednotlivcov, skupín a komunít

Opatrenie č. 2: Zlepšiť životnú situáciu sociálne vylúčených jednotlivcov, skupín a komunít prostredníctvom ich integrácie na trhu práce

Zámer č. 9: Drogy - Vytváranie podmienok a možností pre aktívne využívanie voľného času detí a mládeže

Opatrenie č. 1: Budovanie nízkoprahových centier, športových areálov tzv. „cool mestských športov“ a nízkoprahových služieb.

Zámer č. 10: Drogy - Posilnenie efektívnej sekundárnej a terciárnej prevencie závislosti v meste

Opatrenie č. 1: Zriadenie „K – centra“ pre aktívnych užívateľov drog.

Opatrenie č. 2: Vybudovanie resocializačného strediska pre abstinujúcich klientov.

Zámer č. 11: Zdravotne postihnutí - Podporovať integráciu a rozvíjať životné podmienky so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života

Opatrenie č. 1: Zabezpečiť realizáciu foriem sociálnej pomoci pre občanov so zdravotným postihnutím v rozsahu adekvátnom ich potrebám

Opatrenie č. 2: Podpora uplatnenia zdravotne postihnutých na trhu práce.

Opatrenie č. 3: Podpora integrovanej výchovy a vzdelávania zdravotne postihnutých

Opatrenie č. 4: Podporovať vzdelávacie programy pre poskytovateľov sociálnych služieb

Opatrenie č. 5: Zabezpečiť skvalitnenie a realizáciu foriem sociálnej pomoci pre občanov so zdravotným postihnutím na požadovanej úrovni.

KRITICKÁ OBLASŤ: ŠKOLSTVO A PODPORA MLÁDEŽE

Generálny cieľ: **Vytvárať podmienky pre efektívne fungovanie základných škôl a školských zariadení**

Zámer č. 1: **Vytvárať podmienky pre skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu v základných školách a školských zariadeniach**

Opatrenie č. 1: Vypracovať Konceptiu základných škôl a školských zariadení do roku 2012

Opatrenie č. 2: Zlepšovať úroveň a kvalitu v kľúčových vzdelávacích predmetoch v ZŠ a v školských zariadeniach

Opatrenie č. 3: Vytvárať podmienky v školách a školských zariadeniach pre žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia

Zámer č. 2: **Zvyšovať kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu v školách a školských zariadeniach prostredníctvom vzdelávania pedagogických pracovníkov**

Opatrenie č. 1: Vytvoríť podmienky pre kvalitné ďalšie vzdelávanie učiteľov – prepojiť tento typ vzdelávania s rozvojom školy

Zámer č. 3: **Zlepšiť technický stav budov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta a zmodernizovať vnútorné vybavenie**

Opatrenie č. 1: Rekonštrukcia a modernizácia vnútorného vybavenia budov škôl a školských zariadení

Zámer č. 4: **Zabezpečovať aktívnu ochranu detí pred sociálno-patologickými javmi**

Opatrenie č. 1: Realizovať princíp odhalenia a včasnej prevencie – spolupráca odborníkov

Zámer č. 5: **Realizovať v školách na území mesta Nitra výchovu k „profesii a povolaniu“**

Opatrenie č. 1: Vytvoríť podmienky pre systematickú prácu pri výbere povolania

Generálny cieľ: **Vytvoríť podmienky pre zdravý životný štýl a všestranný rozvoj mladých ľudí**

Zámer č. 6 : **Vytvárať podmienky na využívanie voľného času a realizáciu vzdelávacích, kultúrnych a ďalších aktivít, ktoré napomáhajú k rozvoju osobnosti mladého človeka**

Opatrenie č. 1: Rozvoj mimovyučovacích a voľnočasových aktivít detí a mládeže

Opatrenie č. 2: Rozšíriť rozsah činnosti mestského mládežníckeho parlamentu

KRITICKÁ OBLASŤ: KULTÚRA

Generálny cieľ: **Rozvíjať kultúrne tradície mesta, podporovať kultúrne aktivity**

Zámer č. 1: **Vytvoríť optimálne podmienky pre realizáciu súčasnej kultúry**

Opatrenie č. 1: Vypracovať koncepciu dlhodobého rozvoja kultúry v Nitre – projekt EHMK

Opatrenie č. 2: Zlepšiť stav budov – domov kultúry a mieru ich využívania v záujme vytvorenia kvalitnej kultúrnej ponuky, dobudovať šatne a sociálne zariadenia pre účinkujúcich v pri Divadle A. Bagara. Dobudovanie vybavenia interiéru Synagógy

Opatrenie č. 3: Vybudovať viacúčelový objekt v Mestskom parku na Sihoti (v priestore bývalého verejného osvetlenia)

Opatrenie č. 4: Spolufinancovanie kultúrnych aktivít organizácií iných zriaďovateľov a ochrany kultúrneho dedičstva

Opatrenie č. 5: Spolufinancovať aktivity v oblasti záujmovo-umeleckej činnosti, podporovať a využívať potenciál mimovládnych organizácií a nezávislých aktivít

Opatrenie č. 6: Využiť potenciál podnikateľského prostredia na podporu kultúry

Opatrenie č. 7: Zabezpečiť rozvoj nových foriem druhov a žánrov kultúry

Opatrenie č. 8: Zriadiť mestské kultúrne stredisko ako rozpočtovú organizáciu Mesta Nitry, realizovať kultúrne podujatia medzinárodného, regionálneho i miestneho významu na báze vzájomnej spolupráce subjektov pôsobiacich v oblasti kultúry

Opatrenie č. 9: Rozšíriť možnosti propagácie produktov a služieb. Hľadať nové formy propagácie kultúry v zahraničí, spolupracovať s inými mestami v rámci cezhraničnej

Zámer č. 2: Zachovávať, obnovovať a prezentovať kultúrne dedičstvo

Opatrenie č. 1: Vybudovať muzeálny komplex a archeoskanzen v areáli kasární na Martinskom vrchu

Opatrenie č. 2: Spolupracovať pri obnove Nitrianskeho hradu

Opatrenie č. 3: Prezentácia historickej cesty na ulici Na Vríšku

Opatrenie č. 4: Vyznačiť pôdorys významného archeologického nálezu – kostola sv. Jakuba – v dlažbe Svätoplukovho námestia v kombinácii s informačnou tabuľou

Opatrenie č. 5: Podporiť všestranný rozvoj mestských častí ako satelitov pohody, oddychu a duchovnej obnovy

Opatrenie č. 6: Realizovať náznakovú rekonštrukciu preskúmaných architektúr a komplexnú rekonštrukciu jednej obytnej jednotky Kamaldulského kláštora

Opatrenie č. 7: Revízia pamiatkového fondu mesta, spracovanie Zásad pamiatkovej starostlivosti pre

mestskú pamiatkovú rezerváciu a mestskú pamiatkovú zónu v meste v súlade s aktuálnym stavom pamiatkového fondu, schválenie dokončených Zásad pamiatkovej starostlivosti na území mesta ako všeobecne záväzné nariadenie

Opatrenie č. 8: Dobudovať pamätník Proglas pod Nitrianskym hradom

Opatrenie č. 9: Vydať multimediálne CD/DVD o kultúrnom dedičstve Nitry

Opatrenie č. 10: Zriadiť mestské kultúrne stredisko ako rozpočtovú organizáciu Mesta Nitry, realizovať kultúrne podujatia medzinárodného, regionálneho i miestneho významu na báze vzájomnej spolupráce subjektov pôsobiacich v oblasti kultúry

Opatrenie č. 11: Prezentácia stredovekej komunikácie zo 14. storočia v areáli nákupno - spoločenského centra Mlyny - Nitra

Opatrenie č. 12: Realizácia pamiatkových výskumov v Dolnom meste a prezentácia ich výsledkov

Opatrenie č. 13: Vytvoriť PIS (Parciálny informačný systém) pamätihodnosti mesta v nadväznosti na schválené všeobecné záväzné nariadenie o pamätihodnostiach mesta Nitry

Opatrenie č. 14: Zakomponovať pamätihodnosti do turistického orientačného systému v Nitre, spolupracovať pri tvorbe systému turistických okruhov

Zámer č. 3: Modernizovať, reprofilovať a doplniť ostatné zariadenia potrebné pre ďalší rozvoj CR, zlepšiť imidž a atraktivitu mesta pre obyvateľov a návštevníkov

Opatrenie č. 1: Zlepšiť pomery v oblasti urbanistického vývoja mesta

Zámer č. 4: Posilniť výchovno- vzdelávaciu úlohu kultúry

Opatrenie č. 1: Podporovať programy a projekty pre deti a mládež, pre rómsku menšinu, handicapovaných a sociálne slabších obyvateľov

Opatrenie č. 2: Podieľať sa na prepojení kultúrnych produktov a služieb s výchovno-vzdelávacím procesom v školstve

KRITICKÁ OBLASŤ: ZDRAVOTNÍCTVO

Generálny cieľ: **Zvýšiť spokojnosť obyvateľov so zdravotníckou starostlivosťou**

Zámer č. 1: **Obnova technického stavu budov a efektívnej prevádzky nitrianskych polikliník**

Opatrenie č. 1: Audit technického stavu, potreby údržby, opráv a obnovy stavebných TZB prvkov a prijatie programu údržby, opráv a obnovy

Opatrenie č. 2: Plán a realizácia obnovy, údržby, opráv a efektívnej prevádzky nitrianskych polikliník v alternatíve:

- prevádzkovania mestskou spoločnosťou (obchodnou, neziskovou)
- verejne – súkromného partnerstva PPP

Zámer č. 2: **Rozvoj zdravotníckej starostlivosti v meste Nitra**

Opatrenie č. 1: Vypracovať strategický dokument v oblasti zdravotníckej starostlivosti o občanov mesta Nitra – Koncepcia rozvoja zdravotníckej starostlivosti v meste Nitra

Zámer č. 3: **Podpora budovania európskej siete zdravých miest**

Opatrenie č. 1: Postupná aplikácia princípov IV fázy WHO EUROPE siete zdravých pri plánovaní rozvoja mesta

KRITICKÁ OBLASŤ: ŠPORT, REKREÁCIA A VOĽNOČASOVÉ AKTIVITY

Generálny cieľ: **Vytvoriť efektívne fungujúcu sieť športových zariadení**

Zámer č. 1: **Efektívne využívať existujúce športové zariadenia**

Opatrenie č. 1: Rozšírenie účelu využitia školských ihrísk a telocviční

Opatrenie č. 2: Podpora udržiavania a modernizácie tých zariadení, ktoré nie sú vo vlastníctve mesta ale budú vo zvýšenej miere prístupné obyvateľom mesta aj pre účely rekreačného športu

Opatrenie č. 3: Zabezpečiť sprístupnenie športových areálov verejnosti v popoludňajších hodinách a počas prázdnin

Opatrenie č. 4: Prevádzka viacúčelovej športovej haly

Zámer č. 2: **Údržba a modernizácia športových a rekreačných zariadení**

Opatrenie č. 1: Modernizácia, údržba a prevádzka športovísk vo vlastníctve mesta

Opatrenie č. 2: Rekonštrukcia, modernizácia a rozšírenie školských ihrísk a telocviční

Opatrenie č. 3: Modernizácia a dobudovanie siete športových regeneračných a rekreačných zariadení

Generálny cieľ: **Podporovať športové aktivity na území mesta**

Zámer č. 3: **Rozvoj telesnej kultúry**

Opatrenie č. 1: Spracovanie koncepcie rozvoja telesnej kultúry v meste Nitra

Opatrenie č. 2: Organizovanie tradičných športových podujatí

Opatrenie č. 3: Spolupráca pri organizovaní rôznych športových podujatí a podpora realizácie športových podujatí

Opatrenie č. 4: Podpora výkonnostného a vrcholového športu

Opatrenie č. 5: Skvalitnenie športovej prípravy na školách

3.2.3. PRIORITNÁ (KLÚČOVÁ) OBLASŤ ROZVOJA: SAMOSPRÁVA

Strategická vízia:

Manažment, zamestnanci mesta a mestských zariadení sú pripravení kvalitne, efektívne a bez zbytočných prieťahov plniť všetky zverené úlohy. Sú schopní reagovať na meniace sa podmienky a prispôbovať sa im, konkurovať administratívne iných miest v Európe. Správa vecí verejných sa stala službou verejnosti, minimalizoval sa byrokratický prístup k riešeniu úloh a mestská správa tejto zmene prispôsobila aj komunikáciu s občanmi a návštevníkmi mesta.

Kritické oblasti:

1. Organizácia mestskej správy
2. Daňová, poplatková, rozpočtová politika, nakladanie s majetkom mesta
3. Environmentálna politika
4. Urbanizmus, architektúra a územný rozvoj
5. Komunikácia a spolupráca
6. Bezpečnosť v meste

KRITICKÁ OBLASŤ: ORGANIZÁCIA MESTSKEJ SPRÁVY

Generálny cieľ: **Zefektívniť riadenie a výdavky na správu mesta**

Zámer č. 1: Zvýšiť kvalitu zamestnancov mestskej správy

Opatrenie č. 1: Vypracovať projekt a zaviesť systém pravidelného vzdelávania zamestnancov mesta

Opatrenie č. 2: Zaviesť nový systém odmeňovania zamestnancov mesta, ktorý by lepšie zohľadňoval ich výkony

Zámer č. 2: Zefektívniť a sprehľadniť prácu úradníkov

Opatrenie č. 1: Uskutočniť analýzu spôsobu a efektívnosti zabezpečovania úloh (kompetencií) mesta (procesný audit) na MsÚ a organizáciách riadených mestom

Opatrenie č. 2: Prehodnotiť rozsah úloh zabezpečovaných mestskou správou, financovaných z mestského rozpočtu a posúdiť možnosť ich privatizácie

Opatrenie č. 3: Realizovať štrukturálnu reformu MsÚ a organizácií riadených mestom

Opatrenie č. 4: Pripraviť a realizovať projekt e-government

Opatrenie č. 5: Vybudovať informačný systém

KRITICKÁ OBLASŤ: DAŇOVÁ, POPLATKOVÁ, ROZPOČTOVÁ POLITIKA, NAKLADANIE S MAJETKOM MESTA

Generálny cieľ: **Realizovať spravodlivú a motivačnú daňovú a poplatkovú politiku, profesionalizovať a skvalitniť správcovsko-organizačnú prácu pri nakladaní s majetkom mesta**

Zámer č. 1: Zlepšiť výber daní a poplatkov

Opatrenie č. 1: Vypracovať a zverejniť novú daňovú a poplatkovú politiku mesta

Zámer č. 2: Zefektívniť využívanie objektov a pozemkov vo vlastníctve mesta

Opatrenie č. 1: Posúdiť a prehodnotiť územný plán mesta z hľadiska čo najefektívnejšieho využitia plôch

Opatrenie č. 2: Vypracovať pozemkovú cenovú mapu

Opatrenie č. 3: Realizovať aktívnu politiku s pozemkami a nehnuteľnosťami

Opatrenie č. 4: Rekonštrukcia a modernizácia budovy MsÚ v Nitre

Opatrenie č. 5: Vytvorenie reprezentačných priestorov v budove bývalej Radnice Mesta Nitra (Štefánikova 1)

Opatrenie č. 6: Pripraviť zoznam objektov na postupnú opravu a rekonštrukciu

KRITICKÁ OBLASŤ: ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA**Generálny cieľ: Chrániť prírodné zdroje****Zámer č. 1: Monitorovať stav a usmerňovať využitie prírodných zdrojov na území mesta**

Opatrenie č. 1: Spracovať pasportizáciu prírodných zdrojov a ich využitia

Opatrenie č. 2: Spracovať prognózu ďalšieho vývoja množstva a kvality prírodných zdrojov a ich využitia

Opatrenie č. 3: Formulovať a zverejniť princípy a zásady environmentálnej politiky mesta vo vzťahu k prírodným zdrojom

Opatrenie č. 4: Pravidelne zverejňovať výsledky monitoringu

Zámer č. 2: Zabezpečiť ochranu pôdy

Opatrenie č. 1: Motivovať vlastníkov a užívateľov pôdy k realizácii opatrení voči erózii pôdy

Opatrenie č. 2: Podporovať výsadbu ochranných vetrolamov

Opatrenie č. 3: Podporovať environmentálne šetrné formy hospodárenia na pôde

Zámer č. 3: Zabezpečiť environmentálne vhodné využívanie lesov a lesných pozemkov

Opatrenie č. 1: Rekonštrukcia lesných pozemkov v intraviláne mesta

Generálny cieľ: Pre obyvateľov mesta zabezpečiť kvalitné životné prostredie**Zámer č. 4: Vytvoriť komplexný monitorovací systém kvality životného prostredia, stanoviť limity jeho zaťaženia a prijať zodpovedajúce opatrenia**

Opatrenie č. 1: Spracovať projekt komplexného monitoringu životného prostredia

Opatrenie č. 2: Realizovať projekt komplexného monitoringu životného prostredia a pravidelne zverejňovať jeho výsledky

Opatrenie č. 3: Vypracovať hlukovú mapu

Opatrenie č. 4: Povoľovať výrobné prevádzky a rôznorodé spoločenské akcie podľa ich vplyvu na životné prostredie

Opatrenie č. 5: Vytvoriť zoznam dočasných (aj čiernych) stavieb a program minimalizácie ich počtu

Opatrenie č. 6: Spracovanie štúdie emisného a imisného zaťaženia územia mesta

Zámer č. 5: Sanovať nelegálne skládky a staré environmentálne záťaž

Opatrenie č. 1: Zmapovať a odstrániť nelegálne skládky odpadov

Zámer č. 6: Zabezpečiť čistotu mesta

Opatrenie č. 1: Zabezpečiť dôsledné čistenie ulíc a verejných priestranstiev

Opatrenie č. 2: Vypracovať audit čistoty jednotlivých mestských častí

Zámer č. 7: Revitalizovať rieku Nitru

Opatrenie č. 1: Vypracovať projekt revitalizácie rieky Nitry

Opatrenie č. 2: Realizovať projekt revitalizácie rieky Nitry a jej bezprostredného okolia

Opatrenie č. 3: Zabezpečiť pravidelný monitoring rieky Nitry a jej bezprostredného okolia

Zámer č. 8: Usmerňovať chov zvierat

Opatrenie č. 1: Skvalitniť kontrolnú činnosť nad dodržiavaním VZN o chove psov

Opatrenie č. 2: Vytvoriť podmienky pre zber a likvidáciu psích exkrementov na verejných priestranstvách

Opatrenie č. 3: Vypracovať, zverejniť, propagovať a kontrolovať zásady chovu ostatných zvierat

Zámer č. 9: **Zabezpečiť dostatok zelene, kvalitné sadovnícke úpravy a údržbu**

Opatrenie č. 1: Spracovať pasport zelene

Opatrenie č. 2: Vytvoriť systém priebežnej aktualizácie pasportu zelene

Opatrenie č. 3: Vypracovať a zverejniť zásady na ochranu zelene formou VZN

Opatrenie č. 4: Vytvoriť koncepciu starostlivosti o zeleň

Opatrenie č. 5: viesť evidenciu vhodných lokalít pre náhradnú výsadbu zelene

Opatrenie č. 6: Vypracovať a realizovať projekt rekonštrukcie uličných stromoradií

Opatrenie č. 7: Vypracovať a realizovať projekt rekonštrukcie Mestského parku aj vrátane závlahového systému

Opatrenie č. 8: Vypracovať a realizovať projekt nových parkov

Opatrenie č. 9: Pozdĺž frekventovaných komunikácií vybudovať zelené bariéry

Opatrenie č. 10: Rozšírenie kvetinových záhonov, údržba zasadených stromov, kríkov záhonov

Opatrenie č. 11: Sadovnícka úprava plôch pred KÚ a ObÚ

Opatrenie č. 12: V obytných zónach prehodnotiť zastúpenie zelene

Opatrenie č. 13: Podporovať individuálnu starostlivosť o zelené plochy

Zámer č. 10: **Vybudovať oddychové zóny**

Opatrenie č. 1: Vybudovanie oddychových zón na sídliskách s kompletným vybavením drobnej architektúry

Zámer č. 11: **Zvýšiť estetickú hodnotu nezastavanej krajiny**

Opatrenie č. 1: Zvýšiť podiel nelesnej drevinnej vegetácie a to najmä v poľnohospodárskej krajine

Opatrenie č. 2: Pohľadovo izolovať negatívne dominanty územia zo smerov významných výhľadových bodov

Opatrenie č. 3: Podporovať diverzifikáciu monotónnych pohľadových horizontov tvorených veľkoblukovými oráčinami

Opatrenie č. 4: Ochraňovať nosné prvky estetickej kvality a typický charakter krajiny

Opatrenie č. 5: Eliminovať negatívne okrajové efekty

Generálny cieľ: **Optimalizovať hospodárenie s odpadom**

Zámer č. 12: **Zefektívniť zber odpadu**

Opatrenie č.1: Zvýšiť počet zberových dvorov na 8

Zámer č. 13: **Zefektívniť separovaný zber, zvýšiť podiel separovaného odpadu**

Opatrenie č. 1: Optimálne rozmiestniť nádoby na separovaný zber

Opatrenie č. 2: viesť informačno-propagačnú kampaň na podporu separácie odpadu

Zámer č. 14: **Vybudovať a prevádzkovať kompostáreň so zabezpečením využitia biokompostu**

Opatrenie č. 1: Vypracovať projektovú dokumentáciu na kompostáreň

Opatrenie č. 2: Koordinovať spoluúčasť firmy Nitrianske komunálne služby s.r.o. na výstavbe kompostárne

Opatrenie č. 3: Vypracovať systém zberu organického odpadu

Zámer č. 15: **Motivovať podnikateľské subjekty a občanov k znižovaniu produkcie odpadov, k hospodárnemu a environmentálne vhodnému nakladaniu s odpadom**

Opatrenie č. 1: Vykonávať pravidelný monitoring množstva a štruktúry odpadov a zverejňovať jeho výsledky

Opatrenie č. 2: Vypracovať systém motivácie občanov v rodinnej zástavbe na separáciu domáceho odpadu

Opatrenie č. 3: Podporovať zavádzanie nízkoodpadových a recyklačných technológií

Zámer č. 16: Dosiahnuť ekonomicky a ekologicky najvhodnejší spôsob nakladania s odpadom pre podmienky mesta Nitra

Opatrenie č. 1: Vypracovať ekonomickú a environmentálnu analýzu možnosti nakladania s odpadom pre podmienky mesta

Opatrenie č. 2: Vypracovať projekt aplikácie najvhodnejšej varianty nakladania s odpadom v súlade s programom odpadového hospodárstva

Opatrenie č. 3: Realizácia projektu aplikácie vybranej varianty nakladania s odpadom

Opatrenie č. 4: Vypracovať projekt na systém umožňujúci zaviesť množstvový zber u obyvateľov (I. etapa – v rodinnej zástavbe, II. etapa – v bytovej zástavbe)

Opatrenie č. 5: Realizovať projekt I. a II. etapy systému množstvového zberu

Opatrenie č. 6: Vypracovať systém koordinovaného zvozu všetkých separovaných komodít od občanov v rodinnej a bytovej zástavbe – kalendár zvozu (textil, elektronika, organický odpad, nábytok a pod.) podľa jednotlivých mestských častí – ulíc

Generálny cieľ: **Vykonávať environmentálny manažment, implementovať princípy TUR do environmentálnej politiky mesta**

Zámer č. 17: Na MsÚ vytvoriť funkčný - vysoko profesionálny administratívny aparát zabezpečujúci environmentálny manažment

Opatrenie č. 1: Vykonať personálny audit pracovníkov vykonávajúcich environmentálny manažment

Opatrenie č. 2: Aparát zabezpečujúci environmentálny manažment posilniť odborne spôsobilými pracovníkmi

Zámer č. 18: Zavádzať environmentálne manažerske systémy a environmentálny audit

Opatrenie č. 1: Zaviesť systém environmentálneho integrovaného manažmentu

Opatrenie č. 2: Vykonávať environmentálny audit podnikov a zverejňovať jeho výsledky

Opatrenie č. 3: Na Mestskom úrade a v podnikoch riadených mestom zaviesť environmentálny riadiaci systém EMAS (EUs Environmental Management Audit Scheme) a štandardizáciu ISO, v ostatných podnikoch motivovať k ich zavádzaniu

Zámer č. 19: Zlepšiť komunikáciu a spoluprácu pri riešení environmentálnych otázok

Opatrenie č. 1: Zlepšiť komunikáciu a koordináciu medzi jednotlivými pracovníkmi, organizačnými zložkami a podriadenými organizáciami MsÚ v oblasti environmentálneho manažmentu vychádzajúc z princípu nadzortnosti a prierezovosti tejto problematiky.

Opatrenie č. 2: Zlepšiť spoluprácu aparátu mesta zabezpečujúceho environmentálny manažment s orgánmi štátnej správy, s environmentálne zameranými subjektmi z podnikateľskej sféry, z 3. sektoru, s odborníkmi i občanmi

Opatrenie č. 3: Vytvoriť lokálnu alianciu pre TUR

Zámer č. 20: Formulovať a realizovať environmentálnu politiku mesta

Opatrenie č. 1: Formulovať a následne zverejniť princípy a zásady, stratégiu a taktiku ako aj pravidlá uplatňovania environmentálnej politiky

Opatrenie č. 2: Definovať zásady umožňujúce riešiť ujmu, ktorá vznikne pri uplatňovaní environmentálnej politiky

Opatrenie č. 3: Vytvoriť legislatívno-ekonomicko-organizačný systém umožňujúci aplikovať „obchod s právom na znečisťovanie životného prostredia“

Opatrenie č. 4: Viesť informačnú kampaň na podporu environmentálnej politiky mesta

Opatrenie č. 5: Vypracovať a uplatňovať motivačný a sankčný systém umožňujúci uplatňovať environmentálnu politiku v dennej praxi

Zámer č. 21: **Vytvoriť kvalitnú informačnú bázu a legislatívne nástroje pre rozhodovanie**

Opatrenie č. 1: Aktualizovať dokument Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) mesta Nitra (pre urbanizované prostredie)

Opatrenie č. 2: Pre jednotlivé prvky MÚSES spracovať priestorovú databázu v mierke 1:2000

Opatrenie č. 3: Spracovať projekty pre manažment jednotlivých prvkov MÚSES

Opatrenie č. 4: Spracovať Krajinno-ekologický plán (KEP pre urbanizované prostredie, aktuálny bude pri spracovaní nového ÚPN mesta)

Opatrenie č. 5: Spracovať Miestnu Agendu 21 (pre urbanizované prostredie)

Opatrenie č. 6: Aktualizovať Územný plán, aby dôsledne vychádzal z MÚSES, Krajinno-ekologického plánu a Miestnej Agendy 21 (je zakomponované v ÚPN)

Opatrenie č. 7: Spracovať strategické environmentálne hodnotenie (SEA) pre všetky rozvojové projekty dotýkajúce sa územia mesta (ÚPN bol posudzovaný v procese EIA)

Opatrenie č. 8: Vytvoriť funkčný interaktívny geoinformačný systém (GIS)

Opatrenie č. 9: Priebežná aktualizácia parciálnych informačných systémov GIS mesta Nitry a digitálnej technickej mapy mesta

Zámer č. 22: **Posilniť ochranu životného prostredia**

Opatrenie č. 1: Realizovať program starostlivosti o prírodu a krajinu podľa dokumentu MÚSES

Opatrenie č. 2: Spolupracovať pri rozšírení systému chránených území tak, aby sa prekrýval s najvýznamnejšími prvkami MÚSES

Opatrenie č. 3: Spolupracovať pri zavádzaní systémov riadenia (tzv. osobitných režimov) na ochranu environmentálne významných krajinných prvkov

Opatrenie č. 4: Realizovať projekty revitalizácie (vo vhodných podmienkach aj renaturalizácie) významných krajinných prvkov

Zámer č. 23: **Rozvoj mesta presadzovať v súčinnosti s indikátormi TUR**

Opatrenie č. 1: Pripojiť sa do kampane Európske trvalo udržateľné mestá (European Sustainable Cities and Towns Campaign)

Opatrenie č. 2: Stanoviť a zverejniť systém indikátorov TUR

Opatrenie č. 3: Vypracovať plán vývoja indikátorov TUR

Opatrenie č. 4: Implementovať zásady TUR do dokumentov rozvoja a prevádzky mesta a jemu podriadených organizácií

Opatrenie č. 5: Vypracovať plán zavádzania indikátorov do praxe vrátane motivačných a sankčných opatrení

Zámer č. 24: **Podporovať rozvoj miestnej ekonomiky**

Opatrenie č. 1: Preferovať miestnu ekonomiku a jej orientáciu na miestne zdroje a technológie šetrné voči životnému prostrediu

Opatrenie č. 2: Vytvárať podmienky pre stimulovanie vzniku malých miestnych výrob a prevádzok s vhodnými environmentálnymi parametrami

Zámer č. 25: **Posilňovať miestnu komunitu a podporovať občiansku angažovanosť v oblasti životného prostredia**

Opatrenie č. 1: Včas a priebežne informovať verejnosť o potenciálnych dopadoch projektov na životné prostredie

Opatrenie č. 2: Hmotne a morálne podporovať komunitné aktivity smerujúce ku skvalitneniu života a životného prostredia v meste

Zámer č. 26: **Presadzovať energeticky nenáročnú a environmentálne únosnú dopravu**

Opatrenie č. 1: Vypracovať novú environmentálne vhodnú dopravnú koncepciu (v roku 2007 zabezpečuje mesto generel dopravy)

Opatrenie č. 2: Podporovať zmenu palivovej základne MHD

Zámer č. 27: **Znižovať energetickú a surovinovú náročnosť mesta (prevádzok i domácností)**

Opatrenie č. 1: Vypracovať program racionálneho hospodárenia s vodou

Opatrenie č. 2: Propagovať a podporovať šetrenie pitnej vody a jej náhradu úžitkovou vodou všade tam, kde je to možné vhodnými technickými, organizačnými a legislatívnymi opatreniami

Opatrenie č. 3: Monitorovať spotrebu pitnej vody

Generálny cieľ: **Zvýšiť environmentálne vedomie verejnosti**

Zámer č. 28: **Podporovať vzdelávanie a výchovu verejnosti v environmentálnej oblasti**

Opatrenie č. 1: Podporovať vzdelávacie aktivity a osvetu propagujúce zásady trvalo udržateľného rozvoja

Opatrenie č. 2: Informovať občanov o rizikách znečistenia životného prostredia nerecyklovanými odpadmi

Opatrenie č. 3: Propagovať kompostovanie organického odpadu

Zámer č. 29: **Zabezpečiť stabilizáciu a zamedzenie znehodnotenia Prírodnej pamiatky Nitriansky dolomitový lom – Rolfesova baňa**

Opatrenie č. 1: Vybudovať ochranné bariéry Prírodnej pamiatky Rolfesova baňa v časti Fabrická – Kollárova

Zámer č. 30: **Rozšíriť verejnosti prístupné plochy zelene v centre mesta**

Opatrenie č. 1: Vypracovať vykonávací PD na základe štúdie „Rekonštrukcia Rolfesovej bane Nitra“

Zámer č. 31: **Rozšíriť verejnosti prístupné plochy zelene v centre mesta**

Opatrenie č. 1: Realizovať vykonávací projekt „Rekonštrukcia Rolfesovej bane Nitra“

KRITICKÁ OBLASŤ: URBANIZMUS, ARCHITEKTÚRA A ÚZEMNÝ ROZVOJ

Generálny cieľ: **Vytvoriť predpoklady pre racionálne a efektívne riadenie architektonického a územného rozvoja mesta**

Zámer č. 1: **Doplnenie územnoplánovacej dokumentácie**

Opatrenie č. 1: Ukončiť spracovanie územného plánu centrálnej mestskej zóny v Nitre

Opatrenie č. 2: Zabezpečiť spracovanie územného plánu zóny Párovské háje

Opatrenie č. 3: Zabezpečiť spracovanie územného plánu zóny Párovské lúky

Opatrenie č. 4: Zabezpečiť spracovanie územného plánu zóny Kynek – Šúdol

Opatrenie č. 5: Zabezpečiť spracovanie územných plánov zón stanovených v ÚPN mesta Nitra

Zámer č. 2: **Zabezpečenie tvorby a aktualizácie GMIS**

Opatrenie č. 1: Zabezpečiť dodanie aktualizovanej ortofotomapy mapy

Opatrenie č. 2: Zabezpečiť softvérové vybavenie - virtuálny trojrozmerný model mesta Nitra

Opatrenie č. 3: Zabezpečiť aktualizáciu parciálneho informačného systému – územného plánu mesta Nitra a GMIS

Zámer č. 3: **Revitalizácia obytných súborov mesta Nitra**

Opatrenie č. 1: Revitalizácia obytného súboru Párovce

Zámer č. 4: **Rekonštrukcia Župného námestia**

Opatrenie č. 1: Zabezpečiť dodanie projektovej dokumentácie a jej realizácie

Zámer č. 5: **Spracovanie generelu oddychových plôch mesta Nitra**

Opatrenie č. 1: Zmapovanie aktuálneho stavu a návrh koncepcie

KRITICKÁ OBLASŤ: KOMUNIKÁCIA A SPOLUPRÁCA

Generálny cieľ: **Zlepšiť vnútornú komunikáciu a spoluprácu**

Zámer č. 1: **Zlepšiť komunikáciu medzi jednotlivými oddeleniami MsÚ**

Opatrenie č. 1: Realizovať anketový prieskum zameraný na zistenie stavu vnútornej komunikácie medzi jednotlivými oddeleniami MsÚ

Zámer č. 2: **Zlepšiť komunikáciu medzi predstaviteľmi MsÚ a poslancami mestského zastupiteľstva a členmi odborných komisií MsZ**

Opatrenie č. 1: Realizovať anketový prieskum zameraný na zistenie stavu vnútornej komunikácie medzi predstaviteľmi MsÚ a poslancami mestského zastupiteľstva a členmi odborných komisií MsZ

Zámer č. 3: **Zlepšiť komunikáciu medzi MsÚ a mestom riadenými podnikmi**

Opatrenie č. 1: Realizovať anketový prieskum zameraný na zistenie stavu vnútornej komunikácie medzi MsÚ a mestom riadenými podnikmi

Generálny cieľ: **Zlepšiť vonkajšiu komunikáciu a spoluprácu**

Zámer č. 4: **Zlepšiť komunikáciu so subjektami zo všetkých sektorov**

Opatrenie č. 1: Rozšíriť sieť informačných tabúl na území mesta (vrátane zastávok MHD)

Opatrenie č. 2: Minimálne raz do roka organizovať na MsÚ deň otvorených dverí

Opatrenie č. 3: Realizovať schránku nápadov

Opatrenie č. 4: V spolupráci so SAD a NN realizovať ankety, ktoré by umožnili obyvateľom získať spätnú väzbu

Opatrenie č. 5: Organizovať „okružle stoly“

Opatrenie č. 6: Rokovať s predstaviteľmi informačných médií s cieľom zlepšiť propagáciu mesta

Opatrenie č. 7: Spolupracovať s TV Central za účelom vytvorenia vlastného programu

KRITICKÁ OBLASŤ: BEZPEČNOSŤ V MESTE

Generálny cieľ: **Zvýšiť v meste a jeho bezprostrednom okolí bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov mesta a ochranu ich majetku**

Zámer č. 1: **Spolupracovať so všetkými zainteresovanými subjektmi na zvýšení bezpečnosti**

Opatrenie č. 1: Spracovať a realizovať projekt „Spoločne proti kriminalite“

Opatrenie č. 2: Podporiť organizačno-technické zabezpečenie projektu „Spoločne proti kriminalite“

Zámer č. 2: **PRIJAŤ PREVENTÍVNE OPATRENIA NA ZNÍŽENIE KRIMINALITY MONITOROVANÍM VEREJNÝCH PRIESTRANSTIEV**

Opatrenie č. 1: Vypracovať bezpečnostnú mapu mesta

Opatrenie č. 2: Zriadenie komplexného modulárneho informačného systému krízového riadenia s podporou aktívnej mapy v rastrovom i vektorovom formáte GIS) s možnosťou zaintegrovania GPS technológie, kamerového systému, pultu centrálnej ochrany a systému hlásenia a varovania do celistvého integrovaného bezpečnostného systému krízového riadenia.

Opatrenie č. 3: Zriadenie kamerového monitorovacieho systému na výpadových cestách mesta s možnosťou on-line vyhľadávania z databáz odcudzených motorových vozidiel

Opatrenie č. 4: Vypracovanie mapy asociálnych a neprispôsobivých jedincov, skupín a komunít v meste Nitra

4. IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

Implementačná časť PHSR poskytuje odpoveď na otázku, ako mesto zabezpečí realizáciu svojej vízie prostredníctvom zámerov a opatrení v jednotlivých prioritných (kľúčových) oblastiach rozvoja.

4.1. AKČNÝ PLÁN ROZVOJA

4.1.1. OPATRENIA ROZVOJA MESTA – RÁMCOVÝ HARMONOGRAM ICH REALIZÁCIE A FINANČNÝ PLÁN

Dôležitou zložkou implementačnej časti je akčný plán, ktorý definuje prvé kroky pri PHSR s ohľadom na jej momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít.

V rámci tvorby PHSR mesta Nitra boli vytýčené tri kľúčové oblasti s 274 opatreniami:

1. kľúčová oblasť – Hospodársky rozvoj a technická spolupráca (HRaTS)– 49 opatrení,
2. kľúčová oblasť – Sociálny rozvoj a kvalita života (SRaKŽ) – 81 opatrení,
3. kľúčová oblasť – Samospráva (S) – 144 opatrení.

Štruktúru každého opatrenia tvorí: cieľ opatrenia, garant, spolupráca, náklady, zdroje financovania, termín, úlohy, indikátor, zdroj.

Každé opatrenie je identifikované:

- čísлом podľa poradia v databáze projektových formulárov

Príklad č. 1: kľúčová oblasť – HRaTS, kritická oblasť/zámer/opatrenie – IPVaAV/1/1, názov opatrenia - Pravidelne organizovať a podporovať spoločenské stretnutie dotknutých subjektov

Príklad č. 2: kľúčová oblasť – SRaKŽ, kritická oblasť/zámer/opatrenie - B/1/1, názov opatrenia - Vy-

pracovať strategický dokument v oblasti bývania - Program rozvoja bývania Mesta Nitra

Príklad č. 3: kľúčová oblasť – S, kritická oblasť/zámer/opatrenie MS/1/1, názov opatrenia – Vypracovať projekt a zaviesť systém pravidelného vzdelávania zamestnancov mesta

- väzbou na operačný program (pokiaľ bolo možné väzbu identifikovať, v opačnom prípade je možné uvažovať o iných finančných mechanizmoch zabezpečenia príslušného opatrenia)
Zoznam operačných programov – 1. Regionálny operačný program (ROP), 2. Životné prostredie (ŽP), 3. Doprava (D), 4. Informatizácia spoločnosti (IS), 5. Výskum a vývoj (VaV), 6. Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (KaHR), 7. Vzdelávanie (V), 8. Zamestnanosť a sociálna inklúzia (ZaSI), 9. Zdravotníctvo (Z), 10. Technická pomoc (TP).
- predpokladaným časovým horizontom realizácie 2007 – 2013,
- predpokladanými finančnými nákladmi.

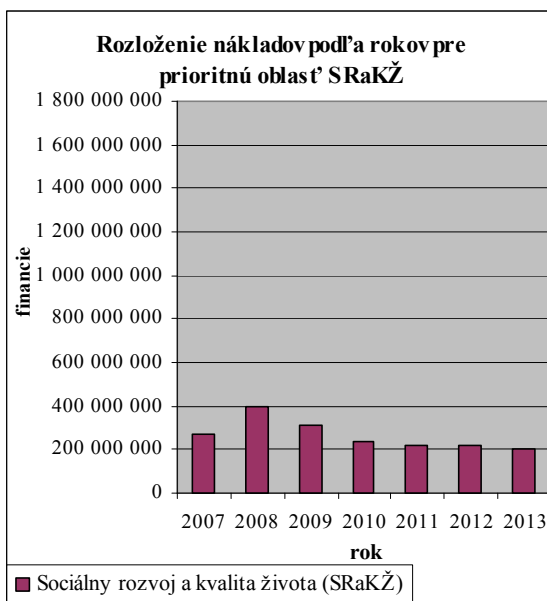
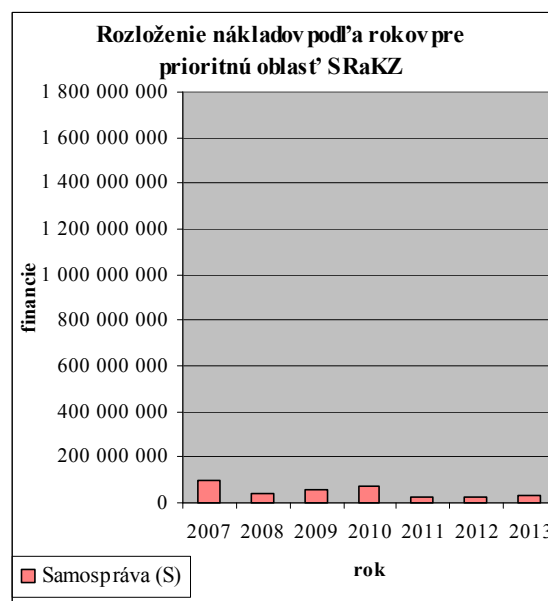
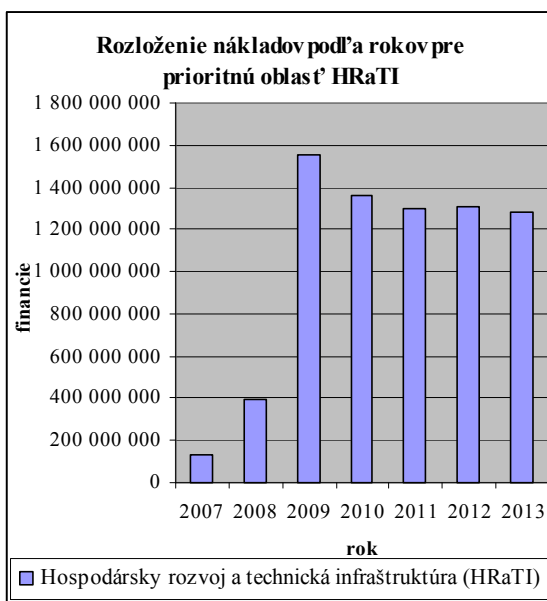
V týchto opatreniach sa odzrkadľujú aj priority rozvoja mesta schválené mestským zastupiteľstvom dňa 23.08.2007. Databáza opatrení sa nachádza v prílohe celého dokumentu.

Z analýzy podielu jednotlivých kľúčových oblastí na celkovom plánovanom rozpočte 9 537 546 999 Sk je zrejma dominancia kľúčovej oblasti Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra (76,8 % - 7 326 800 000 Sk). Najvyšší objem finančných prostriedkov je požadovaných na rok 2009, pričom ťažisko realizácie plánovaných projektov sa predpokladá v r. 2009 – 2013.

Na kľúčovú oblasť Sociálny rozvoj a kvalita života pripadá podiel 19,5 % (1 857 472 000 Sk). Predpoklad realizácie projektov je v období r. 2007 – 2010, pričom najvyšší objem finančných prostriedkov pripadá na r. 2008.

Kľúčová oblasť Samospráva je na celkovom rozpočte zastúpená iba 3,7 % (353 274 999 Sk). Najvyššie objemy finančných prostriedkov sa plánujú preinvestovať v r. 2007 a 2010.

Realizácia PHSR na roky 2007 – 2013 prostredníctvom jednotlivých projektov sa bude na základe predbežného hodnotenia mestským zastupiteľstvom každoročne aktualizovať a schvaľovať.

Prehľad plánovaných finančných prostriedkov projektov PHSR mesta Nitra v r. 2007 - 2013

kľúčové oblasti	plánovaný rozpočet v Sk v rokoch 2007 - 2013							spolu
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Hospodársky rozvoj a technická infraštruktúra (HRaTI)	127 400 000	395 500 000	1 551 420 000	1 362 220 000	1 302 620 000	1 307 420 000	1 280 220 000	7 326 800 000
Sociálny rozvoj a kvalita života (SRaKŽ)	273 487 000	395 410 000	309 535 000	232 935 000	222 435 000	217 910 000	205 760 000	1 857 472 000
Samospráva (S)	97 658 000	42 029 589	55 078 000	74 017 000	26 943 000	26 783 000	30 766 410	353 274 999
Spolu	498 545 000	832 939 589	1 916 033 000	1 669 172 000	1 551 998 000	1 552 113 000	1 516 746 410	9 537 546 999

4.1.2. PRIORITNÉ OPATRENIA ROZVOJA MESTA SCHVÁLENÉ MESTSKÝM ZASTUPITEĽSTVOM DŇA 23. 8. 2007

Prioritné opatrenia mesta na programovacie obdobie 2007 - 2013	
Štrukturálne fondy - ERDF, ESF	
Por.č.	Názov priority
1.	Revitalizácia sídliska Párovce - pilotný projekt
2.	Rekonštrukcia objektu Detskej nemocnice na Domov dôchodcov
3.	ZŠ Tulipánová – škola tretieho tisícročia
4.	Vybudovanie a prevádzkovanie kompostárne
5.	Vybudovanie mostných prepojení cez rieku Nitra
6.	Rekonštrukcia objektu na Sociálne integračné centrum
7.	Park Sihoť – rozšírenie parku, modernizácia a rekonštrukcia športovo – oddychových zariadení
8.	Biotech - výstavba vedecko-technologického parku
9.	Modernizácia ZŠ Benkova, Topoľová, Fatranská
10.	Obnova chráneného areálu Rolfesova baňa
11.	Komplexný turistický informačný systém
12.	Rekonštrukcia Župného námestia
13.	Rekonštrukcia a modernizácia objektu Mestský dom, Štefánikova 1
14.	Rekonštrukcia Lanovkovej dráhy na Zobor

Priority na regionálnej resp. národnej úrovni	
Por.č.	Názov priority
1.	Modernizácia a rekonštrukcia železničnej stanice
2.	Odklon štátnej cesty I/64
3.	Rekonštrukcia letiska Janikovce
Projekty cez Západoslovenskú vodárenskú spoločnosť	
Por.č.	Názov priority
1.	Odkanalizovanie mesta a aglomerácie Nitra

4.2. ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE

4.2.1. INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE

Podľa § 11 ods. 4c Zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov „mestské zastupiteľstvo schvaľuje koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života mesta“.

Medzi aktuálne úlohy mestského zastupiteľstva v procese implementácie PHSR zaraďujeme:

- určovanie zásad hospodárenia a nakladania s majetkom mesta a s majetkom štátu, ktorý užíva, schvaľovanie najdôležitejších úkonov týkajúcich sa tohto majetku a kontrolu hospodárenia s ním,
- schvaľovanie rozpočtu mesta a jeho zmien,
- schvaľovanie monitorovacích a hodnotiacich správ,
- schvaľovanie akčného plánu na jednotlivé roky,
- schvaľovanie spolufinancovania projektov v prípade žiadania finančných prostriedkov z iných zdrojov.

Z pohľadu inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia úlohu riadiaceho orgánu v prípade implementácie PHSR bude vykonávať mestský úrad. K jeho úlohám v zmysle zákona č. 351/2004 Z.z. v procese implementácie PHSR patrí:

- vypracovávanie, schvaľovanie a pravidelné vyhodnocovanie plnenia programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a zabezpečenie jeho plnenia,
- zabezpečovanie spracovania akčných plánov,
- príprava a podávanie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov z iných zdrojov,
- predkladanie žiadostí o platby,
- implementácia schválených projektov,

- monitorovanie a vyhodnocovanie akčného plánu,
- vypracovávanie pravidelných monitorovacích a hodnotiacich správ,
- predkladanie monitorovacích a hodnotiacich správ mestskému zastupiteľstvu.

4.2.2. MONITOROVANIE A HODNOTENIE PLNENIA PROGRAMU

PHSR je dokument živý, otvorený, reagujúci na zmeny. Je v ňom načrtnuté smerovanie rozvoja mesta, bližšie špecifikované prostredníctvom akčného plánu opatrení rozvoja. Keďže v zmysle platnej legislatívy je úlohou mestského zastupiteľstva aj kontrola, monitoring a hodnotenie plnenia stanovených cieľov schváleného strategického plánu, každé opatrenie je doplnené okrem iného aj indikátormi, slúžiacimi pre monitoring jeho plnenia. Prostredníctvom monitorovacích formulárov, súčastí monitorovacej správy, sa sleduje najmä miera plnenia danej aktivity v porovnaní s plánovanými hodnotami ukazovateľov.

Ako možné spôsoby overenia plnenia stanovených ukazovateľov môžeme uviesť napr. fyzický zber údajov, dotazníky, dodané tovary a služby, finančné ukazovatele pre sledovanie vstupov, rôzne špecifické indikátory jednotlivých aktivít a pod.

Monitorovanie a priebežné hodnotenie bude vykonávané pravidelne v ročných intervaloch. PHSR mesta Nitra bude po schválení jeho znenia v mestskom zastupiteľstve zverejnený na internetovej stránke mesta www.msunitra.sk, rovnako ako aj každoročne spracovávané monitorovacie správy o plnení jeho cieľov.

5. ZÁVER

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra je strednodobý programovací dokument s časovým horizontom rokov 2005 – 2008, s výhľadom do roku 2013. Predstavuje nástroj na efektívne riadenie rozvoja územia mesta prostredníctvom navrhnutých opatrení na riešenie akútnych problémov mesta a jeho obyvateľov.

Zámerom dokumentu bolo špecifikovať problémové oblasti, vytvoriť podmienky pre efektívnejšie využívanie finančných zdrojov pri realizácii prioritných opatrení a naštartovať tak proces trvalo udržateľného rozvoja mesta Nitra.

Hlavným cieľom Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra v horizonte roka 2013 je zlepšiť kvalitu života občanov, zlepšiť podmienky pre ekonomický rozvoj, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja a vytvoriť databázu takých projektov, ktoré by znižovali disparity v jednotlivých oblastiach každodenného života obyvateľov mesta.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra na roky 2005 – 2008, s výhľadom do roku 2013 je dokument otvorený, ktorý sa môže dopĺňať o nové priority, opatrenia a aktivity, resp. ktorý umožní existujúce podklady aktualizovať.

6. ZOZNAM LITERATÚRY

1. **BERMAN GROUP. 1996 – 2001. SPRIEVODCA STRATEGICKÝM PLÁNOVANÍM.**
<http://www.ainova.sk/ainova/web/doc/sprievodcaSP.pdf>
2. **COPLÁK, J. 2005.** Prieskum názorov a potrieb podnikateľov v meste Nitra. Bratislava : Ecocity, 2005. 12 s.
3. **CSANDA, M. – JARABICA, V. 2003.** Územný plán mesta Nitra a obce Dolné Štitáre. 110 s.
4. **CZAKOVÁ, G., DUBCOVÁ, A., KRAMÁREKOVÁ, H., VILINOVÁ, K. 2005.** Prieskum názorov obyvateľov na rozvoj mesta Nitra. Nitra : FPV UKF, 2005. Manuskript.
5. **DRGOŇA, V., DUBCOVÁ, A., KRAMÁREKOVÁ, H., CHRASTINA, P., KROGMANN, A. 1998.** Nitra – podrobný vlastivedný atlas. Bratislava : Mapa Slovenska, 100 s. ISBN 80-88716-40-3
6. **HAJKO, V. A I. 1977-1982.** Encyklopédia Slovenska, Bratislava : Veda, 1977-1982. 560 s. ISBN 71-050-79 až 82
7. **HRDINA, V. A I. 2001.** Konceptia územného rozvoja Slovenska. Bratislava : AUREX, 2001. 114 s.
http://www.lifeenv.gov.sk/minis/uzemne/kurs_2001/uvod.htm
8. **HRNČIAROVÁ, T. RED. 2002.** Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava : Esprit, 2002. 316 s. ISBN 80-88833-27-2
9. **INTERNÉ MATERIÁLY - Mestský úrad v Nitre. 2006.**
10. **INTERNÉ MATERIÁLY - Krajská správa Štatistického úradu SR. 2005 – 2007.**
11. **INTERNÉ MATERIÁLY – Meteorologická stanica SHMÚ Nitra - Janíkovce. 2005.**
12. **KONCEPCIA ROZVOJA BÝVANIA V MESTE NITRA.**
<http://www.msunitra.sk/>
13. **KONCEPCIA ROZVOJA MESTA NITRA.**
<http://www.msunitra.sk/>
14. **KONCEPCIA ROZVOJA MESTA NITRA V OBLASTI TEPELNÉHO HOSPODÁRSTVA..** <http://www.msunitra.sk/>
15. **KOMUNITNÝ PLÁN ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V MESTE NITRA DO ROKU 2009.**
16. <http://www.msunitra.sk/>
17. **KOREC, P., LAUKO, V. 1997.** Kraje a okresy Slovenska – nové administratívne členenie. Bratislava : Q 111, 1997. 391 s. ISBN 80-85401-58-4
18. **KOSTOVSKÝ, D. A I. 1995.** Územný plán VÚC Nitrianskeho kraja. 1995. Bratislava : AUREX, 1995. 234 s.
<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=177>
19. **KRAMÁRIK, A. A I. 1998.** Územný priemet ochrany prírody CHKO Ponitrie. Analytická časť, Bratislava : ÚŠOP, 1998. 321 s.
20. **LUKNIŠ, M. A I. 1972.** Slovensko 2 - Príroda. Bratislava : Obzor, 1972. 920 s.
21. **METODICKÁ PRÍRUČKA PRE VYPRACOVANIE PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE. 2004.** Bratislava : Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja. 2004. 72 s.
22. **MESTO NITRA. 2007.** <http://www.nitra.sk>
23. **MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2006.** <http://www.mpsr.sk>
24. **MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2006.** <http://www.mhsr.sk>
25. **MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2006.**
<http://www.build.gov.sk>

26. **NÁRODNÝ STRATEGICKÝ REFERENČNÝ RÁMEC SR NA ROKY 2007 - 2013.**
27. Bratislava : Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, 2007.
28. **OPERAČNÝ PROGRAM DOPRAVA.**
http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?id_s=17111
29. **OPERAČNÝ PROGRAM INFORMATIZÁCIA SPOLOČNOSTI.**
30. <http://www-8.vlada.gov.sk/data/files/2490.pdf>
31. **OPERAČNÝ PROGRAM KONKURENCIESCHOPNOSŤ A HOSPODÁRSKY RAST.**
<http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/OP%20Konkurencieschopnost%20a%20hospodarsky%20rast.doc>
32. **OPERAČNÝ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC.**
33. [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/38F267D1271AEF1AC12571A0002CE137/\\$FILE/vlastnymat.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/38F267D1271AEF1AC12571A0002CE137/$FILE/vlastnymat.doc)
34. **OPERAČNÝ PROGRAM VZDELÁVANIE.**
<http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/OP%20Vzdelavanie.doc>
35. **OPERAČNÝ PROGRAM VÝSKUM A VÝVOJ.**
<http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/OP%20vysku%20a%20vyvoj%201.verzia.doc>
36. **OPERAČNÝ PROGRAM ZAMESTNANOSŤ A SOCIÁLNA INKLUZIA.**
<http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/OP%20Zamestnanost%20a%20socialna%20inkluzia.doc>
37. **OPERAČNÝ PROGRAM ZDRAVOTNÍCTVO.**
38. <http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/OP%20Zdravotnictvo%202.verzia.doc>
39. **OPERAČNÝ PROGRAM ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.**
<http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/OP%20Životne%20prostredie.doc>
40. **PROGRAM ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA SR NA ROKY 2006 – 2010.** http://www.cvik.sk/poh_final.pdf
41. **PROGRAM ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA NITRIANSKEHO KRAJA.**
<http://www.enviro.gov.sk/servlets/files/9307>
42. **PROGRAM ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA MESTA NITRA.**
43. <http://www.msunitra.sk/>
44. **PROGRAM ROZVOJA NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA NA ROKY 2003 – 2013.**
www.unsk.sk/files/regionalny/A_P_PR_NSK.pdf
45. **REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM.**
46. [http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/Regionálny%20operačný%20program.doc](http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/Regionalny%20operačný%20program.doc)
47. **ROZVOJOVÝ PLÁN NUTS II ZÁPADNÉ SLOVENSKO 2007-2013.**
48. www.unsk.sk/files/regionalny/NUTS_II_0713.pdf
49. **RÓZOVÁ, Z A I. 1997.** Miestny územný systém ekologickej stability mesta Nitra. Nitra : SAN HUMA 90 Nitra. 1997. 414 s.
50. **SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA. 2005.**
<http://www.sazp.sk>
51. **TLAČOVÁ AGENTÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2006.**
<http://www.sita.sk>
52. **TREMBOŠ, P. 2006.** Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra. Manuskript.

53. **ZAMKOVSKÝ, J. RED. 2004.** Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce – význam, štruktúra a základné metodické tézy. Banská Bystrica : CEPA, 2004, 21 s. ISBN 80-968918-4-7
54. **ZÁKON 503/2001 Zb. z. O PODPORE REGIONÁLNEHO ROZVOJA.**

7. ZOZNAM PRÍLOH

1 Mesto Nitra v číslach

2 Databáza opatrení

3 Harmonogram a finančný plán opatrení

8. ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1 Nitra z vtáčej perspektívy	1
Obrázok 2 Poloha mesta nitra v rámci SR	1
Obrázok 3 Cyril a Metod	1
Obrázok 4 Erb mesta nitra	1
Obrázok 5 Erb.....	1
Obrázok 6 Diecézna knižnica	1
Obrázok 7 Geologická mapa okolia	1
Obrázok 8 Mapa reliéfu.....	1
Obrázok 9 Pedologická mapa okolia	1
Obrázok 10 Fytocenologická mapa okolia.....	1

9. ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov v meste nitra.....	1
Graf 2 Vývoj natality a mortality	28
Graf 3 Migračný pohyb.....	28
Graf 4 Vývoj počtu obyvateľov	29
Graf 5 Veková štruktúra	1
Graf 6 Vývoj štruktúry podľa veku	1
Graf 7 Veková pyramída.....	1
Graf 8 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov	1
Graf 9 Zamestnanosť EAO v nitre (2001)	1
Graf 10 Národnostná štruktúra obyvateľstva	1
Graf 11 Vývoj bytového fondu za obdobie 1991 - 2003.....	1
Graf 12 Kategorizácia domového a bytového fondu v Nitre (2001)	1
Graf 15 Funkčná plocha zástavby v m2 v Nitre (2001).....	33
Graf 13 Vybavenie domácností v meste Nitra (2001)	1
Graf 14 Štruktúra samostatne hospodáriacich domácností v Nitre a SR (2001).....	1
Graf 16 Vývoj nezamestnanosti	1
Graf 17 dĺžka evidencie nezamestnaných.....	1
Graf 18 Štruktúra nezamestnaných podľa ukončeného vzdelania	1
Graf 19 Funkčné členenie pôdneho fondu Štruktúra pôdneho fondu.....	35
Graf 20 Vývoj bytového fondu v Nitre (1991 -2005).....	38
Graf 21 Vývoj počtu študentov na univerzitáchv Nitre	42
Graf 22 vývoj počtu užívateľov zariadení sociálnych služieb	42
Graf 23 Vývoj lôžkovej kapacity v štátnych zdravotníckych zariadeniach v Nitre (2000 -2003)	42
Graf 24 Vývoj počtu hospitalizovaných pacientov v štátnych zdravotníckych zariadeniach v Nitre (2000 - 2003)	1
Graf 25 Vývoj počtu liniek v oblasti hromadnej dopravy v Nitre (1991 - 2003).....	1
Graf 26 Úverové zdroje mesta Nitra (2001 - 2006).....	1
Graf 27 Vývoj príjmov z miestnych poplatkov v tis. Sk v Nitre (2002 -2006)	1
Graf 28 Klesajúci vývoj príjmov z miestnych poplatkov v tis. Sk vNitre (2002 -2006).....	1
Graf 29 Predajná plocha veľkoplošných maloobchodných predajní v katastri mesta Nitra (r.2002).....	42
Graf 30 Parkovacie miesta veľkoplošných maloobchodných predajní v katastri mesta Nitra (r.2002)	42
Graf 31 Počet respondentov v mestských častiach nitry	42
Graf 32 štruktúra respondentov podľa veku.....	1
Graf 33 Štruktúra respondentov podľa pohlavia	1
Graf 34 Štruktúra respondentov podľa vzdelania	1
Graf 35 pracujete?	1
Graf 36 štruktúra zamestnancov v sektoroch hospodárstva	1
Graf 37 štruktúra podnikateľov v sektoroch hospodárstva	1
Graf 38 dĺžka bývania v nitre.....	1
Graf 39 Akou činnosťou by ste chceli prispieť k rozvoju mesta?	1
Graf 40 poznáte rozvojové plány?	1
Graf 41 akou činnosťou by ste chceli prispieť k rozvoju mesta?.....	1
Graf 42 čo by ste navrhli v meste dobudovať?	1
Graf 43 vymenujte problémy, ktoré považujete za najzávažnejšie.....	1

Graf 44 čo by ste navrhli v meste zmeniť?	1
Graf 45 na základe vašich skúseností zhodnoťte spoluprácu samosprávy mesta s obyvateľmi	1
Graf 46 Ako by ste minuli 1m SKK na rozvoj mesta?	1
Graf 47 očakávania vývoja počtu zamestnancov	1
Graf 48 plánované rozvojové zámery podnikov.....	1
Graf 49 vzdelanostná štruktúra zamestnancov.....	42
Graf 50 vnímanie kvality pracovnej sily.....	1
Graf 51 problémy na miestnom trhu práce	1
Graf 52 Faktory pozitívne ovplyvňujúce podnikanie.....	1
Graf 53 Faktory negatívne ovplyvňujúce podnikanie.....	1
Graf 54 kritické oblasti na prioritné riešenie.....	1
Graf 55 hodnotenie verejných služieb	1
Graf 56 záujem o aktivity a stimuly na podporu podnikania	1

10. ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Základné ukazovatele (zdroj: ŠÚ SR)	22
Tabuľka 2 Vývoj podielu obyvateľstva poproduktívneho veku a index starnutia v Nitre	30
Tabuľka 3 Priemerná cena pôdy a percento zornenia v 10 najbonitnejších okresoch SR (2004) (Zdroj: VÚEPP – Bonitačná banka dát, autor: Buday, 2005).....	36
Tabuľka 4 Ceny pozemkov v SR podľa Vyhlášky MF SR č. 465/1991 (Zdroj:JASPI)	37
Tabuľka 5 Vývoj bytového fondu v Nitre (1991 – 2005) (Zdroj: ŠÚ SR).....	38
Tabuľka 6 Ukazovatele bývania v meste Nitra a v SR (2001)	39
Tabuľka 7 Ceny bytov v Nitre a vo vybraných mestách SR (2004) (ponuka realitných kancelárii).....	40
Tabuľka 8 Priemerná cena nájmu bytu a poplatky za služby spojené s bývaním (Zdroj: Službyt Nitra, s.r.o.)	41
Tabuľka 9 Ročná cena nájmu bytu a poplatky za služby spojené s bývaním (Zdroj: OSBD Nitra).....	41
Tabuľka 10 Minimálne a maxim. ceny za mesačný prenájom bytov v SR v Sk/mes. (2003) (Zdroj: ponuka realitných kancelárii na internete)	41
Tabuľka 11 Výška noriem na jedného žiaka pre jednotlivé typy škôl na rok 2004	42
Tabuľka 12 Vývoj počtu žiakov a študentov v školách v Nitre (1991 –2003) (Zdroj: ŠÚ SR)	42
Tabuľka 13 Ostatné školy a predškolské zariadenia v Nitre (Zdroj: MsÚ Nitra,2004).....	42
Tabuľka 14 Prehľad zariadení sociálnych služieb v Nitre (2006) (Zdroj: Oddelenie sociálnych služieb, MÚ Nitra 2006)	42
Tabuľka 15 Sociálne jednorázové dávky poskytované mestom v rokoch 2000 - 2006 (Zdroj: MsÚ Nitra)	42
Tabuľka 16 Štátne zdravotnícke zariadenia v meste Nitra (Zdroj: MÚ Nitra)	42
Tabuľka 17 Neštátne zdravotnícke zariadenia (Zdroj: MÚ Nitra).....	42
Tabuľka 18 Vývoj počtu zdravotníckych zariadení v rokoch 1991 – 2005.....	42
Tabuľka 19 Kultúrne pamiatky v meste Nitra.....	42
Tabuľka 20 Najvýznamnejšie kultúrne aktivity v meste Nitra (Zdroj: MsÚ Nitra).....	42
Tabuľka 21 Kultúrne zariadenia vo vlastníctve mesta v Nitre (Zdroj: MsÚ Nitra).....	42
Tabuľka 22 Charakteristika vybraných kultúrnych zariadení v Nitre (Zdroj: MsÚ Nitra)	42
Tabuľka 23 Vývoj počtu zariadení kultúry v rokoch 1991 – 2006 (Zdroj: ŠÚ SR).....	42
Tabuľka 24 Vývoj počtu športových zariadení v rokoch 1991 až 2006 (Zdroj: ŠÚ SR).....	42
Tabuľka 25 Charakteristika vybraných športových zariadení v Nitre (Zdroj: MsÚ Nitra).....	42
Tabuľka 26 Vývoj ukazovateľov v oblasti hromadnej dopravy v rokoch 1991 až 2006(zdroj: MsÚ Nitra).....	42
Tabuľka 27 Vývoj ukazovateľov technickej vybavenosti v Nitre (1991 - 2003) (Zdroj: ŠÚ SR)	42
Tabuľka 28 Verejná zeleň a komunálny odpad v rokoch 1991 až 2006 (Zdroj: MsÚ Nitra)	42
Tabuľka 29 Rozpočet mesta Nitra – PRÍJMY podľa ekonomických činností v tis. Sk (Zdroj: www.msunitra.sk) ..	42
Tabuľka 30 Porovnanie príjmov z rozpočtu mesta Nitra podľa ekonomických činností rokoch 2007- 2003 (www.MsÚnitra.sk)	42
Tabuľka 31 Príjmy mesta Nitra na 1 obyvateľa	42
Tabuľka 32 Rozpočet mesta Nitra – VÝDAVKY podľa ekonomických činností v r.2003 a 2007v tis. Sk.....	42
Tabuľka 33 Typ a výška miestnych daní a poplatkov v roku 2007	42
Tabuľka 34 Vývoj príjmov z miestnych daní a poplatku v Sk v Nitre (2005 – 2006) (Zdroj: MsÚ Nitra – Záverečný účet za rok 2005 a 2006)	42
Tabuľka 35 Porovnanie sadzby dane z nehnuteľností platné pre rok 2007 v Nitre a v SR (Zdroj: MsÚ Nitra - VZN č. 13/2004 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, VZN č. 6/2005 o miestnych daniach).....	42
Tabuľka 36 Poľnohospodárske subjekty pôsobiace v k. ú. mesta v r. 2007 (Zdroj: MÚ Nitra)	42

Tabuľka 37 Samostatne hospodáriaci roľníci v k. ú. mesta v r. 2007 (Zdroj: MsÚ Nitra).....	42
Tabuľka 38 Vývoj počtu ubytovacích zariadení a lôžok spolu v rokoch 1991 až 2003 (Zdroj: ŠÚ SR)	42
Tabuľka 39 Podiel plochy maloobchodných predajní spolu s veľkopredajňami v mestských častiach Nitry v roku 2005 (Zdroj: M Pulpilová, 2005)	42